

АКТУАЛИЗАЦИЯ 2024

ПЛАН

ЗА ИНТЕГРИРАНО

РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА

ДОБРИЧКА

2021-2027 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	5
I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие	7
1. Профил на общината – обща и сравнителна характеристика	7
1.1. Географски характеристики, местоположение и граници	7
1.2. Сравнителна характеристика	8
1.3. Териториални и поземлени ресурси	9
1.4. Природни условия и ресурси	10
1.5. Селищна мрежа и жилищен фонд	15
1.6. Историческо развитие и културно наследство	20
1.7. Взаимодействие с други територии и съседни общини.....	26
2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси	28
2.1. Демографски параметри	28
2.2. Пазар на труда – заетост и безработица	39
2.3. Образование	43
2.4. Здравеопазване	48
2.5. Социални дейности, услуги и социално включване	53
2.6. Култура и традиции	59
2.7. Младежки дейности и спорт.....	62
3. Състояние на местната икономика	63
3.1. Икономическо развитие – тенденции и конкурентоспособност.....	63
3.2. Селско и горско стопанство	67
4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията ...	75
4.1. Транспортна инфраструктура и пътна мрежа	75
4.2. Водоснабдителна мрежа и канализация	79
4.3. Енергийна инфраструктура	81
4.4. Телекомуникационни връзки и съобщителна мрежа	83

5. Екологично състояние и рискове	85
5.1. Състояние на води, въздух, почви, шум и радиация	85
5.2. Дейности по управление на отпадъците	96
5.3. Биоразнообразие, защитени територии и защитени зони	106
6. Административен и финансов капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО	110
7. SWOT-анализ	113
II. Визия, стратегически цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027г.	115
1. Място и роля на ПИРО в системата от стратегически и програмни документи	115
2. Визия	120
3. Пакет от приоритети, цели и мерки	121
III. Комуникационна стратегия	130
1. Въведение	130
2. Принципи на Комуникационната стратегия	132
3. Цели на Комуникационната стратегия	132
4. Целеви групи	133
5. Основни форми на комуникация.....	134
6. Основни комуникационни дейности	134
7. План за изпълнение на комуникационната стратегия	135
8. Резюме на проведените обсъждания и приноса на партньорите при разработването на ПИРО	136
9. Комуникационен механизъм при изпълнение на ПИРО	138
IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход - приоритетни зони за въздействие.....	139
V. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.....	143

VI. Мерки за насърчаване на инвестициите.....	150
VII. Общинска програма за развитие на туризма.....	153
1. Ситуационен анализ и туристически ресурси.....	155
2. Мерки и дейности за развитие на туризма.....	160
VIII. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие.....	162
IX. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО.....	166
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	171
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ГРАФИКИТЕ И ФИГУРИТЕ.....	173
ПРИЛОЖЕНИЯ	175
Приложение №1: Актуализирана Програма за реализация на ПИРО	
Приложение №1а: Актуализиран Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО за периода 2024 -2027 г.	
Приложение №2: Актуализирана Индикативна финансова таблица	
Приложение №3.1: Индикатори за продукт	
Приложение №3.2: Индикатори за резултат	
Приложение №3.3: Индикатори за въздействие	

ВЪВЕДЕНИЕ

Актуализацията на Плана за интегрирано развитие на Община Добричка за периода 2021-2027 г. (ПИРО) се извършва на основание чл. 8, ал. 2, т. 3 от Закона за регионалното развитие (ЗРР), чл. 22, ал. 1, т. 1, 3 и 4 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР) и „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ на МРРБ.

ПИРО е документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на Община Добричка и връзките и с други общини, в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район от ниво 2 и Общия устройствен план на общината. Съгласно нормативните изисквания планът се разработва за срок от 7 години. Като стратегически документ той обвързва сравнителните предимства, ресурси и потенциал на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети, насочени към устойчиво, интегрирано развитие, по-добро качество на живот и по-висок жизнен стандарт за хората.

Планът за интегрирано развитие на община Добричка е приет с Решение № 415 на Добрички общински съвет, Протокол № 25 от 31.03.2021 година, на основание чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА и на основание чл. 23, т. 1 и чл. 24, т. 1 от Закона за регионалното развитие, във връзка с чл. 21, ал. 1 и ал. 3 от Правилника за прилагане на ЗРР.

ПИРО е разработен за цялата територия на община Добричка, като са определени зони за прилагане на интегриран подход, за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие на всички населени места и коопериране със съседни общини. Планът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане и на други нормативни документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, кадастъра, опазването на околната среда, управлението на отпадъците, и др.

Настоящата актуализация на ПИРО и Програмата за реализация към него се извършва с цел изследване на промените в социално-икономическите условия за развитие на община Добричка в периода 2020-2023 г. и включване на допълнителни проекти/проектни идеи, които ще допринесат за задоволяване на идентифицираните потребности и постигане целите и приоритетите на плана до 2027 г. при спазване на принципа на интегрирания подход.

Актуализацията на ПИРО се осъществява в условията на променена социално-икономическа ситуация, породена от политическа, финансова и икономическа нестабилност, продължителна световна пандемия и изпитания, международно напрежение и несигурност – войни, природни катаклизми, енергийна нестабилност, инфлация, продължителна вътрешнополитическа криза, непредвидимост и уязвимост на публичните финанси. Всички тези характерни и динамични промени във външната среда, които обуславят работата на Общината, оказват влияние върху местната социална, икономическа и финансова политика.

В актуализирания социално-икономически профил на община Добричка са обобщени последните демографски и икономически данни на НСИ, включително от преброяване на населението и жилищния фонд през 2021 г. Програмата за реализация на ПИРО, която е оперативен инструмент за постигане на заложените цели е актуализирана с приоритетни проекти които да бъдат изпълнени до 2027 г. Коригирана е и Матрицата на индикаторите, с които се оценява напредъка в постигане на целите на плана.

При изготвянето на ПИРО към 2020 г. не са одобрени оперативните програми, финансирани от фондовете на ЕС и Националния план за възстановяване и устойчивост. Това

налага да се актуализира списъка с проекти с конкретни подходящи източници на финансиране. Община Добричка има възможност за достъп до допълнителни ресурси, чрез МИГ (подхода ВОМР) и подхода ИТИ, чрез Концепции за интегрирани териториални инвестиции. Всичко това налага да се актуализира действащия ПИРО, за да се отговори на текущите нужди и реалните възможности за финансиране на проекти и дейности за развитие на общината.

ПИРО е разработен съгласувано с трите стратегически цели на Националната програма за развитие България 2030 - ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата. За реализирането на тези цели са предвидени национални политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие - Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България.

Водещ при разработването и актуализацията на ПИРО е принципът на интегрирания подход, който се прилага по отношение на всяка част от структурата на стратегическия документ. Този подход, наложил се като основен в политиката за регионално развитие и задължителен при изготвяне на стратегическите документи за новия програмен период има за цел в условията на свиващи се ресурси и ограничени финансови възможности да обедини различни политики, приоритети, проекти, източници за финансиране, участници и заинтересовани страни, за постигане на положителна синергия и добавена стойност от реализираните дейности.

Практическата работа по актуализацията на ПИРО включва прилагането на редица инструменти и методи като: наблюдение, проучване, описание, анализ, синтез, оценка, сравнение, индексен метод, графични методи, swot-анализ и други.

Основната цел на ПИРО на Община Добричка за периода 2021-2027 г. е стимулиране на устойчив растеж и осигуряване на пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и ресурси, за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия, съгласно чл.13, ал.2 от ЗРР.

При направената актуализация не се променя стратегическата част на плана - Визията за развитие на Община Добричка, стратегическите цели и приоритети се запазват.

Изготвеният актуализиран ПИРО на община Добричка се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана. Актуализацията на плана и програмата за неговата реализация се одобряват от Общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Планът е актуализиран от експертен екип на „Динамик Салюшънс“ ЕООД – гр. Шумен, при спазване на принципа на партньорство и прилагане на мерки от комуникационната стратегия на ПИРО. В процесите на разработване и актуализация на плана участват: общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социални и икономически партньори, неправителствени организации, представители на гражданското общество.

Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на ПИРО и осъществява координацията и контрола на тези процеси.

Чрез настоящата актуализация се постига подобряване на качеството, реалистичността и изпълнимостта на ПИРО и се осигурява съответствие на документа с реални възможности за кандидатстване и финансиране на проекти и дейности. При актуализацията на плана са отчетени хоризонталните принципи на регионалната политика на ЕС – устойчиво развитие, равни възможности, опазване на околната среда и социално включване.

ПИРО е отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия и фактори на външната и вътрешната среда.

ЧАСТ I.

ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ

1. Профил на общината – обща и сравнителна характеристика

1.1. Географски характеристики, местоположение и граници

Община Добричка е разположена в Североизточна България, в Южна Добруджа и е една от съставните общини на област Добрич. Община Добричка е третата по големина в Република България след община Сливен и Столична община.

С обща площ от 1294 кв. км., общината заема 27% от територията на областта и 8,8% от общата площ на Североизточен район (СИР, NUTS 2).

Фигура 1: Карта на област Добрич

На изток община Добричка граничи с община Балчик, на североизток с община Генерал Тошево, на север с община Крушари, на запад с община Тервел, на юг и югозапад с общините Аксаково и Вълчи дол от област Варна.

Административно-териториалното устройство на община Добричка е нетрадиционно предвид факта, че е съставена само от села и няма определен административен център. Общинската администрация и управлението на съставните села е в град Добрич. Селищната мрежа включва 68 населени места, които, предвид равнинния релеф, са дисперсно разположени около град Добрич.

Общината има добри транспортно-комуникационни връзки. През територията ѝ преминават важни второкласни шосета: път II-29 (ГКПП „Йовково“ – Генерал Тошево-Добрич-Аксаково-Варна), път II-71 (Силистра-Добрич-Оброчище), път II-27 (Нови Пазар-Добрич-Балчик), както и жп линията от Разделна (община Белослав) за Девня, Суворово, Вълчи дол, Добрич и Кардам, която на север пресича българо - румънската граница при ГКПП „Йовково“ и

продължава през румънска територия за Констанца. Пътната мрежа на територията е представена от второкласни и третокласни пътища.

Фигура 2: Карта на община Добричка

Община Добричка разполага с природен, икономически и човешки ресурс, благоприятен биоклиматичен потенциал, високопродуктивни обработваеми земеделски земи и мрежа от защитени територии.

1.2. Сравнителна характеристика

Община Добричка е една от 8-те в област Добрич. През анализирания период 2021-2023 година тя запазва първо място по територия и второ място по население в областта след община Добрич - град.

Таблица 1: Сравнителна характеристика на община Добричка и останалите общини в област Добрич 2020-2023 г.

Район, област, община	Територия кв. км. за 2020 г. и 2023 г.		Население брой 31.12.2020 г. и 31.12.2023 г.		Гъстота на населението за души на кв. км. 2020 г. и 2023 г.	
	2020	2023	2020	2023	2020	2023
Република България	110372	110997	6916548	6445481	62,7	58,07
Североизточен район	14646	14634	922230	826134	63,0	56,45

Област Добрич	4720	4714	170298	146635	36,1	31,11
Балчик	522	523	19256	16341	36,9	31,24
Генерал Тошево	982	982	12558	10782	12,8	10,98
Добрич-град	112	109	80936	70411	722,7	645,97
Добричка-селска	1295	1294	20600	17232	15,9	13,32
Каварна	481	481	13773	12928	28,6	26,88
Крушари	418	417	3743	3162	9,0	7,58
Тервел	582	579	15095	11935	25,9	20,61
Шабла	329	329	4337	3844	13,2	11,68

Източник: Национален статистически институт

В община Добричка в края на 2023 г. живеят 17232 души или 12% от населението на област Добрич (запазва се относителния дял от 2020 г.) и 2% от населението на СИР (към 2020 г. също е 2%). Данните в Таблица 1 показват намаляване на населението във всички общини на територията на област Добрич. Демографската криза в района се задълбочава.

Средната гъстота на населението в община Добричка (13,32 души на кв. км. за 2023 г.) е по-малка от средните стойности за област Добрич (31,11), както и от средната гъстота за страната (58,07) и за СИР (56,45 души на кв. км.). В рамките на 3-те анализирани години средната гъстота на населението намалява във всички общини в областта.

По брой населени места (68), община Добричка се нарежда на първо място в областта. През последните години община Добричка запазва позициите си в регионален план по отношение на териториалния обхват и броя на населението сред общините в област Добрич.

Според Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.), община Добричка попада в групата от 5-то йерархично ниво. Това са много малки градове и села, центрове със значение за територията на съответната община. В състава на община Добричка има само села (68) и населението е разпределено 100% в селата. За сравнение равнището на урбанизация в област Добрич за 2023 г. е 70%, а урбанизацията за Североизточен район има равни стойности с тези в страната - 74%.

1.3. Териториални и поземлени ресурси

Най-голям относителен дял в територията на община Добричка-селска заема земеделската земя – 987,37 кв.м. (76,30% при средни за страната 55%). На второ място са горските територии – 207,70 кв.км. (16,05% при средно за страната 33%).

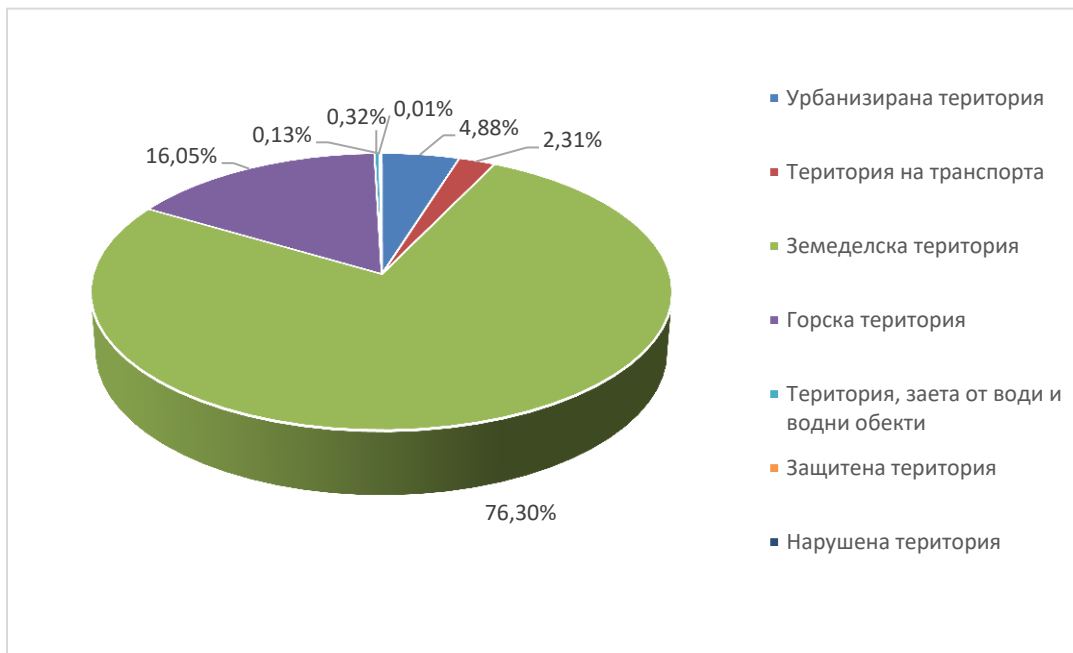
Таблица 2: Баланс на територията на община Добричка по начин на трайно ползване (кв.км.)

Общо	Урбанизирана територия	Територия на транспорта	Земеделска територия	Горска територия	Територия, заета от води и водни обекти	Защитена територия	Нарушена територия
1294,05	63,14	29,85	987,37	207,70	4,12	0,15	1,72

Източник: Национален статистически институт

Населените места и другите урбанизирани територии са 4,88% или 63,14 кв.км. Водните площи заемат 0,32% от територията на общината, а площите за транспортна инфраструктура 2,31%. Нарушената територия е 0,13%, а защитените територии 0,01% от общата площ.

Графика 1: Разпределение на площта на община Добричка по видове територии

Източник: Национален статистически институт

1.4. Природни условия и ресурси

Релефът на община Добричка е хълмист и равнинен, като територията ѝ изцяло попада в източния дял на Дунавската хълмиста равнина и заема част от Добруджанското плато. Дунавската хълмиста равнина е най-северната голяма морфографска област от голямото разнообразие на релефа в България. Тя е развита върху Мизийската надстроечна платформа, с по-слаби вътрешни различия в разчленението на релефа. Дунавската равнина се характеризира с низинен и хълмисто-платовиден релеф.

Община Добричка е разположена в земите на Южна Добруджа върху хълмиста равнина със средна надморска височина 240 м. Сравнително голямата територия на общината не е богата на релефни форми. За релефа на Добруджа са характерни ниските плата до 150-200 м. височина, развити в областта на стъпалното пропадане към Варненското структурно понижение.

Съществуващите притоци на река Дунав са с непостоянен отток, като протичат във врязани каньоновидни долини. Характерни са сухите дерета и плоски вододели, които поради литоложки причини имат контрастни ниски стойности на разчленение.

Цялата територията на общината попада в югозападната част на Добруджанското плато, което се характеризира с плоски и загладени хълмове, недълбоки и широки долини с полегати склонове, разсечени от суходолията на реките Суха река и десният ѝ приток Добричка река. Общият наклон на платото е на север, североизток и изток.

Средната надморска височина варира от 250 – 270 м на запад до 100 – 150 м на изток и североизток. Максималната височина на Добричка община е могилата Пъндъкълъка (302 м), разположена в най-югозападната ѝ част, югозападно от село Бдинци, на границата с община Вълчи дол. Най-ниската точка на общината се намира в югоизточната ѝ част, източно от село Батово, в коритото на Батова река – 43 м н.в. Релефът създава предпоставки за развитие на селското стопанство, с възможност за максимална механизация на производствените процеси.

Геоложка среда

Община Добричка е построена върху терен, който в геоложко отношение разкрива материали от горно миоенска възраст: сарматски варовици, глини и мергели със значителна мощност - 50 - 80 м. От геоморфоложка гледна точка, тя е с нисък пластово-денудационен и акумулационен релеф и малкоамплитудни денивелации.

Северните части на Дунавската равнина са заети от лъсова покривка, успоредна на р. Дунав. Средната ширина на лъсовата покривка е около 25 - 30 км., а дебелината ѝ обикновено се променя от 5-6 до 40-60 м. Средната дебелина на лъоса в добруджанското черноморско крайбрежие само в отделни случаи надвишава 10-15 м. В лъсовата покривка на Добруджа се отделят три основни разновидности: лъос, лъосовидни образувания и лъосовидни глини. На юг лъосът преминава в пясъчлив и слабо глинест лъос и лъосовидни образувания. Лъосовидните образувания покриват южните части на междудолните ридове и платата, левите полегати долинни склонове и ниските тераси.

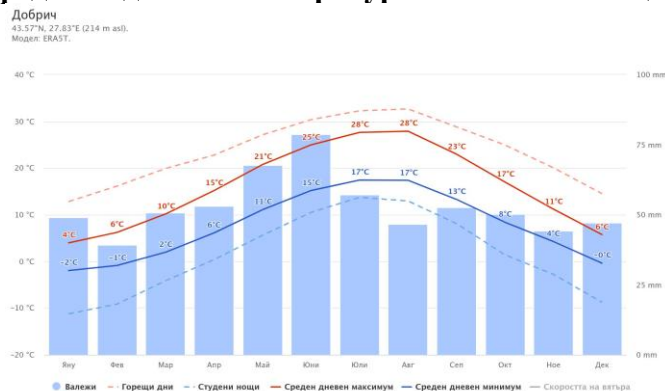
Широкото разпространение на варовиците (кредни и миоценски), както и ритмичното врязване на долинната мрежа в равнината, довело до дрениране на подпочвените води, са благоприятствали дълбокото развитие на карстовите процеси. Широко разпространение има покрития карст, засипан от лъосовидни образувания.

На територията на общината не са известни и регистрирани свлачища и срутища.

Община Добричка е бедна на полезни изкопаеми.

Климатът в община Добричка се определя от атмосферната циркулация, характерна за климатичния пояс на умерените ширини, т.е. територията попада в умерено – континенталната климатична област на Република България, която е продължение на средноевропейската умерено-континентална-климатична област и отчасти на южноруската степна климатична област. В сравнение с останалите климатични области, тя има ясно изразени континентални черти на климата.

Фигура 3: Средни годишни температури и валежи в община Добричка

Източник: www.meteoblue.com/bg

Континенталността се проявява в голямото годишно колебание на температурите – през зимата настъпват големи студове, а през лятото- големи горещини. Поради безпрепятственото нахлуване на студени въздушни маси през зимата, в равнината за дълго се установява студено време, нерядко придружено от устойчиви температурни инверсии.

В най-източните части на общината има климатичното влияние на Черно море, което е причина за по-слабо изразени температурни инверсии и по-мека зима.

Средната годишна температура на въздуха е 10.2°C, близко до средната за страната.

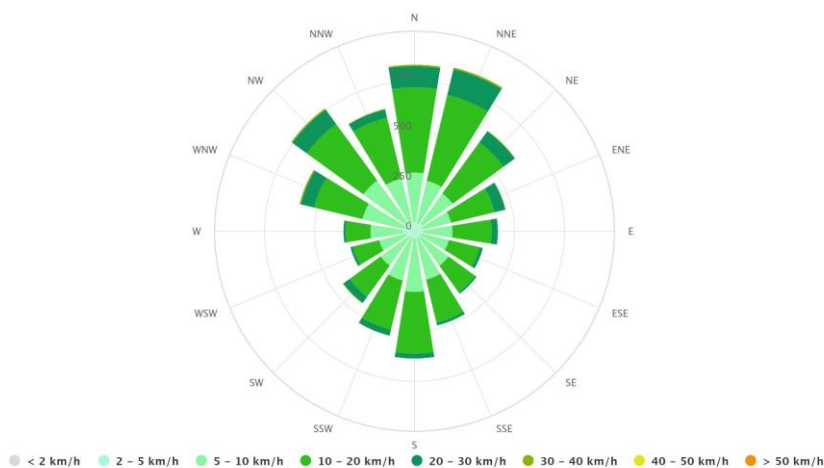
Максималната абсолютна годишна температура е 36,3 °C, а минималната е 25,5°C. Средната годишна амплитуда на температурата е между 22 °C и 24 °C. Годишната продължителност на слънчевото греење е над 2200 часа, което е над средното за страната и е благоприятен фактор за развитие на земеделието.

В годишното разпределение на валежите се наблюдава летен (юнски) максимум и зимен (февруарски) минимум. С най-голяма месечна сума на валежите се отличава юни, а с най-малка - февруари. Средната годишна сума на валежите е 550 мм, което прави районът един от най-сухите в страната. Твърдите валежи, които са предимно от сняг, обхващат периода декември – март. През 2010 г. броят на дните със снежна покривка е 501. Средната относителна влажност на въздуха е 77 %. Благодарение на черноморското климатично влияние в някои места зимните валежи относително се увеличават. Особеност на климата е голямата лятна сухота и силно проявеното безводие. Една от причините за това е льосовата покривка и воалираните в нея варовикови пластове, които бързо дренират валежните води. Чести явления през зимата са поледиците и снегонавяванията.

Розата на вятъра за Добричка община показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока.

Фигура 4: Роза на ветровете в община Добричка

Добрич
43.57°N, 27.83°E (214 m asl).
Модел: ERA5T.

Източник: www.meteoblue.com/bg

¹ Национален институт по метеорология и хидрология при БАН

Ветровата циркулация в района се определя от циклоналната и антициклоналната дейност, от релефа и от значителната отдалеченост от планинските бариери на Карпатите и Стара планина от север и юг и отвореността от изток и запад. Преобладаващи са западните и северозападните ветрове, които са свързани с общия пренос на океански въздух на изток. Те често се съпътстват с разкъсване и намаляване на облачността и спиране на валежите. През лятно време тези ветрове бързо изсушават почвата, поради което са твърде неблагоприятни за запазване на почвената влага. През есента и особено през зимата се наблюдава чувствително увеличаване на честотата на северните ветрове. Дните на тихо време в този район са малко на брой, което е предпоставка за разсейване на атмосферните замърсители и условие за използването на ветровата енергия за електродобив чрез ветрови електроцентрали. През зимата силните ветрове понякога продължават до няколко денонощия и причиняват почти пълно отвяване на снежната покривка, което допринася за интензивното замръзване на почвата.

Климатът е подходящ за отглеждане на разнообразни земеделски култури.

Води

Районът е беден на повърхностни води, широко разпространени са суходолията. Това се дължи на комплекс от геолого-географски фактори - лъсовата и карбонатната основа, слабия наклон на релефа, оскъдните валежни количества, значителното изпарение, водопропускливостта. Водните течения и водните площи заемат едва 0.19% от територията на общината, при средно за страната 2 %. Гъстотата на речната мрежа е под 0,250 км/кв.км. Модулът на оттока е слаб като се колебае от 0,5 до 1,0 л/с/км.

Единствената по-значима река е Суха река. В горната част на поречието си тя събира водите на няколко притока (реките Караман дере, Ботевска, Светамаринска и др.), но надолу по течението губи водите си в карстовия терен на Добруджанското плато. Допреди 100г. реката е имала постоянно течение, но поради изсичане на околните гори е пресъхнала в средната си и в долната си част. Сега в коритото на реката има постоянен отток само в горното течение до село Карапелит, докато надолу отток има само в отделни периоди от годината, дължащ се както на снеготопенето, така и на поройни дъждове. Там има вода само при топенето на снеговете и при поройните дъждове. Между Добруджанското и Франгенското плато протича р. Батова. Реката има зимно-пролетно пълноводие, което започва още през ноември, достига максимума си през февруари и завършва през май. Останалите 5 месеца са маловодни с най-ниска стойност през юли и август. В долното течение водите на реката се използват за напояване.

За района са характерни едни от най-ниските за страната стойности на средногодишната водоносност на реките (около и под 0,1 л/сек./км²), поради което за водоснабдяване се разчита предимно на подземни водоизточници.

Подземните води имат ключово значение за водния баланс на района. Въпреки общата засушливост в този район, съществуват благоприятни условия за акумулиране на значителни количества подземни води и за образуване на неголеми артезиански басейни. Районът е изграден главно от сарматски шуплести варовици и пясъчници, покрити с лъос, повърхностите води се филтрират, проникват дълбоко и образуват почти непрекъснат дълбоко лежащ поток от подземни води. На територията на общината се намира сондажен минерален извор до река Батовска близо до с. Прилеп. Студени извори има при селата Ново Ботево и Батово.

Микроязовирите на територията на общината са 15 на брой. На територията на общината, в землището на село Одринци се намира язовир Одринци (3мил.куб.м.вода) с водна площ около 60 хектара в северната част (около стената) и максималната дълбочина 3-4 м.

Южните брегове са полегати, източните и северните по стръмни. Язовирът се използва предимно за риболов. Останалите завирени язовири са разположени в землищата на селата Алцек, Карапелит, Малка Смолница, Плачидол, Полковник Иваново, Полковник Минково. Полупресъхнали са язовирите в селата Воднянци и Вратарите. Изцяло пресъхнали са язовирите в селата Бенковски, Фелдфебел Дянково – 2 бр., Златия – 2 бр. и Смолница.

На територията на община Добричка, в много населени места има изворни чешми.

Почви

Почвите са един от основните ресурси в община Добричка. Територията ѝ попада в Лудогорско-Добруджанската провинция от почвеногеографските райони на България и е заета изцяло с черноземи. Разпространени са трите им подтипа:

- Карбонатни черноземи;
- Типични черноземи;
- Излужени черноземи.

Фигура 5: Почвено-географско райониране на територията на България

На територията на община Добричка доминират черноземите - Карбонатни черноземи (Calcic Chernozems, CHk - FAO), Типични (обикновени) черноземи (Haplic Chernozems, Loamy, CHh - FAO) и Излужени черноземи (Haplic Chernozems, CHh - FAO). Алувиалните почви са слабо развити, формирани главно по дъното на суходолието на р. Суха, върху алувиалните наноси. Почвената покривка е формирана основно върху льосова основа при степни и

лесостепни растителни отношения. В почвената покривка се редуват карбонатни, типични и излужени черноземни почви. По долината на р. Батова има алувиално-ливадни почви.

В южната част на общината има ограничени площи с оподзолени черноземи и тъмносиви горски почви, които са ерозирали в различна степен. Като цяло, почвите в община Добричка и околността имат високо естествено плодородие и са подходящи за отглеждане предимно на зърнени и технически култури (пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед, цвекло рапица, фасул, грах, люцерна). Проблем се явява водната и ветрова ерозия, на която са изложени почвите, проявена особено силно по склоновете на суходолията.

Под влияние на интензивното земеделие почвите са се трансформирали в антропогенни. При тези условия почвите в съществуващия профил бавно, но прогресивно са изтощени, замърсени и са се изменили в отрицателна посока в сравнение с първоначалното им естествено състояние. 1.5.3. Заблатени почви На територията на община Добричка няма заблатени почви. 1.5.4. Ерозирали почви За по-голямата част от територията на община Добричка, наклонът на терена е в границите от 0 до 3°. Това предполага по-слаба уязвимост към водна, но значително по-силна уязвимост към ветрова ерозия на почвата. Типът на проточаващия почвен тип за района на общината – черноземите, са малко поустойчиви към ерозиране от средното за страната по отношение на водната ерозия и по-податливи към ерозиране от средното за страната по отношение на ветровата ерозия. Рискът от ветрова ерозия на почвата в района се определя главно от ерозионността на ветровете. В зоната с най-висок риск от дефлация (източно от Добрич) високата ерозионност на ветровете се съчетава с относително висока податливост на почвите към дефлация.

1.5. Селищна мрежа и жилищен фонд

Община Добричка е създадена с Указ №3005 на Държавния съвет на НРБ от 09.10.1987г. Администрацията на новата община се помещава в град Добрич на ул. „Независимост“ №20. Община Добричка става независима от градската община в Толбухин и е на пряко подчинение на Окръжния народен съвет.

Урбанистичната структура на общината се състои от 68 населени места – села, като Общинската администрация и управлението на общината са стиуриани в град Добрич.

Съгласно Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. година на Министъра на Регионалното развитие и благоустройството, издадена на основание чл. 36, ал. 2 на Закона за административно-териториалното устройство на Република България, община Добричка е определена от 3-та категория. Населените места са категоризирани както следва:

Таблица 3: Категоризация на населените места в община Добричка

Населено място	Категория
Община Добричка	3
с. Алцек	7
с. Батово	6
с. Бдинци	8
с. Бенковски	6
с. Богдан	7
с. Божурово	6
с. Бранище	6
с. Ведрина	6

с. Владимирово	7
с. Воднянци	7
с. Вратарите	8
с. Врачанци	8
с. Генерал Колево	8
с. Гешаново	7
с. Дебрене	8
с. Добрево	8
с. Долина	7
с. Дончево	5
с. Драганово	7
с. Дряновец	8
с. Енево	7
с. Житница	6
с. Златия	8
с. Камен	7
с. Карапелит	5
с. Козлодуйци	6
с. Котленци	7
с. Крагулево	8
с. Ловчанци	6
с. Ломница	7
с. Лясково	7
с. Малка Смолница	7
с. Медово	8
с. Методиево	7
с. Миладиновци	7
с. Ново Ботево	8
с. Овчарово	6
с. Одринци	7
с. Одърци	6
с. Опанец	7
с. Орлова могила	8
с. Паскалево	6
с. Плачидол	6
с. Победа	5
с. Подслон	7
с. Полковник Иваново	8
с. Полковник Минково	7
с. Полковник Свещарово	7
с. Попгригорово	8
с. Прилеп	8
с. Приморци	8
с. Пчелино	7
с. Пчелник	8
с. Росеново	7

с. Самуилово	7
с. Свобода	7
с. Славеево	7
с. Сливенци	7
с. Смолница	6
с. Соколник	8
с. Стефан Караджа	7
с. Стефаново	5
с. Стожер	5
с. Тянево	7
с. Фелдфебел Денково	6
с. Хитово	7
с. Царевец	6
с. Черна	6

Прави впечатление сравнително балансираното разпределение на отделните населени места върху територията на общината. Дисбалансът (поляритетът) се проявява при демографските, икономическите и функционалните характеристики на селата. По тази причина и поради големия брой населени места, общината има нужда от целево създаване на вторични опорни центрове, различни от администрацията в град Добрич, които да гарантират балансираното развитие на района в бъдеще.

Фигура 6: Селищна мрежа на община Добричка

В обхвата на разглежданата територия попадат землищата на 68 населени места. В състава на община Добричка влизат 47 кметства, от които 10 кметове на кметства са второстепенни разпоредители с бюджет, а 21 са кметските наместничества. Селищата са възникнали вследствие на благоприятни природни и климатични условия, наличие на

водоизточници, гори, плодородни почви и др., като до голяма степен структурите им са продиктувани от топографските условия на територията.

Териториалното разположение на селищната мрежа следва характера на релефа и развитието на общината. Вследствие на топографията на територията са се формирали различни типове селищни структури. Преобладават селищата с компактна структура. На обследваната територия има и няколко селища със силно изразена линейна структура. Освен тези населени места, значителна част от териториите в близост до града са урбанизирани вследствие ползване им като вилни имоти.

Развитието на селищната мрежа в община Добричка е довело до съсредоточаване на основните административни, промишлени, обслужващи и културни дейности в по-големите села – Стожер, Победа, Дончево, Карапелит и Бенковски. Останалите селища са относително изолирани, с предимно възрастни хора, които се занимават със земеделие в лични стопанства. Почти всички хора, живеещи на село, са постоянно пребиваващи там. През лятото все повече хора, живеещи постоянно в по-големите градове, пребивават в селата.

Всички селища разполагат с изградена инфраструктура по отношение на електроснабдяване, водоснабдяване, съобщителни връзки и транспортен достъп, но нямат канализация. Почти всички жилища в общината са от масивен и полумасивен тип, предимно еднофамилни. В голяма част от селата има свободни жилищни сгради, част от които се предлагат за продажба. Има и голям брой изоставени къщи.

Количествените и качествените характеристики на сградния фонд в общината са отражение на социално-икономическите процеси. Териториите за обитаване са свързани със състоянието на жилищния фонд и стандарта на населението по отношение на задоволяването му с жилища и жилищна площ. Териториите за обитаване са в постоянно взаимодействие с останалите територии (обществено обслужване, транспорт и комуникации, техническа инфраструктура и др.) и по този начин се формира комплексната урбанизирана среда на селищната система в общината.

Таблица 4: Жилищни сгради по вид и местонамиране в община Добричка към 2021 г.

Общо	Къща	Жилищен блок, кооперация	Сграда от смесен тип	Общежитие	Лятна кухня	Вила	Сграда за колективно домакинство
12741	12515	-	1	-	91	133	1

Източник: НСИ - Преброяване на населението и жилищния фон към 07.09.2021 г.

По данни на НСИ от преброяването към 07.09.2021 г. жилищните сгради в община Добричка са 12741. По вида на сградите преобладават къщи – 12515 (98%), няма жилищни блокове и кооперации, а летните кухни са 91. В общината има 133 сгради със статут на „вила“ и 1 сграда за колективно домакинство.

Таблица 5: Жилищни сгради в община Добричка по период на построяване (брой)

До края на 1959 г.	1960-1969 г.	1970-1979 г.	1980-1989 г.	1990-1999 г.	2000-2009 г.	2010-2021 г.	Общо
5216	3531	1487	1243	666	310	288	12741

Източник: НСИ - Преброяване на населението и жилищния фонд 2021 г.

В общината към 2021 г. има 5216 жилищни сгради, строени преди 1959 г. (41% от жилищния фонд). Много сгради са построени в периода от 1960 до 1969 г. – 3531 (28%). Около 26% от сградите са от периода 1970-1999 г. След 2000 г. до 2021 г. включително са въведени в експлоатация 598 нови жилищни сгради (5% от общия жилищен фонд).

Таблица 6: Жилища по начин на обитаване в община Добричка към 2021 г.

Общо	Обитавани	Необитавани
12858	6682	6176

Източник: НСИ - Преброяване на населението и жилищния фон към 07.09.2021 г

Жилищата в общината към септември 2021 г. са 12858, в това число 6682 обитавани (52%) и 6176 необитавани (48%). Наличието на значителен дял свободен жилищен фонд (почти половината) е още едно доказателство за негативните демографски тенденции и обезлюдяването на района. Насърчаването на раждаемостта и привличане на млади хора за живот и работа в селата на община Добричка остават ключова задача на ПИРО до края на 2027г.

Таблица 7: Основни характеристики на жилищния фонд към 2022 г.

Показатели	Мерна единица	2022
Жилищни сгради	Брой	12703
По материал на външните стени на сградата		
стоманобетонни	Брой	92
панелни	Брой	33
тухлени	Брой	10986
други	Брой	1592
Жилища	Брой	12907
По брой на стаите		
едностайни	Брой	255
двустайни	Брой	3059
тристайни	Брой	6039
четиристайни	Брой	2622
петстайни	Брой	647
с шест и повече стаи	Брой	285
Полезна площ	кв. м	937063
жилищна	кв. м	755748
спомогателна	кв. м	181315

Източник: Национален статистически институт

Към 2022 г. в община Добричка има 12703 жилищни сгради (без летните кухни). Общият брой на самостоятелните жилища е 12907, с полезна площ 937063 кв.м. и жилищна площ 755748 кв.м. Полезната жилищна площ на човек от населението за общината към 2022 г. е 43,86 кв.м., при средно за страната 38,00 кв.м. По брой на стаите преобладават тристайни жилища – 47% или 6039 броя. Следват двустайните - 3059 броя (24%) и тристайните - 6039 броя (47%). На 1000 души от населението в община Добричка към 2022 г. се падат средно 776 жилища, за сравнение за област Добрич жилищата на 1000 души са 704, за Североизточен район – 658 жилища, а общо за страната – 664 жилища на 1000 души.

През 2022 г. в община Добричка са въведени в експлоатация 41 нови жилищни сгради с полезна площ 4919 кв.м., в т.ч. жилищна – 4167 кв.м. и обслужваща 752 кв.м.

Жилищният фонд в общината като цяло е остарял и амортизиран, което е предпоставка за слаба енергийна ефективност и лоши технически характеристики. Сградите, строени предимно в средата на миналия век се нуждаят от сериозни инвестиции и ремонти. За съжаление голяма част от този жилищен фонд не се обитава. На съвременните изисквания за енергийна ефективност отговарят преди всичко обектите, строени и реновирани през последните 10 години.

По официални данни на НСИ с енергоспестяваща дограма са 2926 от жилищата в община Добричка или 23%. Частично е сменена дограмата на 1704 жилища (13%). Останалите 64% са със стара и амортизирана дограма, която води до ниска енергийна ефективност. С външна изолация към септември 2021 г. са 873 жилища или 7%, частично санирани са 820 (6%), а без изолация 11165 жилища (87%).

По данни от преброяването на населението и жилищния фонд през 2021 г., с обществена канализация са свързани само 478 жилищни сгради или 4% от фонда в община Добричка. С изгребни ями са 1376 сгради (11%), със септични ями – 4725 сгради (37%), с попивни ями – 5446 (42%). За останалите 6% няма данни за отвеждане на битовите отпадъчни води.

1.6. Историческо развитие и културно наследство

Историческо развитие

От наличните археологически обекти и артефакти в тях може убедително да се твърди, че територията на общината е ранно заселена. За съжаление няма единно краеведско и историческо изследване, което вероятно се дължи на това, че общината няма обособен център.

Историческата справка се базира само на факти за отделни населени места от общината както следва:

Село Самуилово

За първи път селото се споменава в турски документи около 1500-та година. В Османската империя е съществувал закон, според който, при идването на нов султан на власт се правил опис на населените места. Така след смъртта на султан Селим I, през 1526-1527 година е направен нов "ИНДЖЕМАЛЪ ДЕФТЕР". В него за пръв път се споменава името на мезра /малко село с няколко човека и къщи/ САРЪ МАХМУД-кювю. Това име на селцето се упоменава в 18 документа за плащане на данъци в "акчета" /сребърни монети/. Постепенно Саръ Махмуд прераства в по-голямо село около Суха река /наричана тогава "Ишикли"/, под височината "Казан баир". Първоначално селото е било от източната страна на реката, но в началото на 17-ти век се открива плитка подпочвена вода на височината от западната страна на реката. Там се построяват нови къщи и постепенно селото се пренася и установява на мястото където е и в момента. Населението на селото е винаги многонационално. От началото е било населено предимно с турци и татари, а малко преди 1874 с българи 4, турци 79, татари 78 и цигани 13, а след 1878 и гагаузи

Село Батово

Селото е наследник на много стари поселения, съществували по тези места. Непосредствено след края на Руско-турската освободителна война тук се заселват бежанци от Странджа. Те идват основно от рупското село Крушево и няколко семейства от съседното Кула. По това време селото се казва Чаталар и е смесено черкезко-татарско. Черкезите се изселват

напълно, докато татарите постепенно се турцизират. Селото придобива отчетлив странджански облик, което го прави уникално, защото е единственото рупско село извън Странджа. Между 1913 - 1916 г. и 1919 - 1940 г. селото е под румънска окупация. Сегашното си име Батово получава през 1942 г.

Село Бдинци

Край Бдинци е открит некропол от VIII-IX век, представляващ част от добруджанско-варненската група прабългарски некрополи.

Църквата "Света Параскева" е построена с дарение на хаджи Димитър Куртев Бакърджиев. Дарени са: олтар, камбанария (камбана) и парични средства при строежа. Погребан е в двора на църквата.

Старото име на селото е *Гюкче Дьолюк*, което в приблизителен превод означава "Земя до небето". В чест на Шеста пехотна бдинска дивизия, чиято Втора бригада взема участие в Добричката епопея от 1916 г., през 1934 година селото е прекръстено на Бдинци.

Село Ведрина

По време на османското владичество селото се е наричало Кадъ кьой. След Освобождението това име е частично побългарено и от Кадъ кьой става Кадиево.

През 1908 г. общинското управление в Кадиево дава наименования на селата в общината и предлага общинският център да се преименува Асеново, но това предложение остава неосъществено. По време на румънското управление турското име частично е порумънчено и селото се е наричало Кадиени. След връщането на Южна Добруджа със заповед № 2191 от 27 юни 1942 г. село Кадиево да се преименува Фердинандово в чест на българския цар Фердинанд I. След 9 септември 1944 г. името на селото става несъвместимо с новата власт и общинската управа започва да умува, какво име да се даде на селото. Имало е становище за патрон на селото да бъде избран Георги Димитров, но не се приема. С министерска заповед №6628/обн. на 29 ноември 1946 г. на селото е дадено името Ведрина защото селото се намира на равно място, въздухът е чист и се усеща хлад и ведрина.

Село Врачанци

През 1942 г. селото е преименувано от Чакърча на Врачанци. Това е направено в знак на признателност на местните хора към стотиците войници и офицери от 35-ти пехотен Врачански полк, загинали в Добричката епопея по време на Първата световна война.

В края на 30-те години на миналия век в селото освен турци и татари са живели и колонисти – куцовласи от македонските планини. По силата на Крайовската спогодба след възвръщането на Южна Добруджа към България цинцарите са били изселени в Румъния и вместо тях са дошли българи – преселници от Северна Добруджа. Настанените тук семейства са от Бейдаут, Тулчанско – родното село на Стефан Караджа.

Село Гешаново.

Селото е основано от два рода, които са се върнали от Русия след Освобождението на България. Преди да вземе името на загиналия поручик Стефан Гешанов, селото се казва Конак - от съществувалия там турски конак. Поручик Гешанов от VI-ти полк на I-ва конна дивизия е убит в битка с румънците в 1916 г. за да освободи селото. И хората от благодарност приемат неговото име да носи селото им. По тоталитарно време е било недопустимо населено място да носи име на царски офицер. На два пъти е имало държавен опит да сменят името на селото, но селяните не са допуснали това. Има три извора в селото с построени чешми. Наричат ги Сладката, Горчивата и Акарджа.

Село Победа

По време на османската власт селото се е казвало „Гелинджик“. На 5 септември 1916 г. при Добричката епопея, противникът - румънци и руси влизат в селото и стигнат на 100-200 м. от българските окопи. Вечерта ген. Кантарджиев заповядва атака. Българите атакуват и със удар „на нож“ проганват врага и освобождават Геленджик. Схватки става и по улиците селото. Противникът е отблъснат независимо от численото превъзходство на руските и румънски войски. В боевете участва Осми пехотен приморски полк с командващ полк. Панайот Минков. Офицерът е тежко ранен и умира в болница в София на 29 септември 1916 г. В негова памет съседното село носи името Полковник Минково. На 7 септември военният успех на българската армия е затвърден и развит от конницата на ген. Иван Колев. И до днес при обработка на земята и при строежи в Победа се срещат останки – гилзи, кости, части от дрехи, свидетелстващи за драматичните събития преди 90 години. Според историци край селото са погребани загинали български войници. В чест на славната победа селото получава през 1942 г. настоящото си име.

Първото име на Победа е *Скопис* и е известно римско селище, което се предполага че се е намирало северно или североизточно от сегашното село. Доказателство за това е римската чешма, която се намира в източната част на селото. Намират се римски монети дори и сега - из дворовете на настоящото село. Османското „Гелинджик“, което означава буквално „Байнова булка“ (означава също и „Полски мак“), при комунистическия режим е прекръстено на Димитър Ганево, днес славното му име Победа е възстановено.

Село Добрево

Някога в селото са живели немски колонисти-католици – добруджански немци. Носело е името Али Анифе калфа, а след 1940 г. е прекръстено на Германци заради населението си. Преселват се обратно в германските земи според хитлеровата политика *Heim ins Reich* скоро след това, заедно с германците от Северна Добруджа. През 1943 г. в село Германци, Никополска епархия, има все още 150 католици.

Село Дончево

В землището на селото по посока югозапад, в местността Зимницата, намираща се преди Калъча, до около 10-ти век е имало селище, чийто остатъци са били в изкоренената през 1963 г. гора. Остатъци от постройки има още в гората над изворите Св. Илия и Св. Георги. От селището са били изкарани хромели, лемеш на плуг, стрели и така нареченото „Златно чукче“, метално и служещо за ювелирство. „Златното чукче“, лемежа и други се намират в музея на град Добрич, където са били предадени от дончевеца Алекси Петров (Лекото) и са описани в книгата „Антични селища в Толбухински окръг“, автор Любка Бобчева.

Селото е построено през 1928 – 32 г. от румънските власти с цел колонизация на Южна Добруджа, като първоначално построените къщи са били 100. Румънската държава, построи тези къщи безвъзмездно на преселените от Македония арумъни (куцовласи). Пазят се спомени в околните села, че същите били свирепи и зли, въоръжени от румънската власт. На стоте къщи в Дончево, построени от румънската власт българите от околните села били задължени да работят безплатно (ангария). През 2007 г. в село Дончево се появили бивши, родени в селото румънци (куцовласи) и същите посочили на дончевеца Илия Василев – Илийчо, че църквата била строена и с пари на куцовласа, адвоката Ташко Пенета, в Добрич западната част на града преди се е казвала „Пенета“. Български свещеник в църквата идва да служи през 1941 г. и остава до края на живота си - Анастас Цонев от село Дряновец, Разградско. ЖП гарата е построена около 1905-10 г. от италианска компания, която е строила и жп линията.

Село Златия

Старото име на селото е "Карамурад", което на турски означава "Черен Мурад". Основано е от турци още преди освобождението и има къщи, които са запазени в оригинал още оттогава.

Село Карапелит

Името на селото идва от турското „кара пелит“ - черен жълъд. Тук българската войска извоюва забележителна победа в тежката Битка при Карапелит - Кочмар. На 03.09.1916 г. IV-та конна бригада в състав 400 конници от 6-ти конен полк от дивизията на ген. Колев разгромява крупна румънска част в състав 4000 щика, подкрепени с руска казашка кавалерия. С устремна атака в започналата сеч противникът е разбит и унищожен. Открит е пътя за освобождаване на Тутракан. Епопеята е вдъхновила Йордан Йовков да напише разказа "Триумф".

Село Козлодуйци

Старото име на селото е Осман факъ (от турски – „аристократът Осман“).

По време на Първата световна война край селото се води сражение между български и руско-сръбски войски, което е част от Добричката епопея. На 6 септември 1916 година 36-ти пехотен козлодуйски полк заема и се окопава на височините на 2 километра северно от селото. На 7 септември частите на полка оказват помощ на съседния 35-ти пехотен врачански полк, като атакуват във фланг настъпващата руска 61 дивизия, но на свой ред са подложени на унищожителен удар от страна на сърбо-хърватската доброволческа дивизия и са принудени да отстъпят. Битката, както и изхода на боевете край Добрич, е решена от Първа конна дивизия на генерал Иван Колев. В боевете край Осман факъ 36-ти пехотен козлодуйски полк губи близо 30% от личния си състав.

На 27 юни 1942 година, в чест на падналите войници от 36-ти пехотен козлодуйски полк селото е преименувано на Козлодуйци.

Село Котленци

Старото название на селото е *Хошкадем*, в приблизителен превод от турски "честит късмет" поради наличието на повърхностна вода на това място в иначе безводното карстово Добруджанско плато. Селото е било създадено и през вековете е било доминирано от българи - преселници от различни краища на България - Котелско, Кюстендилско и пр. В селото са живели незначителен брой гагаузи, говорещи език от групата тюркски езици, а след средата на XIX век и малцина турци. Топонимията в целия район традиционно е турска, преди всичко заради автоктонното гагаузко население в тази част на причерноморския край. Причината за първоначалното име на селото е, че в иначе безводна Добруджа на това място първите жители са открили карстова чаша, която задържала вода дълго след стопяването на снеговете ("гьол"), важна за поддържането на живот на това място. (Проблемът с водата е вплетен в топонимията в Добруджа - съседно село е било названо "Сусуской", сегашен превод Безводица, друго - "Чаирлъ гьол" (локвата на поляната), сега Сенокос, друго - Пряспа, а също и Плачидол).

След Освобождението от османска власт е наречено Доброчест, лош превод от турското название. Пак във връзка с първоначалната етимология, по време на румънската окупация (1918-1940 г.) окупационните власти наименуват селото "Букурене" (от румънския глагол *bucure*, радвам се). Не без връзка с първоначалната етимология, след 1940 г. е добило сегашното си название Котленци.

Село Ново Ботево

Селото е заселено в периода 1887-1900 година. Известно е и под името Мало Ботьово.

По време на Първата световна война, на 1 септември 1916 година, колоездачната рота на Осми пехотен приморски полк води успешна битка с превъзхождащи я румънски части за овладяване на стратегическия железопътен мост край Ботево с цел да предотврати взривяването му от румънците. В сраженията жители на селото, включително жени и деца, се втурват към българските линии, за да ги подпомогнат в борбата им и са обстрелвани от румънските части. Според Антон Страшимиров преди да достигнат разположението на българските части 11 местни жители са убити, а други двама загиват след като го достигат, сражавайки се в редовете на българската войска. В боя загива и взводният командир в Осми полк подпоручик Любен Костов. През 1942 година селото е преименувано на Ново Ботьово, впоследствие променено на Ново Ботево.

Село Паскалево

Най-старото име на с. Паскалево е Ези бей. За първи път то се споменава в документ от 1573-1574 г. с данни за селищата и населението на почти цяла североизточна България и на Добруджа. Документът представлява сборен регистър – опис на джелепкешани (овцевъди, отглеждали овце за продажба) от 4 кази – Разград, Шумен, Провадия и Варна. Селото е създадено от турци вероятно около чифлика на турския бей Ези. Той е живял през 16 век. Бил е натоварен от султана вероятно със запазване и умножаване на турския елемент в тази област. Първите българи се заселват през 1832 г. Това са изселници, водени от големият възрожденски деец Поп Паскал, които се завръщат по българските земи след голямото преселване от 1829-1830 г., последвало Руско - Турската война от 1828-1829 г. Изселниците са родом основно от Сливенско и Ямболско. Училището в селото е едно от най-старите в Добруджа. Предполага се, че е основано през 1848-1849 г. от същия Поп Паскал, чието име носи сега селото. По-късно в селото се установява и малка колония на добруджански немци.

След Освобождението турското население в селото намалява значително и към края на 19-ти век населението е почти изцяло с български етнически състав. През 1913 г. селото заедно с цяла Южна Добруджа става част от Румънското кралство. По силата на Крайовската спогодба от 1940 г. селото отново е в пределите на България. Училището и читалището в с. Паскалево носят името на учителя Димитър Минчев, деец в борбата за запазване на българския характер на селото по време на румънската власт.

Село Полковник Минково

В чест на командира на Осми пехотен приморски полк през Първата световна война (1915-1918) полковник Панайот Минков селото е преименувано от **Кабасакал** на Полковник Минково. Носи името си на полковник Панайот Петков Минков - родом от София, сражавал се в т. нар. Добричка епопея срещу руските и румънските войски през септември 1916 г.

Село Смолница

Селото датира от 1526 година. Първото му име е Орта чамурлу. Думата „чамурлу“ или „чамурлии“ идва от турската дума „чамур“ (кална пръст, калище). При валежи запрашената пръст много лесно се образувала в кал. Смолница е директен диалектен превод от турското име. До освобождението от османска власт в селото са живели предимно турци. Едва след освобождението се заселват първите българи от Бесарабия. Счита се, че сред първите заселници след освобождението е и опълченецът Желю Дерменджиев. В неговата къща е открито и първото българско училище в селото. Селото преминава под румънско управление след окупацията на Южна Добруджа през 1913 година. През 1916 г. селото се връща на България, но Ньойския договор отново го праща под румънска юрисдикция, така до 1940 г., когато Крайовската спогодба окончателно го връща на България. През тези тежки години на

заселниците са били конфискувани имоти, били са преселвани към и от България. Така в днешни времена там живеят наследниците на така наречените „преселци“.

Село Стефаново

В най-ранни писмени източници в турски регистри от 1526, 1527 г. записано като село "Айо орман". По късно /1673, 1676 и 1792 г./ се споменава и под имената „Аюв орман“ и „Айъ орман“. През 1573 г. селото се споменава под името Аюв орман с един овчар, дължащ 30 овце данък на държавата, поради тази причина е поставено в списъка на овцевъдите.

В периода от 1732 г. до 1790 г. селото е отбелязано на 27 места в официални турски документи като „Айорман“ и „Айу орманъ“. Преди Освобождението селото се среща с имената „Ай орман“, „Айу орман“ и „Аху орман“.

След Освобождението става общински център. През 1900 г. са включени 17 селища и е записано под името „Ай орман“. От 1913 до 1940 г. селото попада в границите на Румъния.

Името „Ай орман“ се запазва до 1942 г. Със заповед № 2191 от 27.06.1942 г. е решено: село Айорман да се преименува в село Стефаново.

Село Стожер

Старото име на Стожер е Баллъджа (на турски - малък, или малко). В селото се е провела първата земеделска конференция на 21 март 1898, която е предтеча на учредителния конгрес на БЗНС, който се е състоял на 28, 29 и 30 декември 1899 в Плевен. Това е първият и сполучлив опит да се даде началото на ново съсловно движение, което да защитава интересите на бедните и средните селяни. В Стожер се събират селяни от Провадийска, Варненска, Добричка и Балчишка околия и слагат основите на земеделското организирано движение.

По време на Първата световна война селото е опожарено от румънски войски, а много от жителите му са избити. Антон Страшимиров описва Баллъджа като разположено в „гористо плато“ „село от 200 къщи с просторни ханища“, превърнато в „страшно пожарище“.

Селото е преименувано на Стожер през юни 1942 година.

Културно наследство

Паметници на културата има в землищата на всичките 68 населени места в общината. Общият брой на обектите под закрила на Закона на паметниците на културата и музеите е 1122 обекта, от които 190 паметници на културата са декларирани и 834 са обявени, 112 притежават статут на национална културна ценност, съгласно чл. 146 от ЗКН.

Културно-историческото наследство на територията на общината включва основно археологически паметници на културата – 983 обекта, антични селища, укрепления, могили, некрополи и др.²

Основни археологически, туристически и природни забележителности на територията на община Добричка са³:

- Защитена зона „Чаиря“ – с. Генерал Колево;
- Защитена местност „Орлова могила“ – с. Орлова могила;
- Батовска долина, изворът "Чашката" ;
- Местността „Бузлука“ до с. Одърци;
- Крепост Калето – с. Одърци ;
- Карстова пещера в местността Крали Маркова стъпка до с. Карапелит;

² ОУП на Община Добричка

³ Програма за развитие на туризма на територията на община Добричка 2017-2020 г.

- Живописните ждрела на Суха река;
- Добруджанската равнина;
- Лечебен камък в с. Фелдфебел Денково;
- Скални манастири в района на Суха река;
- Каралезката чешма – с. Стефан Караджа;
- Археологически комплекс в местност Славната канара, община Добричка;
- крепост в м. "Асариче" – с. Долина ;
- крепост в м. "Каяджика" – с. Камен;
- крепост Хач бурун кале с. Ново Ботево ;
- крепост Калето – с. Прилеп;
- местност „Чашката – с. Батово – с. Прилеп;
- местност „Ефеклията“.

В районите около селата Карапелит, Крагулево, Одърци, Дебрене и Прилеп интерес представляват останките от вкаменелости, стари римска и византийски крепости, датиращи от 4-6 век и скални църкви-скидове.

1.7. Взаимодействие с други територии и съседни общини

Мястото и ролята на община Добричка в регионалното пространство е формирано в резултат на историческите процеси и развитието на социално-икономически, транспортни и културни връзки със съседни общини и други територии. Същевременно съседните общини си взаимодействат и имат потенциал да оказват влияние на развитието, както на близките погранични населени места, така и на целите територии.

Въпреки периферното си географско положение спрямо основните и второстепенни урбанизационни оси в страната, общината има потенциал за интегрирано развитие и изграждане на връзки със съседни общини и трансгранично сътрудничество, които да стимулират социално-икономическото ѝ развитие в бъдеще.

Основната връзка на общината се явява с ядрото на дефинирания агломерационен ареал – гр. Добрич/ община Добрич. Обвързването на развитието на двете общини логически произтича от географското положение, наличните и развиващи се административни отношения, икономически тенденции, вкл. ежедневна трудова миграция до работни места в града и обратно, както и осигуряването в община Добрич публични услуги за населението на община Добричка в областта на здравеопазването, образованието, социалните услуги и др. Същевременно, община Добричка представлява чрез своята територия и населени места т.н. хинтерланд, необходим за осигуряване на публични услуги за община Добрич, вкл. територия за функциониращата техническа инфраструктура – ПСОВ Добрич, Регионално депо с. Стожер и др.

Съвместни проекти със съседни общини, които също са членове на Регионално сдружение за управление на отпадъците са възможни по отношение на опазване на околната среда и оползотворяването на отпадъците.

Територията на община Добричка е отворена, достъпна и свързана със съседните общини с добре структурирани транспортни връзки в посока Аксаково/Варна, Балчик, Генерал Тошево, Вълчи дол, Тервел, Крушари. Основните посоки на влияние могат да бъдат разглеждани с:

- община Аксаково, във връзка с планирано изграждане на нова индустриална зона Варна – Аксаково
- община Аксаково във връзка с разширение на път I-29 Добрич – Стожер – Варна
- община Аксаково във връзка с потенциално развитие на туристически маршрути в посока ЗЗ „Батова“; развитие на познавателен и еко туризъм;
- община Балчик – рехабилитация на пътна мрежа за осигуряване икономическото развитие и ежедневни трудови пътувания към крайбрежието на заетите в туристическия сектор, развитие на познавателни туризъм в района Варна – Балчик – Каварна – Добрич
- община Генерал Тошево – развитие на пътна инфраструктура за осигуряване транспортен достъп до ГКПП Кардам в посока Румъния
- община Тервел – развитие на пътна инфраструктура за осигуряване транспортен достъп в посока Силистра.

Положително въздействие върху развитието на община Добричка оказват изградените традиционни икономически връзки и мобилност на работната сила с големите административни и икономически центрове – градовете Добрич и Варна. Ежедневно голяма част работници и служители, жители на общината пътуват до работните си места във фирми в големите градове. Част от тях се придвижват със служебен транспорт. През летния сезон, значителен брой жители на общината работят временно в туристически обекти по българското Черноморие.

Жителите на общината ползват медицинска помощ и услуги в „МБАЛ – Добрич“ АД. Между двете общини към момента са изградени много добри административни, икономически връзки и сътрудничество в сферата на управлението на отпадъците и здравеопазването. Съществува потенциал за коопериране в сферата на туризма и проекти със съседни общини.

Община Добричка изпълнява трансгранични проекти и работи успешно в условия на междуобщинско сътрудничество с общини от съседна Румъния.

За своето бъдещо развитие община Добричка следва да се възползва от възможностите за териториална свързаност и достъпност със съседните общини и други територии в следните направления:

- *Транспортна достъпност и свързаност*, допринасяща за бърз и удобен достъп до различни пазари, мобилност по отношение прилагането на труд и ползването на услуги.

- *Цифрова достъпност, свързаност и умения на населението*, които позволяват включване в различни дигитални пространства, с оглед развиване на значителен обем икономически функции, базирани на достъп до високоскоростни и мобилни широколентови мрежи и предлагане на цифрови обществени, социални, образователни и бизнес услуги.

- *Икономическа свързаност, инвестиционна активност и иновационно развитие*, допринасящи за повишаване конкурентоспособността, технологично обновяване на местната икономика, създаване на регионални клъстери и свързани производства, за генериране на икономически растеж, осигуряване на заетост и нарастване на благосъстоянието.

Коопериране и интегрирани проекти със съседните и близки на община Добричка територии са възможни в сферата на опазването на околната среда, управлението на отпадъците, опазване на обществения ред, превенция и борба с пожари, наводнения и природни бедствия, транспорта, развитието на туризма, местната икономика и култура, социалните услуги, здравеопазването, облагородяването на публичната инфраструктура и др.

Правната форма за коопериране на общините за реализация на съвместни проекти и дейности е междуобщинското сътрудничество, регламентирано в Европейската харта за местно самоуправление, Конституцията на Република България и ЗМСМА.

Смисълът на общинското коопериране е да се мобилизират наличните ресурси на две и повече общини за осъществяване на дейности от взаимен интерес, които не биха могли обективно да се осъществят от всяка от тях поотделно, поради недостиг на средства и капацитет.

2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

2.1. Демографски параметри

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие и растеж.

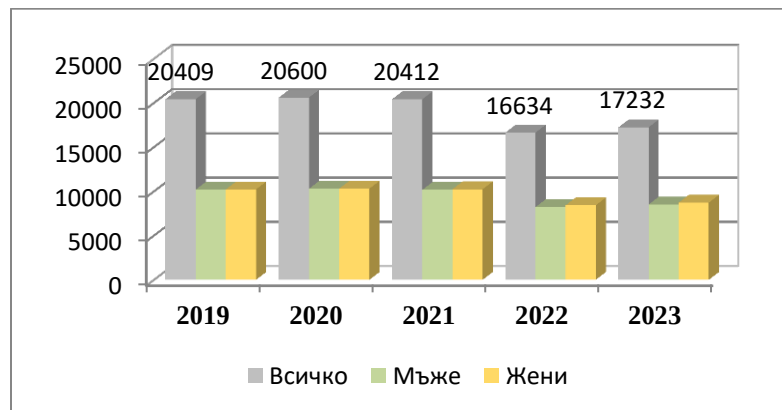
Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението в община Добричка (с 16% или с 3368 души през 2023 г. спрямо 2020 г.).

Таблица 8: Население в община Добричка 2019 – 2023 г.

	2019	2020	2021	2022	2023
Всичко	20409	20600	20412	16634	17232
Мъже	10188	10293	10172	8212	8508
Жени	10221	10307	10240	8422	8724

Източник: Национален статистически институт

Графика 2: Динамика на населението в община Добричка 2019-2023 г.

За периода 2019-2023 г. населението на общината е намаляло с 15,6%. Значителен спад в реалния брой жители на общината е отчетен след последното Преброяване на населението през есента на 2021 г.

През 2023 г. в община Добричка живеят 17232 души, 49,4% от които мъже и 50,6% жени. В общината всички населени места са села и съответно 100% от жителите живеят в селата. Структурата на населението по пол и урбанизираност се запазват без изменение в рамките на периода на прилагане на ПИРО.

По данни от последното преброяване на населението към септември 2021 г. в община Добричка живеят 16764 души или с 5317 души по-малко спрямо преброяването през 2011 г. Населението намалява с 24% за десет години. Демографската криза обхваща почти всички села.

Най-големите села в общината са: Стожер, Карапелит, Дончево, Победа и Стефаново. Жителите на най-голямото по население село Стожер намаляват с 15% в периода 2011-2021 г.

От Таблица 9, се вижда, че за разглеждания период населението в шест села от общината се увеличава, както следва: с. Генерал Колево с 8%, с. Дебрене със 7%, с. Златия с 3%, с. Ново Ботево с 15%, с. Опанец с 8 % и с. Приморци с 18%. В община Добричка при преброяването през 2021 г. има едно пусто или с под 10 жители село - Дряновец само с 3 жители (1 мъж и 2 жени).

Таблица 9: Население в община Добричка по населени места и пол – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г.

	2011			2021		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Добричка	22081	11120	10961	16764	8288	8476
с. Алцек	328	160	168	123	59	64
с. Батово	656	330	326	580	280	300
с. Бдинци	94	46	48	56	27	29
с. Бенковски	825	431	394	606	297	309
с. Богдан	158	80	78	114	60	54
с. Божурово	876	450	426	594	303	291
с. Бранище	394	200	194	389	194	195
с. Ведрина	541	252	289	406	198	208
с. Владимирово	256	132	124	166	79	87
с. Воднянци	301	147	154	218	100	118
с. Вратарите	52	25	27	46	25	21
с. Врачанци	88	46	42	66	34	32
с. Генерал Колево	95	46	49	103	56	47
с. Гешаново	103	49	54	52	25	27
с. Дебрене	92	45	47	99	59	40
с. Добрево	70	34	36	35	19	16
с. Долина	232	114	118	169	82	87
с. Дончево	911	459	452	760	386	374
с. Драганово	162	94	68	130	71	59
с. Дряновец	21	13	8	3	1	2
с. Енево	175	89	86	144	70	74
с. Житница	501	252	249	260	121	139
с. Златия	99	56	43	102	54	48
с. Камен	154	79	75	114	58	56
с. Карапелит	1111	569	542	714	345	369
с. Козлодуйци	434	215	219	377	182	195
с. Котленци	251	125	126	203	100	103
с. Крагулево	60	26	34	12	5	7
с. Ловчанци	794	400	394	420	207	213
с. Ломница	315	144	171	239	114	125
с. Лясково	302	154	148	218	111	107
с. Малка Смолница	128	68	60	94	42	52

**План за интегрирано развитие на община Добричка 2021 – 2027 г.
Актуализация 2024 г.**

с. Медово	61	29	32	25	13	12
с. Методиево	231	106	125	181	89	92
с. Миладиновци	121	59	62	92	46	46
с. Ново Ботево	33	18	15	39	22	17
с. Овчарово	528	257	271	364	166	198
с. Одринци	249	130	119	190	96	94
с. Одърци	621	317	304	520	263	257
с. Опанец	153	78	75	166	81	85
с. Орлова могила	81	46	35	49	26	23
с. Паскалево	705	351	354	653	326	327
с. Плачидол	552	275	277	551	281	270
с. Победа	916	452	464	789	385	404
с. Подслон	383	206	177	296	149	147
с. Полковник Иваново	94	42	52	51	23	28
с. Полковник Минково	228	114	114	194	103	91
с. Полковник Свещарово	137	65	72	114	50	64
с. Попгригорово	91	41	50	69	35	34
с. Прилеп	18	9	9	12	7	5
с. Приморци	78	46	32	95	47	48
с. Пчелино	210	117	93	184	97	87
с. Пчелник	61	29	32	27	13	14
с. Росеново	294	148	146	178	82	96
с. Самуилово	120	62	58	76	38	38
с. Свобода	171	82	89	122	53	69
с. Славеево	192	95	97	144	74	70
с. Сливенци	227	110	117	105	52	53
с. Смолница	379	192	187	297	139	158
с. Соколник	26	11	15	16	8	8
с. Стефан Караджа	336	175	161	344	179	165
с. Стефаново	921	469	452	776	374	402
с. Стожер	1326	668	658	1124	536	588
с. Тянево	161	74	87	96	48	48
с. Фелдфебел Денково	673	349	324	534	274	260
с. Хитово	205	104	101	101	51	50
с. Царевец	388	196	192	287	147	140
с. Черна	532	268	264	291	151	140

Източник: Национален статистически институт

Урбанистичната структура на общината се състои от 68 населени места - села: Алцек, Батово, Бдинци, Бенковски, Богдан, Божурово, Бранище, Ведрина, Владимирово, Воднянци, Вратарите, Врачанци, Генерал Колево, Гешаново, Дебрене, Добрево, Долина, Дончево, Драганово, Дряновец, Енево, Житница, Златия, Камен, Карапелит, Козлодуйци, Котленци, Крагулево, Ловчанци, Ломница, Лясково, Малка Смолница, Медово, Методиево, Миладиновци, Ново Ботево, Овчарово, Одринци, Одърци, Опанец, Орлова могила, Паскалево, Плачидол, Победа, Подслон, Полковник Иваново, Полковник Минково, Полковник Свещарово, Попгригорово, Прилеп, Приморци, Пчелино, Пчелник, Росеново, Самуилово, Свобода,

Славеево, Сливенци, Смолница, Соколник, Стефан Караджа, Стефаново, Стожер, Тянево, Фелдфебел Денково, Хитово, Царевец и Черна.

Селищната мрежа е добре изградена и сравнително балансирана. Анализът на пространствената структура на общината показва относително равномерно разположение на изявените селищни структури на територията на общината. По-голямата част от селата с постоянно население над 500 човека са разположени на основни комуникационни оси в общината – Добрич – Силистра; Добрич – Балчик и Добрич – Варна. Селата, за които се наблюдава нарастване на населението спрямо 2011 г. са разположени основно в близост до гр. Добрич в източна посока, както и по комуникационната ос Добрич – Силистра. Концентрацията на населението и икономическата активност в селата показва наличие на полицентрична пространствена структура в общината – големи населени места с икономическа активност в източната/югоизточната част на територията, в сравнителна близост до гр. Добрич и по протежението на пътна връзка Добрич – Силистра в северозападна посока.

Таблица 10: Население по населени места в община Добричка 2020-2023 г.

	2020			2021			2022			2023		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Добричка	20600	10293	10307	20412	10172	10240	16634	8212	8422	17232	8508	8724
с. Алцек	361	188	173	342	181	161	121	56	65	116	53	63
с. Батово	590	292	298	591	297	294	563	278	285	566	277	289
с. Бдинци	75	35	40	79	39	40	61	27	34	58	26	32
с. Бенковски	696	366	330	681	347	334	595	291	304	638	320	318
с. Богдан	136	72	64	137	74	63	128	64	64	140	71	69
с. Божурово	790	401	389	793	402	391	583	295	288	584	292	292
с. Бранище	437	219	218	426	212	214	379	188	191	398	192	206
с. Ведрина	543	267	276	522	258	264	410	208	202	443	229	214
с. Владимирово	200	100	100	202	102	100	167	82	85	184	92	92
с. Воднянци	316	140	176	315	141	174	212	98	114	215	98	117
с. Вратарите	41	23	18	40	24	16	48	28	20	44	26	18
с. Врачанци	62	31	31	54	27	27	61	28	33	59	27	32
с. Генерал Колево	91	49	42	89	47	42	110	60	50	116	62	54
с. Гешаново	60	27	33	71	31	40	67	34	33	71	37	34
с. Дебрене	108	58	50	110	59	51	94	55	39	89	51	38
с. Добрево	41	19	22	39	19	20	37	22	15	40	22	18
с. Долина	174	82	92	172	82	90	175	88	87	191	95	96
с. Дончево	791	399	392	781	399	382	754	385	369	748	378	370
с. Драганово	135	73	62	131	70	61	123	67	56	119	67	52
с. Дряновец	19	10	9	20	11	9	4	2	2	3	1	2
с. Енево	172	87	85	173	87	86	142	69	73	154	77	77
с. Житница	439	210	229	434	204	230	256	118	138	253	116	137
с. Златия	90	50	40	88	47	41	101	49	52	99	48	51
с. Камен	155	79	76	156	80	76	122	62	60	141	71	70
с. Карапелит	1050	543	507	1044	537	507	722	349	373	731	351	380
с. Козлодуйци	404	186	218	399	186	213	371	183	188	365	180	185
с. Котленци	244	118	126	240	117	123	197	96	101	202	100	102
с. Крагулево	43	20	23	43	20	23	11	4	7	28	14	14
с. Ловчанци	733	352	381	718	343	375	415	201	214	428	205	223

с. Ломница	303	144	159	294	143	151	231	109	122	243	112	131
с. Лясково	280	140	140	281	142	139	213	107	106	214	106	108
с. Малка Смолница	100	51	49	102	50	52	91	40	51	101	44	57
с. Медово	30	17	13	30	15	15	24	13	11	28	15	13
с. Методиево	222	112	110	220	110	110	181	91	90	195	101	94
с. Миладиновци	96	47	49	89	42	47	93	45	48	91	45	46
с. Ново Ботево	37	20	17	35	19	16	38	20	18	35	18	17
с. Овчарово	434	215	219	433	214	219	347	160	187	345	160	185
с. Одринци	206	108	98	218	112	106	197	97	100	219	109	110
с. Одърци	586	291	295	574	280	294	516	257	259	521	260	261
с. Опанец	146	69	77	162	79	83	175	85	90	184	86	98
с. Орлова могила	73	39	34	67	35	32	49	26	23	61	33	28
с. Паскалево	667	336	331	649	327	322	651	324	327	658	333	325
с. Плачидол	635	327	308	618	316	302	524	270	254	542	277	265
с. Победа	932	458	474	935	455	480	792	390	402	804	388	416
с. Подслон	370	203	167	367	201	166	295	150	145	318	162	156
с. Полковник Иваново	56	21	35	60	23	37	52	24	28	48	21	27
с. Полковник Минково	192	101	91	185	99	86	186	97	89	185	98	87
с. Полковник Свещарово	161	77	84	154	73	81	105	45	60	113	48	65
с. Попгригорово	76	37	39	69	33	36	73	35	38	82	41	41
с. Прилеп	18	9	9	22	11	11	13	7	6	13	7	6
с. Приморци	83	47	36	92	49	43	104	53	51	113	60	53
с. Пчелино	188	97	91	189	97	92	178	94	84	186	101	85
с. Пчелник	43	20	23	39	20	19	29	14	15	29	15	14
с. Росеново	242	117	125	242	118	124	184	85	99	223	103	120
с. Самуилово	97	47	50	102	48	54	80	39	41	86	40	46
с. Свобода	129	56	73	123	51	72	114	48	66	119	51	68
с. Славеево	138	71	67	131	67	64	147	75	72	152	76	76
с. Сливенци	199	100	99	198	99	99	106	53	53	107	52	55
с. Смолница	352	164	188	344	160	184	300	140	160	303	144	159
с. Соколник	20	8	12	15	8	7	17	8	9	17	8	9
с. Стефан Караджа	365	198	167	350	190	160	341	176	165	341	176	165
с. Стефаново	1012	507	505	1011	499	512	761	365	396	766	369	397
с. Стожер	1230	591	639	1221	596	625	1088	519	569	1132	541	591
с. Тянево	112	53	59	110	51	59	91	44	47	110	52	58
с. Фелдфебел Денково	638	334	304	627	325	302	527	269	258	539	273	266
с. Хитово	198	96	102	209	102	107	101	48	53	103	50	53
с. Царевец	431	220	211	445	223	222	299	153	146	307	157	150
с. Черна	507	249	258	510	247	263	292	150	142	376	198	178

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

Данните в Таблица 10 показват, че в периода 2020-2023 г. населението в почти всички населени места на общината намалява, с изключение на 12 села, където отчитаме ръст: Богдан (3%), Вратарите (7%), Генерал Колево (22%), Гешаново (16%) Долина (9%), Златия (9%), Малка Смолница (1%), Одринци (6%), Опанец (21%), Попгригорово (7%), Приморци (27%) и Славеево (9%).

С най-бързи темпове намаляват жителите на с. Дряновец (84% за 4-те изследвани години), с. Алцек (68%), с. Хитово (48%), с. Сливенци (46%), с. Житница и с. Ловчанци (42%), с. Крагулево (35%), с. Пчелник (33%) и с. Воднянци (32%).

Урбанистичната класификация на община Добричка към 2023 г. включва следните категории: 1 село с 1000 и повече жители – Стожер, 22 малки села (от 250 до 1000 жители) –

Батово, Бенковски, Божурово, Бранище, Ведрина, Дончево, Житница, Карапелит, Козлодуйци, Ловчанци, Овчарово, Одърци, Паскалево, Плачидол, Победа, Подслон, Смолница, Стефан Караджа, Стефаново, Фелдфебел Денково, Царевец и Черна и 26 много малките села (до 250 жители) – Алцек, Богдан, Владимирowo, Воднянци, Генерал Колево, Долина, Драганово, Енево, Камен, Котленци, Ломница, Лясково, Малка Смолница, Методиево, Одринци, Опанец, Полковник Минково, Полковник Свещарово, Приморци, Пчелино, Росеново, Свобода, Славеево, Сливенци, Тянево и Хитово. Селищната система на общината като цяло е сравнително устойчива. Към 2023 г. обезлюдяващи се (под 100 жители) са 19 села: Бдинци, Вратарите, Врачанци, Гешаново, Дебрене, Добрево, Дряновец, Златия, Крагулево, Медово, Миладиновци, Ново Ботево, Орлова могила, Полковник Иваново, Попгригорово, Прилеп, Пчелник, Самуилово и Соколник. От обезлюдяващите се села единствено село Дряновец е с под 10 жители или 3.

Основните административни, промишлени, търговски, обслужващи и културни дейности в общината продължават да са концентрирани предимно в областния град Добрич. Почти всички хора, живеещи на село, са постоянно пребиваващи там, които се занимават със земеделие в лични стопанства. Тези населени места са подходящи за екологично земеделие и екологични производства, тъй като землищата им са съхранени.

Таблица 11: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2020- 2023 г.⁴

	2020			2021			2022			2023		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	20600	10293	10307	20412	10172	10240	16634	8212	8422	17232	8508	8724
Под трудоспособна възраст	3229	1661	1568	3241	1657	1584	2606	1341	1265	2691	1390	1301
В трудоспособна възраст	11773	6461	5312	11708	6395	5313	8768	4808	3960	9198	5013	4185
Над трудоспособна възраст	5598	2171	3427	5463	2120	3343	5260	2063	3197	5343	2105	3238

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

Населението под трудоспособна възраст запазва относителния си дял от 16% за изследваните четири години. Възрастните над трудоспособна възраст към края на 2023 г. са 5343 души или 31%, като относителният им дял през базовата 2020 г. е 27%. Хората в трудоспособна възраст на 16 и повече години намаляват от 57% на 53%.

Сравнителните данни на НСИ от преброяване на населението през 2011 г. и 2021 г. също показват, че възрастовата структура на населението в община Добричка се влошава. Относителният дял на децата и младежите до 29 годишна възраст намалява от 31% на 26%. В същото време делът на възрастните хора над 65 години се увеличава от 24% на 29%.

Таблица 12: Население по пол и възраст в община Добричка – 2020-2023 г.

	2020			2021			2022			2023		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени

⁴ За 2022 г. тези граници са от 16 до навършването на 61 години и 10 месеца за жените и 64 години и 5 месеца за мъжете.

Общо	20600	10293	10307	20412	10172	10240	16634	8212	8422	17232	8508	8724
0 - 4	863	446	417	849	447	402	724	370	354	784	387	397
5 - 9	996	506	490	978	487	491	791	406	385	793	424	369
10 - 14	1166	598	568	1175	601	574	927	483	444	907	459	448
15 - 19	1110	557	553	1125	565	560	786	403	383	855	454	401
20 - 24	1002	520	482	1013	506	507	624	330	294	705	360	345
25 - 29	1104	605	499	1073	595	478	580	304	276	533	286	247
30 - 34	1217	693	524	1192	680	512	752	391	361	817	421	396
35 - 39	1194	629	565	1164	632	532	841	449	392	870	481	389
40 - 44	1277	688	589	1290	675	615	924	491	433	963	486	477
45 - 49	1514	812	702	1469	788	681	1137	619	518	1167	637	530
50 - 54	1465	794	671	1526	799	727	1276	658	618	1306	686	620
55 - 59	1371	736	635	1358	735	623	1213	673	540	1297	694	603
60 - 64	1325	650	675	1312	645	667	1298	636	662	1388	693	695
65 - 69	1400	638	762	1396	657	739	1325	635	690	1331	627	704
70 - 74	1433	599	834	1375	556	819	1369	574	795	1372	584	788
75 - 79	1129	441	688	1078	422	656	1038	418	620	1069	437	632
80+	1034	381	653	1039	382	657	1029	372	657	1075	392	683

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

За периода на изпълнение на ПИРО от 2020 г. до 2023 г. делът на младите хора до 29 г. намалява от 30% на 27%. Лицата на възраст от 30 до 64 години се запазват в границите на 45% от населението. Възрастните над 65 години се увеличават от 24% на 28%.

Основна причина за застаряване на населението е ниската раждаемост и високата смъртност, които водят до отрицателен естествен прираст. Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури възпроизводството на населението и трудовия потенциал намалява, което се отразява на социално-икономическото развитие на общината. За влошаването на възрастовата структура съществено допринасят мащабните емиграционни процеси предимно сред младите хора, които след завършване на основно или средно образование напускат родните места и рядко се връщат да живеят отново там.

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

**Таблица 13: Естествен прираст на населението на община Добричка
2019 -2023 г.**

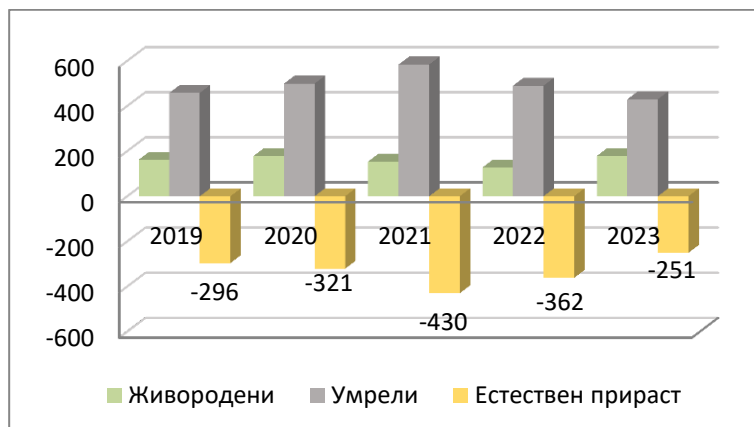
Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичет а	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2019	162	78	84	458	233	225	-296	-155	-141
2020	178	98	80	499	279	220	-321	-181	-140
2021	154	78	76	584	327	257	-430	-249	-181
2022	128	64	64	490	248	242	-362	-184	-178
2023	179	92	87	430	227	203	-251	-135	-116

Източник: Национален статистически институт

Естественият прираст на населението е отрицателен, като за периода 2020-2023 г. е средно по минус 341 души на година, като през 2021 г. достига минус 430, а през 2023 г. е минус 251. Средногодишният брой на живородените деца в община Добричка за периода

2020-2023 г. е 159. Средната смъртност за изследваните 4 години е 500 човека годишно, като тук се отчита и значителния ръст на починалите по време на пандемията от коронавирус. За 2023 г. в община Добричка има 179 живородени деца при 154 за 2021 г., което нарежда общината на 2 място (от 8) и за двете години по раждаемост в област Добрич след община Добрич-град. По смъртност община Добричка също е се нарежда на 2 място след община Добрич-град с 430 бр. умрели или 25‰ на 1 000 души за 2023 г. и 584 бр. умрели или 29‰ на 1 000 души за 2021 г.

Графика 3: Естествен прираст на населението 2019-2023 г.

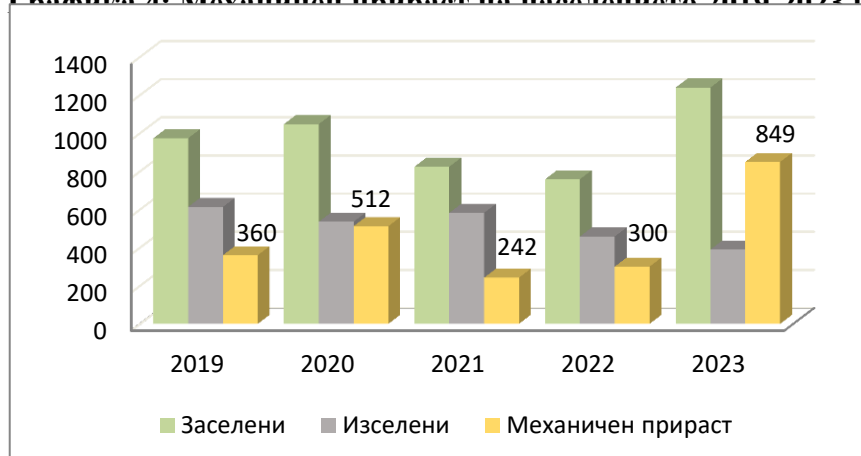
Естественият прираст през 2021 г. е (-430) като с по-лош показател е община Добрич-град (-1190). За 2023 г. също е отрицателен (-251) като с по-лош показател отново е единствено община Добрич-град (-639). Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза в общината.

Таблица 14: Заселени, изселени и механичен прираст на населението в община Добричка 2019-2023 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2019	973	460	513	613	278	335	360	182	178
2020	1047	533	514	535	247	288	512	286	226
2021	824	367	457	582	239	343	242	128	114
2022	758	343	415	458	197	261	300	146	154
2023	1239	619	620	390	188	202	849	431	418

Източник: Национален статистически институт

График 4: Механичен прираст на населението 2019-2023 г.

Механичният прираст на населението през периода 2020-2023 г. е положителен, но се променя динамично, като през 2020 г. е 512 души, през 2021 г. се понижава до 242, през 2022 г. нараства на 300, за 2023 г. бележи значителен ръст и достига положителните 849 души. Средногодишно населението на общината се е увеличавало от положителна миграция с около 475 човека, което не успява да повлияе значително на негативните демографски процеси, предизвикани от ниската раждаемост и висока смъртност.

Миграцията засяга предимно хора в активна възраст и процесът е свързан с все по-интензивното преразпределение на населението и струпването му в големите градове за сметка на малките и средни селища. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината за периода 2020-2023 г. се е увеличило с 539 души.

Таблица 15: Образователна структура на населението на 7 и повече години по степен на образование към 07.09.2021 г.

Общо	Висше образование	Средно образование	Основно	Начално и по-ниско образование
15696	1132	5880	5554	3120

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

По данни от последното преброяване към 07.09.2021 г. 7% от населението на община Добричка има висше образование (1132 лица). Със средно образование са 38%, а с основно – 35%. Общо 3120 лица или 20% от жителите на общината са с начално и по-ниско образование. Напълно неграмотни по официални статистически данни към 2021 година са 667 лица.

Таблица 16: Население по етническа група, майчин език и вероизповедание към 07.09.2021 г.

Етническа група	Общо	Майчин език	Общо	Вероизповедание	Общо
Българска	9581	Български	9054	Християнско	8720
Турска	2902	Турски	3862	Мюсюлманско	4922
Ромска	2313	Ромски	1409	Юдейско	4
Друга	444	Друг	633	Друго	1

Не мога да определя	20	Не мога да определя	15	Не мога да определя	605
Не желая да отговоря	178	Не желая да отговоря	156	Не желая да отговоря	307
Непоказана1	1326	Непоказан	1635	Непоказано	570
				Нямам	1635
ОБЩО	16764		16764		16764

Източник: Национален статистически институт

По данни на ГД ГРАО (www.grao.bg) на община Добричка в периода на действие и прилагане на ПИРО (2021-2023 г.), населението по постоянен адрес се увеличава с 0,5% или 120 души, по настоящ адрес се увеличава с 3% или 725 души. През 2023 година жителите на общината по постоянен адрес са 26 371 души, по настоящ адрес – 24 003, а с постоянен и настоящ адрес в същото населено място – 18 668 души.

Таблица 17: Население по постоянен и настоящ адрес към 31.12.2021-2023 г.

Община, населено място	Постоянен адрес			Настоящ адрес			Постоянен и настоящ адрес в населеното място		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
с. Алцек	436	431	430	411	409	407	373	371	368
с. Батово	709	719	709	629	645	638	546	556	545
с. Бдинци	55	57	56	76	75	74	53	56	55
с. Бенковски	2423	2452	2488	846	862	903	808	811	845
с. Богдан	132	130	129	163	176	187	95	99	96
с. Божурово	1448	1448	1445	937	934	940	853	851	848
с. Бранище	444	445	451	466	467	474	290	293	290
с. Ведрина	644	634	625	570	578	607	387	380	367
с. Владимирово	157	158	146	238	236	247	137	136	126
с. Воднянци	533	532	540	427	429	435	377	372	379
с. Вратарите	35	34	33	51	47	44	28	27	25
с. Врачанци	38	35	36	72	70	71	30	27	30
с. Генерал Колево	81	82	85	84	86	86	66	65	68
с. Гешаново	43	43	40	98	97	94	37	36	33
с. Дебрене	60	58	62	114	108	108	54	52	56
с. Добрево	36	33	32	44	46	49	33	31	29
с. Долина	205	197	200	182	181	204	138	135	136
с. Дончево	839	838	838	861	870	869	753	743	743
с. Драганово	173	174	170	171	164	164	124	118	116
с. Дряновец	16	16	14	26	26	24	10	10	8
с. Енево	656	646	653	238	233	246	215	207	214
с. Житница	476	476	473	501	504	501	422	420	417
с. Златия	83	88	82	102	105	103	47	52	47
с. Камен	221	225	222	160	168	184	143	145	145
с. Карапелит	1200	1224	1227	1182	1194	1212	1064	1086	1092
с. Козлодуйци	383	374	377	465	461	454	330	321	320
с. Котленци	229	225	222	278	269	270	205	197	192
с. Крагулево	20	18	18	45	43	50	13	12	12
с. Ловчанци	885	893	901	925	927	929	793	799	799
с. Ломница	378	380	383	321	316	323	246	247	245

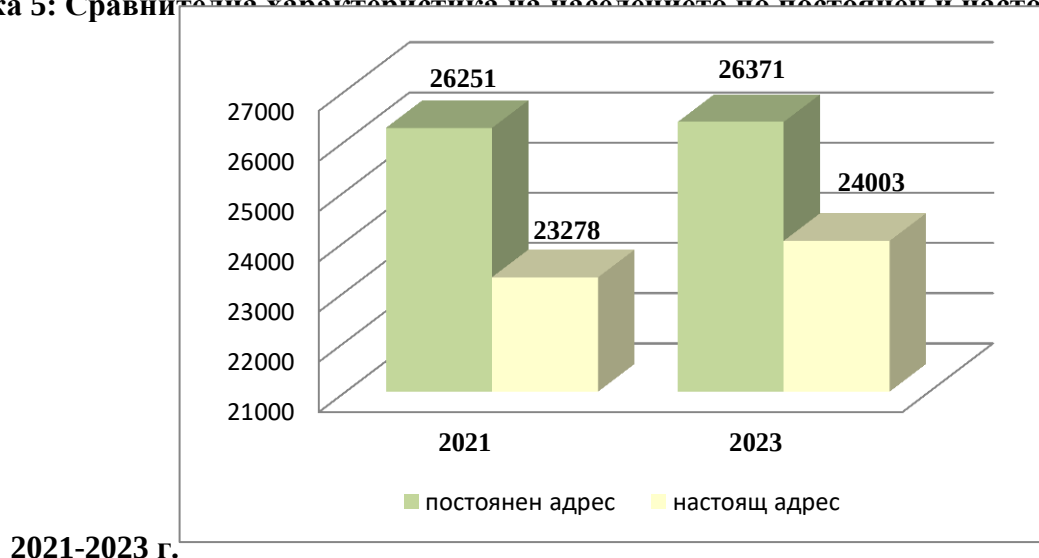
**План за интегрирано развитие на община Добричка 2021 – 2027 г.
Актуализация 2024 г.**

с. Лясково	368	366	356	384	380	377	334	330	325
с. Малка Смолница	81	83	89	97	94	104	57	59	65
с. Медово	27	22	19	27	23	24	18	14	13
с. Методиево	174	175	172	246	246	257	133	142	137
с. Миладиновци	85	84	83	101	104	104	63	61	61
с. Ново Ботево	16	15	14	28	29	27	6	6	5
с. Овчарово	583	580	581	495	472	468	421	404	400
с. Одринци	137	135	136	236	244	266	125	125	127
с. Одърци	671	671	666	636	639	643	599	603	607
с. Опанец	113	113	113	194	199	206	85	84	82
с. Орлова могила	60	54	55	85	81	91	47	41	39
с. Паскалево	606	612	608	663	678	694	494	505	491
с. Плачидол	534	529	529	671	666	681	449	449	456
с. Победа	990	979	999	998	1006	1035	829	819	842
с. Подслон	663	677	694	406	419	447	377	387	404
с. Полковник Иваново	55	51	50	68	67	62	45	42	40
с. Полковник Минково	175	171	172	183	183	187	130	125	126
с. Полковник Свещарово	97	106	116	162	166	174	73	79	88
с. Попгригорово	43	42	39	105	121	122	37	36	32
с. Прилеп	5	5	7	21	22	21	1	1	2
с. Приморци	74	74	74	94	104	113	45	46	45
с. Пчелино	254	248	252	221	211	218	201	194	198
с. Пчелник	38	38	37	52	53	53	32	32	31
с. Росеново	255	264	268	252	274	313	216	223	224
с. Самуилово	91	93	107	104	105	111	57	62	68
с. Свобода	135	133	134	139	131	137	105	100	101
с. Славеево	147	144	145	132	137	142	94	92	89
с. Сливенци	261	263	262	222	223	223	202	204	200
с. Смолница	381	378	384	382	402	407	309	302	303
с. Соколник	19	18	19	17	19	17	11	10	10
с. Стефан Караджа	297	295	296	371	375	377	250	248	245
с. Стефаново	1052	1045	1049	1072	1041	1053	832	820	820
с. Стожер	1564	1557	1586	1550	1535	1619	1399	1383	1395
с. Тянево	146	144	140	138	135	155	119	116	114
с. Фелдфебел Денково	1433	1433	1437	710	716	733	665	667	685
с. Хитово	250	255	256	230	227	231	191	193	196
с. Царевец	435	448	443	504	514	528	387	403	396
с. Черна	898	904	897	599	601	686	564	563	560
Общо:	26251	26269	26371	23278	23368	24003	18672	18625	18668

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

Графика 5: Сравнителна характеристика на населението по постоянен и настоящ адрес

Въпреки лекия ръст на населението в община Добричка през 2023 г., спрямо предходната 2022 г. и положителния механичен прираст за анализирани години, влошаващите се демографски показатели продължават да влияят негативно върху социално-икономическите процеси и създават естествени бариери пред постигане целите на Плана за интегрирано развитие.

Текущата демографска картина показва, че изпълнението на плана не е успяло да повлияе положително върху негативните тенденции на намаляване и застаряване на населението. Перспективите за демографското развитие на общината в средносрочен план показват, че при равни други условия (при непроменени политики) тези фактори ще компрометират възможността на икономическата система да генерира висок и устойчив растеж и ще понижават ефективността на прилаганите мерки в различни сфери.

Тенденциите, като намаляваща раждаемост и застаряване на населението, се наблюдават и в останалите общини на област Добрич и СИР и са симптоматични за страната като цяло. В допълнение продължават да се наблюдават и задълбочават негативни тенденции, като повишаване на смъртност и интензивна външна миграция. Комбинацията от тези негативни процеси дава основание да се говори за демографска криза и изправя пред сериозни предизвикателства бъдещото функциониране на системите на социално осигуряване и подпомагане, здравеопазване, образование и публични финанси в общината.

Политиката за преодоляване на демографската криза в района през оставащия период на действие на ПИРО до 2027 г. трябва да е насочена към подобряване на инвестиционната среда, защото инвестициите са тези, които създават работни места и доходи за хората. Успоредно с това трябва да се обновява и благоустроява средата на обитаване, да се повишава качеството на здравеопазването, образованието и социалните услуги, като по този начин се привличат и задържат млади хора за живот и работа в общината.

2.2. Пазар на труда – заетост и безработица

Пазарът на труда в община Добричка е негативно повлиян от демографските процеси, при ясна перспектива за изостряне на отрицателните им въздействия още в средносрочен период. Трайните тенденции на демографски неравновесия между раждаемост и смъртност се допълват от засилени емиграционни вълни, най-вече на млади хора в трудоспособна възраст, което се оказва критично за местния пазар на труда. Важни за настоящето и още по-важни за бъдещето са възпроизводството на населението и на работната сила. Демографското възпроизводство е важно за наличието на човешки ресурси за развитие на икономиката. Структурите на населението по възраст и пол предопределят раждаемостта, но и работната сила и нейната производителност на пазара на труда.

Формирането на работната сила е процес, осъществяващ се извън пазара на труда и в този смисъл неговите количествени параметри са предопределени от демографските процеси и най-вече от процесите на раждаемост, смъртност, естествен прираст на населението и емиграционните му движения. Намалването на работната сила е фактор силно ограничаващ икономическия растеж на община Добричка. Друг такъв фактор е ниската икономическа активност на населението в активна трудоспособна възраст.

Причините за ниските коефициенти на икономическа активност и заетост в общината освен демографската криза са слабата инвестиционна активност, липсата на работни места и най-вече несъответствието между професионалната квалификация на свободната работна сила и пазара на труда. Наблюдава се дефицит на квалифицирана работна ръка и на регионално ниво (в райони намиращи се далеч от индустриални и административни центрове, планински райони) и на подотраслово ниво (за някои професионални тенденции и професии). Несъответствието между предлаганите и търсените квалификации е очевидно предимно в следните групи: незавършилите училище, млади хора, завършващи средно образование и тези без или с много ниско ниво на професионална квалификация. Това несъответствие се наблюдава също така в групите от хора с образование и професионални квалификации, но без стаж, както и в групата на продължително безработните. Бързо нарастват нуждите от квалифицирана работна ръка, свързани с въвеждането и използването на нови производствени, информационни и комуникационни технологии. В същото време младите квалифицирани кадри предпочитат да напуснат родните места и да работят в големи градове у нас или в чужбина. Пазарът на труда изпитва остър недостиг на квалифицирани кадри, а в същото време безработицата сред лицата без образование и квалификация остава сравнително висока.

Коефициентът на безработица представлява относителният дял на безработните лица от икономически активното население (работната сила).

Върху пазара на труда силно влияние през последните години оказват пандемията от коронавирус, финансовите кризи и намаляващия брой на икономически активното население, което служи за база при изчисляване равнището на безработица.

Важен показател, който характеризира влиянието на ПИРО върху социално-икономическите процеси в целевата територия е равнището на заетост и безработица.

Безработицата в община Добричка в периода 2021-2023 г. има променливи стойности първо намалява с 1,79%, през 2022 г. спрямо 2021 г., но през 2023 г. се увеличава и достига 3,3%. Върху процесите на пазара на труда силно влияние оказват пандемията от коронавирус и намаляващия брой на икономически активното население, което служи за база при изчисляване

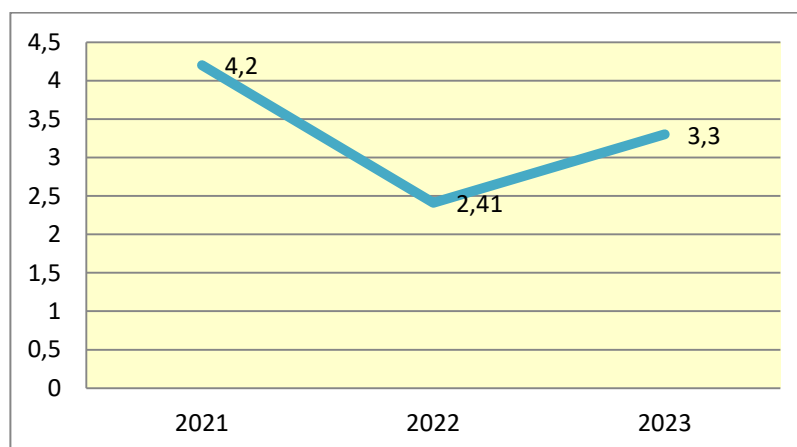
равнището на безработица. През 2022 г. безработицата достига най-ниската си стойност (2,41%) за периода на прилагане на ПИРО.

Таблица 18: Средногодишно равнище на безработица в община Добричка 2021 - 2023 г.

Показател	2021	2022	2023
Брой регистрирани лица	277	161	176
Равнище на безработица (%)	4,2	2,41	3,3

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Добрич

Графика 6: Динамика на безработицата в община Добричка 2021-2023 г. (%)

През 2023 г. равнището на безработица се повишава с 0,89% спрямо 2022 г. и достига 3,3%, което ниво е по-ниско от средните за област Добрич (5,6%) и за страната (5,6%).

Броят на регистрираните безработни през 2023 г. е 176 или с 15 повече спрямо 2022 г., отчетен е ръст в равнището на безработица, тъй като показателят се изчислява на база икономически активното население, което намалява.

Таблица 19: Структура на безработните лица по пол в община Добричка 2021-2023 г.

Показател	2021	2022	2023
Общ брой регистрирани лица	277	161	176
Жени	132	77	91
Мъже	145	84	85

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Добрич

Разпределението на регистрираните безработни лица по пол в община Добричка за 2023г. показва, че относителният дял на жените е 51,7%, а на мъжете 48,3%. Уязвимата група безработни лица остават жените като относителният им дял нараства с 4% от 47,7% през 2021 г. на 51,7% към 2023 г. Жените продължават да са по-силно засегнати от липсата на работни места, при тях дисбалансите между притежаваната квалификация и търсенето на пазара на труда са много по-големи.

Таблица 20: Възрастова структура на безработните лица в община Добричка 2021-2023 г.

Възраст	2021	2022	2023
ОБЩО:	277	161	176
в т. ч. до 29 години	21	19	24
в т. ч. над 55 години	91	46	55

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Добрич

Засегнати от безработицата са и хората над 55 години – 32,9% за 2021 г., 28,6% за 2022 г. и 31,3% за 2023 г. от всички регистрирани безработни лица. Делът на безработните младежите до 29 години се увеличава от 7,6% през 2021 г. на 13,6% през 2023 г.

Таблица 21: Образователна структура на безработните лица 2021-2023 г.

Образование	2021	2022	2023
с висше образование	11	10	13
със средно образование	148	91	85
с основно и по-ниско образование	118	60	78
ОБЩО	277	161	176

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Добрич

Най-голям относителен дял в образователната структура на безработицата в общината имат лицата със средно образование – съответно 53,4%, 56,5% и 48,3% за трите отчетни години. Следват лицата с основно и по-ниско образование – съответно 42,6%, 37,3% и 44,3% за периода 2021-2023 г. Най-малко са безработните висшисти, като относителния им дял за периода на действие на ПИРО 2021-2023 г. е съответно 4%, 6,2% и 7,4%.

По данни от Дирекция „Бюро по труда“ - Добрич броят на регистрираните продължително безработните лица за 2021 г. е 3, които 1 със средно образование, а 2 с основно и по-ниско образование. За 2022 и 2023 г. няма регистрирани продължително безработните лица.

Таблица 22: Разкрити нови работни места, групи в неравностойно положение в община Добричка 2021-2023 г.

Показател	2021	2022	2023	Общо
Общ брой	584	341	177	1102
Групи в неравностойно положение	27	10	8	45
Новоразкрити работни места	5	8	6	19

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Добрич

За периода 2021 г. – 2023 г. в община Добричка се реализират следните програми за насърчаване на заетостта, включително за младежи до 29 г.:

През трите години в община Добричка има проведени следните активни мерки на труда в т.ч. за групи в неравностойно положение:

- осъществени са 180 информационни срещи за възможностите им за включване в заетост;
- в провеждане на квалификационни курсове за групи в неравностойно положение са включени 11 безработни лица.

За периода 2021 - 2023 г. в община Добричка се реализират следните програми за насърчаване на заетостта:

- През 2023 г. по ОП РЧР „Младежка заетост“ са включени в заетост общо 72 безработни лица на длъжност „Общ работник“;
- За 2021-2022 г. по Регионална програма са включени в заетост общо 30 безработни лица;
- По Национална програма „Старт на кариерата“ за периода 2021-2023 г. са обхванати 2 безработни лица;
- През периода 2021-2023 г. по „Програма за обучение и заетост на продължително безработни лица“ са включени в заетост 45 безработни лица на длъжност „Общ работник“;
- По Национална програма „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания“ са обхванати 2 лица на длъжност „Общ работник“;
- 2 безработни лица са обхванати и по Национална програма „Помощ за пенсиониране“ на длъжност „Общ работник“ за 2021-2023 г.

Намаляването на безработицата през последните години и достигането на най-ниски нива през 2022 г. е положителна промяна в социално-демографските условия и оказва благоприятно въздействие върху индикаторите за постигане целите на Плана за интегрирано развитие на община Добричка за периода 2021-2027 г. Независимо от тези тенденции пазарът на труда все още се нуждае от стимулиране и допълнителни насърчителни мерки.

Причините за ниските коефициенти на икономическа активност и заетост в общината освен демографската криза са слабата инвестиционна активност, липсата на работни места и най-вече несъответствието между професионалната квалификация на свободната работна сила и пазара на труда. Бързо нарастват нуждите от квалифицирана работна ръка, свързани с въвеждането и използването на нови производствени, информационни и комуникационни технологии. В същото време младите квалифицирани кадри предпочитат да напуснат родните места и да работят в големи градове у нас или в чужбина.

Неблагоприятните демографски тенденции и някои структурни проблеми остават основни пречки пред нормалното функциониране на пазара на труда. Населението продължава да намалява и застарява. Делът на дълготрайно безработните остава сравнително висок. В същото време нараства недостигът на квалифициран труд, което отправя допълнително предизвикателство пред активните мерки на пазара на труда.

2.3. Образование

В образованието през последните години са налице нови предизвикателства, сред които: повишаване качеството и ефективността на образование и обучение; ориентиране на образователния процес към развитие на потенциала на ученика (инициативност, креативност, предприемачески дух, усвояване на знания и придобиване на умения и др.); постигане на равни шансове за всички деца. Подпомагането на изграждането на ключови компетентности, ориентирани към личностно развитие на детето през целия му живот, както и насърчаване към обучение през целия живот и непрекъснато самоусъвършенстване.

Дейностите в областта на предучилищното и училищното образование са насочени към изпълнение на задълженията на Община Добричка, произтичащи от Закона за предучилищното и училищно образование (ЗПУО), Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), съобразена е също и Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030).

Приоритетите в сферата на образованието са съобразени с основните цели и принципи на промените в училищното образование и са част от основните дейности в Плана за

интегрирано развитие на Община Добричка 2021-2027 г., Общинската стратегия за развитие на образованието в община Добричка 2022-2026 г. и Общинската стратегия за подкрепа на личностното развитие.

Образователната система е добре организирана и материално обезпечена. Наличната мрежа от учебни заведения е с оптимизирана структура, съобразена с действащите законови и подзаконови документи и нормативи и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието. Развитието на демографските процеси на територията на общината се отразяват негативно върху мрежата от учебни заведения. Училищната мрежата в общината вече е достигнала предела на оптимизация.

На територията на община Добричка функционират общо 30 детски градини и 13 училища, от които 10 основни, 2 обединени и 1 средно, в които е осигурен равен достъп до качествено образование на всички деца. Сградният фонд на образователните институции е в много добро състояние. Образователната система е устойчива и в периода на действие на ПИРО (2021-2023 г.) няма закрити учебни заведения.

През учебната 2023/2024 г. в общината функционират 1 средно училище, 10 основни училища и 2 обединени училища, както следва:

- СУ „Никола Вапцаров“, с. Карапелит;
- ОУ „Отец Паисий“, с. Батово;
- ОУ „Васил Левски“, с. Божурово;
- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Ведрина;
- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Дончево;
- ОУ „Стефан Караджа“, с. Житница;
- ОУ „Неофит Рилски“, с. Ловчанци;
- ОУ „Отец Паисий“, с. Овчарово;
- ОУ „Климент Охридски“, с. Смолница;
- ОУ „Христо Ботев“, с. Стожер;
- ОУ „Васил Левски“, с. Хитово;
- ОБУ „Добри Войников“, с. Победа;
- ОБУ „Пейо К. Яворов“, с. Стефаново.

Средното училище „Никола Вапцаров“ в с. Карапелит предлага обучение на ученици от I до XII клас в дневна форма на обучение. Учениците от гимназиален етап се обучават в специалност „Хранително-вкусова промишленост“, което им дава възможност след завършване на образованието да се реализират в различни фирми, занимаващи се с производство и преработка на хранителни продукти, маслопродукти и етерични масла. За обучението и възпитанието им се грижат 20 високо квалифицирани преподаватели.

В Обединено училище „Добри Войников“ с. Победа се предлага професионално обучение по специалностите „Шлосерство“ и „Шивачество“.

В Обединено училище „Пейо Яворов“ с. Стефаново, се обучават ученици от 1 до 10 клас. Учениците в гимназиален етап са с професионално направление „Производствени технологии – дървесина, хартия, пластмаса и стъкло“, специалност „Производство на мебели“, професия „Работник в дървообработването“.

По информация от общинска администрация – Добричка през учебната 2023/2024 г. са обхванати 821 ученици от I до XII клас. 81 % от учениците са обхванати в целодневна организация на учебния ден, разпределени в 31 групи; осигурени са учители с необходимата

професионална квалификация, обзаведени са класни стаи за занимания по интереси и компютърни кабинети. Осигурен е превоз за пътуващите ученици.

Таблица 23: Брой ученици и учители в община Добричка 2021-2023 г.

Учебни години	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Брой ученици, в общообразователните училища т.ч.:	962	860	794
<i>Момчета</i>	496	436	395
<i>Момичета</i>	466	424	399
Брой ученици, в професионалните училища в т.ч.:	171	134	149
<i>Момчета</i>	98	73	83
<i>Момичета</i>	73	61	66
Брой учители	125	-	-
ОБЩ БРОЙ УЧЕНИЦИ	1133	994	943

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

Запазва се тенденцията на намаляване на учениците в община Добричка. Броят на учениците в общообразователните училища за изследваните учебни години е намалял с 18% или със 168 деца и младежи през 2023/2024 спрямо 2021/2022 учебна година когато са 962. В общообразователните училища и професионални гимназии в общината през 2023/2024 учебна година се обучават общо 943 ученици. В структурата на учениците по пол можем да отбележим, че момчетата заемат относителен дял от 51%, а момичета 49%. В общообразователните училища през учебната 2021/2022 година работят 125 учители.

През анализиранияте три години са извършени ремонтни дейности на училищните сгради в селата: Батово, Стефаново, Смолница, Божурово, Овчарово и Хитово.

На специалистите от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО) гр. Добрич е осигурен безплатен транспорт. За периода 2020-2022 г. е осигурена специализирана подкрепа от ресурсен учител на 115 ученици и 13 деца от детските градини със специални образователни потребности.

Продължава изпълнението на дейностите от сформиранияте четири екипа на общинско ниво по механизма за съвместна дейност между институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Извършени са проверки в населените места на община Добричка, като членовете на екипите предлагат мерки за предприемане на законосъобразни действия по компетентност на институции, пряко свързани с дейността по Механизма: дирекция „Социално подпомагане“ – Добрич, и Детска педагогическа стая към Второ РУП-Добрич. В резултат, на което са върнати в образователната среда общо 71 деца и ученици, за периода 2020-2022 г.

В община Добричка през периода 2020-2022 г. в самостоятелна форма на обучение са обхванати общо 415 лица. Продължава и осигуряването на извънкласни форми на обучение, съгласно нормативните изисквания и вътрешна организация на учебния процес. За осигуряване на необходимите специалисти и повишаване на педагогическите компетенции на педагозите за посрещане на потребностите на децата и учениците за успешно и пълноценно приобщаване в училищната общност. Наред с реализирането на инвестиции за модернизиране на условията за

обучение в образователните институции, се инвестира и в квалификация на педагогическия персонал. През 2022 г. обучение са преминали 27 директори и учители от детските градини. В общинските училища и детски градини са заети 210 педагогически специалисти с необходимата професионална квалификация, разпределени както следва: в училища – 139 учители; в детските градини – 71 учители.

През анализирания период в училищата на територията на община Добричка всяка година с решение на Добрички общински съвет се осигурява задължително обучение на ученици до 16-годишна възраст, чрез дофинансиране на самостоятелни и слети-маломерни паралелки. За периода 2020-2022 г. са сформирани общо на 123 самостоятелни и слети паралелки, с не по-малко от 10 ученици, и 41 самостоятелни и слети паралелки /маломерни/ с по-малко от 10 ученици в паралелка.

По инициативата на МКБППМН като насърчителни мерки за по-добра успеваемост и засилване интереса на децата и младежите към учебния процес и повишаване успеваемостта на учениците с успех всяка година Кмета на общината раздава предметни награди.

На територията на общината за учебната 2023/2024 г. функционират 30 (тридесет) детски градини:

- Детска градина, с. Алцек;
- Детска градина "Зорница", с. Батово;
- Детска градина, с. Бенковски;
- Детска градина "Слънчице", с. Божурово;
- Детска градина "Първи юни", с. Бранище;
- Детска градина, с. Ведрина;
- Детска градина, с. Владимирово;
- Детска градина, с. Воднянци;
- Детска градина, с. Долина;
- Детска градина, с. Дончево;
- Детска градина, с. Житница;
- Детска градина, с. Карапелит;
- Детска градина, с. Котленци;
- Детска градина "Първи юни", с. Ловчанци;
- Детска градина, с. Лясково;
- Детска градина "Добруджанче", с. Овчарово;
- Детска градина, с. Одърци;
- Детска градина, с. Паскалево;
- Детска градина "Детелина", с. Победа;
- Детска градина, с. Подслон;
- Детска градина "Мики маус" с. Плачидол;
- Детска градина, с. Пчелино;
- Детска градина "Слънце", с. Сливенци;
- Детска градина, с. Смолница;
- Детска градина "Дъга", с. Стефаново;
- Детска градина "Радост", с. Стефан Караджа;
- Детска градина "Здравец", с. Стожер;
- Детска градина, с. Фелдфебел Денково;
- Детска градина, с. Царевец;

➤ Детска градина, с. Черна.

В детските градини се приемат деца на възраст 3 – 7 години, по желание на родителите (съгласно ЗПУО и Наредба №5 за предучилищно образование), като групите се оформят по възрастов принцип. Капацитетът на детските заведения е достатъчен за да обхване всички деца от 3 до 7 годишна възраст на територията на общината. В детските градини в община Добричка се извършва прием на деца на възраст от 2 до 6 години. В детските заведения са обхванати всички четири-, пет- и шестгодишни деца, които подлежат на задължително предучилищно обучение.

По данни от община Добричка за учебната 2023/2024 г., в детски градини са обхванати 556 деца, разпределени в 35 възрастови групи.

Таблица 24: Данни за общинските детски градини в община Добричка 2021-2023 г.

Учебни години	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Брой деца, в това число:	2353	564	582
Момчета	1218	290	288
Момичета	1135	274	294
Брой групи в детските градини	101	34	32
Брой педагогически персонал	192	70	71
Брой детски учители	174	70	71
Брой места на 100 деца в детските градини	107	233	-

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

През учебната 2023/2024 г. тридесетте детски градини в община Добричка се посещават от 582 деца, разпределени в 32 групи и обучавани от 71 души педагогически персонал и детски учители. Броят на децата в детските градини намалява с 1771 или със 75% в рамките на изследваните в Таблица 24 учебни години. Броят на педагогическия персонал намалява със 121 или 63%, а на детските учители съответно с 53% или 103 за анализирания период. Числеността на групите в детските градини намалява с 69 през учебната 2023/2024 г., спрямо базовата 2021/2022 г., когато са 101.

На 100 деца в община Добричка през учебната 2022/2023 г. се падат 233 места в детските градини, което показва, че има значителен брой свободни места.

За периода на действие на ПИРО 2021-2023 г. в общината са открити две нови градини:

- Завършило е строителството на нова детска градина в село Стефан Караджа. Сградата е едноетажна със застроена площ – 268,20 кв.м. Тя е за една група със съответните административни и обслужващи помещения. Стойността на инвестицията е 350 280 лв. вкл. ДДС;
- През 2023 г. е започнало строителството на нова детска градина за две групи в с. Бранище. Проектиране, строителство и авторски надзор на стойност 795 199, 20 лв. с вкл. ДДС със срок на завършване 20.10.2023 г.

Обновени са помещенията на детските градини в селата Бранище, Владимирowo, Карapelит, Котленци, Овчарово, Паскалево, Победа, Пчелино, Смолница, Стожер, Ст. Караджа, Ф. Денково, Царевец и Черна също са извършени ремонти. Изцяло са подменени леглата в ДГ „Слънчице“ в с. Божурово и ДГ в с. Одръци. С общински средства е изравнен теренът за детска площадка в с. Лясково и са закупени комбинирано детско съоръжение (КДС), детска люлка,

детска клатушка модел „Жираф“ и детска клатушка модел „Зебра“. Закупени са нови детски легла, гардеробчета, масички за ДГ- Стожер.

Отпадането на таксите за детски градини на територията на община Добричка е мярка, която се запазва през последните години и е насочена към финансово облекчаване на родителите на децата, посещаващи детски градини, както и да се осигури достъпност до детските градини за всички деца, като запази високото качество на предлаганите услуги. Осигурени са средства и от общинския бюджет за храна на децата от 2 до 7 - годишна възраст в детските градини на територията на община Добричка.

През периода 2021-2023 г. е осигурен специализиран превоз за 1584 деца и ученици от образователните институции в общината.

За периода на прилагане на ПИРО 2021-2023 г. учебните и детски заведения участват в редица национални проекти и програми на МОН и финансирани от европейски фондове.

Сферата на образованието в община Добричка като цяло е обезпечена с квалифицирани кадри. Няма нередовни учители. Няма недостиг на специалисти по отделните дисциплини. В общината са налице достатъчен брой учители по отделните предмети, с висше и полувисше образование и съответната квалификация. Наличието на квалифицирани преподавателски кадри в достатъчна степен е силна страна за общината, което е едно от условията за постигане на добри резултати при подготовката на учащите в системата на средното образование. Учителите имат възможност да повишават квалификацията си чрез участие в обучителни курсове и семинари.

Предвид негативните демографски тенденции за страната, нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс. Тенденциите, които ще окажат влияние върху сектора на образованието през следващите години отразяват основните изисквания за равнопоставен достъп до качествено образование на всички равнища и за всички социални групи и по-добро обвързване на образованието с науката и бизнеса, с търсените знания и умения.

Сериозен проблем, характеризиращ квалификацията на човешките ресурси в страната, е ниското ниво на компютърни и цифрови умения, което пречат широко използване на ИКТ и базираните на тях услуги и постигането на цифров растеж. През последните години се правят опити за навлизане на модерните технологии в учебния процес, но резултатът е противоречив. Кризата с COVID-19 принуди учителите и учениците да се пренастроят бързо към дистанционна форма на обучение. Това доказва необходимостта от интервенции на всички нива на образователната система за повишаване на цифровата грамотност на учениците и избягване на така нареченото цифрово изключване.

2.4. Здравеопазване

Здравното и медицинско обслужване на населението в община Добричка е осигурено със спешна и извън болнична помощ. На територията на общината няма заведения за болнична помощ. Населението се обслужва от МБАЛ гр. Добрич или специализираните здравни заведения в гр. Варна. Основно значение за здравното обслужване на населението в 68 – те населени места е действащия Център за спешна медицинска помощ - Добрич. В някои от детските градини и учебните заведения са осигурени необходимите медицински специалисти, оборудвани са медицински кабинети и се извършва широка профилактична дейност с цел ограничаване на рисковите фактори сред подрастващите.

Таблица 25: Справка за извън болничната медицинска помощ 2021 – 2023 година

Година	ОПЛ	ГППМП	ИПДМ
2021	9	3	3
2022	8	3	3
2023	8	2	3

Източник: РЗИ – Добрич

По данни на РЗИ – Добрич, в периода от 2021 г. до 2023 г. на територията на община Добричка са регистрирани и функционират следните лечебни и здравни заведения за извън болнична медицинска помощ:

- 8 индивидуални практики за първична медицинска помощ на общопрактикуващи лекари (ОПЛ), като през 2021 г. са били с 1 повече или 9;
- 2 групови практики за първична медицинска помощ (ГППМП) за 2023 г., като през 2021 и 2022 г., също са били с 1 повече;
- 3 индивидуални практики по дентална медицина (ИПДМ).

Индивидуалните практики за първична медицинска помощ обслужват населението на с. Плачидол, с. Дончево, с. Стефаново, с. Батово/до заемане на титуляр/, с. Победа, с. Стожер, с. Ведрина, с. Бенковски, с. Божурово и с. Смолница, с. Овчарово и с. Житница. Груповите практики за първична медицинска помощ обслужват населението на с. Владимирово, с. Карапелит, с. Ловчанци, с. Паскалево и с. Хитово. Индивидуални практики за първична дентална помощ обслужват населението в с. Стожер, с. Дончево и с. Стефаново.

Работещите през 2023 г. 8 лекари в ИППМП имат специалност по „Обща медицина“, а 4-те от лекарите работещи в ГППМП са записани да специализират медицинската специалност „Обща медицина“.

През периода 2021-2023 г. в община Добричка са извършени ремонтни дейности на сградите, ползващи се от лекарските практики/здравни служби в селата: Божурово, Житница, Смолница, Стожер, Батово, Карапелит, Победа, Хитово, Ведрина, Одърци, Паскалево и Царевец. Със средства осигурени от общината през 2022 г. са закупени и предоставени за помещенията на здравно обслужване - климатици, хладилници, стерилизатори, медицински кушетки, електрически бойлери, преносими компютри, принтери, защитни предпазни средства, дезинфектанти на стойност над 39 000 лв. За подобряване на медицинското обслужване на населението през 2022 г. с финансиране от общината е закупена и нова медицинска апаратура, както следва - 8 (осем) броя шест канални ЕКГ апарата на обща стойност 16 992 лв. с вкл. ДДС за здравните служби в селата: с. Стефаново, с. Хитово, с. Смолница, с. Карапелит, с. Житница, с. Победа, с. Паскалево, с. Ведрина и 4 (четири) броя портативни ехографа на обща стойност 23 280 лв. с вкл. ДДС за здравните служби в селата: с. Стефаново, с. Хитово, с. Смолница, с. Карапелит.

Осигурен е достъп до медицинско и здравно обслужване на деца и ученици в 9 здравни кабинета на училищата в селата Батово, Хитово, Карапелит, Стожер, Победа, Житница, Ловчанци, Овчарово и Стефаново.

В общината трима здравни медиатора работят с различни рискови групи в уязвими общности. Консултират ромски семейства относно правата им за подпомагане в сферата на социалната закрила, социалните услуги в общността и закрила на детето. Здравните медиатори владеят ромски език, познават здравното и социалното законодателство и са в добри взаимоотношения с местните здравни и социални институции. Напредък от тяхното съдействие и работа на терен се наблюдава в повишаване броя на имунизациите сред ромската общност.

Отчита се подобрена информираност и достъп до здравни и социални услуги на ромските деца и възрастни.

През 2023 г. броят на общопрактикуващите лекари в общината, по данни на НСИ е 7 или с 1 по малко, спрямо базовата 2021 г. когато са 8.

Таблица 26: Медицински персонал и население на един лекар 2021-2023 г.

Персонал/Години	2021	2022	2023
Лекари	8	7	7
Лекари по дентална медицина	-	-	-
Медицински специалисти	9	9	9
Население на 1 лекар	2552	2376	2462
Население на 1 лекар по дентална медицина	-	-	891

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

Населението на община Добричка страда от недостиг на общопрактикуващи лекари, стоматолози и специалисти. По последните актуални данни на НСИ към 2023 г. на територията на община Добричка работят общо 7 лекари и 9 медицински специалисти. За периода 2021-2023 г. пациентите на един лекар в общината намаляват от 2552 на 2462. А на един стоматолог за 2023 г. се падат 891 пациенти.

Здравното и медицинско обслужване на гражданите е затруднено, поради неравномерното разпределение на населението по общи практики и отдалечеността на голяма част от населените места от областния център.

За осъществяването на нормалната доболнична помощ има допълнителна необходимост от общопрактикуващи лекари и медицински специалисти.

Таблица 27: Информация за епидемичната обстановка и заразна заболяемост в община Добричка за периода 2021 – 2023 г. с посочени видове заболявания

Заразна заболяемост	2021	2022	2023	Общо
Туберкулоза	0	2	3	5
Covid 19	786	765	71	1622
Варицела	4	34	29	67
Скарлатина	0	3	13	16
Остър вирусен хепатит тип А	2	1	0	3
Вирусен хепатит тип В	1	0	0	1
Хепатит неопределен, остър	0	0	1	1
ОВП	1	0	0	1
Сифилис	2	4	1	7
Сифилис, вроден и на кърмачето	1	1	1	3
Жиардиаза	3	1	2	6
Лаймска болест	0	3	0	3
Колиентерит	0	2	5	7
Ентероколит	0	0	1	1
Тетанус	0	0	1	1
Антракс	0	0	1	1
Ехинококоза	0	1	0	1

Общо	800	817	129	1746
-------------	------------	------------	------------	-------------

Източник: РЗИ – Добрич

Динамиката на заразната заболяемост представя основните тенденции в развитието и характерните особености на епидемичния процес на заразните заболявания в община Добричка за периода 2021 г. – 2023 г.

Регистрираната висока заболяемост за 2021 и 2022 г. се дължи основно на пандемичното разпространение на COVID-19 през анализирания период. През 2023 г. се отчита значително понижаване на общата заразна заболяемост в сравнение с предходните две години.

Водещ в общата структура на заразната заболяемост за посочения период е COVID-19. За периода на действие на ПИРО 2021-2023 г., в община Добричка са регистрирани общо 1622 случая на COVID-19 или 93% от общата заразна заболяемост, като през 2021 г. са 786, след което наблюдаваме лек спад за 2022 г. със 21 случая по-малко или 765, а през 2023 г. намаляват значително до 71.

През 2022 и 2023 г. наблюдаваме „повишено“ разпространение на Варицела или общо 63 случая за двете години, спрямо базовата 2021 г., когато са само 4.

За трите анализирани години има 5 регистрирани случая на туберкулоза. През периода има 16 регистрирани случая на скарлатина, 3 на остър вирусен хепатит А, 10 на сифилис в т.ч и на вроден и на кърмачето, 6 на жиардиаза, лаймска болест 3 случая и 7 на колиентерит. В общината има регистрирани по един случай на вирусен хепатит тип В, хепатит неопределен, остър, ОВП, Ентероколит, Тетанус, Антракс и Ехинококоза.

Таблица 28: Заболеваемост по групи болести от МКБ в община Добричка 2021 – 2023 г.

	2021			2022			2023		
Групи болести по МКБ/възраст на лицата	0-17г.	18г.+	Относителен дял %	0-17г.	18г.+	Относителен дял %	0-17г.	18г.+	Относителен дял %
Някои инфекциозни и паразитни болести	213	380	3,20	219	300	2,42	534	508	2,82
Новообразувания	5	231	1,95	6	220	1,78	5	343	1,90
Болести на кръвта и кръвотворните органи	14	63	0,53	15	53	0,43	20	66	0,37
Болести на ендокринната система	22	1006	8,48	38	764	6,18	52	1275	7,07
Психични разстройства	22	216	1,82	18	179	1,45	28	322	1,79
Болести на нервната система	18	634	5,35	18	547	4,42	20	620	3,44
Болести на окото и придатъците му	43	416	3,51	57	324	2,62	83	439	2,43
Болести на ухото и мастоидния израстък	31	200	1,69	39	192	1,55	45	240	1,33
Болести на органите на кръвообращението	11	5218	44,00	11	6089	49,22	18	10139	56,24
Болести на дихателната	591	961	8,10	794	1309	10,58	1626	1220	6,77

система									
Болести на храносмилателната система	99	381	3,21	87	482	3,90	151	526	2,92
Болести на кожата и подкожната тъкан	74	225	1,90	86	285	2,30	114	290	1,61
Болести на костно - мускулната система	19	717	6,05	16	646	5,22	22	846	4,69
Болести на пикочо-половата система	63	874	7,37	53	601	4,86	72	704	3,90
Бременност, раждане и послеродов период	5	4	0,03	4	4	0,03	3	7	0,04
Вродени аномалии	5	5	0,04	11	3	0,02	5		0,00
Симптоми, признаци и отклонения	108	113	0,95	125	138	1,12	140	80	0,44
Травми и отравяния	60	214	1,80	68	236	1,91	88	404	2,24
Общо	1403	11858	100,00	1665	12372	100,00	3026	18029	100,00

Източник: РЗИ –Добрич

Здравното състояние на населението от Общината не се различава от здравословните тенденции на страната, респективно областта. Структурата на заболяемостта за периода 2021-2023 е следната: най-много заболели има от групата на „Болести на органите на кръвообращението”, като стойностите се движат от 5218 през 2021 до 10139 през 2023 заболели на 1000 души, с относителен дял от 44,00% до 56,24 % като в този клас основно потърсили медицинска помощ са пациенти с хипертонични болести. Следващата група болести за които се наблюдава повишена заболяемост са „Болести на ендокринната система”. През 2021 година заболелите са 49,28 на хиляда души, през 2023 те са 73,99 на хиляда. На трето място са „Болести на дихателната система”, като през 2021 са заболели 47,08 на хиляда, през 2023 те са 70,80 на хиляда или като относителен дял спада от 8,10 % до 6,77 % през 2023 година.

Основните рискови фактори (тютюнопушене, употреба на алкохол, затлъстяване, небалансирано хранене и ниска двигателна активност) продължават да обхващат голяма част от населението и да застрашават здравето му. Сериозен проблем се явява нарушената профилактика на населението, което води до влошаване на общия здравен статус. Подобряването на общата система за навременна и всеобхватна профилактика ще спомогне за снижаване на заболяемостта и много по-качествено лечение на болните.

Предизвикателство пред намаляването на преждевременната смъртност е повишаването на здравната култура, особено сред малцинствените групи, които се характеризират с ограничен достъп до здравни услуги. Осигуреността на населението в общината с медицински специалисти е ниска, и с неблагоприятна перспектива, във връзка с емиграцията на квалифицирани специалисти и малък брой присъединяващи се към работната сила в системата на здравеопазването.

Анализът на инфраструктурата, осигуреността и достъпността до здравни услуги установява неравномерност в разпределението на материалната база и диспропорции в

осигуреността с лекари и медицински персонал. Значителен потенциал за подобряване на ефективността се крие в засилването на ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение, както и в ускоряване на процесите на навлизане на електронното управление в системата на здравеопазването.

Развитието на качествено здравеопазване в общината трябва да бъде насочено към:

- Осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване чрез осигуряване на равни възможности за достъп до здравните услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от градския център;
- Модернизация на материално-техническата база, чрез осигуряване на съвременна медицинска апаратура;
- Създаване на мобилни екипи към лечебните заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечените и труднодостъпни населени места;
- Укрепване на капацитета на общественото здравеопазване и засилване ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение;
- Повишаване на здравната култура сред малцинствените групи.

2.5. Социални дейности, услуги и социално включване

Водещ приоритет в управлението на Община Добричка е разгръщането на активна социална политика. Тя се осъществява чрез редица механизми, както със собствено, така и с външно (държавно/европейско) финансиране.

Социалната политика на Община Добричка е насочена към осигуряване на по-добри условия за живот на хората в неравностойно положение. Широкият спектър от социални услуги има за цел да гарантира равен достъп до механизми за социално включване и да отговори в най-висока степен на потребностите на хората в това число – грижи за деца, за възрастни хора, както и хора в неравностойно положение. Социалните услуги обхващат всички населени места на територията на общината и всички групи потребители. С безспорен ефект са и социалните услуги, свързани с предоставянето на готова храна.

В община Добричка се предоставят разнообразни социални услуги (СУ) – в общността, от резидентен тип и в домашна среда. През периода 2021-2023 г. успешно функционират и се развиват социални услуги обезпечени с държавно, общинско и проектно финансиране.

За периода 2021-2023 г. в общината са разкрити две нови социални услуги:

- През 2021 г. е открита социалната услуга **„Асистентска подкрепа“** – обхванати са 475 потребители от най-уязвимата група лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване, които нямат определена по съответния ред степен на намалена работоспособност. Назначени са 158 лица в трудоспособна възраст на длъжност социален асистент, които предоставят социални услуги от битов и социален характер.
- **„Центърът за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с деменция“ в село Опанец.** ЦНСТПЛД е нова социална услуга от резидентен тип за възрастни хора и лица с увреждания в община Добричка. Стартира своята дейност през 2021 г. като местна дейност, а от 2022 г. е делигирана от държавата дейност. Центърът функционира в реновирана сграда в двора на действащия Дом за пълнолетни лица с деменция. 336 100 лв. са инвестирани в преустройството и строителните дейности. 179 986 лв. са осигурени по Проект „Красива България“, а 156 123 лв. са от бюджета на Община Добричка. За оборудването и обзавеждането

през 2020 г. Центърът за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с деменция получава финансова подкрепа и от Фонд “Социална закрила“ на стойност 35 530 лв. И така общата инвестиция в сградния фонд, в съфинансиране и от общинския бюджет, достига 371 636 лв. Новообзаведената сграда отговаря напълно на съвременните стандарти и критерии за материална база за реализиране на новата социална услуга. Регламентираният капацитет предвижда новата услуга да се предоставя на 15 лица с диагноза деменция или Болест на Алцхаймер. За потребителите на услугата са осигурени постоянни грижи и наблюдение. Те получават 24-часово съдействие от квалифициран персонал за водене на самостоятелен начин на живот. За функционирането на социалното заведение са назначени медицински специалисти, трудотерапевт и санитарни-болногледачи. Към 31.12.2022 г. в Центъра за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с деменция в село Опанец са настанени 13 потребителя от селата Царевец, Одърци, Стожер, Богдан, Дончево, Бранище, Славеево, Паскалево.

Към 2023 г. на територията община Добричка се предоставят и следните други социални услуги:

Дом за пълнолетни лица с деменция с. Опанец - специализирана социална услуга за лица с деменция или болест на Алцхаймер, установена с протокол от ЛКК и/или с експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК. С делегиран от държавата бюджет. Капацитетът му е 50 места. В дома за пълнолетни лица с деменция се предоставят специализирани социални услуги за мъже и жени след изчерпване на възможностите за оставане в семейството по задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни потребности, както и потребности в свободното време, от контакти със семейството, приятели и близки. Основните дейности в дома са съобразени с изпълнение на стандартите и критериите за предоставяне на социални услуги (регламентирани в ЗСУ и ППЗСУ).

Домашен социален патронаж – през анализирания период 2021-23 г. поради големината на общината и значителния брой на населените места, предоставяната социална услуга Домашен социален патронаж е разделен на 11 центъра, които обслужват 54 населени места в община Добричка с капацитет 500 потребители от уязвими социални групи – самотни възрастни и лица с увреждания. Общината изпълнява дейности за подобряване на материалната база чрез доставка и монтаж на ново, професионално оборудване и обзавеждане на кухненски блок в Домашен социален патронаж поетапно в селата.

Механизъм лична помощ - За периода 2021-2023 г. общо 348 лични асистенти предоставят лична помощ чрез дейности от домашен, личен и социален характер на хората с увреждания на територията на общината.

Реализирани социални проекти, програми и дейности в периода 2021-2023 г.:

➤ През 2020 г. община Добричка започва предоставяне на **Топъл обяд** на 260 лица с ниски доходи – под линията на бедност, определена за страната, като мярка и защита на бедстващи семейства от последствията на COVID-19. Средствата са осигурени от бюджета на Общината и от дарения. На по-късен етап е подписан договор между АСП и Община Добричка за финансиране на целевата **програма „Топъл обяд у дома в условията на извънредна ситуация – 2020“**. От 22.04.2020 г. до 15.07.2020 г. договорът продължава инициативата на Общината за подпомагане на 170 лица във всички населени места. За останалите 90 потребители предоставянето на топъл обяд е до 10.06.2020 г. и е финансирано с дарения и общински средства.

➤ **Проект „Топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19 в Община Добричка“** - с период на изпълнение от 01.02.2021 г. до 30.06.2021 г. За този период 230 лица

от 57 населени места в община Добричка имат възможност да получават ежедневно топъл обяд от началото на месец февруари в рамките на проекта по Оперативна програма за храни и основно материално подпомагане.

➤ През 2022 г. е сключен Административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Програма за храни и основно материално подпомагане 2021- 2027 г., операция BG05SFPR003-1.001 **“Топъл обяд“** между Община Добричка и Агенция за социално подпомагане на обща стойност 143 913,60 лв. Проектът е съфинансиран от Европейския социален фонд ПЛЮС и се реализира за периода от 14.11.2022 г. до 31.03.2025 г. В резултат на изпълнението на проекта 150 лица от уязвимите целеви групи на територията на община Добричка получават топъл обяд в продължение на 13 месеца (3 години през зимните месеци).

➤ През 2022 г. Община Добричка е подала проектно предложение и е одобрена по **проект Фонд „Социална закрила“ - „Патронажна мобилност за доставка на топъл обяд в община Добричка“**, процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на общини, които управляват Домашен социален патронаж и доставят топъл обяд по Програма за храни и основно материално подпомагане 2021 – 2027. Закупен е нов неупотребяван лекотоварен автомобил за нуждите на Домашен социален патронаж, притежаващ следните характеристики: минимум 3 кубични метра обем на товарната зона, 1+1 брой места, минимум 480 кг полезен товар.

➤ **Проекта „Равен шанс за всички деца в община Добричка“** BG05M9OP001-2.004-0021-C03, който е насочен към осигуряване на социални услуги за подобряване качеството на живот на деца в риск от 0 до 7 г. и техните семейства на територията на общината. Успешното реализиране на проектните дейности е свързано с интегрирано и устойчиво предоставяне на комплекс от качествени и достъпни социални, здравни, образователни и други услуги, отговарящи на индивидуалните потребности в стимулираща семейна и социална среда. Създадено е специализирано звено за управление и функциониране на услугите в Общностния център в с. Стефаново. За предоставяне на услугите е избран персонал, включващ специалисти от различни сфери – медицински специалисти, социални работници, психолози, рехабилитатори, педагози и медиатори. Те работят в интердисциплинарни екипи и координират усилията си за посрещане на комплексните нужди на децата и семействата от целевите групи в община Добричка. Общностен център - с. Стефаново, разполага със здравен кабинет, зала за рехабилитация, кабинети за психолог, логопед, специален педагог и зала за групови занимания. В Центъра е изградена среда, близка до семейната, при която близо 350 деца, в т.ч. 50 деца с увреждания, получават необходимата им индивидуализирана грижа и подкрепа за личностно развитие и изграждане на умения за самостоятелен и независим живот. Услугите се предоставят в Центъра, както и на мобилен принцип. С решение на Комитета за наблюдение на ОП „Развитие на човешките ресурси“ е удължена продължителността на проект BG05M9OP001-2.004 „Услуги за ранно детско развитие“ до 30 юни на 2023 година.

➤ **Проект "Грижа в дома в община Добричка"** се осъществява чрез процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05SFPR002-2.001 „ГРИЖА В ДОМА“ по Програма “Развитие на човешките ресурси” 2021-2027, съфинансирана от Европейския съюз. Стойността на проекта е 819 868,24 лв. Срокът за изпълнение е 12 месеца от 01.01.2023 до 31.12.2023 г. Предвиден за 152 потребители. Целта на проекта е да се осигури подкрепа в домашна среда за лица с увреждания и възрастни хора, зависими от грижа на територията на община Добричка. Предоставяне на почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги по домовете и психологическа подкрепа за възрастни хора в невъзможност за самообслужване

и лица с увреждания - помощ в дома, която включва дейности като поддържане хигиената в жилищните помещения, обитавани от потребителите, съдействие за дребни битови ремонти, приготвяне на храна с продукти на потребителя, социални контакти и др.; медицински услуги - медицински прегледи на потребителите с цел установяване на техните здравни потребности, първа и доболнична медицинска помощ, хигиенни грижи, здравни консултации, следене на регулярното вземане на лекарства, мерене на кръвно, организиране и подпомагане посещения на личния лекар, манипулации, помощ при рехабилитационни или други интегрирани услуги, придружаване до болнични заведения; психологическа подкрепа, насочена към възстановяване и социална интеграция, която ще създаде възможности за водене на самостоятелен и независим живот; Доставка на храна, хранителни продукти и продукти от първа необходимост вкл. лекарства, както и осигуряване на транспорт на персонала, предоставящ услугите, от/до домовете на лицата, заплащане на битови сметки, плащания на данъци и такси, заявяване и получаване на неотложни административни и битови услуги (със средства на потребителите), съдействие за снабдяване с технически помощни средства, помощ при писане на писма; Предоставяне на лицата от целевата група на информация относно превенция и профилактика на здравето и социално значими заболявания, включително консултации с диетолог и др. специалисти при необходимост; Осигуряване на супервизия и обучения на служителите, предоставящи почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда. По проекта са назначени на трудов договор диспечер, шофьор, психолог, домашни санитары – 43. На граждански договор: социален работник, медицински сестри – 4 и супервайзър.

➤ **Проект "Патронажна грижа + в община Добричка"** по ОП РЧР, АД № BG05M9OP001-6.002-0166. Общата стойност на проекта е 241 346,85 лв. Период на изпълнение: 01.07.2021- 30.06.2022 г. Към проекта е сключено допълнително споразумение №01 към процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05M9OP001-6.004 „Патронажна грижа + - Компонент 2“ по Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” 2014-2020, съфинансирана от Европейски социален фонд на Европейския съюз. Общата стойност е 120 673,43 лв. Срокът на предоставяне на услугата е 6 месеца, считано от 01.07.2022 г. Целта на проекта е да се осигури подкрепа за възрастни хора и лица с увреждания чрез услуги в домашна среда, както и подкрепа за адаптиране на социалните услуги, делегирани от държавата дейности във връзка с разпространението на COVID-19. Патронажната грижа предоставя комплекс от услуги за помощ в дома, която включва дейности като почистване, пране, социални контакти и др.; медицински услуги, недублиращи се с тези, предоставяни по НЗОК; психологическа подкрепа, насочена към възстановяване и социална интеграция, която създава възможности за водене на самостоятелен и независим живот; доставка на храна, хранителни продукти и продукти от първа необходимост, вкл. лекарства (закупени със средства на потребителите), заплащане на битови сметки, заявяване и получаване на неотложни административни и битови услуги (със средства на потребителите). Целеви групи: хора с увреждания, възрастни хора в невъзможност от самообслужване, лица над 54 г., други уязвими групи, вкл. Лица, поставени под карантина във връзка с COVID-19, лица от рисковите групи за заразяване с COVID-19. Обхванати са 91 потребители на почасови мобилни интегрирани здравни грижи и социални услуги в населени места на територията на община Добричка. По проекта са назначени 1 диспечер, 1 шофьор, 3 медицински сестри, 1 социален работник и 22 домашни санитары, които предоставят интегрирани социално-здравни услуги на потребителите. Назначени са 3 санитары на трудов договор в ДПЛД в с. Опанец, които извършват дезинфекция на сградния фонд на социалната

услуга, ДДД с цел предоставяне на защитена среда на лицата. 11 служители от Дома за пълнолетни лица с деменция в с. Опанец на длъжност санитар полагат извънреден труд и получават допълнително възнаграждение, които също извършват дезинфекцията на целия сграден фонд. По проекта са закупени две компютърни конфигурации, две мултифункционални устройства и 6 бр. телефони.

➤ **Проект „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в община Добричка - Компонент 3“**, по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, АД № BG05M9OP001-2.101-0053-C01. Общата стойност на проекта е 134 070,00 лв. Период на изпълнение: 01.05.2020 - 28.02.2021 г. Целта на проекта е предоставяне на услуги за преодоляване последиците от коронавируса; почасови услуги за доставка на храна, хранителни продукти и продукти от първа необходимост, включително лекарства със средства на потребителя; осигуряване на лични предпазни средства, дезинфекциращи препарати и транспорт за лицата, предоставящи услугите. По проекта 20 технически сътрудници предоставят услуги на 180 потребители в 23 населени места.

➤ **Проект "Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в община Добричка -Компонент 4"** ОП РЧР АД № BG05M9OP001-2.103-0100-C01. Общата стойност на проекта е 81 305,28 лв. Период на изпълнение: 02.01.2021- 30.06.2021г. Целта на проекта е удължаване с 6 месеца на предоставянето на патронажна грижа на лицата от целевите групи, в отговор на нуждите на населението от услуги в домашна среда за възрастни хора и лица с увреждания. По този начин се защитава обществения интерес и се продължава процесът на грижа за хората с увреждания и възрастните хора, изграждането на алтернативна подкрепа в общността чрез предоставянето на качествени и достъпни услуги за дългосрочна грижа. Целеви групи са възрастни хора над 65 г. с ограничения или в невъзможност за самообслужване, хора с увреждания и техните семейства. Предоставени са почасови услуги на 91 потребители от 14 домашни санитари в 18 населени места.

➤ **Проект „Приеми ме 2015“** финансиран по ОПРЧР. Целите на проекта са усъвършенстване модела на предоставяне на социалната услуга приемна грижа, подкрепа процеса на деинституционализация на деца и реализиране устойчив модел за развитие на заемаща семейна грижа. Приемната грижа представлява мярка за закрила, която дава право на детето да расте в семейна среда. Освен това тя осигурява временна грижа за дете в нужда или риск. Приемната грижа е полезна и за развитието на дете, чиито биологични родители са в затруднение. За периода 2021 – 2023 г. в общината общо 37 деца са настанени в 34 професионални приемни семейства за отглеждане на дете.

➤ **Проект „Укрепване на общинския капацитет в община Добричка“** се осъществява чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05SFPR002-2.002 „Укрепване на общинския капацитет“ по Програма “Развитие на човешките ресурси” 2021-2027, съфинансирана от Европейския съюз. Общата стойност на безвъзмездната финансова помощ по проекта е 144 467.00 лева. Периода на изпълнение е от 03.04.2023г. до 03.04.2025г. Целта на проекта е да се подкрепи реформирането на системата на социалните услуги и да се улесни прехода към новите механизми на местно ниво, чрез развитие и укрепване на общинския капацитет. В изпълнение на Закона за социалните услуги (ЗСУ), Закона за хората с увреждания (ЗХУ) и Закона за личната помощ (ЗЛП) с предоставянето на интегрирана подкрепа, ще позволи плавно и безпроблемно въвеждане на реформите в областта на социалните услуги и личната помощ и ще ускори предоставянето на по-ефективна и качествена

грижа на лицата от най-уязвимите групи в населените места на територията на община Добричка.

➤ Реализиран е проект **„Текущ ремонт на Дом за пълнолетни лица с деменция с. Опанец – подмяна на ВИК инсталация“**, финансиран от Фонд „Социална закрила“ (ФСЗ). Общата стойност на проекта е 90429,62 лв. с вкл. ДДС, като от ФСЗ са 49600,65 лв. с вкл. ДДС и съфинансиране от страна на общината - 40828,97 лв. с вкл. ДДС. Извършена е подмяна на вътрешната ВиК-инсталация на ДПЛД в село Опанец, включително и ремонт на санитарните възли. Достъпните санитарно-хигиенни помещения бани с тоалетни са оразмерени съобразно изискванията за осигуряване на свободно пространство за маневриране с инвалидна количка и за разполагане на санитарните прибори и аксесоарите на санитарното обзавеждане.

В община Добричка се развиват партньорски взаимоотношения с БЧК и НПО, работещи в социалната сфера, както и с представители на бизнеса, с оглед реализиране на съвместни подкрепящи дейности за уязвими групи в общината.

През 2020-2022 г. в условията на пандемията от COVID-19 са раздадени хранителни продукти, лични предпазни средства и хуманитарна помощ от дарители, проекти и програми на нуждаещи се лица и семейства от общината.

През 2023 г. на територията на община Добричка функционират 55 клуба на пенсионера в 53 села: Алтек, Батово, Бдинци, Бенковски, Богдан, Божурово, Бранище, Ведрина, Владимирowo, Вратарите, Врачанци, Воднянци, Долина, Дончево, Драганово, Златия, Енево, Камен, Карапелит, Котленци, Козлодуйци, Ловчанци, Ломница, Лясково, Малка Смолница, Методиево, Миладиновци, Овчарово, Одърци, Одринци, Орлова Могила, Паскалево, Плачидол, Победа, Полковник Минково, Попгригорово, Гешаново, Пчелник, Пчелино, Полковник Иваново, Приморци, Росеново, Свобода, Смолница, Славеево, Самуилово, Стефан Караджа, Стефаново, Стожер, Фелдфебел Денково, Хитово, Черна и Царевец. В тях членуват 1169 души, като на територията на селата Бенковски, Паскалево и Стожер има по два пенсионерски клуба. Предвид важната им социална роля, изразяваща се в поддържане на социални контакти на пенсионерите, приоритет на общината е финансирането на клубовете, с цел тяхната издръжка и развитие на дейността им.

В сферата на социалните дейности и услуги община Добричка работи в тясно сътрудничество и е в постоянна координация и взаимодействие с Дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП).

По данни от ДСП – Добрич общо за трите години са подпомогнати 7450 лица и семейства в община Добричка. През 2021 г. наблюдаваме най-много подпомагани лица и семейства - 2535, най-малко са през 2023 г. – 2420, а през 2022 г. са 2495.

Таблица 29: Справка за подпомагани лица и семейства 2021 – 2023 година

Показател	2021	2022	2023
Брой лица и семейства получили целева помощ за отопление по Наредба № РД-07-5 от 16.05.2008 г. на МТСП	629	748	827
Брой лица и семейства получили месечна помощ по чл.9 от ППЗСП	25	25	33
Брой лица с увреждания	1480	1507	1546

Брой лица получили технически помощни средства ППСМИ	378	199	1
Брой приемни семейства в общината и брой деца настанени в приемни семейства за периода 2021-2023 г.	23	16	13
ОБЩО:	2535	2495	2420

Източник: Дирекция „Социално подпомагане“ – Добрич

Лицата получили целева помощ за отопление по Наредба РД-07-5 за отопление за периода 2021-2023 г. се увеличават с 24% и през 2023 г. са 827, спрямо 2021 г. когато са 629.

На територията на община Добричка за 2023 г. има 33 лица/семейства подпомагани по реда на чл.9 от ППЗСП в Д"СП" Добрич, или с 8 повече спрямо 2021 и 2022 г. когато са 25 лица/семейства.

Броят на лицата с увреждания в общината за трите анализирани години се увеличава през 2021 г. са 1480, за 2022 г. са с 27 повече или 1507, а през 2023 г. достигат 1546. Общо за периода лицата с увреждания в общината са 4533.

Лицата получили технически помощни средства за периода 2021-2023 година са 578. Считано от 01.07.2022 г. техническите помощни средства се предоставят от РЗОК, а за суми над 1000.00 лева от НЗОК.

При социалните услуги, предоставяни в домашна среда, в резултат на извършваните дейности при голяма част от потребителите се наблюдава положителна промяна в начина на живот, хигиените навици, уменията за самообслужване и начина на общуване. Поддържа се система за обратна връзка от потребителите на услугата и членове на техните семейства чрез периодично допитване с цел събиране на информация, относно тяхната оценка на качеството на предоставяната социална услуга и резултата от ползването на услугата.

Във връзка с разработените от АСП Анализ на потребностите на национално ниво и Предложение за Национална карта на социалните услуги, Общината е организирила обществено обсъждане и дискусии, включително и в рамките на Съвета по въпросите на социалните услуги. Изготвено и представено на АСП становище по отношение на социалните услуги на общинско ниво, включени в предложението за Националната карта на СУ.

Община Добричка има нужда от разкриване на нови и разширяване обхвата и качеството на съществуващите социални услуги.

В рамките на програмния период 2021-2027 г. на национално ниво се планира изграждане на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за подобряване на средата/реформиране на съществуващи социални услуги, съответно за:

- Създаване на нови социални услуги за резидентна грижа за възрастни хора;
- Създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа за лица с увреждания;
- Създаване на съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания;
- Създаване на други видове социални услуги (за спешно настаняване);
- Подобряване на средата в съществуващи социални услуги.

2.6. Култура и традиции

Културата е един от факторите за устойчиво развитие и съхраняване на духовността на населението. В община Добричка се осъществяват множество дейности за развитие и закрила на културата, като се съчетават държавните изисквания с местните условия, културни специфики и традиции. Основните културни дейности, развивани в общината са музейната и комплексната читалищна дейност. За тяхното осъществяване е изградена съответната инфраструктура и функционира добре изградена мрежа от културни институти и организации.

В община Добричка развиват дейност 36 народни читалища.

Таблица 30: Народни читалища и художествени състави в община Добричка

Наименование, местонахождение	Художествени състави
НЧ „Христо Ботев-1941 г.” Батово	Детски танцов състав
НЧ „Св. Св. К. и Методий-1942 г.” Бенковски	Кръжок "Деца рисуват", Клуб "Моето семейство", Женска певческа група
НЧ „Груди Филипов-1940 г.” Божурово	Клуб "Сръчни ръчички", Клуб "Приатели на книгата", Детска лятна занималня, Женска певческа група
НЧ „Светлина-1941г.” Ведрина	Женска певческа група и Коледарска група, Група за стари градски песни
НЧ „Георги Тодоров-1940 г.” Владимирово	Фолклорен състав, танцов състав
НЧ „Пробуда-1896 г.” Победа	Лазарска група и коледарска група, танцов състав и група за автентичен фолклор
НЧ „Напредък-1942 г.” Дончево	Певческа група, танцова група, група "КОЛЕДАРИ" и група "ЛАЗАРКИ"
НЧ „Св. Св. К. и Методий-1900 г.” Фелдфебел Денково	Женска певческа група при НЧ "Св. Св. Кирил и Методий - 1900 г." и Женска певческа група за турски фолклор при НЧ "Св. Св. Кирил и Методий - 1900 г."
НЧ „Гео Милев-1940 г.” Житница	Женска певческа група, Представителен танцов ансамбъл за изворен фолклор, Коледарска група
НЧ „д-р Й. Йосифов-1884 г.” Карапелит	Група за автентичен фолклор, индивидуален изпълнител
НЧ „Светлина-1940 г.” Ловчанци	Клуб "Художествено слово" и Клуб "Сръчни ръце", Лазарска група, женска певческа, детска група за народни песни, коледарска група, МТС "САМОДИВИ", ТС за автентични танци, Младежка група за съвременни танци, Детска вокална група
НЧ „Захари Стоянов-1940 г.” Овчарово	Лазарска група, Състав за изворен фолклор, Коледарска група, СНИМКИ И АВТЕНТИЧНИ МАТЕРИАЛИ, индивидуален изпълнител
НЧ „Д. Минчев-1896 г.” Паскалево	Женска певческа група за автентичен фолклор, Младежки танцов състав "Цветни ритми", Лазарска група, Коледарска група, Рецитаторска група
НЧ „Просвета 1940 г.” Плачи дол	Клуб "Сръчни ръце", Колекция "Бит и култура" Колекция "Ретро", Женска певческа група за автентичен фолклор, Танцови

	състави и групи
НЧ „Ст. Караджа-1942 г.” Смолница	Фолклорна певческа група, автентичен танцов състав
НЧ „Н.Й.Вапцаров-1941 г. Стефаново	ЖПГ."Стефановска китка", ТС."Хорце"
НЧ „Свобода 1940 г.” Стожер	Клуб на жената, Женска певческа група, Детска коледарска група
НЧ „Нов живот – 1941г.” Черна	Женска певческа група за автентичен фолклор, група за стари градски песни и мъжка певческа група, Индивидуални изпълнители за народни песни - Ивелин Божанов и Стоянка Димитрова
НЧ „П.Р.Славейков-1942 г.” Бранище	ФОЛКЛОРЕН КЛУБ „ЖАРАВА“
НЧ „Ф. Чинтулов-1941 г.” Воднянци	Женска певческа група НЧ"Добри Чинтулов-1941", Детска танцова група
НЧ „Й.Йовков-1941 г.” Камен	МЪЖКА ПЕВЧЕСКА ГРУПА "КАМЕНЦИ", НАЛИЧНА МУЗЕЙНА КОЛЕКЦИЯ
НЧ „Й.Йовков-1941 г.” Котленци	Певческа група, група за обичаи, лазарска група
НЧ „Пробуждане-1898 г.” Ломница	Фолклорен състав
НЧ „Стефан Караджа-1941 г.” Лясково	ПЕВЧЕСКА ГРУПА ЗА ИЗВОРЕН ФОЛКЛОР И ДЕТСКА ФОРМАЦИЯ "ПИНОКИО", 4 ИНДИВИДУАЛНИ ИЗПЪЛНИТЕЛИ
НЧ „Христо Ботев-1941 г.” Методиево	Певческа група за автентичен фолклор, индивидуален изпълнител-Руска Кондова Керанова
НЧ „Възраждане-1941 г.” Одринци	Група за автентичен фолклор, танцов състав "Одринци"
НЧ „Д.Паскалев-1940 г.” Росеново	Фолклорен състав Лазарки, 1 индивидуален изпълнител
НЧ „Просвета-1941 г.” Свобода	Певческа група за изворен фолклор
НЧ „Д. Чинтулов-1941 г.” Славеево	Кръжоци-изобразително изкуство и самодейна женска певческа група, Носии и вещи от стария бит, Женска певческа група, Самодейна певческа група, Иванка Драганова индивидуален изпълнител, Александър Димитров съпровод на акордеон към групата и индивидуален изпълнител
НЧ „Асен Златаров-1940 г. Стефан Караджа	Група за автентичен фолклор "Пъстра Китка", Сбирка на Йордан Йовков, Танцов състав Фолклорна Магия"
НЧ „Васил Левски-1941 г.” Тянево	Женска певческа група
НЧ „Просвета-1940 г.” Хитово	Детски фолклорен състав
НЧ „Просвета-1940 г.” Царевец	КЛУБ НА ЖЕНАТА, ФОЛКЛОРНА ПЕВЧЕСКА ГРУПА КАРАЛЕЗКИ СЛАВЕЙ, 2 индивидуални изпълнители
НЧ „Христо Ботев-1941г.” Козлодуйци	Танцов състав, певческа група
НЧ„Хр.Смирненски-1947г.” Одръци	Театрален състав, певческа група

НЧ „Г.С.Раковски-1957г.“ Златия	Кръжок „Сръчни ръце“ ; Клуб „Любима лирика“; „Исторически клуб“, Певческа група за автентичен фолклор и Танцов състав за автентичен фолклор
---------------------------------	---

Публичен регистър на Народните читалища - <https://chitalishta.com/>

Читалищата са важни центрове, в които трябва да бъде осигурена цифрова достъпност и свързаност и да се насърчават уменията на населението за включване в различни дигитални пространства. В читалищата са развити библиотечната дейност, различни школи – по изкуствата, музикална, танцова и др., както и любителско творчество (художествена самодейност).

През 2021 и 2022 г. е извършен ремонт на сградите на читалищата в 11 населени места - Бранище, Полковник Минково, Гешаново, Котленци, Победа, Владимирово, Житница, Полковник Иваново, Стефаново, Фелдфебел Денково и Царевец на обща стойност 125 670 лв.

Всяка година Община Добричка предлага на жителите, туристите и гостите на общината богат Културен календар, наситен с традиционни събития, фестивали, годишнини и чествания.

По-значими събития от календара са:

- ✓ **1 януари Сурвакари – сурвакане за здраве и берекет;**
- ✓ **6 януари - Водосвет за здраве за Йордановден;**
- ✓ **06.01.-31.01. отбелязване на празниците: Йордановден, Ивановден, Антоновден, Атанасовден;**
- ✓ **21 Януари Ден на родилната помощ „Бабин ден“- обичаи, ритуали, тържества;**
- ✓ **27 януари - Годишнина от освобождението на Добрич от турско робство;**
- ✓ **14 февруари - Честване Деня на лозаря „Трифон Зарезан“ и Деня на влюбените;**
- ✓ **Февруари - Годишнини от обесването на Васил Левски – презентации, рецитали и концерти за патронни празници на училища;**
- ✓ **1 март - Посрещане на баба Марта;**
- ✓ **3 март - Тържества и музикални програми, изложби, литературни кътове по случай Националния празник на Република България. Полагане на венци и цветя пред паметници на загиналите във войните в населените места в община Добричка;**
- ✓ **Тодоровден - турнир по конен спорт на Конна база, с. Малка Смолница;**
- ✓ **8 април - Международен ден на ромите;**
- ✓ **Април/Май - Пресъздаване на обичаи и ритуали за Лазаровден и Цветница;**
- ✓ **Април/Май - Великденски празници – тържества и програми, концерти, изложби на детски рисунки, боядисани яйца, обредни хлябове и козунаци;**
- ✓ **6 май - Гергьовден;**
- ✓ **Честване на 24 май – Ден на Светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност;**
- ✓ **Май - Фолклорна хоротека с танцови състави от община Добричка, област Добрич и област Варна;**
- ✓ **Май-Юни - Фолклорни регионални прегледи на художествената самодейност под надслов „Добруджа – обич моя“;**
- ✓ **1 юни – Международен ден на детето;**
- ✓ **Фолклорен събор "Песни и танци от слънчева Добруджа" - Дебрене;**
- ✓ **6 септември „Съединението прави силата, силата прави независимостта“;**
- ✓ **7 септември - тържествено отбелязване на годишнини от решителните сражения в началото на септември 1916 г., останали в историята като Добричката епопея.**

- Провежда се на Мемориала в памет на загиналите от Шеста пехотна Бдинска дивизия за освобождението на Добруджа, край с. Козлодуйци, община Добричка;*
- ✓ *22 септември Ден на независимостта на България;*
 - ✓ *1 октомври - Международният ден на възрастните хора;*
 - ✓ *26 октомври - Отбелязване на Димитровден;*
 - ✓ *1 ноември – Ден на народните будители;*
 - ✓ *16 ноември Международен ден на толерантността;*
 - ✓ *21 ноември – Ден на християнското семейство;*
 - ✓ *6 декември - Никулден;*
 - ✓ *23-31 декември - Традиционни зимни празници, Коледни тържества и Новогодишни концерти.*

2.7. Младежки дейности и спорт

Младежките дейности подпомагат личностното, социалното и гражданско израстване на младите хора, като създават развитие на техния потенциал за придобиване на компетенции и откриване на нови възможности. Община Добричка подкрепя дейности и инициативи, чийто цели са да представят, защитават и развиват интересите и потребностите на младежката общност.

В община Добричка по информация на НСИ към края на месец декември 2023 г. младежите са около 26,6% от жителите на общината, общият брой на децата и младежите до 14 години е 2484 души, а от 15 до 29 години е 2093 души.

Високообразованите млади хора от общината продължават да търсят реализация в големите градове на България, а част от тях и в чужбина. Повечето млади хора над 20 години проявяват интерес към временна трудова миграция в чужбина - те са преди всичко със средно образование и/или без трудова квалификация. Все още липсва практика работодателите да инвестират в обучението и квалификацията на младите работници и служители и след това да им осигуряват работа. Голяма част от работещите млади хора са демотивирани от заплащането и условията на труд. Те са ресурс за сивата икономика и са принудени да приемат временна или неквалифицирана работа, дори и да притежават образователен ценз, тъй като специалностите им не са конкурентни към изискванията на пазара на труда. Макар, че информационните технологии навлизат сериозно в бита и в работата, достъпът до информация на младите хора в община Добричка е различен.

Относно кариерното развитие на младите хора в общината е необходимо да се създадат политики, подпомагащи кариерната им ориентация, което би облекчило включването на неактивните млади хора в системата на трудовата заетост. Необходимо е да се положат усилия относно плавното преминаване на младите хора от учебната скамейка към пазара на труда чрез разширяване на програмите за стажове и практики в реалния сектор.

Младите хора в община Добричка участват в спортни клубове, танцовите състави и други творчески групи. Училищата и читалищата остават естественото място за образователни и възпитателни дейности с младите хора. В някои населени места на общината, чрез читалищата и училищата се осигурява безплатен достъп до интернет, но компютрите и интернет се използват повече с развлекателна, отколкото с образователна цел.

Потребностите и нагласите на младите хора са да спортуват редовно. С напускането на училището обаче голяма част от тях практически приключват със спорта и грижите за поддържането на добра форма.

На територията на общината функциониращи спортни обекти са стадиони в селата Бенковски, Овчарово, Дончево, Стефан Караджа, Стожер, Победа, Стефаново, Бранище, Карapelит. Спортни площадки има в с. Карapelит и с. Победа.

В община Добричка към 2023 г. функционират 8 футболни клуба в селата Стефан Караджа, Овчарово, Бенковски, Победа, Стефаново, Бранище, Стожер и Дончево. През 2023 г. има 8 младежки клуба в селата Бенковски, Богдан, Божурово, Стефан Караджа, Стожер, Фелдфебел Денково, Свобода и Царевец. Младежките клубове осигуряват възможност на младежите на възраст от 18 до 35 години да осъществяват социални контакти и да участват в организирани културно-масови прояви.

Община Добричка подпомага финансово спорта в населените места и организирането на спортни мероприятия във връзка с различни празници. Финансира и развитието на масовия и училищен спорт, с цел използването му като средство за подобряването на здравето, духовното развитие и качеството на живот на младите хора.

3. Състояние на местната икономика

3.1. Икономическо развитие – тенденции и конкурентоспособност

Икономическото развитие на община Добричка се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме ръст през 2023 г. спрямо базовата 2021 г. Финансовите показатели на местните предприятия се подобряват. Бизнесът постепенно преодолява кризите и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, включително продължителната пандемия от коронавирус, войните, инфлацията, ръстът в цените на горивата, поскъпването на стоки, материали, доставки и други.

През 2021 г. ръстът на общинската икономика на фона на ковид пандемията е силно неравномерен и съсредоточен в сектори като земеделие и търговия.

При прегледа на данните за растежа трябва да имаме предвид, че 2022 г. се характеризира с висока инфлация, което от своя страна означава, че разликата между номиналния и реалния ръст на общинската икономика се различават значително.

Промяната в добавената стойност по факторни разходи на нефинансовите предприятия в община Добричка по данни на Института за пазарна икономика през 2022 спрямо 2021 година е увеличение от 28,5%. В парично изражение добавената стойност по факторни разходи в общината нараства от 122,6 млн. лева през 2021 г. на 157,5 млн. лева през 2022 г. Измерена на човек от населението добавената стойност по факторни разходи в община Добричка се увеличава от 5979 лева на човек през 2021 г. на 9453 лева на човек през 2022 г. Бързото възстановяване и връщане към растеж на повечето български общини през 2022 г. за пореден път потвърждава гъвкавостта на местната икономика на фона на поредица от кризи, пандемия, войни и инфлация.

Структуроопределящи отрасли за местната икономика в община Добричка са: селско стопанство, търговия, преработваща промишленост, хотелиерство и ресторантьорство, транспорт. Водещо място продължават да заемат селското стопанство и търговията, но през последните години значително нараства относителният дял на нетните приходи от производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива.

Таблица 31: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности за 2021-2022 г.⁵

Отраслови сектори	2021	2022
Общо	535	749
Селско, горско и рибно стопанство	271	474
Преработваща промишленост	31	31
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	13	15
Строителство	10	14
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	135	125
Транспорт, складиране и пощи	15	21
Хотелиерство и ресторантьорство	17	16
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	3	4
Операции с недвижими имоти	9	15
Професионални дейности и научни изследвания	8	10
Административни и спомагателни дейности	3	4
Хуманно здравеопазване и социална работа	8	7
Други дейности	12	13

Източник: Национален статистически институт

Нефинансовите предприятия в община Добричка се увеличават с 214 или с 29% през 2022 г. спрямо 2021 г. В сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ броят на фирмите е нараснал значително – с 203 броя през 2022 г. Ръстът им не се дължи на нови предприятия и инвеститори стартирали бизнес в сектора, а по-скоро на нормативното задължение от 2022 г. земеделските стопани да подават годишни статистически отчети. В предходните периоди в сектора се отчитат само земеделските предприятия, регистрирани по Търговския закон, а от 2022 г. отчети в НСИ подават всички земеделските производители, които извършват стопанска дейност, т.е. реализират продукти, стоки или услуги на пазара. По този начин, регистрираните стопани по Наредба № 3 за създаване и поддържане на регистър на земеделските производители, вече се отчитат от статистиката и това води до ръст на предприятията в сектора.

Към 2022 г. в община Добричка най-много фирми развиват дейност в сектор „Селско, горско и рибно стопанство ” – 474, което представлява 63% от общия брой предприятия в общината. Второ място заема сектор „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети” съответно 125 предприятия(17%). На трето място е сектор „Преработваща промишленост”, в който работят около 4% от фирмите, като броят им остава непроменен в рамките на периода 2021-2022 г. Фирмите занимаващи се с транспорт се увеличават с 6 и към 2022 г. са 21 или 2,8% от предприятията в община Добричка. В останалите икономически сектори броят на фирмите се колебае в тесни граници или се запазва сравнително постоянен в рамките на анализираният две години.

Таблица 32: Сравнителен анализ на основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия за 2021-2022 г.

⁵ В таблицата не са включени секторите, в които няма регистрирани предприятия или данните са посочени като конфиденциални.

Година	Предприятия	Произведена продукция/ Стойност на продукцията	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	ДМА	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица
	Брой	Х и л я д и л е в а							Б р о й	
2021	535	448 125	694 851	593 824	245 490	605 994	82 415	1 604	2 477	2 003
2022	749	625 844	929 370	772 807	264 172	816 339	101 758	994	2 685	1 997

Източник: Национален статистически институт

През периода 2021-2022 г. икономическото развитие на общината Добричка бележи ръст. Основните показатели на местните фирми се повишават и финансовите им резултати се подобряват. Произведената продукция бележи ръст от 28% за изследваните две години и достига 625 844 хил. лева през 2022 г. Приходите от дейността нарастват с 25% до 929 370 хил. лева. Разходите за дейността също се увеличават с 26%. При нетните приходи от продажби (НПП) отчитаме ръст от 23% до 772 807 хил. лева. Печалбите на местните фирми през 2022 г. достигат 101 758 хил. лева, което е с 19% повече от 2021 г. Броят на заетите лица през 2022 г. се увеличава с 8% спрямо 2021 г. или 208 заети лица повече. Броят на наетите лица в общината за 2022 г. намалява с 6, тъй като бизнесът свива разходите за персонал в резултат на негативните макроикономически условия.

Около 57% от произведената продукция в общината и 37% от НПП за 2022 г. са реализирани в сектора на селското стопанство, което затвърждава позициите му на водещ отрасъл в местната икономика. Секторът на търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети заема второ място по нетни приходи от продажби – 32% и по произведена продукция – 2,5%. През последните години се подобряват показателите на фирмите в транспорта, които формират 1% от произведената продукция и 1% от НПП в общината.

Таблица 33: Групи предприятия, според заетите в тях лица за 2021-2022 г.

Групи предприятия	2021 г.	2022 г.
Общо:	535	749
Микро до 9 заети	487	706
Малки от 10 до 49	43	..
Средни от 50 до 249	..	..
Големи над 250	..	..

Източник: Национален статистически институт

През 2022 г. броят на микропредприятията се е увеличил с 219 или 31 % спрямо 2021 г., когато са 487. От общо 749 предприятия в община Добричка през 2022 г. 706 броя или 94% са микропредприятия с персонал до 9 заети лица. Малките предприятия с персонал от 10 до 49 служители за 2021 г. са 43 или 8% от всички предприятия в общината. Данните за броя на малки предприятия с персонал от 10 до 49 служители за 2022 г., за средни предприятия с персонал от 50 до 249 служители и големи предприятия с персонал над 250 лица за 2021 и 2022 г. са конфиденциални.

Таблица 34: Сравнителна характеристика на средната брутна годишна работна заплата в община Добричка за 2021-2022 г. (лева)

Средна брутна годишна работна заплата	2021 г.	2022 г.
Общо	15 253	19 459
Обществен сектор	13 218	16 143
Частен сектор	16 372	20 486

Източник: Национален статистически институт

Средната брутна годишна работна заплата се увеличава с 22% от 15 253 лева през 2021 г. на 19 459 лева за 2022 г. Заплатата в общественния сектор през 2022 г. е с 2925 лева по-висока спрямо заплатата през 2021 г. И за двете анализирани години средната брутна годишна заплата в частния сектор е най-висока като през 2022 г. е 20 486 лева или с 20% (4144 лева) повече спрямо тази през 2021 г. Възнагражденията за 2022 г. в община Добричка са по-ниски от средната годишна работна заплата за страната – 21 242 лева и по-високи от средната заплата за област Добрич – 15 837 лева. За 2022 г. средната брутна годишна заплата в общината - общо и в частния сектор е по-висока, а в общественния сектор по-ниска, спрямо средната годишна заплата за СИР - 18 241 лева.

Данните за реализираните преки чуждестранни инвестиции от нефинансовия сектор по информация от НСИ за община Добричка през 2021 г. и 2022 г. са конфиденциални.

Изводът, който се налага е, че от началото на прилагане на ПИРО общинската икономика на община Добричка е в подем. Прегледът на тенденциите ясно извежда основните фактори, които отключват потенциала за растеж на региона. Сферите на дейност, които растат най-бързо са тези, които съсредоточават в себе си най-високата инвестиционна активност. От важно значение е и човешкият капитал, като в средносрочен план все по-важни за развитието на бизнеса ще са демографските тенденции и цялостното качество на живот.

3.2. Селско и горско стопанство

Селско стопанство

Селското стопанство е водещ отрасъл на общинската икономика в община Добричка. То е основен източник на доходи и заетост за населението и ще продължава да играе важна роля за развитието на района в бъдеще. Благоприятното съчетание на природо-климатичните условия и големият процент на плодородни земеделските земи на територията на общината, са реална предпоставка за висока степен на развитие на земеделието. Общината включва значителна част от аграрния потенциал на област Добрич. Установената териториална специализация на селското стопанство отговаря на природния потенциал. Приоритетно се развива земеделието, докато животновъдството изостава по обективни причини – ниски изкупни цени, недостатъчно субсидии, високи изисквания и стандарти.

Таблица 35: Баланс на територията по начин на трайно ползване на поземлените имоти в община Добричка към 31.12.2022 г.

№	Вид територия по начин на трайно ползване	Площ в ха	Площ %
1.	Урбанизирана територия	6313,87	4,88
2.	Територия за транспорт	2986,38	2,31

3.	Земеделска територия	98737,23	76,30
4.	Горска територия	20769,68	16,05
5.	Води и водни обекти	411,55	0,32
6.	Защитена територия	14,52	0,01
7.	Нарушена територия	172,07	0,13
	ОБЩО:	129405,31	100

Източник: НСИ

По информация от НСИ 76,30% от общата площ в общината се използват предимно за нуждите на селското стопанство, 16,05% за нуждите на горското стопанство, 4,88% са населените места, а останалите територии се разпределят между водните площи, транспортната инфраструктура, защитена и нарушена територия.

Таблица 36: Баланс на земята в община Добричка по видове територии по предназначение към 2023 г.

Вид собственост	Ниви/дка.	Овощни градини и др. трайни насаждения/дка.	Пасища и ливади /дка.	Лозе / дка.
Държавна	26922,997	305,050	2217,679	0,000
Общинска	18321,730	1904,620	66828,192	1808,023
Частна	845636,967	5428,405	776,836	3493,894
ОБЩО:	890881,694	7638,075	69822,707	5301,917

Източник: Общинска служба „Земеделие“ – Добричка

По данни от Общинска служба „Земеделие“ - Добричка към 2023 г. обработваемите площи с начин на трайно ползване /НТП/ „нива“ са 890881,694 дка. от които 95% са частна собственост, а останалите 5% се разпределят между общинска и държавна собственост. Трайните насаждения/без лозя/ представляват 7638,075 дка като собствеността им е 71% частна, 25 % общинска и 4 % държавна. Пасищата и ливадите са 69822,707 дка от тях 96% са общинска, 3% държавна и 1% частна собственост. Лозята заемат 5301,917 дка съответно 66% частна и 34% общинска собственост.

Относителният дял на комасираните селскостопански площи в община Добричка към 2023г. е 86,44%. Остатъкът от 13,56% земеделски земи се обработват в реални граници.

На територията на община Добричка към 2023 г. функционират двадесет и шест земеделски кооперации, разпределени по населени места както следва:

- 1 бр. в с. Бенковски - ЗК "Бенковски";
- 1 бр. в с. Божурово - ППК "Божурово";
- 2 бр. в с. Владимирово - ЗК "21-ви век" и ЗК "Сплотеност";
- 1 бр. в с. Долина - ЗК "Долина";
- 1 бр. в с. Дончево - ПТК "Урожай";
- 1 бр. в с. Житница - ПТК "Житница";
- 1 бр. в с. Камен - ЗКПУ "Камен";
- 1 бр. в с. Лясково - ЗКПУ "Лясково";
- 1 бр. в с. Малка Смолница ЗК "Зора-95";
- 2 бр. в с. Методиево - ПТК "Методиево" и ЗК "Агра";
- 1 бр. в с. Овчарово - ЗК "Овчарово";
- 1 бр. в с. Орлова могила - ЗК "Орлова могила";
- 1 бр. в с. Паскалево - ЗК "Възраждане";

- 1 бр. в с. Победа - ЗК "Победа";
- 1 бр. в с. Подслон - ЗКПУ "Подслон";
- 1 бр. в с. Полк. Минково - ЗК "Полковник Минков"
- 1 бр. в с. Пчелино - ЗКПУ "Съзнание"
- 1 бр. в с. Пчелник - ЗК "Пчела"
- 1 бр. в с. Росеново - ППК "Братство"
- 1 бр. в с. Самуилово - ЗК "Цар Самуил"
- 2 бр. в с. Смолница - ЗКПУ "Смолница" и ЗКЧС "Александър Стамболийски"
- 1 бр. в с. Стефаново - ЗК "Добротица";
- 1 бр. в с. Тянево - ПТК "Единство".

Таблица 37: Земеделски стопани 2020-2023 г.

Показател по години	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Брой земеделски стопани	1534	1435	1333

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ – Добрич

Броят на регистрираните земеделски стопани в общината намалява ежегодно или общо с 13% за трите селскостопански години в периода 2020-2023 г. За последната стопанска година са регистрирани 1333 земеделски стопани или с 201 по-малко спрямо базовата - селскостопанска 2020/2021 г.

Основните отглеждани култури в община Добричка са пшеница, царевица за зърно и слънчоглед. С тях са засети най-много площи земеделска земя. Отглеждат се още ечемик, рапица, тритикале, ръж, дини и лавандула. Зеленчукопроизводството все още е слабо развито. През последните години се увеличават площите, засети с орехи, круши, сливи, череши, кайсии и ягоди. От овощните култури преобладават ябълки, круши, малини, праскови и кайсии.

Таблица 38: Справка за засети площи и добиви по вид земеделски култури 2021 -2023 г.

Култури	Засети площи ха			Среден добив кг/ха		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Пшеница	27 100	26 845	25 596	6400	6900	6 700
Ечемик	1310	1800	1 840	5900	6800	6 750
Ръж	190	300	320	2600	2680	2100
Тритикале	725	650	603	5200	2745,71	6382,57
Рапица	1790	2015	2100	3200	2900	2800
Слънчоглед	22 440	21 445	19 820	3050	3200	1900
Царевица за зърно	26 282	2 2900	26 920	7470	6607	4000
Картофи	25,8	10	2,5	21000	18900	17600
Зеле	-	10	1,5	-	17000	16533
Дини	268,11	154	231	24500	29552	21000
Пъпеш	25,97	23	22	8800	9522	9045
Пипер на открито	4,7	2,2	-	18723	39091	-
Домати на открито	10,3	10	-	11359	31400	-

Краставици на открито	7,6	1,5	-	18553	17200	-
Домати в оранжерии	2,6	4,2	1,5	62308	21214	34400
Краставици в оранжерии	2,95	1,3	1,5	24915	59231	33867
Ябълки	24,5	24,5	24,5	13200	5347	10327
Круши	19,3	24,7	24,7	6100	3968	4413
Праскови	15,1	16,3	15,3	7615,89	8405	5092
Сливи	86	98	98	5406,98	4408	5051
Череши	8,4	11,1	11,1	3571,43	4054	4685
Орехи	167	304	304	508,98	530	430
Кайсии	14,1	16,3	16,3	4650,35	4969	4172
Малини	16,7	6,7	0,5	3300	5075	10400
Ягоди	2,35	3,8	4,7	4553,19	1789	3511
Маслодайна роза	30	30	31,5	4000	2733	2911
Лавандула	2500	1600	930	6500	6400	7000
Всичко:	83 068	78 307	78 920	-	-	-

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Добрич

Растениевъдството е основния земеделски отрасъл в община Добричка, благоприятствано от плодородните земеделски земи и климатичните условия в района.

Към 2023 г. най-много площи са засети с царевица за зърно – 26 920 ха, пшеница – 25 596 ха и слънчоглед – 19 820 ха.

Данните в Таблица 38 показват, че в рамките периода засетите площи на територията на общината намаляват от 83 068 ха през 2021 г. на 78 920 ха за 2023 г.

Средните добиви от хектар на отглежданите култури имат променливи стойности за анализирания три години. През 2023 г., наблюдаваме най-нисък среден добив от хектар на около половината култури както следва: ръж – 2100 кг., рапица – 2800 кг., слънчоглед – 1900 кг., царевица за зърно – 4000 кг., картофи – 17 600 кг., зеле – 16 533 кг., дини – 21 000 кг., праскови – 5092 кг., орехи – 430 кг. и кайсии – 4172 кг. Ръст и съответно най-висок среден добив от ха за 2023 г. в общината се отчита при тритикале – 6382,57 кг, череши – 4685 кг., малини – 10400 кг. и лавандула – 7000 кг.

За базовата 2021 г. средните добиви от хектар на пшеница и ечемик бележат най-ниски стойности, а през 2022 г. най-високи. В агрометеорологично отношение 2022 г. е най-благоприятна и с най-високи добиви от хектар при следните земеделски култури - ръж, слънчоглед, зеле, дини, пъпеши, пипер на открито, домати на открито, краставици в оранжерии, праскови, орехи, кайсии. През 2022 г. спад и най-ниски средни добиви от хектар бележат - краставиците на открито, домати в оранжерии, крушите, сливите, ягодите, маслодайната роза и лавандулата.

Вторият подотрасъл на селското стопанство е животновъдството, което през последните години бележи подем в общината.

Таблица 39: Справка за броя на животните по видове 2021-2023 г.

Вид животни	2021	2022	2023
Говеда	13 300	13 349	13 416

Овце	7 934	6 421	6 463
Кози	289	261	279
Птици	1 231 474	1 223 077	1 328 950
Пчелни семейства	16 778	16 557	18 027
Свине	82 914	92 792	97 412

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ – Добрич

Водещи подотрасли на местното животновъдство са птицевъдство и свиневъдство. Към 2023 г. в общината се отглеждат общо 13 416 говеда, 97 412 свине, 279 кози, 6463 овце, 1 328 950 птици и 18 027 пчелни семейства. В почти всички подотрасли на животновъдството в общината се забелязва ръст за анализирания период. Към 2023 г. спад се наблюдава при овцете с 19% или 1471 броя по-малко, спрямо базовата 2021 г и при козите с 4%, за трите години броят им намалява с 10 и достига 279.

По данни на Областна дирекция по безопасност на храните – Добрич (ОДБХ), на територията на община Добричка към 2023 г. работят 23 регистрирани ветеринарни лекари. Ветеринарното обслужване във всички населени места е на добро ниво.

В общината има регистрирани три месодобивни предприятия и две кланици, които отговарят на всички нормативни изисквания - както следва:

- „Недко Недков - Овчарово“ - с. Овчарово;
- „Джеронимо-кланица“ - с. Росеново;
- „Велико“ ООД - с. Козлодуйци;
- „Шанс 20 Милко Петров“ - с. Ловчанци за клане на свине;
- „Венцислав Пантелеев“ ЕООД за клане на ЕПЖ.

При упражнението контрол от ОДБХ в община Добричка са регистрирани превишения на показатели в състава на следната селскостопанска продукция и храни:

- Сурово мляко;
- БСС от краве мляко по БДС 15/2010;
- БСС от краве мляко по ТД;
- каркаси от ЕПЖ;
- каркаси от ДПЖ;
- каркаси от свине.

Таблица 40: Брой животновъдни обекти по вид в община Добричка 2021-2023 г.

Животновъдни обекти	2021	2022	2023
ЕПЖ	47	48	48
ДПЖ	40	43	42
Свине	4	4	4
Птици	11	12	8
Пчелни семейства	239	240	246
ОБЩО	341	347	348

Източник: Областна дирекция по безопасност на храните – Добрич

По данни от Областна дирекция по безопасност на храните - Добрич, общият брой на животновъдните обектите в община Добричка се увеличават с 2% или от 341 през 2021 г., стават 348 през 2023 г.

Таблица 41: Животновъдни обекти по населени места към 2023 г.

Населено място	Животновъдни обекти / брой					Общо
	ЕПЖ	ДПЖ	Свине	Птици	Пчелни семейства	
с. Алцек	0	0	0	0	2	2
с. Батово	0	0	0	1	16	17
с. Бдинци	0	1	0	0	3	4
с. Бенковски	2	4	0	0	5	11
с. Богдан	0	1	0	1	5	7
с. Божурово	4	1	0	0	2	7
с. Бранище	0	0	0	0	2	2
с. Ведрина	0	0	0	0	0	0
с. Владимирово	0	0	0	0	11	11
с. Воднянци	1	0	0	0	2	3
с. Вратарите	0	0	0	0	0	0
с. Врачанци	2	0	0	0	4	6
с. Генерал Колево	0	1	0	0	4	5
с. Гешаново	0	0	0	0	2	2
с. Дебрене	0	2	0	0	2	4
с. Добрево	1	0	0	0	1	2
с. Долина	1	2	0	0	3	6
с. Дончево	1	0	0	4	4	9
с. Драганово	1	0	0	0	3	4
с. Дряновец	1	1	0	0	2	4
с. Енево	1	1	0	0	1	3
с. Житница	0	0	0	0	9	9
с. Златия	0	0	0	0	6	6
с. Камен	0	1	0	0	7	8
с. Карапелит	2	4	0	0	2	8
с. Козлодуйци	1	0	1	0	9	11
с. Котленци	2	1	0	0	3	6
с. Крагулево	1	0	0	0	3	4
с. Ловчанци	1	1	1	0	4	7
с. Ломница	1	0	0	0	1	2
с. Лясково	0	0	0	0	2	2
с. Малка Смолница	1	0	0	0	1	2
с. Медово	0	1	0	0	7	8
с. Методиево	1	0	0	0	10	11
с. Миладиновци	1	1	0	0	3	5
с. Ново Ботево	1	0	0	0	5	6
с. Овчарово	3	0	1	0	6	10
с. Одринци	1	1	0	0	6	8
с. Одърци	0	2	0	0	1	3
с. Опанец	3	1	0	0	0	4
с. Орлова могила	0	2	0	0	4	6
с. Паскалево	1	2	0	1	6	10

с. Плачидол	1	1	1	0	2	5
с. Победа	1	1	0	0	4	6
с. Подслон	1	1	0	0	1	3
с. Полковник Иваново	1	0	0	0	5	6
с. Полковник Минково	0	1	0	0	1	2
с. Полковник Свещарово	0	1	0	0	3	4
с. Попгригорово	0	0	0	0	4	4
с. Прилеп	0	0	0	0	1	1
с. Приморци	1	0	0	0	4	5
с. Пчелино	0	0	0	0	3	3
с. Пчелник	0	0	0	0	3	3
с. Росеново	0	0	0	0	5	5
с. Самуилово	0	1	0	0	5	6
с. Свобода	1	2	0	0	4	7
с. Славеево	0	0	0	0	6	6
с. Сливенци	0	0	0	0	0	0
с. Смолница	2	0	0	0	3	5
с. Соколник	0	0	0	0	3	3
с. Стефан Караджа	1	0	0	0	2	3
с. Стефаново	0	0	0	0	4	4
с. Стожер	2	0	0	1	2	5
с. Тянево	0	0	0	0	4	4
с. Фелдфебел Денково	0	0	0	0	0	0
с. Хитово	1	0	0	0	4	5
с. Царевец	0	2	0	0	2	4
с. Черна	1	1	0	0	2	4
Общо:	48	42	4	8	246	348

Източник: Областна дирекция по безопасност на храните – Добрич

Животновъдните обектите по населени места в общината към 2023 г. са най-много в селата: Батово - 17, а Методиево, Козлодуйци, Владимирово и Бенковски с по 11. Най-малко само един животновъден обект за пчелни семейства има в село Прилеп. Без животновъдни обекти в община Добричка са четири села – Ведрина, Вратарите, Сливенци и Фелдфебел Денково.

Съществен проблем за развитието на животновъдството остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на страната ни към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

Тенденциите в развитието на селското стопанство следват тези в страната, които са свързани с намаляване на производството, ниска рентабилност и ниска конкурентоспособност на сектора. Намаляването на изкупните цени и заливането на пазара с вносни стоки правят сектора все по-малко привлекателен. Възможностите за финансиране, които предлагат европейските фондове са добър начин за подкрепа на сектора и неговото възстановяване, но липсва достатъчно активност от страна на местните производители за кандидатстване с проекти и инвестиране на средства в земеделие и животновъдство.

Водещо в изготвянето на визията за подобряване на ефективността в селското стопанство е повишаването на информираността на земеделските производители и техните

познания за различните технологии на производство. Земеделските стопани трябва да бъдат обучени да използват максимално ресурса на местните почвени типове и районираните сортове на основните земеделски култури. Въвеждането на нова техника и нови производствени технологии ще доведе до по-голяма енергийна ефективност и продуктивност в селското стопанство, както и комасацията на земята и уедряването на земеделските площи, като допълнителен фактор.

Конкретните действия по информиране и обучение на земеделските производители трябва да са насочени към:

- достъп до европейски програми и мерки;
- производство с минимум почвени обработки;
- възстановяване на естественото почвено плодородие без употреба на енергоемки минерални торове, а чрез правилното редуване на земеделските култури и използване на органични торове за подобряване на химическите и физични свойства на почвата;
- използване на устойчиви на болести и неприятели сортове на земеделските култури и изграждане на подходящи сеитбообръщения с цел минимизиране употребата на пестициди;
- повишаване на познанията по организация на селскостопанското производство;
- оптимално натоварване на машинния парк.

Горско стопанство

Горският фонд на община Добричка към 2023 г. заема 14% от общата територия на общината – 18114 ха. Горските територии на община Добричка се стопанисват от ТП ДГС – Добрич към ДП „Североизточно държавно предприятие“ на Министерство на земеделието и храните. Общата лесистост на община Добричка към 31.12.2023 г. е 16%.

Общата горска площ на територията на община Добричка към 2023 г. е 18114 ха, от които относителният дял на държавните горски територии е 89,05%, горите върху земеделски земи – държавна собственост са 0,31%, общински гори са 40 ха или 0,22% , а горите върху земеделски земи – общинска собственост – 1262 ха, съответно 6,97%. Горите собственост на физически лица имат относителен дял 2%, а горите върху земеделски земи – собственост на физически лица 0,4%. Юридическите лица притежават 0,84% от горските територии и 0,21% са гори върху земеделски земи – собственост на юридически лица.

По данни от ТП ДГС - Добрич, към 2023 г. по вид собственост горите в общината са разпределени както следва в Таблица 42.

Таблица 42: Разпределение на общата горска площ на община Добричка по видове собственост 2023 г.

№ по ред	Видове собственост	Ха	%
1	Горски територии-държавна собственост	16 130	89,05
2	Гори върху земеделски земи-държавна собственост	57	0,31
3	Горски територии-общинска собственост	40	0,22
4	Гори върху земеделски земи-общинска собственост	1 262	6,97
5	Горски територии- собственост на физически лица	362	2
6	Гори върху земеделски земи- собственост на физически лица	72	0,4
7	Горски територии- собственост на юридически лица	153	0,84
8	Гори върху земеделски земи- собственост на юридически лица	38	0,21

Общо:	18 114	100
--------------	---------------	------------

Източник: ТП ДГС – Добрич

Общият размер на предвиденото ползване на дървесина за периода 2021-2023 г. е 116 780 плътни куб. м. или средно годишно ползване в размер на 38 926,67 плътни куб. м. Осъщественото ползване на дървесина от горския фонд на община Добричка за периода 2021-2023 г. е 109 590 плътни куб. м., което е със 7 190 плътни куб. м. по-малко от предвиденото. Количеството на ползваната дървесина от горски територии на територията на община Добричка за 2022 г. е 39 780 плътни куб. м. стояща маса с клони, което е с 18 380 плътни куб. м. повече спрямо предвиденото. През 2021 и 2023 г. осъщественото ползване на дървесина от горския фонд на общината е по-малко от предвиденото.

Таблица 43: Предвидено и осъществено ползване на дървесина от горски територии на община Добричка (2021 – 2023 г.)

Година	Предвидено ползване плътни куб. м. стояща маса с клони	Добито количество плътни куб. м. стояща маса с клони
2021	48 890	38 930
2022	21 400	39 780
2023	46 490	30 880
Общо:	116 780	109 590

Източник: ТП ДГС – Добрич

За периода 2021-2023 г. в община Добричка общо са залесени 329 дка държавни горски територии. През 2022 г. залесените площи в общината са 47 дка. Значително е залесяването през 2023 г. с относителен дял от 76,6%, или 252 дка, които са с 222 дка повече спрямо базовата 2021 г, когато са залесени едва 30 дка държавни горски територии.

Таблица 44: Залесяване на горски територии – държавна собственост в община Добричка (2021 – 2023 г.)

Година	Залесена площ (дка)
2021	30
2022	47
2023	252
Общо:	329

Източник: ТП ДГС – Добрич

На горска територия в община Добричка попадат следните защитени зони:

- ✓ **Защитена зона „Суха река“** с код BG0000107, определена по Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- ✓ **Защитена зона „Суха река“** с код BG0002048, определена по Директива за опазване на дивите птици 79/409/ЕИО. Обявена със Заповед № РД-853/15.11.2007 г. на МОСВ;
- ✓ **Защитена зона „Чаиря“** с код BG0002085, определена по Директива за опазване на дивите птици 79/409/ЕИО. Обявена със Заповед № РД-551/05.09.2008 г. на МОСВ.

В община Добричка има две дървообработващи и преработващи предприятия, които представляват склад за дървесина и цех за пелети, намиращ се в село Златия и склад за

преработка и продажба на дървесина в с. Котленци. По информация от РДГ-Варна за периода 2021-2023 г. същите не са функционирали.

Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Ежегодно се предоставят площи на местното население, осигуряващи паша на голяма част от селскостопанските животни. Горите са източник и на много ценни ресурси - билки, горски плодове, гъби и др., които могат да бъдат използвани за организиране на дребни производства, осигуряващи заетост на ниско квалифицирани работници.

С оглед развитието на района е важно да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия.

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

4.1. Транспортна инфраструктура и пътна мрежа

Транспортната инфраструктура и качеството на предоставяните от нея услуги, в т.ч. достъпността до населените места, производствените зони и местата за отпочиване и туризъм е ключов фактор за социалното, културно, икономическо развитие и сближаване на районите. Транспортната инфраструктура в община Добричка е представена от пътната и железопътната мрежи преминаващи през територията ѝ.

Транспортно-комуникационната система е напълно изградена, като пътната мрежа осигурява добра свързаност между отделните населени места в общината и към областния център – град Добрич.

През територията на общината преминава второстепенна ос на развитие Силистра – Добрич – Варна. Оста Варна – Добрич – Силистра прави връзка между Черноморското крайбрежие и най-големия икономически център град Варна с коридора „Рейнско-Дунавски“. Второстепенните оси на развитие на територията са много важни за развитието на ниво регион и ще подпомогнат както междурегионалното, така и междуобщинското сътрудничество. Пълноценното им изграждане и осмисляне като значимост е ключово за регионите, защото създадената инфраструктура и подобреният достъп дават възможност за установяване на партньорства в социалната сфера и в икономическите дейности и едновременно с това способстват за запазване на населението в по-малките урбанистични центрове.

Транспортните връзки определят добра свързаност с националната транспортна мрежа, която осигурява достъп до морски и речни пристанища, Ро-Ро терминали и гражданско летище Варна. Благоприятните транспортни връзки с Румъния осигуряват достъп до съседни пазари. Общината остава в страни от международен път Е-87, свързващ ГКПП Дуранкулак на българо-румънската граница с ГКПП Малко Търново по протежение на черноморското крайбрежие, както и от общеевропейските транспортни коридори, като най-близките от тях са коридор №7, преминаващ през Силистра и свързващ Северно море с Черно море чрез речния канал Рейн - Майн - Дунав и коридор № 8, свързващ Адриатическо с Черно море и достигащ до Варна.

Групата на пътищата с регионално значение се формира от пътищата втори и трети клас. Главните функции на този вид пътища са да осигуряват връзките между големите административни и икономически центрове в регионите, както и между самите региони, като съдействат за интеграцията им. Връзките на по-голямата част от общинските центрове с областните градове също са част от функциите на пътищата II и III клас. Същевременно те имат

за задача да доведат трафика до автомагистралите и пътищата I клас и служат като преразпределители на трафика по пътните артерии с национално и международно значение. В някои случаи обслужват гранични контролно-пропускателни пунктове със съседни страни и имат важна роля за развитието на трансграничното сътрудничество.

В тази група попадат 10 общини, от които обслужвани от второкласни пътища са Добрич, Добричка и Генерал Тошево (област Добрич).

Пътна мрежа

Пътната мрежа на територията на общината се състои от републикански пътища втори и трети клас с обща дължина 231,133 км. и общински пътища с обща дължина в рамките на общината 207,2 км. Територията на общината е обслужвана от три второкласни и пет третокласни пътища. Общата дължина на пътната мрежа в общината е 438 км, като над 50% от състава ѝ са републикански пътища. Средната гъстота на пътната мрежа (298,9 km/1000 km²) е по-ниска от тази на страната (368,41 km/1000 km²).

През територията на общината преминават важни второкласни пътища с дължина 151,917 км, както следва:

- път II-29 (ГКПП „Йовково“ – Генерал Тошево – Добрич – Аксаково – Варна),
- път II-71 (Силистра – Добрич – Оброчище),
- път II-27 (Нови пазар – Добрич – Балчик).

Третокласната пътна мрежа е с дължина 79,216 км и включва:

- път III 293 Добрич – Паскалево – Крушари – Коритен – граница Румъния;
- път III 9701 Ок.п. Добрич – Победа – Методиево – Малина – Преселенци – Горица – Великово – Сираково – Сърнино;
- път III 7105 (Средище – Хитово) – Балик – Житница – Козлодуйци – Добрич;
- път III 7106 Карапелит – Гешаново – Кочмар;
- път III 2702 (Владимирово – ок.п. Добрич) Одринци – Ведрина – п.к. гара Оборище – Генерал Киселово – Вълчи дол – Щипско – Суворово.

По данни на ОПУ – Добрич, към 2024 г.

Географското положение на общината благоприятства за транспортната ѝ свързаност и достъпност. Пътната инфраструктура е сравнително добре изградена, като общината се обслужва предимно от републиканската пътна мрежа. Общинската пътна мрежа има допълващ характер по отношение на транспортното обслужване, тъй като по-голямата част от населените места са в обхвата на републиканската пътна мрежа.

Съществен проблем е състоянието на пътната настилка. Пътищата, свързващи селищата в общината с важните пътни артерии, са с ниска пропускателна способност, а при зимни условия много често непроходими, което затруднява достъпа на стоки и товари и по този начин представлява пречка за развитието на бизнеса и води до изолиране на района.

Таблица 45: Състояние на РПМ на територията на община Добричка към 2024 г.

Клас път	Добро	Средно	Лошо
Първи	0.000	0.000	0.000
Втори	61.015	77.937	12.965
Трети	15.254	46.821	17.141

Източник: Областно пътно управление - Добрич

В добро състояние към 2024 г. са 76,269 км от РПМ, в средно 124,758 км, а в лошо 30,106 км.

Таблица 46: Ремонтирани участъци и пътища за периода 2021-2023 г.

За 2023 година:

II-27	2+500	87+000	1 086 357.74
II-29	39+428	43+515	32 566.60
II-71	88+560	111+700	480 441.51
III-2702	0+000	9+300	1 156 065.76
III-7106	0+000	7+400	371 755.60
III-9701	0+000	13+300	1 538 573.53
ОБЩА СТОЙНОСТ:			4 665 760.74

За 2022 година:

II-27	49+000	70+150	174 980.94
II-29	42+590	42+610	7 165.02
II-71	42+556	112+560	220 638.84
III-7105	0+000	34+100	560 807.47
III-9701	0+000	9+000	2 734.02
ОБЩА СТОЙНОСТ:			966 326.29

За 2021 година:

II-27	62+920	87+155	193 866.05
II-71	58+913	112+560	115 264.69
III-2702	0+000	9+300	6 201.36
III-9701	0+000	13+330	5 994.66
ОБЩА СТОЙНОСТ:			321 326.76

Източник: Областно пътно управление - Добрич

Инвестиционни намерения на АПИ за ремонт на пътища в Добричка община до 2027 г:

- Одобрени и възложени за изпълнение:
 - II-27 (Владимирово – Добрич – Балчик – пристанище Балчик), участък от км 59+229 до км 70+139; Долина – Добрич
 - II-27 (Владимирово-Добрич-Балчик-пристантце Балчик), участък от км 77+920 до км 112+988; Добрич-пристанище Балчик
 - II-71 (о.п.Силистра – Хитово – Карапелит – о.п.Добрич – Батово – Оброчище), участък от км 88+500 до км 94+440; Добрич – Стефаново
 - II-71 (о.п.Силистра – Хитово – Карапелит – о.п.Добрич – Батово – Оброчище), участък от км 105+400 до км 119+659; Славеево – Оброчище
- Изработване на проекти за превантивно поддържане:
 - II-71 (о.п.Силистра – Хитово – Карапелит – о.п.Добрич – Батово – Оброчище), участък от км 32+680 до км 60+610; ОПУ Силистра – Карапелит
 - II-71 (о.п.Силистра – Хитово – Караделит – о.п.Добрич – Батово – Оброчище), участък от км 60+610 до км 79+635; Карапелит – Добрич
 - III-7106 "Карапелит – Кочмар", участък от км 0+000 до км 12+221
- Подготовка на процедури за възлагане на обществени поръчки за проектиране и изпълнение на строителни работи (инженеринг) за основен ремонт
 - II-29 (Варна – Добрич – Ген. Тошево – Кардам) от км 52+168 до км 84+140; Добрич – ПСПП Кардам

- III-7105 (Средище – Хитово) – Балик – Житница – Козлодуйци – Добрич) от км 17+500 до км 34+134; Лясково – Добрич

Общинската пътна мрежа допълва транспортното обслужване в общината, осигурявайки пътни връзки между пътища от РПМ и достъп до някои от населените места. Общата ѝ дължина е 207,2 км. Ниската гъстота на общинската пътна мрежа се обуславя от факта, че голямата част от населените места в общината се обслужват от републиканската пътна мрежа.

Община Добричка реализира периодично проекти и дейности за реконструкция и рехабилитация на уличната мрежа. Изпълнен е проект за ремонт на улици, тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях, който обхваща основно по-малки населени места в общината – Пчелино, Котленци, Бенковски, Фелдфебел Денково, Овчарово, Стефан Караджа, Черна, както и две от големите населени места – Стожер и Победа. Изпълнен е и проект: „Инвестиции в подобряването на малка по мащаби инфраструктура в селата Фелдфебел Денково, Бенковски и Воднянци, община Добричка“, включващ рехабилитация на улица "Втора" с. Ф. Денково, улица "Трета с. Бенковски и улица "Трета" с. Воднянци и изграждане на площадки за игра в селата Ф. Денково и Бенковски.

Общият устройствен план на общината предлага удвояване на трасето на път II 29 „Варна – Добрич“, като се предлага той да обходи източно с. Стожер, като по този начин ще се изнесе интензивния трафик от селото. Подобен проект изисква значително планиране и координация с Областно пътно управление - Добрич и АПИ, както и осигуряване на финансиране. В рамките на програмния период могат да бъдат изпълнени дейности по проучвания и проектиране на обход на с. Стожер.

Железопътна мрежа

Транспортното обслужване се допълва от железопътния транспорт. Железопътната инфраструктура е представена от жп линия от Разделна (община Белослав) за Девня, Суворово, Вълчи дол, Добрич и Кардам, която на север пресича българо-румънската граница при ГКПП „Йовково“ и продължава през румънска територия за Констанца и така свързва вътрешността на страната с Румъния, Украйна, Русия и други европейски държави. ЖП линията Добрич – Кардам е с дължина на територията на общината 20.2 км, като линията е единична и неелектрифицирана.

Действащи жп. гари и спирки на територията на общината са: спирки – Местност Ифеклията – прелез; с. Дончево; с. Ген. Колево; с. Ново Ботево.

Обществен транспорт

В общината има осигурен автобусен транспорт за превоз на пътници, а за учениците и деца в детски заведения, Общината годишно сключва договор с превозвач за поддържане на 15 маршрутни линии за специализиран транспорт.

Общинската транспортна схема осигуряват връзки между отделните селища в общината, както и със съседните общини. Линиите от Областната транспортна схема осигуряват връзка на общинския с областния и други административни центрове в страната. Основния превозвач, осъществяващ транспортни услуги на територията на общината е „Пътнически превози“ ЕООД, гр. Добрич. Без автобусен транспорт са селата Алцек, Воднянци, Вратарите, Дебрене, Дряновец, Енево, Ново Ботево, Прилеп, Врачанци, Соколник и Ф. Денково.

Материалната база, с която разполагат лицензираните транспортни фирми, които обслужват отделните линии и транспортни схеми в голямата си част не отговаря на

съвременните изисквания за енергийна ефективност. Тенденцията, която се наблюдава в общината е намаляване на пътничкопотока в обществения транспорт. Поради тази причина е необходимо да се предприемат мерки, свързани с модернизация и реконструкция на общинска пътна мрежа, подобряване материалната база на превозвачите, гъвкавост на транспортните схеми.

4.2. Водоснабдителна мрежа и канализация

Водоснабдяването и поддръжката на водоснабдителната мрежа и съоръженията към нея на територията на община Добричка се осъществяват от „Водоснабдяване и канализация Добрич“ АД (35% държавна и 65% общинска собственост, вкл. с участие на Община Добричка). Дружеството обслужва населени места от всички общини в област Добрич.

Населените места в община Добричка се водоснабдяват от 20 помпени станции с 52 водоизточника – от тях 20 сондажни кладенеца и 32 каптажа, като 90% от необходимите водни ресурси се добиват от дълбоките подземни води. Дълбочината, от която се добиват водите е значителна, те са защитени от замърсяване и подземните води са с добри качества за питейно-битови нужди. Това обуславя и липсата на пречиствателни станции за питейните води не само на територията на община Добричка, но и на цялата област Добрич.

На територията на община Добричка има и помпени станции, които подават вода само за град Добрич – ПС „Одринци“ и които подават за населени места от общината и за град Добрич - ПС „Батово“. За съхранение и осигуряване на необходимите водни количества за населените места се ползват общо 47 водоема с обем от 80 до 500 м³. От тях 11 водоема обслужват по две населени места, а 10 населени места получават вода директно от водоснабдителната мрежа на общината.

Общата дължина на външната водопроводна мрежа в общината е 353 574 м, като от тях с азбестоциментови тръби (АЦТ) са 272 653 м или 75 %, със стоманени тръби – 30 880 м или 10% и с тръби от полиетилен висока плътност (ПЕВП) – 49 841 м или 15 %.

Диаметрите на външната водоснабдителна мрежа варират от 80 мм до 450 мм. Дължината на вътрешните водопроводни мрежи в населените места е 429 000 м. Вътрешните мрежи са изградени основно от азбестоциментови тръби и незначителна част – от стоманени, полиетиленови и поцинковани тръби. Високият дял на АЦТ тръби, от които са изградени външните и вътрешните водопроводни мрежи са и един от факторите за високите загуби на вода.

Загубите на вода по мрежата в района са изключително високи (около 90%) и не намаляват през последните години.

Таблица 47: Брой аварии по водоснабдителните системи на общината средногодишно

Година	Брой аварии
2021	863
2022	691
2023	664

Източник: „ВуК – Добрич“ АД

Цялото население (100%) на общината е осигурено с водоподаване, като няма населени места с целогодишен или сезонен режим на водоподаване.

Таблица 48: Потребление на вода за питейно-битови и промишлени нужди

година	Питейно-битови	Промислени	Общо
2021 г.	637 883 м ³	29 799 м ³	667 682 м ³
2022 г.	696 900 м ³	41 140 м ³	738 040 м ³
2023 г.	679 258 м ³	53 103 м ³	732 361 м ³

Източник: „ВиК – Добрич“ АД

Данните в Таблица 48 показват, че за изследваните три години потреблението на вода за питейно-битови и промишлени нужди в община Добричка се повишава, като през 2023 г. е 732 361 куб. м. или с близо 10% повече спрямо 2021 г.

Анализът в ОУП извежда като проблеми на водоснабдителен район Добрич 2 (който обхваща и населените места в община Добричка) наличието на сезонен режим, постоянни аварии, липса на напор във вътрешните мрежи, както и липса на измерващи устройства на вход и изход на повечето от населените места.

Посочва се, че изградените водоснабдителни групи са в състояние да задоволяват потреблението на включените в тях селища, но честите аварии по мрежите вътре в населените места, както и по външната водопроводна мрежа, налагат източване на огромни водни количества при отстраняване на аварията. Това налага спешни мерки по обновяване на мрежите. Предимно аварийни, през последните години са проведени ремонти на участъци от външни водопроводи и по уличните водопроводни мрежи в селата.

ОУП предвижда в краткосрочен план необходимост от рехабилитация на водопроводи:

- от РШ Стефан Караджа до село Царевец, дължина 2300 м
- от водоем с. Смолница до село Смолница, дължина 3700 м
- от водонапорна кула с. Подслон до водоем с. Карапелит, дължина 4200 м
- от ПС „Орлова могила“ до водоем Орлова могила, с дължина 2900 м
- рехабилитация на части от вътрешните водопроводни мрежи на населените места.

В дългосрочен план пред Общината и „ВиК Добрич“ АД са идентифицирани нуждите от:

- доставка и монтаж на измервателни устройства на входа и изхода на населените места;
- реконструкция на основните водопроводи във водоснабдителните групи от разпределителна шахта (РШ) Полк. Свещарово до с. Свобода; от ПС „Батово 2“ до град Добрич; от ПС „Долина“ до РШ Златия; от ПС „Дулап кулак“ до с. Дончево; от ПС „Орлова могила“ до водоем с. Бдинци; от ПС „Полк. Иваново“ до водоем с. Ловчанци;
- изграждане на водоеми за осигуряване на напор за най-уязвимите селища;
- реконструкция на съществуващите водоснабдителни съоръжения.

В населените места на община Добричка няма изградена битова канализация, което обуславя и липсата на пречиствателни съоръжения. Единствено в две от населените места – Карапелит и Стефан Караджа, има изградени дъждовни канализационни профили по централните улици, които заустват в близки дерета.

За общината няма издадени заповеди за утвърждаване на СОЗ – санитарно-охранителни зони на водоизточници за питейно-битово водоснабдяване.

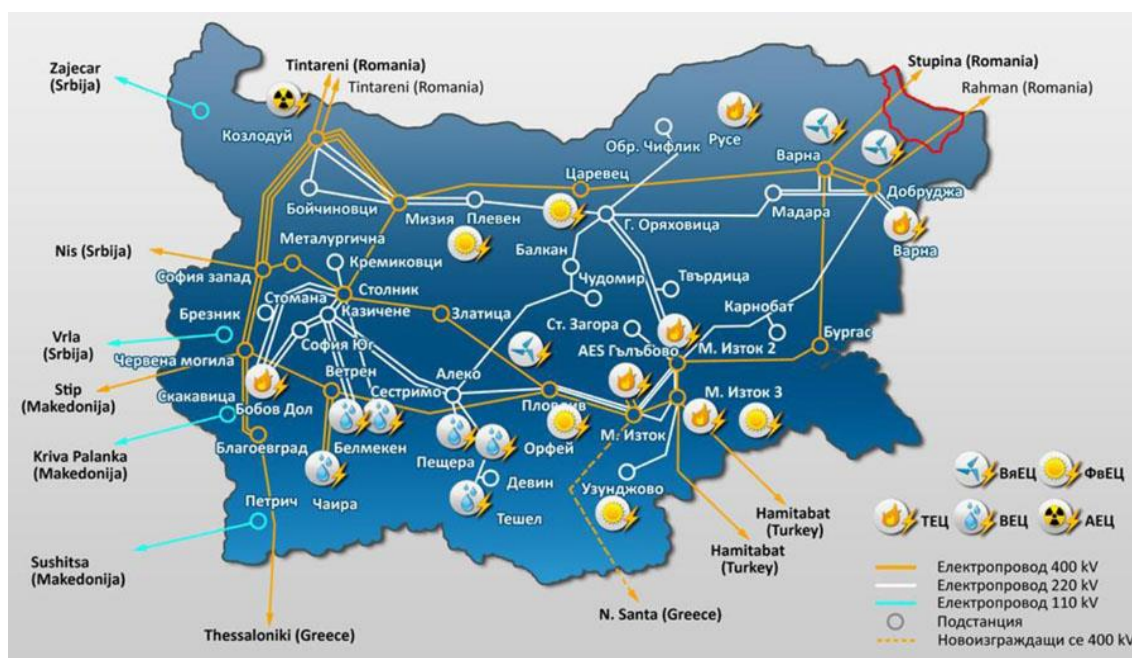
Община Добричка следва да предвиди необходимостта привеждане към изискванията за постигане съответствие с правото на Европейския съюз и с планираните в ПУРБ програми от

мерки по събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води от урбанизираните територии.

4.3. Енергийна инфраструктура

Основен източник на електроенергия за община Добричка е националната електроенергийна система. Основното захранване е на 110 kV. Електроснабдяването на населените места в общината и цялостното стопанисване на електроразпределителната мрежа и съоръженията към нея се осъществява от „Електроразпределение Север“ АД към „Енерго-Про Мрежи“ АД - район Варна.

Фигура 7: Разположение на община Добричка на схема на електропреносната мрежа на България

Електроенергийният системен оператор, осъществява единното оперативно планиране, координиране и управление, осигурява експлоатацията, поддръжката и надеждното функциониране на електропреносната мрежа, поддържането на спомагателните мрежи, както и ремонтните дейности и услуги и поддържа електропроводи високо напрежение. Операторът планира, изгражда, поддържа и управлява надеждното функциониране на електрическата мрежа за ниско и средно напрежение на територията на общината.

Всички 68 населени места на територията на община Добричка са електрифицирани и нуждите на населението от електропотребление са задоволени.

На територията на общината няма изградени електрически подстанции. Връзките на електроразпределителната мрежа средно напрежение са към подстанции 110/20 20 kV в общини гр. Добрич, гр. Балчик, гр. Генерал Тошево.

За преобразуване и разпределяне на електрическата енергия от преносната мрежа на територията на общината за нуждите на населените места има изградени 162 трафопоста и 2 възлови станции (в с. Карапелит и с. Стожер). Има изградени и частни трафопостове, основно от земеделските кооперации и животновъдни комплекси. Трафопостове в голямата си част са

изграждани до 1980 г. Оборудването им е морално остаряло и това е причина за недоброто качество на електроснабдяването на населените места на общината.

Съществуващите инсталирани мощности в трафопостове са достатъчни предвид демографското развитие на района и общината (намаляване на населението, особено в малките населени места), но проблем е неподходящото им разположение. Част от консуматорите са доста отдалечени и това много често е причина за ниско ниво на напрежението до крайните потребители.

През последните години е извършена рехабилитация на част от уличното осветление на територията на общината, при което не е изградена система за автоматичното му управление.

Към края на 2020 г. на територията на община Добричка 11 населени места са изцяло с LED улично осветление – Богдан, Божурово, Бранище, Воднянци, Долина, Козлодуйци, Орлова могила, Плачидол, Пчелино, Самуилово, Фелдфебел Денково. Частично са подменени осветителните тела в селата Батово, Генерал Колево, Дончево, Паскалево, Подслон, Приморци, Прилеп, Славеево, Стефан Караджа, Стефаново и Стожер. Пред Общината стои задачата за въвеждане на мерки за енергийна ефективност и използване на ВЕИ за намаляване на тези разходи (за улично осветление). Възможностите за намаляване на консумацията на електроенергия от уличното осветление са свързани с монтирането на фотоволтаични осветителни тела, както и чрез прилагането на система за централизирано управление.

През територията на общината преминават два магистрални газопровода – един транзитен за Турция и един от националната газопрееносна система. Изградените в периода 2013 - 2015 г. газопровод „Добрич – Силистра“ дава възможност за газифициране на всички общини по трасето. По този начин общинският, промишленият и селскостопанските сектори и домакинствата могат да намалят разходите си за отопление и битови нужди с близо 35%. Съществуващата газоразпределителна мрежа предоставя възможност за газификация на преструктурираните и новоизградени производствени мощности.

Инвестициите за изграждане на инсталации и мощности за производство на енергия от ВЕИ и биогорива са възможности за постигане на по-добра енергийна ефективност, както в обществената, така и в частния сектор. Сградите общинска собственост, основно сградите на училищата и детските градини са подходящи за разполагане на фотоволтаични инсталации за производство на електроенергия.

Към 2024 г. в община Добричка функционират 87 броя фотоволтаични електроцентрали с общ капацитет 19,86 MW, 4 броя вятърни електроцентрали с общ капацитет 13,05 MW и 1 брой БИО Ец с капацитет 1,5 MW.

Общата инсталирана мощност на всички възобновяеми източници на енергия в общината е 34,41 MW. Този енергиен обем дава принос за повишаване дела на енергия от ВЕИ в общината и към момента слънчевата енергия е втория по ефективност възобновяем енергиен източник с установени изградени мощности на територията на община Добричка. Като цяло би могло да се направи заключението, че поради благоприятните климатични условия фотоволтаични и соларни инсталации биха могли да се поставят на всяка административна и жилищна сграда.

Енергийната политика на местно ниво следва да се насочи към прилагане на соларно осветление за фасади на обществени сгради, парково осветление и постепенното му въвеждане за уличното осветление. Възможностите за приложение на ВЕИ в този сектор е прилагане на LED осветителни тела с фотосоларни панели и акумулатори, с което ще се реализират съществени енергийни икономии. Поради високата цена на тези съоръжения, е необходимо да

се търсят програми с грантово финансиране за оптималната реконструкция на съществуващата улична осветителни уредба. Необходимо е в бъдеще да се работи за модернизация, усъвършенстване и постигане на по-високи нива на енергийна ефективност на уличното осветление, при което се предвижда голям потенциал за икономии на енергия и разходи.

4.4. Телекомуникационни връзки и съобщителна мрежа

Община Добричка има добре развита телекомуникационна инфраструктура и достигаща до всяко селище автоматична телефонна мрежа. Всички селища са с автоматично входящо и изходящо междуселищно избиране. Продължава въвеждането на модерна цифрова комутационна и преносна далекосъобщителна инфраструктура и подмяна на съществуващата аналогова.

Дейностите на съобщителната система се осъществяват от пощенските станции и пощенски клонове. Мрежата от пощенски станции в селата е добре развита и задоволява нуждите на населението. В община Добричка функционират 18 пощенски клона в селата: Стожер, Дончево, Ведрина, Одринци, Стефаново, Батово, Плачидол, Божурово, Паскалево, Стефан Караджа, Победа, Методиево, Владимирowo, Бенковски, Смолница, Карапелит, Овчарово, Свобода, които осъществяват пощенски, куриерски, разплащателни услуги и др.

Куриерски услуги на територията на общината предоставят ЕКОНТ, СПИДИ и други спедиционни фирми.

Наложилата се тенденция на намаление на фиксираната телефонна плътност и увеличение на мобилната продължава, като стойността на показателят „фиксирана телефонна плътност по домакинства“ бележи постоянно намаление, подобно на процесите в цялата страна, докато за показателя „мобилна телефонна плътност“ се наблюдава непрекъсната тенденция на увеличение. Всички селища от общината имат покритие от мрежите на трите мобилни оператора Vivacom, Yettel и A1, но в някои от селата обхвата все още е слаб. В почти всички населени места има Интернет покритие.

Националният план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение 2014 на България определя цели за широколентовия достъп в съответствие с Програмата в областта на цифровите технологии за Европа. Предоставянето на интернет и електронни услуги в България е сравнително добро в повечето градски райони. По отношение на скоростта на интернет в по-големите градове страната е на едно от челните места в Европа. Въпреки това в средните и малките градове, както и в отдалечените и слабо населени селски зони, има райони, които нямат достъп до интернет.

Съгласно ежегодно публикуваната информация относно предлагането на широколентов достъп до интернет на територията на страната, общините в Република България са разделени на три категории, съобразно броя на мрежите на съответната територия:

- територии без изградена мрежа за фиксиран високоскоростен интернет; „бели зони“;
- територии с една изградена мрежа за фиксиран високоскоростен интернет; „сиви зони“;
- територии с повече от една изградена мрежа за фиксиран високоскоростен интернет; „черни зони“.

Таблица 49: Тип широколентов достъп в общините на територията на област Добрич

Община	Тип достъп	Вид зона
Добричка	ADSL, FTTB, FTTH, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box	2

Балчик	ADSL, CATV, FTTB, FTTN/C, LAN, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box, RLAN, VDSL	1
Генерал Тошево	ADSL, FTTB, FTTH, MOBIX, VDSL, NAKED xDSL, Net Box	2
Добрич	ADSL, CATV, FTTB, FTTH, FTTN/C, Homebox, LAN, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box, RLAN	2
Каварна	ADSL, CATV, FTTN/C, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box, RLAN, VDSL	0
Крушари	ADSL, FTTB, FTTH, MOBIX, Net Box	1
Тервел	ADSL, FTTB, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box, VDSL	2
Шабла	ADSL, CATV, FTTH, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box, RLAN, VDSL, Спътников достъп	0

Информацията представлява актуално „картографиране“ на съществуващата частна и публична инфраструктура и качеството на обслужване при използване на стандартни показатели за „картографирането“ на широколентови мрежи, вкл. за секторите, имащи специфични нужди.

Община Добричка попада в зона 2 – територии с изградена повече от една мрежа за фиксиран високоскоростен интернет; „черни зони“, с тип достъп ADSL, FTTB, FTTH, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box. Делът на населението на общината, попадащо в „бялата“ зона е 9,5% и още 2,5% в „сивата“ зона, като делът на населението с най-сериозно ограничен достъп до интернет е близо 5 пъти над средно за страната.

Все по-важно за регионалната конкурентоспособност и развитието на фирмите става достъпът до Интернет и развитието на информационното общество, с което се намаляват препятствията от разстоянието и проблемите на отдалечеността, характерни за много периферни райони. Достъпът до Интернет и степента на използване от домакинствата до голяма степен се обуславят не само от техническата обезпеченост, но и от социално-икономическото състояние на потребителите.

Всички населени места имат ефирно покритие с радио и телевизионен сигнал, като покритието със сигнал на националните телевизии е 100% за цялата община.

5. Екологично състояние и рискове

5.1. Състояние на води, въздух, почви, шум и радиация

Община Добричка е със сравнително запазени параметри на състоянието на околната среда. На територията на общината не съществуват големи замърсяващи предприятия от миннодобивната, енергийната или химическата промишленост. Всички нерегламентирани сметища в общината са ликвидирани.

Данните за състоянието на околната среда в общината по компоненти са предоставени от РИОСВ – Варна и Басейнова дирекция „Черноморски район“ - Варна.

Атмосферен въздух

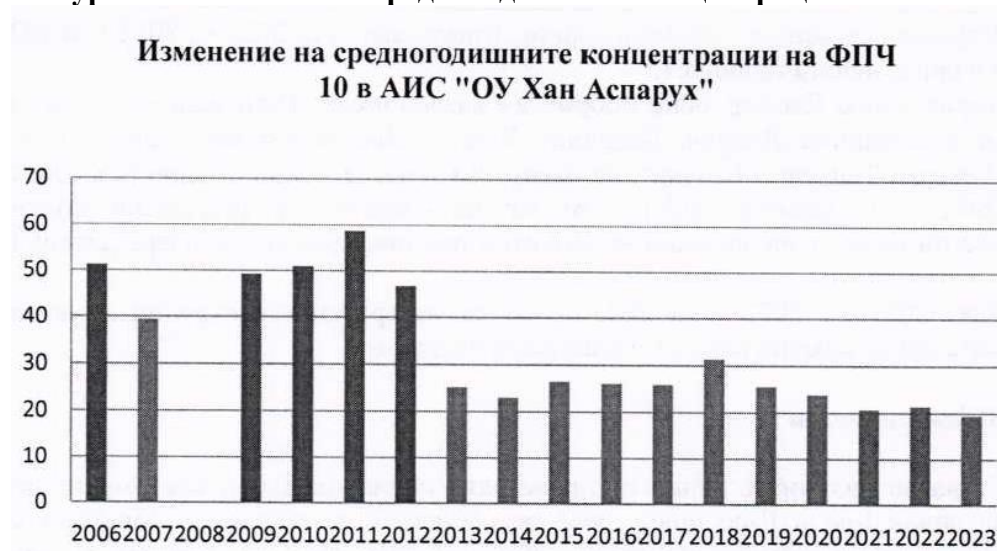
Община Добричка е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух – няма значими източници на емисии. Като цяло качеството на атмосферния въздух не създава риск за здравето на хората, тъй като нивата на замърсителите на въздуха /ФПЧ, серен диоксид и азотен диоксид/ не превишават оценъчните прагове. Показателите за изпитване са ФПЧ 10, серен диоксид, азотни оксиди, въглероден оксид, озон и метеорологични параметри – посока и

скорост на вятъра, температура на въздуха, относителна влажност, налягане и слънчева радиация.

Контролът за качеството на атмосферния въздух се определя на база измерванията на Регионална лаборатория - Варна към Изпълнителна агенция по околна среда.

През периода 2021-2023 г. в Националната автоматизирана система за контрол качеството на атмосферния въздух (НАСККАВ) от региона постъпват данни от един стационарен пункт за мониторинг на качеството на атмосферния въздух в приземния въздушен слой на атмосферата.

Фигура 8: Изменение на средногодишните концентрации на ФПЧ 10

Източник: РИОСВ - Варна

С по-тъмен цвят са обозначени годините, в които има превишения на допустимите средногодишни норми.

През 2022 г. са регистрирани 351 средноденонощни концентрации, 8 от тях превишават ПС за СДН от 50 mg/m^3 или 2,28 % от общия брой регистрирани средноденонощни стойности. Най-голям брой превишения на ПС за СДН на ФПЧ₁₀ са регистрирани през м. август. През месеца е регистрирана и най - висока средноденонощна стойност - $32,49 \text{ mg/m}^3$. Средногодишната концентрация от $22,89 \text{ mg/m}^3$ не превишава СГН от 40 mg/m^3 . През 2022 г. регистрираните 8 бр. превишения на СДН за ФПЧ₁₀ не надхвърля допустимия брой превишения за една календарна година (35 броя).

В сравнение с 2021 г. (регистрирани 269 средноденонощни концентрации, 2 от тях превишават ПС за СДН от 50 mg/m^3 , средногодишна концентрация от $20,73 \text{ mg/m}^3$) постигнатото съответствие с нормите по показател ФПЧ₁₀ се поддържа и бележи тенденция на повишаване, като най-високи и най-голям брой наднормени стойности са регистрирани през м.август в резултат от природни източници - пренос на прах от Сахара, по информация на НИМХ. Независимо от това, се запазва тенденцията за използването на твърди горива в битовия сектор и характерните за сезона - високи скорости на вятъра и температурни инверсии, които създават условия за задържане и натрупване на атмосферните замърсители в приземния въздушен слой

През 2023 г. са регистрирани 360 средноденонощни концентрации, като няма регистрирани превишения на ПС за СДН от 50 mg/m^3 . Средногодишната концентрация от $19,48 \text{ mg/m}^3$ не превишава СГН от 40 mg/m^3 .

В сравнение с 2022 г. (регистрирани 351 средноденонощни концентрации, 1 от тях превишават ПС за СДН от 50 средногодишна концентрация от $21,45 \text{ mg/m}^3$) постигнатото съответствие с нормите по показател ФПЧ_{10} се поддържа и бележи тенденция на намаляване. Независимо от това, се запазва тенденцията за използването на твърди горива в битовия сектор и характерните за сезона - високи скорости на вятъра и температурни инверсии, които създават условия за задържане и натрупване на атмосферните замърсители в приземния въздушен слой. Съгласно разпоредбите на Закона за чистотата на атмосферния въздух, нормирането на вредни вещества в отпадъчните газове от двигатели с вътрешно горене се извършва по показатели димност, въглероден оксид, азотни оксиди и въгледороди. Измерване на емисиите от моторните преводни средства се извършва в рамките на годишния технически преглед. Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяра.

На контрол, съгласно изискванията на Закона за чистотата на атмосферния въздух подлежат, следните дружества:

- „Вее“ ООД, с.Бенковски - производство на обувки, с.Бенковски;
- „Димитров трейдинг“ ООД, с. Стожер, общ. Добричка
- Дестилерия за преработка на етерично-маслени култури, с. Смолница, общ. Добричка;
- ЕТ „Славяна Статева“, с. Попгригорово - Дестилерия за производство на етерични масла, с. Попгригорово, община Добричка, Селскостопански двор;
- „Етерия комерс“ ЕООД, с. Плачидол, общ. Добричка - Дестилерия за преработка на етерично-маслени култури, с. Плачидол. общ. Добричка;
- ЗП „Илиян Николов Иванов“, гр. Варна - Дестилерия за преработка на етеричномаслени култури, с. Паскалево, общ. Добричка;
- „Клас олио“ ООД, с. Карапелит - Маслодобивен завод, с. Карапелит;
- „Латера“ ООД, с. Стожер - Дестилерия за производство на етерични масла, с. Стожер (Стопански двор);
- „МГМ БГ“ ЕООД - Производство на мебели, с. Бранище;
- „РВ Трейд“ ЕООД, гр. Добрич - Дестилерия за преработка на етерично-маслени култури, с. Стефан Караджа, общ. Добричка;
- „Реджина хербал“ ЕООД, с. Стожер - Предприятие за преработка на ароматни и медицински култури, с. Стожер, общ. Добричка;
- СД „Възход - Арньо - Апостолов и Лазаров“, с. Славеево - Дестилерия за преработка на етерично-маслени култури, с. Славеево, общ. Добричка.

Дружествата извършват собствени периодични измервания на емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух, съгласно условията, заложи в издадените КР и съгласно изискванията на чл. 31 от Наредба № 6 за реда и начина за измерване на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферен въздух от обекти с неподвижни източници (ДВ, бр. 31/1999 г. с изм. и доп.). За разглеждания период, не са констатирани превишения на норми за допустими емисии. Изключение са резултатите от СПИ по показател въглероден оксид и прах от дейността на Парен котел № 2 към Маслодобивен завод, находящ се в с. Карапелит, общ.

Добричка, стопанисван от „Клас олио“ ЕАД, гр. София. За констатираните превишения на дружеството е наложена текуща ежемесечна санкция с Наказателно постановление № И-3-445-2Вх/02.09.2024 г.

За територията на община Добричка през 2021 г. в резултат на собствения мониторинг на обектите с организирани неподвижни източници на емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух, са констатирани наднормени концентрации по контролираните замърсители само от експлоатацията на парните котли (слънчогледова люспа) на “Клас олио“ ЕАД, с. Карапелит.

Превишаване на нормите на прах през 2022 г. се наблюдава единствено в района на Асфалтовите бази (с. Врачанци), собственост на „Екострой“ АД, гр. Добрич. Причините за наднормените стойности са лошото техническо състояние на пречиствателните им съоръжения - неправилно функциониране и неспазване технологичния режим на мокрото прахоулавяне.

Като основни замърсители на въздуха в общината се явяват малкото промишлени предприятия, птицефермата в с. Дончево, кравефермата в с. Смолница, “Клас олио” ООД - с. Карапелит и транспортните средства, бензиностанциите, използването на твърди и течни горива (най-вече през зимния сезон), локалните инсталации за отопление на сградите (източници на серни окиси, прах и сажди), както и опалванията на стърнищата и неорганизираното изпускане на емисии в атмосферния въздух чрез изгаряне на гуми на МПС. Отделяните от движението на МПС замърсители на въздуха са прахови частици (сажди), серни оксиди, азотни оксиди, летливи органични съединения, метан, въглеродни оксиди, двуазотен оксид, амоняк, тежки метали, устойчиви органични замърсители.

Необходимо е да продължат дейностите по благоустрояване и почистване на населените места. Продължаващите дейности по озеленяване край улиците ще доведат до намаляване на замърсяването от прах и газове резултат от транспортните средства.

Съществен принос за подобряване качеството на атмосферния въздух има и ограничаването на отоплението с твърдо гориво. И докато намаляването на ползването му в битов план е нереалистично в хоризонта на плановия период, е възможно въвеждането на ВЕИ и подобряване на енергийната ефективност за общинските сгради и тези, в които се предоставят публични услуги на територията на общината.

Води

Състоянието на водите е в зависимост основно от състоянието на отделните отрасли на промишлеността, селското стопанство, нивото на развитие на инженерната инфраструктура и технологиите на пречистване. Характерно за периода, обуславящ последните 10 години е лекото подобряване качеството на водите в резултат на редуциране и спиране на някои производства, както и на предприетите екологични мерки.

Община Добричка попада в териториалния обхват на РИОСВ - Варна. Контролираният от РИОСВ – Варна, район включва част от територията на два водосборни басейна - Черноморски басейн, който се управлява от Басейнова дирекция за Черноморски район с център гр. Варна и Дунавски басейн, управляван от Басейнова дирекция за Дунавски район с център гр. Плевен.

В хидроложко отношение районът се отнася към подобласт с преобладаващо дъждовно подхранване и район с преобладаващо влияние на подпочвеното подхранване. Климатичните, морфоложките и геоложките условия в района на Източна Добруджа не позволяват формирането на значим повърхностен отток. В района повърхностните води се формират от

атмосферни валежи, повърхностни атмосферни води от водосборната област и от карстови извори над разглежданата територия.

Община Добричка е бедна на повърхностно течащи води. Единствената по-значима река е Суха река. В горната част на поречието си тя събира водите на няколко притока (реките Караман дере, Ботевска, Светамаринска и др.), но надолу по течението губи водите си в карстовия терен на Добруджанското плато. Реката се характеризира с непостоянно течение. В средната и долната си част Суха река е пресъхнала, поради изсичане на околните гори. Постоянен отток има само в горното течение на реката (до с. Карапелит), докато надолу отток има само в отделни периоди от годината, дължащ се както на снеготопенето, така и на поройни дъждове. Между Добруджанското и Франгенското плато протича р. Батова. Реката има зимно-пролетно пълноводие, което започва още през ноември, достига максимума си през февруари и завършва през май. Останалите 5 месеца са маловодни, с най-ниска стойност през юли и август. В долното течение водите на реката се използват за напояване. За района са характерни едни от най-ниските за страната стойности на средногодишната водоносност на реките (около и под 0,1 л/сек./км²), поради което за водоснабдяване се разчита предимно на подземни водоизточници.

Подземните води имат ключово значение за водния баланс на района. Въпреки общата засушливост в този район, съществуват благоприятни условия за акумулиране на значителни количества подземни води и за образуване на неголеми артезиански басейни. Районът е изграден главно от сарматски шуплести варовици и пясъчници, покрити с лъос, повърхностните води се филтрират, проникват дълбоко и образуват почти непрекъснат дълбоко лежащ поток от подземни води. На територията на общината се намира сондажен минерален извор до река Батовска близо до село Прилеп. Студени извори има при село Ново Ботево и село Батово.

По информация от БДЧР, територията на община Добричка попада в обхвата на участък, в който има само малки водни течения и няма обособени повърхностни водни тела по смисъла на Рамковата директива за водите.

- Повърхностно водно тяло „р. Батова – от с. Батово до вливане в Черно море“ с код BG2DO800R001, определено в добро екологично състояние и непостигащо добро химично състояние. Тялото е определено в риск, с фактори на риска – азот. За тялото е неприложимо прилагане на изключения от постигане на добро състояние. Поставени цели към 2021 г.: запазване на добро екологично състояние; предотвратяване на замърсяването и постигане на добро състояние по химични елементи - живак; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване на веднъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества.

- Повърхностно водно тяло с код BG2DO800R004 и наименование „р. Батова – след с. Долище до с. Батово“ е определено в добро екологично състояние и неизвестно химично състояние с поставени цели: запазване на добро екологично състояние; постигане и запазване на добро химично състояние.

Таблица 50: Състояние на повърхностните водни тела в община Добричка 2020-2022 г.

Код на повърхностно ВТ	Име на повърхностно ВТ	Химично състояние 2020	Химично състояние 2021	Химично състояние 2022
BG2DO800R001	р. Батова - от с.Батово до вливане в Черно море	добро	добро	не е провеждан мониторинг

BG2DO800R004	р. Батова - след с. Долище до с. Батово	не е провеждан мониторинг	не е провеждан мониторинг	не е провеждан мониторинг
--------------	---	---------------------------	---------------------------	---------------------------

Източник: БДЧР – Варна

- Подземно водно тяло „Порови води в кватернера на р. Батова“ с код BG2G000000Q002, определено в добро количествено и лошо химично състояние по показатели – ел. проводимост, Са, Mg, SO₄, Mn, Fe и обща твърдост. Тялото е определено в риск по химично състояние с приложено изключение от постигане на добро състояние на основание чл. 156в, т. 1, буква „в“ от Закона за водите (чл. 4.4. от РДВ). Поставени цели са: предотвратяване влошаването на химичното състояние чрез достигане на ПС; опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро химично състояние; запазване на добро количествено състояние.

- Подземно водно тяло „Карстово-порови води в неоген-миоцен-сармат Изгрев-Варна-Ботево-Батово“ с код BG2G000000N018, определено в добро количествено и лошо химично състояние по показател – NO₃. Тялото е определено в риск по химично състояние с приложено изключение от постигане на добро състояние на основание чл. 156в, т. 1, буква „в“ от Закона за водите (чл. 4.4. от РДВ). Поставени цели: предотвратяване влошаването на химичното състояние по показателя NO₃ и намаляване под ПС, обръщане на посоката на възходящата тенденция; опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро химично състояние; постигане на добро количествено състояние с намаляване на водовземаването в системи със значим натиск на черпене; опазване на добро състояние в зоните за защита на водите около питейно-битовите водоизточници чрез спазване на забраните и ограниченията в Наредба №3/2000 г. за СОЗ.

- Подземно водно тяло „Порови води в палеоген-еоцен Варна-Шабла“ с код BG2G000000PG026, определено в добро количествено и лошо химично състояние по показател NO₃, в риск по химично състояние и в риск от значим натиск от водовземаване. За него е приложено изключение от постигане на добро състояние на основание чл. 156в от Закона за водите (чл. 4.4. от РДВ). Поставена цел: постигане на добро състояние.

- Подземно водно тяло „Карстови води в малм-валанж“ с код BG2G000J3K1040, което е определено в добро количествено и химично състояние. Тялото не е определено в риск по химично и количествено състояние и за него е неприложимо прилагане на изключения от постигане на добро състояние. Поставена цел: запазване на добро състояние.

- Подземно водно тяло „Карстово-порови води в неоген-сармат СИ Добруджа“ с код BG2G000000N044, което е определено в добро количествено състояние и лошо химично състояние по показател – NO₃, Mg, в риск по химично състояние. За тялото е приложено изключение от постигане на добро състояние, като основанието за това е съгласно Чл.156а, т.2. от Закона за водите. За тялото са поставени следните цели: постигане на добро състояние.

- Подземно водно тяло с наименование „Карстови води в малм-валанж“ и код BG2G000J3K1041, определено в добро количествено и химично състояние, без приложено изключение. За тялото са оставени цели, свързани със запазване на добро химично и количествено състояние.

Таблица 51: Състояние на подземни водни тела в община Добричка 2021-2022 г.

Код на ПВТ	Имена на ПВТ	Химично състояние 2021 г.	Показатели с отклонение от СК/ПС през 2021г.	Химично състояние 2022 г.	Показатели с отклонение от СК/ПС през 2022 г.
BG2G000000Q002	Порови води в кватерна на р. Батова	лошо	калций, обща твърдост, ортофосфати, сулфати	лошо	калций, обща твърдост, сулфати, електропроводимост, нитрати, обща алфа-активност, ортофосфати
BG2G000000N018	Карстово-порови води в неоген - миоцен -сармат Изгрев-Варна -Ботево-Батова	лошо	нитрати, амониеви йони, желязо, манган, ел. проводимост, калций, обща твърдост, ортофосфати, натрий, магнезий, хлориди, живак	лошо	нитрати, магнезий, амониеви йони, желязо, ел. проводимост, манган, натрий, хлориди, калций, обща твърдост, сулфати, живак
BG2G000000N044	Карстово-порови води в неоген -сармат СИ Добруджа	лошо	натрий, нитрати, желязо, ел. проводимост, атразин,обща твърдост, хлориди	лошо	натрий, нитрати, желязо, ел. проводимост, хлориди
BG2G000000PG026	Порови води в палеоген -еоцен Варна - Шабла	лошо	калций, нитрати, ортофосфати, желязо, манган, ел. проводимост, обща твърдост, магнезий, сулфати, хлориди	лошо	калций, нитрати, ортофосфати, желязо, манган, ел. проводимост, обща твърдост, магнезий, сулфати, хлориди
BG2G000J3K1040	Карстови води в малм-валанж	добро	желязо	добро	няма установени
BG2G000J3K1041	Карстови води в малм-валанж	добро	няма установени	добро	няма установени

Източник: БДЧР – Варна

Като се има предвид, че водоснабдяването на района е основно от подземни водоизточници, както и силно развитото земеделие и животновъдство на места, следва да се осигуряват мерки за недопускане на замърсявания от земеделски и промишлени дейности на водоемите и подземните водни тела на територията на общината.

Качеството на водите за питейно-битови нужди се следи от ВиК-оператора и РЗИ – Добрич.

По данни на ВиК дружеството, през 2023 г. е извършен мониторинг при крана на потребителя в пълен обем и с необходимата честота, съгласно Наредба №9/2001 г., за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели. Изпитани са 70 броя проби от 17 водоснабдителни зони. От тях по физико-химични показатели нестандартни са 3 броя проби по показател „нитрати“ в селата Фелд.Денково, Дряновец и Воднянци. Трите населени места от зона „Воднянци“, като измерените стойности на „нитрати“ са в границите 62-65 мг/л при максимално допустима стойност до 50 мг/л.

По информация на РЗИ – Добрич от извършения през 2023 г. контролен мониторинг на водите за питейно-битови нужди са установени отклонения от изискванията за общо 13 броя проби. От тях 7 броя проби са с отклонения по физико-химични показатели и 6 броя проби са с отклонения по показател нитрати и 1 проба с отклонения по показателите цвят и мътност. С повишени показатели за нитрати са пробите в селата Воднянци, Ломница, Сливенци, Свобода, Паскалево и Дебрене. По показателите цвят и мътност неприемлива е пробата за с. Ведрина. По микробиологични показатели отклонения са регистрирани в 2 проби с колиформи в селата Одръци и Опанец и 1 проба с ешерихия коли, колиформи и ентерококи в с. Стожер. В 3 броя проби има отклонения по микробиологични и физико-химични показатели – с колиформи и нитрати са пробите за селата Дряновец, Хитово и Дончево.

По данни на РИОСВ – Варна, на територията на община Добричка са разположени следните емитери на отпадъчни води:

- Пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) Добрич, с. Врачанци, общ. Добричка. Пречистените отпадъчни води се заустват в р. Добричка, водно тяло ВС10120011013, поречие Дунавски добруджански реки.

На територията на с. Стожер, общ. Добричка е разположено „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Добрич, Добричка, Тервел, Никола Козлево, Крушари, Каварна, Шабла, Генерал Тошево и Балчик“. За обекта има издадено комплексно разрешително № 433-Н0/2012 г, С условие 10.3.1.1, от КР на оператора е разрешено заустване на повърхностни води от площадката на депото в преминаващото в непосредствена близост дере.

През 2021 г., 2022 г. и 2023 г. не са извършвани контролни измервания от заустваните повърхностни води от площадката на депото.

В населените места на община Добричка няма изградена битова канализация, което обуславя и липсата на пречиствателни съоръжения. Единствено в две от населените места – село Карапелит и Стефан Караджа, има изградени дъждовни канализационни профили по централните улици, които заустват в близки дерета, които минават през двете села.

В ПСОВ ”Добрич” се отвеждат за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа на гр. Добрич. ПСОВ ”Добрич” се намира на територията на община Добричка с. Врачанци, а пречистените води се заустват в р. Добричка.

През февруари 2020 г. е пусната в експлоатация модернизирани и разширена ПСОВ на гр. Добрич, с което станцията е приведена в съответствие с нормативните изисквания и в голяма степен са ограничени замърсяванията, предизвикани от нерегламентирани зауствания на канализационни води от гр. Добрич.

По отношение на резултатите от проучвателен мониторинг на повърхностни води, като съществен проблем се откроява цялостното обхващане на битово-фекалните води. В дългосрочен план в община Добричка следва да се планират дейности за инвестиране и изграждане на канализационни мрежи за битови отпадъчни води и на пречиствателни станции за най-големите населени места – селата Карапелит и Стожер.

Почви

Химизацията, промишлеността и влиянието на интензивния автомобилен поток са идентифицирани като основни причини за замърсяването на земеделските земи и влошаване състоянието на почвите като цяло. По въздушен път се пренасят азотни и серни съединения, въглеводороди и оловни аерозоли, затова голям дял в замърсяването на почвите има автотранспортът.

Съгласно наличните данни от проведения широкомащабен мониторинг по мрежа 16x16 на почви 1-во и II-ро ниво, няма замърсявания на почвите в общината с тежки метали и металоиди, съобразно разпоредбите на Нар № 3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите. Не са установени киселини и засолени почви на територията на общината. Установено е висока специфична активност на С-137 - 91,2 Bq/kg. в почви, в района на погреб на радиоактивни билки в ПИ 67917.3.20, в землището на с. Соколник, Добричка, от проведен радиологичен мониторинг. Съгласно националното законодателство съдържанието на С-137 в почви, не се нормира.

Като цяло, почвите в община Добричка са в добро екологично състояние.

Появата на голям брой земеделски производители /частни и кооперативни/ предизвиква затруднения в контрола по правилното използване на минерални торове и пестициди. В последните години в частните земеделски стопанства са започнали да се употребяват пестициди, които са бързо разграждащи се и без остатъчни ефекти. Други източници на замърсяване на почвите са отпадъчните води и твърдите битови отпадъци. Заустването на отпадъчните промишлени води, от локални пречиствателни съоръжения в земните недра, е не маловажен замърсител на почвите, тъй като същите не винаги дават желаните резултати на пречистване, поради неефективността си.

Основен замърсител на почвите се явяват и старите депа за отпадъци на територията на общината. Замърсяване се наблюдава в отдалечените и крайни райони на населените места, където се образуват микросметища от селскостопански, битови и строителни отпадъци.

Значителен проблем за територията на община Добричка се оказва оползотворяването на страничните остатъци (слама, шума, тор) от производството на селскостопанска продукция и растителните остатъци от изваряването на етерично-маслени култури /стръкове лавандула, маточина и др./.

Друг екологичен проблем е почвената ерозия. Причинители на почвената ерозия са водата и вятърът, които механично разрушават и отнасят почвените частици, дългите засушавания през летния период, неправилните и еднообразни обработки на земеделските земи и други. В района на Добруджа преобладават постоянни североизточни ветрове, които при липса на ветрозащитни пояси биха били сериозна предпоставка за развитие на ерозионни процеси. Мониторинг на ерозионните процеси се осъществява чрез математически модели за оценка и прогноза на ерозионните процеси.

Част от земите в общината са подложени на ветрова ерозия, особено откритите и обезлесени равнинни терени в общината. За борба с ветровата ерозия на територията на общината са изградени полезащитни пояси. Главен проблем към настоящия момент се явява опазването на поясите от незаконната сеч, както и от пожарите при опалване на стърнищата.

Анализ на почвите за наличие на пестициди се извършва от РИОСВ на всеки четири години, съгласно мониторинговата програма на МОСВ.

Промислени замърсители

Към настоящия момент на територията на община Добричка няма налични предприятия/съоръжения, класифицирани с „нисък рисков потенциал” или „висок рисков потенциал” по реда на глава седма, раздел I на Закона за опазване на околната среда - ЗООС (ДВ, бр. 91/2002 г. с изм. и доп.).

В РИОСВ-Варна не е постъпвала информация за изграждане на нови предприятия/съоръжения на територията на общината, които да попадат в обхвата на глава седма, раздел 1 на ЗООС;

Съгласно наличната към момента информация в РИОСВ-Варна, обектите, разположени на територията на община Добричка и подлежащи на контрол по Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси - ЗЗВВХВС (ДВ. бр. 10/2000 г. с изм. и доп.), както и подзаконовите му нормативни актове са:

„Агроферт“ ООД, гр. Добрич - Склад за минерални торове, с. Козлудуйци, община Добричка;

- „Вентим“ ООД, с.Опанец - Внос и Търговия на добавки за масла и горива;
- „Вее“ ООД, с.Бенковски - производство на обувки, с.Бенковски;
- „Димитров трейдинг“ ООД, с. Стожер, общ. Добричка - Дестилерия за преработка на етерично-маслени култури, с. Смолница, общ. Добричка;
- ЕТ „Славяна Статева“, с. Попгригорово - Дестилерия за производство на етерични масла, с. Попгригорово, община Добричка, Селскостопански двор;
- „Етерия комерс“ ЕООД, с. Плачидол, общ. Добричка - Дестилерия за преработка на етерично-маслени култури, с. Плачидол, общ. Добричка;
- ЗП „Илиян Николов Иванов“, гр. Варна - Дестилерия за преработка на етеричномаслени култури, с. Паскалево, общ. Добричка;
- „Клас олио“ ООД, с. Карапелит - Маслодобивен завод, с. Карапелит;
- „Латера“ ООД, с. Стожер - Дестилерия за производство на етерични масла, с. Стожер (Стопански двор)
- „МГМ БГ“ ЕООД - Производство на мебели, с. Бранище;
- „РВ Трейд“ ЕООД, гр. Добрич - Дестилерия за преработка на етерично-маслени култури, с. Стефан Караджа, общ. Добричка;
- „Реджина хербал“ ЕООД, с. Стожер - Предприятие за преработка на ароматни и медицински култури, с. Стожер, общ. Добричка;
- СД „Възход - Арньо - Апостолов и Лазаров“, с. Славеево - Дестилерия за преработка на етерично-маслени култури, с. Славеево, общ. Добричка.

За периода 2021 г. - 2023 г. не са установени нарушения по отношение на производството, употребата и съхранението на опасни химични вещества и смеси (ОХВ и С), застрашаващи околната среда. В РИОСВ-Варна не са постъпвали данни и информация за възникнали инциденти с ОХВ и С на територията на община Добричка.

В/ Промислени замърсители на територията на община Добричка.

На територията на община Добричка са налични 7 обекта с издадени комплексни разрешителни (КР) по реда на чл. 117, ал.1 от Закона за опазване на околната среда, както следват:

- „Аякс-1“ ЕООД, гр. Стара Загора, площадка в с. Козлудуйци, общ. Добричка - „Инсталация за интензивно отглеждане на свине майки и прасета за угодяване“, с издадено КР

№ 575-Н0/2019 г., (актуализирано с Решение № 575-Н0-И0- А1/2024 г.) от Изпълнителна агенция околна среда /ИАОС/, гр. София;

- „Недко Недков-Биогаз-Овчарово“ ЕООД, гр. Добрич, площадка в с. Овчарово - „Инсталация за производство на биогаз, чрез индиректно използване на биомаса от растителни и животински субстанции, с комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия“, с издадено КР № 566- Н0/2018 г., (актуализирано с Решение № 575-Н0-И0-А1/2024 г.) от ИАОС, гр. София;

- Община Добрич, гр. Добрич - “Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Добрич, Добричка, Тервел, Никола Козлево, Крушари, Каварна, Шабла, Генерал Тошево и Балчик“, с. Стожер, община Добричка, област Добрич, с издадено КР № 433-Н0/2012 г. от ИАОС, гр. София;

- Община Добрич, гр. Добрич - “Депо за неопасни отпадъци на гр. Добрич, при с. Богдан“, обл. Добрич, с издадено КР № 338-Н1/2011 г. от ИАОС, гр. София;

- “Яйца и птици - Зора“ АД, с. Дончево, общ. Добричка, Площадка № 1 - “Инсталация за интензивно отглеждане на птици“, с издадено КР № 271- Н0/2008 г. от ИАОС гр. София;

- “Яйца и птици - Зора“ АД, с. Дончево, общ. Добричка, Площадка № 2 - “Инсталация за интензивно отглеждане на птици“, с издадено КР № 272- Н0/2008 г. от ИАОС, гр. София;

- „Реджина“ ЕООД, с. Стожер, община Добричка - „Инсталация за интензивно отглеждане на птици - бройлери“, с издадено КР № 627-Н0/2023 г. от ИАОС, гр. София.

Контролът по изпълнение на условията в КР се осъществява, съгласно плана за контролната дейност на РИОСВ-Варна за съответната година.

В периода 2021- 2023 г. до настоящия момент от страна на РИОСВ-Варна са извършени общо 8 бр. комплексни проверки, от които:

- „Аякс-1“ ЕООД-1 бр. през 2023 г.;

- “Недко Недков-Биогаз-Овчарово“ ЕООД - 1 бр. през 2021 г.;

- Община Добрич за „РДНО за общините Добрич, Добричка, Тервел, Никола Козлево, Крушари, Каварна, Шабла, Генерал Тошево и Балчик“ - 3 бр. През периода 2021-2023 г.;

- Община Добрич за “Депо за неопасни отпадъци на гр. Добрич“ - 1 бр. през 2022 г.;

- “Яйца и птици - Зора“ АД за Площадка 1 - 1 бр. и за Площадка 2 - 1 бр. през 2023 г.

- „Реджина“ ЕООД не е извършвана проверка за периода от издаване на КР, т.к. за периода от 22.11.2023 г. до 31.12.2023 г. в производствените сгради не са заселвани птици и инсталацията не е експлоатирана.

Шум

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

За територията на община Добричка, в рамките на компетенциите и правомощията на РИОСВ – Варна и по резултатите от извършени контролни измервания и собствен мониторинг на обектите, промишлени източници на шум, излъчван в околната среда, не са установени нива на шум над граничните стойности, определени в Таблица №2 от Приложение №2 към чл. 5 от Наредба № 6 за показателите за шум в околната среда.

Акустичната обстановка е неравномерно натоварена, утежнена по главната комуникационно-транспортна мрежа, а в останалата част е нормална.

Гъстотата на пътната мрежа в общината е около средната за страната. Съществен проблем от екологична гледна точка, в т.ч. и шумово замърсяване, създава преминаването на пътната мрежа през населените места. Във всички села, главната улица е част от нея. Интензивността на движението в общината не е голяма, но със значителен процент товарно движение. Най-засегнати от негативното шумово влияние са населените места, пресичани от републиканската пътна мрежа.

Нивата на шума по главните артерии и в прилежащите жилищни сгради не превишават нормативните изисквания. Голямото натоварване на републиканските пътища с товарно движение, определено влияе върху шумовото замърсяване в общината.

Дружествата извършват собствени периодични измервания на нивата на шум, излъчван в околната среда, съгласно условията, заложили в издадените КР. За разглеждания период, граничните стойности на нивата на шума за жилищни зони и територии, регламентирани в Таблица № 2 от Приложение № 2 към чл. 5 от Наредба № 6 за *показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението* (ДВ, бр. 58/2006 г.) от дейността на дружествата не се превишават през последните години.

Радиация

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве.

Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата. Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта. Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

5.2. Дейности по управление на отпадъците

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО битови отпадъци са „отпадъците от домакинствата” и „подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;

- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Добричка, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промислените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

Битови отпадъци

В община Добричка е изградена добре функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване. В системата е обхванато 100% от населението на общината.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.

Община Добричка е член на Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич“ /РСУО/. В сдружението участват още общините: Добрич, Генерал Тошево, Никола Козлево, Крушари, Шабла, Тервел, Каварна и Балчик.

Регионалното депо за отпадъци при с. Стожер започва да функционира от 01.03.2015 г., т.е. от тази дата започва приемане на отпадъци от територията на общините, включени в обхвата на регион Добрич. Консорциум „РСУО – Добрич“ изпълнява дейностите по експлоатация на "Регионално депо за отпадъци за общини град Добрич, Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари и Никола Козлево". Депото включва съоръжения, инсталации, площадки за третиране, рециклиране и обезвреждане на неопасни отпадъци. Строителството на регионалното депо при с. Стожер е инфраструктурен обект, изпълняван по Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 51112122-C011 за проект № DIR – 5112122-13-81 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич“ по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“ по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.". Бенефициент по проекта е Община град Добрич в партньорство с общините: Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари, Никола Козлево и Сдружение „Регионално управление на отпадъците –Добрич“.

Общата стойност на проекта е 38 877 375,67 лева. Сумата на безвъзмездната финансова помощ възлиза на 36 933 506,89 лева, от които 85% в размер на 31 393 480,85 лева от Европейския фонд за регионално развитие и 5 540 026,04 лева национално съфинансиране от Държавния бюджет на Република България. Собственото участие на деветте общини партньори по проекта, които ползват регионалното депо е 1 943 868,78 лева.

Използваното до март 2015 г. депо в с. Богдан, община Добричка, е собственост на община град Добрич и община Добричка няма ангажимент за неговото рекултивиране. Депото функционира като такова за неопасни отпадъци. Община Добрич има одобрен проект за рекултивация на депото при село Богдан и следва в координация с община Добричка да планира прилагане на интегрирана териториална инвестиция за неговата рекултивация, както и за изграждането на система за събиране, транспортиране и депониране на биологични отпадъци на териториите на двете общини.

Община Добричка сама организира и извършва събирането и транспортирането на отпадъците, като почиства и извозва всички битови отпадъци от територията на община Добричка. График за сметоизвозването за всички населени места се публикува ежемесечно на интернет страницата на общината.

Услугите по предварително третиране на смесени битови отпадъци, генерирани на

територията на община Добричка се извършва от „УЕЙСТ СОЛЮШЪНС БЪЛГАРИЯ“ ЕООД в инсталация за третиране на твърди битови отпадъци, находяща се на територията на Регионално депо с. Стожер, общ. Добричка, обл. Добрич. Услугите включват: предварително третиране на смесените битови отпадъци механично третиране на отпадъците (в сепарираща инсталация), където приетите смесени битови отпадъци се подлагат на сепариране, за да бъдат отделени рециклируемите фракции за последващо оползотворяване, както и отделяне на органичната фракция, която бива подлагана на компостиране.

Сепарацията на рециклируемите материали включва магнитна сепарация на черните метали преди и след барабанното сито, ръчно сепариране на хартия, картон, пластмаса (РЕ/РТЕ), стъкло (цветно и бяло), гума, кожа и накрая отделяне на цветните метали с помощта на НЕ-сепаратор. Нерециклируемите фракции на изхода на сепариращата инсталация се обезвреждат чрез депониране, към момента в Клетка №1 за депониране на неопасни отпадъци. Услугите се извършват въз основа на сключен между община град Добрич и „Уейст Солюшънс България“ ЕООД Договор №ДОП-157/26.08.2019г. и Анекс №1/16.10.2020 г. към него, за експлоатация на Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Добрич, Добричка, Тервел, Никола Козлево, Крушари, Каварна, Шабла, Генерал Тошево и Балчик“, с. Стожер, община Добричка, област Добрич.

Към 2024 г. в населените места на общината са разположени 1773 контейнери тип „Бобър“ с вместимост 1,1 м³ – за смесен битов отпадък и 347 броя контейнери за биоразградими отпадъци.

Обобщена справка за количествата отпадъци предадени на регионалното депо в с. Стожер е представена в следващата таблица:

Таблица 52: Общо количество генерирани отпадъци в община Добричка за 2023 г.

	Общо количество отпадъци предадено на депото (т)	Отпадъци за сепариране – код за третиране R12 (т)	Разделно събрани отпадъци за компостиране – код за третиране R3 (т)	Директно депонирани битови и строителни отпадъци, подлежащи на рециклиране (т)	Рециклирани строителни отпадъци – код за третиране R12 (т)	Директно депонирани отпадъци от почистване на микросметища и др. (т)
Месец/ Код		20 03 01	20 02 01	20 03 01 и 17 09 04	17 09 04	17 09 04 и 20 03 01
01.	347,100	347,100	0,000	0,000	0,000	0,000
02.	267,960	267,960	0,000	0,000	0,000	0,000
03.	503,420	474,500	28,920	0,000	0,000	0,000
04.	516,620	457,980	58,640	0,000	0,000	0,000
05.	570,920	525,900	45,020	0,000	876,720	0,000
06.	626,560	508,320	116,440	0,000	0,000	1,800
07.	632,300	565,400	66,900	0,000	0,000	0,000
08.	737,060	665,460	55,740	0,000	0,000	15,860
09.	612,920	551,080	57,480	4,360	0,000	0,000
10.	595,760	526,060	69,700	0,000	0,000	0,000
11.	479,940	426,860	53,080	0,000	0,000	0,000
12.	378,360	365,480	11,260	0,000	0,000	1,620

ОБЩО:	7 145,720	5 682,100	563,180	4,360	876,720	19,280
--------------	------------------	------------------	----------------	--------------	----------------	---------------

Източник: Отчет за изпълнение на ПУО на община Добричка за 2023 г.

Общото количество на предадените отпадъци на Регионално депо Стожер е 7 145,720 т.

В резултат на разделното събиране на биоотпадъците и сепарацията на смесените битови отпадъци от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване, през 2023г. са депонирани 73,06% от общото количество отпадъци, рециклирани са 3,58%, а компостираните биоотпадъци са 23,36%.

Резултатите от сепарирането на смесените битови отпадъци – 5 682,100 т. са представени в следващата таблица:

Таблица 53: Резултати от сепарирането на смесените битови отпадъци през 2023 г.

	Отпадъци подложени на сепариране – код за третиране R12 (т)	Отделено количество за рециклиране (т)	Отделено количество за компостиране (т)	Депонирано количество след сепарация (т)
<i>Месец/ Код</i>	<i>20 03 01</i>			
Януари	347,100	13,900	59,060	274,140
Февруари	267,960	11,460	43,680	212,820
Март	474,500	18,220	74,860	381,420
Април	457,980	14,500	73,620	369,860
Май	525,900	24,660	69,660	431,580
Юни	508,320	18,480	64,880	424,960
Юли	565,400	24,280	87,560	453,560
Август	665,460	23,880	109,280	532,300
Септември	551,080	21,300	96,040	433,740
Октомври	526,060	19,400	94,300	412,360
Ноември	426,860	18,880	81,420	326,560
Декември	365,480	15,420	46,800	303,260
ОБЩО:	5 682,100	224,380	901,160	4 556,560

Източник: Отчет за изпълнение на ПУО на община Добричка за 2023 г.

Строителни отпадъци

С Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;
- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО;

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и др. съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък, керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонови блокчета и др.

„Строително-монтажни” са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване” е дейността по отстраняване на строежите чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл.35 от Закона за управление на отпадъците.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно и конкретни данни за количествата и състава им. Прилага се процедура, при която строителните фирми и гражданите да се обръщат към община за посочване на място и условия за предаването на строителните отпадъци.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища, главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсява зелените площи в самите населени места.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците. В бъдеще общината ще може да получава надеждни данни в случаите, когато извършва процедурите за одобрение на планове за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

Третирането и транспортирането на отпадъците от строителни площадки и от премахването на строежите се извършват от възложителя на строежа или от собственика на строителните отпадъци или от друго лице, отговарящо на изискванията по чл. 35, въз основа на писмен договор. Община Добричка е осигурила възможност за предоставяне на контейнер за строителни отпадъци генерирани от малки ремонтни дейности в домакинствата.

Производствени и Опасни отпадъци

Опасни отпадъци са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди, луминесцентни лампи и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци.

Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба №2/23.07.2014 г, се водят на отчет в РИОСВ-Варна.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение № 2 към §1, т. 13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение № 1 към § 1, т. 11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/ или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват отделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

На територията на община Добричка няма площадки за разделно събиране на опасни битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане. За изпълнение на това задължение, Община Добричка има сключен Договор с „БалБок Инженеринг“ за организиране на мобилни пунктове за приемане за последващо третиране на опасни отпадъци от домакинствата (събиране, транспортиране, временно съхраняване, обезвреждане и оползотворяване).

Изграден е склад за временно съхранение на опасни и специфични отпадъци на депото в с. Стожер. Общината е предоставила възможност за предаване на опасни отпадъци от населението чрез кампания, която се провежда два пъти в годината за събиране на опасни отпадъци съвместно с частна фирма.

Производствените и опасните отпадъци, които предимно са ангажимент на причинителя се събират, съхраняват транспортират и обработват от фирми и организации, имащи право за това, като се спазва съответния разрешителен режим

За територията на община Добричка от страна на РИОСВ-Варна са издадени следните документи по чл. 35 от *Закона за управление на отпадъците - ЗУО (Обн. ДВ, бр. 53/2012 г. с изм. и доп.)* за извършване на дейности с отпадъци:

1. На „Юлия Йорданова 8“ ЕООД, ЕИК 200782717, адрес на управление в гр. Варна, район Младост, ул. „Цанко Дюстабанов“ № 16, ет. 2, ап. 5 - разрешение за дейности по третиране на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ) и отпадъци от опаковки № ОЗ-ДО-589-02/

27.03.2020 г., с включена в него площадка в с. Плачидол, общ. Добричка, стопански двор, ПИ 56695.501.559. Съгласно справка в Националната информационна система „Отпадъци“ (НИСО) за периода от 2021 г. до 2023 г. включително на територията на площадката не са приемани и предавани отпадъци.

2. На „Металцвет“ ЕООД, ЕИК 124702924, с адрес на управление в гр. Добрич, ул. „Вардар“ № 76 - разрешение за дейности по третиране на ИУМПС, НУБА, ИУЕЕО, ОЧЦМ, пластмаси, хартия и картон и отпадъци от опаковки № 03-ДО-569-06/01.08.2024 г., с включена в него площадка в с. Победа, общ. Добричка УПИ У111-78. Съгласно справка в НИСО, количествата третирани отпадъци по години са както следва: за 2021 г. - количество приети отпадъци от ИУМПС - 66 т, количество предадени отпадъци от ИУМПС - 49 т; количество приети отпадъци от ИУЕЕО - 236,8 т, количество предадени отпадъци от ИУЕЕО - 51,5 т; количество приети отпадъци от НУБА - 8,5 т, количество предадени отпадъци от НУБА - 10,4 т; количество приети отпадъци от ОЧЦМ - 278,1 т, количество предадени отпадъци от ОЧЦМ - 452,2 т; количество приети отпадъци от опаковки 461,5 т, количество предадени отпадъци от опаковки - 464,1 т, за 2022 г. - количество приети отпадъци от ИУМПС - 21 т, количество предадени отпадъци от ИУМПС - 20 т; количество приети отпадъци от ИУЕЕО - 204,5 т, количество предадени отпадъци от ИУЕЕО - 61,1 т; количество приети отпадъци от НУБА - 10,2 т, количество предадени отпадъци от НУБА - 13,4 т; количество приети отпадъци от ОЧЦМ - 32,4 т, количество предадени отпадъци от ОЧЦМ - 68,9 т; количество приети отпадъци от опаковки 391,1 т, количество предадени отпадъци от опаковки - 389,3 т и за 2023 г. - количество приети отпадъци от ИУМПС - 28 т, количество предадени отпадъци от ИУМПС - 26 т; количество приети отпадъци от ИУЕЕО - 83,7 т, количество предадени отпадъци от ИУЕЕО - 527,9 т; количество приети отпадъци от НУБА - 6,02 т, количество предадени отпадъци от НУБА - 4,8 т; количество приети отпадъци от ОЧЦМ - 17,2 т, количество предадени отпадъци от ОЧЦМ - 33,6 т; количество приети отпадъци от опаковки 144,3 т, количество предадени отпадъци от опаковки - 156,2 т.

3. На „Клас олио“ АД, ЕИК 203707933, с адрес на управление с. Карapelит, община Добричка, ул. „Втора“ №29 - регистрационен документ за дейности по третиране на отпадъци от слънчогледова люспа № 03-РД-720-02/23.07.2018 г., издадено за площадка с местонахождение в с. Карapelит, общ. Добричка, УПИ № 189018, кв. 189. Съгласно справка в НИСО, количествата третирани отпадъци от слънчогледова люспа на площадката по години са както следва: за 2021 г. - 11 880 т, за 2022 г. - 13 894 т и за 2023 г. - 14 940 т.

4. На „Пътно строителство“ АД, ЕИК 124000579, с адрес на управление в гр. Добрич, ул. „Полковник Дрангов“ № 9 - разрешение за дейности по третиране на строителни отпадъци № 03-ДО-676-00/23.03.2021 г., с включени в него площадки с местонахождение: в с. Врачанци, общ. Добричка, ПИ с идентификатор 12262.12.50 и обекти на територията на област Добрич. Съгласно справка в НИСО за периода от 2021 г. до 2023 г. включително на площадката в с. Врачанци, общ. Добричка, ПИ с идентификатор 12262.12.50 и на обекти на територията на обл. Добрич няма извършвани дейности с отпадъци.

Специфични потоци отпадъци

Отпадъци от опаковки

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на полезния живот на регионалното депо за отпадъци

и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците. Освен това през последните години със синхронизиране на националното законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществения натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща“, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

На територията на община Добричка не е изградена класическа система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, тъй като всички 68 населени места в община Добричка са с население под 5 000 жители. Те не попадат в обхвата на чл. 23 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки (обн. ДВ. бр.85 от 6 ноември 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 януари 2021г.) – населени места, за които е задължително да бъдат обхванати от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки, организирани от организациите по оползотворяване, съответно от кметовете на общини. Въпреки това, от общинска администрация са потърсени всички Организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООп) с молба за организиране на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на населените места, в резултат на което са получени официални отговори с отказ за изграждане на система за разделно събиране на ОО. На територията на общината Добричка функционира една площадка за изкупуване и временно съхраняване на отпадъци от опаковки. Площадката е разположена в с. Плачидол, като на нея се приемат единствено метални опаковки с код 15 01 04. Оператор на площадката е „Юлия Йорданова 8“ ЕООД на база Разрешение за дейности с отпадъци №03-ДО-00000589-02/27.03.2020 г.

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми и текстилни отпадъци

Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- Екологична – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- Икономическа – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор“ е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане.

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.
- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;
- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;

- предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Общината е установила сътрудничество с организации по оползотворяване на отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и с организации за оползотворяване на излезли от употреба батерии и акумулатори, и МПС.

Минимум веднъж годишно се правят акции за предаване на разделно събраните отпадъци на територията на общината от електронно и електрическо оборудване, батерии и акумулатори.

- Система за събиране и съхраняване на негодни за употреба батерии и акумулатори и предаването им за предварително третиране, рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане, образувани на територията на общината – община Добричка има сключен договор за сътрудничество с „Трансинс батери“ ООД, гр. Варна. Събирането на автомобилни НУБА се извършва по време на акции по разделно събиране на НУБА. За портативните НУБА са разположени съдове за разделно събиране на НУБА в сградата на община Добричка, в кметствата на с. Стожер, с. Божурово, с. Карапелит, с. Ловчанци, с. Победа, с. Стефаново.

- Система за разделно събиране, транспортиране, съхраняване, предварително третиране, повторно използване, рециклиране и оползотворяване на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), образувани от домакинствата, обществени и административни сгради, училища, търговски промишлени и други обекти на територията на общината – Община Добричка има сключен договор с „Трансинс технорециклираща компания“ АД, гр. Варна. Събирането на ИУЕЕО от населението.

- Система за разделно събиране, съхраняване и предаване за последващо оползотворяване и/или обезвреждане на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), образувани на територията на общината – Община Добричка има сключен договор с „Металцвет“ ЕООД.

- Система за разделно събиране, съхраняване и предаване за последващо оползотворяване и/или обезвреждане на излезли от употреба гуми (ИУГ), образувани на територията на общината – община Добричка има сключен договор с „Трансинс авторециклиращ консорциум“ АД, гр. Варна. Събирането на ИУГ от населението се извършва по време на акции по разделно събиране на ИУГ.

Отработени масла

Задълженията на общината в това отношение се определят от „Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти“, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г.

Съгласно чл.39 ал.1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес тъй като количеството масла за чистото оползотворяване е отговорна нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в *Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти* да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- въвеждане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи;

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на общината са регламентирани в „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване”, приета с ПМС №355/28.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013г. Съгласно чл.25, ал.1 от Наредбата, кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл.35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по-специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др. Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват.

Биоразградими отпадъци

Източници на растителни отпадъци са имотите със земеделско ползване извън регулация и дворните пространства на жилищните имоти. Задължение на всеки производител на земеделска продукция е да организира оползотворяването на растителните отпадъци. Съществува практика за биоразграждане на място в почвата, където попадат растителните отпадъци вследствие на обработка на земеделската земя. Често се прилага и изгаряне на изсъхнали растителни отпадъци от земеделието, срещу което се води борба - дейността противоречи на добрите земеделски практики, при които се използват методи за оползотворяване на органичните отпадъци.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25 до 40% от общото количество битов отпадък, отделен от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните

отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на регионалното депо.

В община Добричка е въведена частично система за събиране на биоразградими отпадъци от населението, чрез кафяви контейнери с вместимост 1,1 м³, които по график се извозват до инсталацията за компостиране към Регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич в с. Стожер, общ. Добричка.

На територията на общината са разположени 347 броя контейнери за биоразградими отпадъци. Общото количество на разделно събраните биоотпадъци предадени за компостиране през 2023 г. е 563,180 т. Генерираните от домакинствата биоразградими отпадъци се събират от месец март до средата на месец ноември от селата Плачидол, Богдан, Стожер, Бранище, Стефаново, Приморци, Малка Смолница, Ведрина, Долина, Драганово, Златия, Одринци и Самуилово. Изградено е съоръжение за открито компостиране на биоотпадъци на депото в с. Стожер.

5.3. Биоразнообразие, защитени територии и защитени зони

На територията на общината няма природни паркове и резервати с национално значение, но има природни забележителности като вековни дървета, пещери, скални образувания и др. Вековните дървета са на средна възраст от 150 до 500 г.

Площта на териториите в общината, попадащи в обхвата на Националната екологична мрежа (НЕМ) е или 320,37 кв. км или 24,72% от площта на общината, което е под средния дял за страната, но сравнително висок за региона на Добруджа. Почти изцяло общата площ на обектите от НЕМ се формира от наличието на защитени зони (ЗЗ) по НАТУРА, които заемат 24,72% от общинската територия. Преобладават по площ ЗЗ по Директивата за хабитатите – 23,59%, срещу 13,10% за ЗЗ по Директивата за птиците. Защитените територии по ЗБР са с незначителен дял, като са представени единствено от категорията защитени местности – 0,07%.

На територията на община Добричка попадат частично следните **пет защитени зони** от екологичната мрежа НАТУРА 2000:

- 1. Защитена зона за опазване на дивите птици BG0002082 „Батова”,** определена съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от ЗБР и обявена със Заповед № РД-129/10.02.2012 г., изм. и доп. със Заповед № РД-81/28.01.2013 г. и Заповед № РД-389/07.07.2016 г. (ДВ бр.59/2016 г.) и трите на министъра на околната среда и водите;
- 2. Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000102 „Долината на река Батова“,** обявена със Заповед № РД- 800/09.08.2021г. /обн. ДВ, бр. 69/2021 г./ на министъра на околната среда и водите;
- 3. Защитена зона за опазване на дивите птици BG0002048 „Суха река“,** определена съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 и т. 4 от ЗБР и обявена със Заповед № РД- 853/15.11.2007 г., изм. и доп. със Заповед № РД-84/28.01.2013 г. и двете на министъра на околната среда и водите;

4. **Защитена зона за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна BG0000107 „Суха река“**, определена съгласно чл. 6, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗБР и обявена със Заповед № РД-989/10.12.2020г. (обн. ДВ, бр. 7/26.01.2021 г.) на министъра на околната среда и водите;

5. **Защитена зона за опазване на дивите птици BC0002085 „Чаиря“**, определена съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 и т. 4 от ЗБР и обявена със Заповед № РД- 551/05.09.2008 г., на министъра на околната среда и водите.

Таблица № 54: Защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна - Натура 2000

Код	Наименование	Разположение/ землище	Директива
BG0002048	Суха река	с. Карапелит, с. Ловчанци, с. Дряновец, с. Тянево, с. Воднянци, с. Житница, с. Пчелник, с. Кръгулево, с. Черна, с. Хитово	Директива птици
BG0000107	Суха река	с. Ново Ботево, с.Одринци, с.Долина, с.Орлова могила, с. Златия, с. Карапелит, с. Ловчанци, с. Дряновец, с. Тянево, с. Воднянци, с. Житница, с. Пчелник, с. Кръгулево, с. Черна, с. Хитово	Директива местообитания
BG0002082	Батова	с. Дебрене, с. Прилеп, с. Батово, с. Стожер, с. Соколник, с. Одърци	Директива птици
BG0000102	Долината на река Батовска	с. Дебрене, с. Прилеп, с. Батово, с. Стожер, с. Соколник, с. Одърци	Директива местообитания
BG0002085	Чаиря	с. Генерал Колево, с. Методиево	Директива птици

На територията на община Добричка попадат изцяло или частично следните две защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии:

1. **Защитена местност „Орлова могила“**, обявена със Заповед № 197/19.03.1981 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда при Министерски съвет изм. със Заповед № РД-819/23.08.2002 г. на министъра на околната среда и водите. Защитената територия попада в землището на с. Долина;

2. **Част от територията на ЗМ „Суха река“**, обявена със Заповед № РД-538/12.07.2007г., изм. със Заповед № РД-459/13.06.2014 г. и двете на министъра на околната среда и водите. Защитената територия попада в землищата на: с. Воднянци, с. Дряновец, с. Житница, с. Крагулево, с. Пчелник, с. Хитово.

На територията на общината има обявени шест вековни дървета:

- Вековно дърво „Обикновен бук“, обявено със заповед № 1027/01.12.1982 г. в с. Батово;
- Вековно дърво „Топола – бяла“, обявено със заповед №3734/06.10.1965 г. в с. Батово на площада пред кметството;
- Вековно дърво „Летен дъб“, обявено със заповед №1027/01.12.1982 г. в с. Стефаново в частен имот;
- Вековно дърво „Цер“, обявено със заповед №342 от 04.07.1978 г. в с. Прилеп;
- Вековно дърво „Цер“, обявено със заповед № 620 от 27.07.2007 г. в с. Дебрене;
- Вековно дърво „Круша“, обявена със заповед № 14 от 08.01.1981 г. в с. Златия.

Сред защитените растителни видове са и находищата на божур и останките от степни гори в землището на с. Орлова могила, както и находището на обикновения божур при с. Батово.

Най-широко разпространени представители на флората са: цер, липа, явор, ясен, орех и др. Иглолистните видове в района заемат незначителна част – 5 % и са представени от бял, черен бор и ела. Основен показател, характеризиращ растителността на територията е лесистостта, показваща процента на залесената територия (гори и трайни насаждения) спрямо общата площ.

В Добричка община се срещат различни видове лечебни растения от влиянието на морето, умерено - континенталния климат и основния тип почви. Най-често срещаните билки са – хвощ, коприва, овчарска торбичка, горицвет, брош, липа, лайка, бял равнец, бъз, мащерка, риган, цвят и плод от глог, шипка, слез, бръшлян, бял имел, маточина, порязана трева, дяволска уста, глухарче, тетра, плод от драка и други. За общината са характерни лечебната иглика, жълт кантарион и бял имел. Преобладаващи видове горски плодове са – шипка, глог, драка, дъбови жълъди, джанка, трънка, тревен бъз, орех, кестен и други.

Таблица № 55: Билкозаготвителни пунктове и количества изкупени билки 2023 г.

пункт	лечебни растения	Количества в кг.
ЕТ “Тони-Ем-Атанас Георгиев”, БУЛСТАТ 115118532, с.Стефаново, общ. Добричка	не са изкупувани лечебни растения	
Неджатин Осман. с. Подслон, общ. Добричка, ул. “Седма” № 14	Върхари коприва Цвят глог Стрък дяволска уста Цвят бъз Стрък коприва	12000 3000 300 500 4000
„Биопрограма“ ЕАД, БУЛСТАТ ВЦ 175690872, с.Черна, общ. Добричка, ул. „10-та“ №6	Цвят глог Цвят бъз Цвят равнец Цвят ч. детелина Листа лопен Листа коприва Стрък жълт кантарион Стрък дяволска уста	829 1100 760 600 2010 4258 930 790

Източник: РИОСВ - Варна

От растителните защитени видове, включени в Червената книга на България, на територията на общината се среща снежното кокиче. Снежното кокиче е многогодишно луковично растение от Семейство Кокичеви Amaryllidaceae. Високо е до 20 см. Има две приосновни листа, плоски и дълги 8-9 см. Цветът е един, увиснал надолу, образуван от 6 венчелистчета, външните 3 от които са бели. Издава приятен, нежен аромат. Цъфти от януари до април, често още преди да се стопи снежната покривка.

Във фаунистично отношение, територията на общината се отличава с преобладаващи степни видове. От едрите хищници характерни са вълкът и лисицата, от дребните – пъстрият пор и степният пор. Други типични представители на местната фауна са европейският лалугер, обикновеният хомяк, заекът, таралежът. От птиците, освен широко разпространените видове като лястовици и врабци, в района се срещат и прелетни характерни видове като дропла и стрепет. По-рядко срещани представители са червен ангъч, белоопашат мишелов, малък скален орел.

Територията на община Добричка попада в Дунавския район на Евросибирската зоогеографска подобласт (Георгиев 2002). Фауната, обитаваща района, се характеризира с присъствието на специфични степни елементи и е обусловена от наличието на развито селско стопанство, суходолия и гори.

Видовият състав на установените представители на гръбначната фауна за района на община Добричка (наименованията на видовете са по Симеонов, Мичев 1991) е следният:

I. Клас влечуги /Reptilia/ - Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Пъстър смок (*Elaphe quatuorlineata sauromates*), Смук мишкар (*Elaphe longissima*), Кримски гущер (*Podarcis taurica*), Стенен гущер (*Podarcis muralis*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Ивичест гущер (*Lacerta trilineata*), Обикновена водна змия (*Natrix natrix*).

II. Клас птици /Aves/ - Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Качулата чучулига (*Galerida cristata*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Полска чучулига (*Alauda arvensis*), Сиво каменарче (*Oenanthe oenanthe*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Ориенталско каменарче (*Oenanthe isabellina*), Сива овесарка (*Miliaria calandra*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Черноглава овесарка (*Emberiza melanoccephala*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Малко белогушо коприварче (*Sylvia curruca*), Голямо белогушо коприварче (*Sylvia communis*), Полска бъбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Сива сврачка (*Lanius excubitor*), Черночела сврачка (*Lanius minor*) и др.;

III. Клас бозайници /Mammalia/ - Белогръд таралеж (*Erinaceus concolor*), Белокоремна белозъбка (*Crocidura leucodon*), Малка белозъбка (*Crocidura suaveolens*), Европейска катерица (*Sciurus vulgaris*), Европейски лалугер (*Spermophilus citellus*), Обикновен сънливец (*Glis glis*), Горски сънливец (*Dromomys nitedula*), Домашни мишки (*Mus sp.*), Черен плъх (*Rattus rattus*) и др.

По-характерните видове от херпетофауната са стенния гущер (*Podarcis muralis*), зеления гущер (*Lacerta viridis*) и ивичестия гущер (*Lacerta trilineata*). На територията, където ще се реализира инвестиционното предложение от орнитофауната преобладават главно синантропни видове като домашното врабче (*Passer domesticus*), полското врабче (*Passer montanus*), чавката (*Corvus monedula*), домашния гълъб (*Columba livia f. domestica*), гургулицата (*Streptopelia turtur*), свраката (*Pica pica*), полската врана (*Corvus frugilegus*) и сивата врана (*Corvus corone cornix*). От степните видове са наблюдавани главно дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*),

черноглава овесарка (*Emberiza melanocephala*), късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*) и полска чучулига (*Alauda arvensis*). Бозайната фауна, като цяло е слабо застъпена, с отделни екземпляри от полска мишка (*Apodemus agrarius*), сляпо куче (*Nanospalax leucodon*), сив плъх (*Rattus norvegicus*) и заек (*Lepus europaeus*).

В общината са установени малко на брой индивиди от редки и застрашени от изчезване видове животни. От влечугите това са единични екземпляри от двата вида костенурки – шипобедрена и шипоопашата (*Testudo graeca*, *Testudo hermanni*) и голям стрелец (*Coluber jugularis*), които са включени в Приложения 2,3 и 4 на Закона за Биологичното разнообразие (ЗБР). От животинските видове, характерни за прилежащите територии в Приложение № 2 са включени 25, в Приложение №3 – 60, в Приложение №4 – 17 и в Приложение №6 – 7 вида. 54 вида са включени в Приложение II и 30 в Приложение III на Бернската Конвенция, а 77 вида в Европейския Червен списък. В Червената книга на Р България са включени 9 вида. От бозайниците само сляпото куче (*Nanospalax leucodon*) е включено в Европейския Червен списък с неуточнен статус.

Общината се намира в близост до един от най-големите миграционни пътища на птици в Европа. В Североизточна България освен подходящите езера за нощуване и укриване през зимата – Шабла и Дуранкулак, житницата на страната осигурява и прехрана на птиците през зимата.

По-мекият климат под влияние на морето е като притегателен център за дребния и едрият дивеч. Ловът на пътпъдък, горски бекас, гургулица, гривяк и зеленоглава патица привличат все повече ловците. От птиците обект на лов най-многочислени са пасажите от пътпъдък, гривяк, фазан, яребица, лиска, скорец, зеленоглава патица и др. През последните години значително се е увеличила числеността на хищниците като цяло и предимно на бялка, черен пор, чакал, лисица и дива котка.

6. Административен и финансов капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО

Административният капацитет тук се разглежда като способност на администрацията като цяло и на нейните структури и служители да изпълняват нормативно възложените им задачи и да организират и реализират заложените мерки, дейности и проекти в ПИРО.

Общинска администрация – Добричка осъществява предоставянето на административни услуги на физическите и юридическите лица при спазване на принципите на законност, бързина, достъпност и икономичност на производството и в съответствие с изискванията за качествено и удобно за гражданите обслужване.

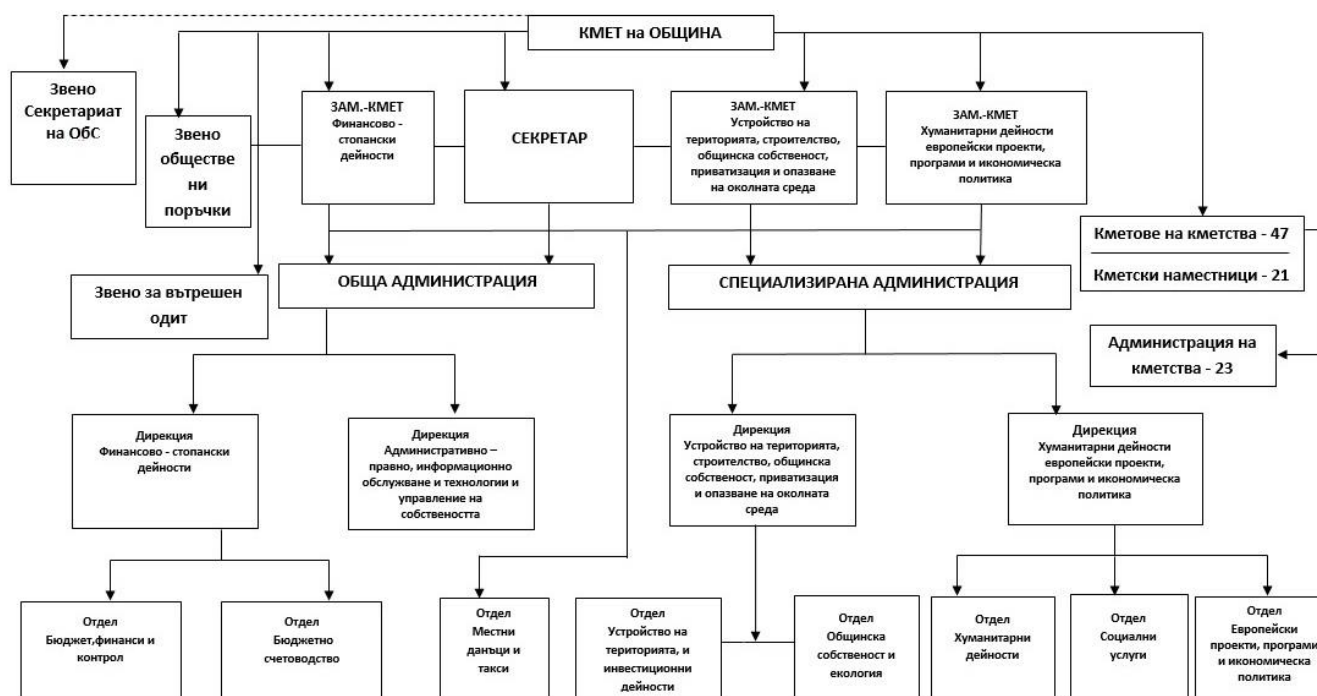
Община Добричка разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на Плана за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г. Конкретните правомощия, компетенции, задължения и отговорности на служителите във всички дирекции, отдели и звена са посочени в Устройствения правилник на Общинска администрация – Добричка, утвърден от Кмета на общината и в длъжностните характеристики за съответните щатни бройки. За увеличаване на експертния потенциал, за повишаване квалификацията и капацитета на общинските служители са реализирани програми и ежегодно са провеждани различни обучения.

Общинската администрация е Обща и Специализирана. Общата численост на персонала е 179 щатни бройки, в това число – 151 бройки Общинска администрация с държавно финансиране и 28 щатни бройки – дофинансиране със собствени средства.

Действащите нормативни актове, вътрешни правила, инструкции в административната структура на общината осигуряват добра основа за ефективно и ефикасно осъществяване на функциите на общинската администрация.

Структурата на общинската администрация и разпределението на функциите между отделните звена са съобразени с наличните човешки ресурси и капацитет за предоставяне на качествени услуги на гражданите с по-голяма ефективност, подобряване на бизнес средата, подобряване условията и качеството на живот на територията на община Добричка.

Фигура 9: Структура на Общинска администрация - Добричка

Дейността на кмета на общината, като едноличен орган на изпълнителната власт се подпомага от трима заместник-кметове, на които са делегирани функции в областите:

- Устройство на територията, строителство, общинска собственост, приватизация и опазване на околната среда;
- Хуманитарни дейности, европейски проекти и програми и икономическа политика;
- Финансово-стопански дейности.

Съгласно Устройствения правилник на общинска администрация на община Добричка, администрацията е структурирана в обща администрация, (включваща 2 дирекции, в които са обособени 2 отдела) и специализирана администрация (включваща 2 дирекции, в които са обособени, съответно по 3 и по 2 отдела, както и един самостоятелен отдел).

Структурата на общинската администрация е функционална, с описани йерархични връзки и разпределени отговорности.

За повишаване на административния капацитет и усъвършенстване на административното обслужване, на персонала в Община Добричка се провеждат ежегодни обучения, включително за разработване и управление на проекти към Института по публична администрация и други организации. Средно годишно в обученията са включени около 15% от служителите.

Тези обучения се планират ежегодно на базата на предварително извършен анализ на потребностите на служителите от направление Административно обслужване и Човешки ресурси в дирекция „Административно – правно, информационно обслужване и технологии и управление на собствеността“.

Функции за изготвяне и управление на проекти са възложени на Отдел „Европейски проекти, програми и икономическа политика“ в Дирекция "Хуманитарни дейности, европейски проекти, програми и икономическа политика", част от специализираната администрация.

Текущият електронен документооборот се осъществява чрез Системата за електронен обмен на съобщения. Община Добричка е включена в системата и извършва електронен обмен на документи и съобщения между общински и държавни администрации.

През 2019 г. Общината започва работа със система за сигурно електронно връчване, която дава възможност да се заявяват услуги по електронен път.

Финансовият капацитет се разглежда от гледна точка на способността на Общината да генерира собствени приходи и да реализира самостоятелно или да съфинансира заложените в ПИРО мерки, проекти и дейности.

Община Добричка е с общ годишен бюджет над 40 млн. лева. Въпреки сравнително добрия финансов капацитет, Общината има значителни разходи и няма възможност за самостоятелно изпълнение и съфинансиране на големи инфраструктурни проекти, обекти и дейности. Възможностите за съфинансиране и/или самостоятелно изпълнение на проектите, заложените в ПИРО 2021-2027 г. са ограничени, предвид тенденциите на демографска криза и икономически упадък в национален план и др., което води до постепенно намаляване на собствените приходи в общинския бюджет и увеличава зависимостта от субсидии и целеви средства от държавата.

Общият размер на Бюджета на общината за 2024 година е 41 887 851 лева, от които 27 260 783 лева приходи от централния бюджет и 7 191 200 лева собствени приходи. Приходите за делегирани от държавата дейности са в размер на 21 929 538 лева. Данъчните приходи от местни дейности са в размер на 2 731 200 лева, а неданъчните – 4 460 000 лева. Програмата за капиталови разходи на общината за 2024 г. с поименен списък на обектите е в размер на 7 290 350 лева.

За изпълнението на Плана за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г. следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други. Като алтернативи за съфинансиране на проекти могат да се ползват кредити от фонд „ФЛАГ“, краткосрочни банкови заеми, целеви субсидии и помощи от държавния бюджет.

Община Добричка разполага с нужния опит и човешки ресурси за изпълнение на предвидените дейности и мерки в Плана за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г., но е с ограничен финансов ресурс за самостоятелно финансиране на големи обекти и проекти. За изпълнението на ПИРО 2021-2027 г. са важни и частните проекти и инвестиции на местния бизнес и НПО, които също създават условия за икономическо съживяване на района.

Състояние на гражданския сектор в община Добричка

Гражданският сектор в община Добричка е представен основно от училищни настоятелства, спортни клубове, регистрирани като ЮЛНЦ и читалища - на територията на общината има 8 бр. регистрирани юридически лица с нестопанска цел (НПО).

- Бъдеще за Стожер, Сдружение, общ. Добричка, Стожер
- Спортен клуб по тенис – ДЕА, Сдружение, общ. Добричка, Стефаново
- Туристическо дружество Добротица, Сдружение, общ. Добричка, Ново Ботево
- Училищно настоятелство при ОБУ "Добри Войников" с. Победа, общ. Добричка,
- Училищно настоятелство при ОУ „Стефан Караджа" с. Житница, общ. Добричка
- Училищно настоятелство при ОУ „Климент Охридски" с. Смолница, общ. Добричка
- ФК Добруджански спортист, Сдружение, общ. Добричка, Стефан Караджа
- ФК Добруджанец Паскалево СОПД, Сдружение, общ. Добричка, Паскалево

На територията на общината функционира Сдружение МИГ Добричка. То е създадено за да отговори на подхода ВОМР по Програмата за развитие на селските райони. МИГ Добричка одобрява проекти по приложимите мерки на ПРСР, като работи в тясно сътрудничество с Община Добричка.

Налице е необходимост от засилване на ролята на неправителствените организации, увеличаване на гражданското участие в местното самоуправление за повишаване на общия капацитет за реализация на ПИРО и устойчиво развитие на целевата територия.

7. SWOT- анализ

SWOT-анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на територията и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на ПИРО. При разработването на SWOT-анализа, спазвайки принципа за интегриран подход, отделните му елементи са разгледани в тяхната цялост и взаимодействие.

SWOT-анализът е обективно следствие от социално–икономическия анализ и представя в обобщен вид изводите от проучването на състоянието и потенциала за развитие на общината. Той служи за основа при обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част на ПИРО.

Приложима е общата матрица за този вид анализи, отразяваща взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни) и външните фактори (възможности и заплахи).

SWOT- анализът включва оценка на вътрешните фактори, чрез която се идентифицират силните и слабите страни на община Добричка, оценка на външните фактори на обкръжаващата среда, които очертават благоприятните възможности и потенциални заплахи за развитието на общината.

Тъй като SWOT- анализът се явява обобщаващият фундамент на плановете за развитие, в него са отразени съществуващите проблеми (местни и външни за територията), които са свързани с глобални тенденции или екологични проблеми (демографска и икономическа криза, промени в климата, загуба на биоразнообразие и др.).

В резултат от направения SWOT – анализ се предлага типа стратегия, която е най-подходяща да реализира Общината през новия програмен период 2021-2027 г.

Силни страни	Слаби страни
1. Благоприятно географско положение – близост до основни пътни артерии, Черноморско пристанище, летище и възможност за трансгранични връзки с Република Румъния. 2. Много висок дял на обработваемите земи и отлични агроклиматични условия за развитие на селското стопанство. 3. Запазена и чиста околна среда, наличие на природни забележителности и защитени зони. 4. Изградена междуселищна пътна мрежа с възможност за осигуряване на качествена ежедневна трудова мобилност към областния център и други населени места. 5. Добре развита и балансирана селищна мрежа. 6. Изградена техническа, образователна, културна и социална инфраструктура. 7. Богато културно наследство и запазени традиции. 8. Наличен административен капацитет и усвояване на средствата от ЕС; 9. Функционираща местна инициативна група и натрупан опит в прилагане на ВОМР.	1. Демографска криза – трайно намаляване и застаряване на населението. 2. Силно амортизирана водопроводна инфраструктура, липса на канализационни мрежи и ПСОВ. 3. Ограничени водни ресурси. 4. Липса на затворен производствен цикъл растениевъдство-животновъдство-преработваща промишленост. 5. Слаба икономическа активност на населението и сезонна зависимост на заетостта. 6. Недостиг на квалифицирана работна сила, която да отговаря на нуждите на пазара на труда; 7. Ограничен достъп до високоскоростен интернет и ниска компютърна грамотност на населението. 8. Лошо състояние на обществения и частния сграден фонд и ниски нива на енергийната ефективност. 9. Ограничени възможности на общинския бюджет.
Възможности	Заплахи
1. Развитие на активи търговско - икономически връзки с Република Румъния и международно сътрудничество. 2. Подобряване на инвестиционния климат, привличане на инвеститори и съживяване на икономиката. 3. Добри условия за развитие на биологично земеделие, растениевъдство, животновъдство и преработвателна промишленост с висока добавена стойност. 4. Повишаване конкурентоспособността на МСП чрез технологично обновяване и иновации. 5. Разнообразяване на местния туристически продукт и усвояване на възможностите за интегриран културно-исторически, селски, екотуризъм, лов и риболов. 6. Усъвършенстване на партньорството със съседни общини, бизнеса и НПО при подготовка и реализиране на интегрирани	1. Продължаващо намаляване и застаряване на населението и отрицателен естествен и механичен прираст. 2. Наличие на монокултурно производство и силна зависимост на местната икономика от селскостопанския сектор. 3. Продължаващ недостиг на образована и квалифицирана работна сила. 4. Високорисков основен икономически сектор - земеделие, със силна зависимост от климатични условия. 5. Забавяне в доизграждането и развитието на базова инфраструктура поради ограничено финансиране. 6. Увеличаваща се зависимост на общинския бюджет от централната власт поради липса на собствени приходи. 7. Посегателства върху природните и културно-исторически дадености. 8. Замърсяване на околната среда от

проекти. 7. Създаване и развитие на възможности за газификация на обществени, производствени и битови абонати в общината; 8. Използване на възможностите за интегрирано развитие на административния център и прилежащите малки населени места. 9. Адаптиране на образователната система към изискванията на пазара на труда. 10. Мобилност на населението по отношение прилагането на труд и ползването на услуги.	антропогенни или други фактори.
---	---------------------------------

ЧАСТ II. ВИЗИЯ, СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

1. Място и роля на ПИРО в системата от стратегически и програмни документи

От особено важно значение е ПИРО да бъде разработен и прилаган като част от общата система от стратегически и програмни документи на европейско, национално и регионално ниво. Формулирането на визия, стратегически цели и приоритети на общинския план за интегрирано развитие от една страна трябва да отговарят на идентифицираните нужди и проблеми в целевата територия, а от друга да бъдат изцяло съгласувани и да допринасят за постигане на целите на документите от по-високо йерархично ниво.

Планът за интегрирано развитие на община Добричка (ПИРО) определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията в контекста на идентифицираните проблеми и потребности на развитието и стратегическия пакет от регионални, национални и документи на ЕС, формиращи основните политики на развитието през програмен период 2021-2027 г.

Изготвеният социално-икономически анализ определя ключовите проблеми и нужди за развитието на община Добричка. Като най-сериозни сред тях се открояват:

Преодоляването на демографската криза, намаляване и застаряване на населението, отрицателен естествен прираст и продължаваща миграция на младите хора.

Икономическата активност, както развитието на малкия и средния бизнес дават основата за заетостта, доходите и мотивацията на населението да остане да живее и работи в общината. Необходима е целенасочена подкрепа за местните фирми, както и за привличането на външен инвестиционен ресурс, който да подпомогне икономическото съживяване на района. Това следва да бъде съчетано с приоритетно преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност на действащите местни предприятия, за да могат те да станат конкурентноспособни в дългосрочен план. Също така, добре развитият местен сектор на селското стопанство и възможностите, съществуващи за развитие на туризма, следва да бъдат

подкрепени и да повишат своята регионална добавена стойност, като се насърчават интегрираните проекти и дейности в тези сфери, вкл. със съседни общини.

Фокусът при развитието на институционалната среда следва да бъде поставен върху подобряване на условията за правене на бизнес, чрез създаването, обновяването или разширяването на бизнес паркове и индустриални зони.

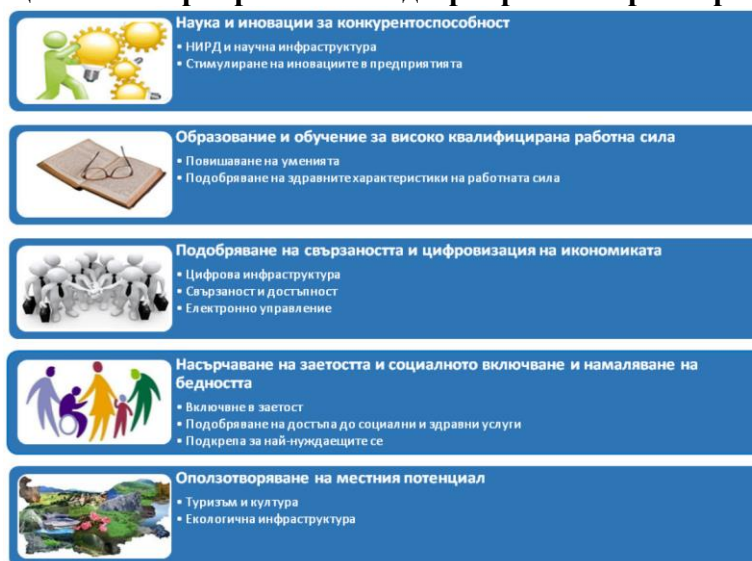
Основна слабост в община Добричка остава ниското ниво на образованост и квалификация на голяма част от работещите и безработните. Ако тези фактори не бъдат овладяни, значителни части от територията на района няма да могат да се включат успешно в икономическите процеси и да отговорят на предизвикателствата на новото индустриално и цифрово развитие. В този контекст, от особено значение е подобряването на образователната и социалната инфраструктура, подпомагането на процеса на трудова интеграция, чрез повишаване на квалификацията, съобразно изискванията на местните пазари на труда.

Трансграничното географско положение на общината и подобряването на транспортната свързаност и достъпност са два от факторите, които могат значително да подпомогнат развитието на всички останали елементи и системи (бизнеса, инвеститорите, мобилността на гражданите и работната сила и т.н.). Затова, приоритетно следва да се вложат ресурси в значително подобрене както на транспортната, така и на техническата и телекомуникационна инфраструктура. Едновременно с това, следва да се фокусират усилията за развитие на трансграничното и териториалното сътрудничество, както и да се използва потенциала за интегрирано развитие на града и прилежащите към общината малки населени места за преодоляване на различията. Всички тези мерки следва да бъдат съобразени с адекватни дейности по опазване на околната среда и биоразнообразието и превенция на рисковете от изменението на климата, природни бедствия, аварии и катастрофи.

Рамката на стратегическите приоритети на ПИРО на община Добричка трябва да се съобрази и да допринесе за изпълнението на целите за развитие на страната, заложили в новите документи, както и целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г.

На базата на направен социално-икономически анализ за развитието на България за периода 2007-2017 г. са открити следните приоритети и под-приоритети:

Фигура 10: Национални приоритети и под-приоритети през периода 2021-2027 г.

Новите елементи при програмирането на политиката на сближаване 2021-2027 г. на ЕС включват следното изискване - всички национални приоритети за развитие трябва да бъдат пряко свързани с набор от пет основни цели на политиките (ЦП), адресирани от общия регламент, върху които фондовете на ЕС ще съсредоточат своята подкрепа:

ЦП 1 - По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход;

ЦП 2 - По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска;

ЦП 3 - По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ;

ЦП 4 - По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права;

ЦП 5 - Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии.

Прилагането на подход за използването на интегрирани териториални инвестиции продължава да бъде актуален в новата политика на сближаване, както и пълното използване на местния потенциал за развитие на регионите и общините.

Наука и иновации за конкурентоспособност - Основната цел на този приоритет е повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и преструктурирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж.

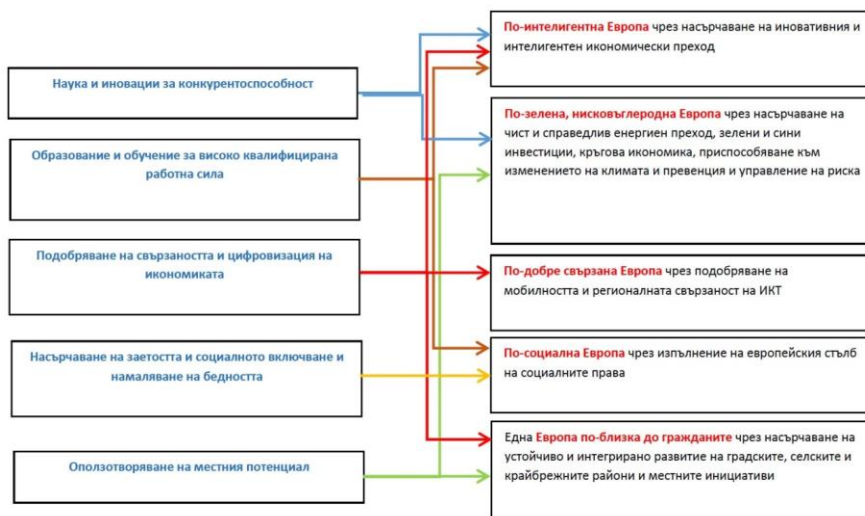
Образование и обучение за високо квалифицирана работна сила - Основната цел на този приоритет е формирането и повишаване качеството на човешкия капитал, като основен фактор на производството.

Подобряване на свързаността и цифровизация на икономиката - Приоритетът е насочен към осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността на икономиката, каквито са по-добрата институционална и бизнес среда и дигитализирането на икономиката.

Насърчаване на заетостта и социалното включване и намаляване на бедността - Основната цел на този приоритет е подпомагане реализацията на пазара на труда и активното приобщаване на уязвими групи в заетост и социално включване, чрез повишаване на възможностите им за започване на работа, подобряване на уменията, насърчаване на социално-икономическата им интеграция, подобряване на достъпа им до качествени социални услуги и преодоляване на тежките материалните лишения и лошите жилищни условия.

Оползотворяване на местния потенциал - Този приоритет има изключително териториална насоченост, като се следва т.нар. териториален подход, в основата на който стои районът със своите специфични дадености и потребности.

Фигура 11: Връзка между националните приоритети и основните цели на Политиката за сближаване на ЕС през периода 2021-2027 г.

В допълнение, националната политика през периода 2021-2027 г. ще включва и целенасочени действия по следните хоризонтални политики:

- **Хоризонтална политика 1:** Действия, свързани с климата;
- **Хоризонтална политика 2:** Преференциални проекти в изостанали райони;
- **Хоризонтална политика 3:** Сигурност и миграция.

Националната програма за развитие „България 2030“ е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя визията за развитие на България до 2030 г., три стратегически цели, за чието изпълнение групира пет области (оси) на развитие и 13 национални приоритета.

Национална визия:

През 2030 г. България е държава с висок жизнен стандарт и конкурентноспособна, нисковъглеродна икономика. Страната разработва и внедрява иновации във всеки сектор на икономиката, адаптирайки се към променящия се свят чрез своето високообразовано, креативно, солидарно и здраво общество. То представлява плодородна почва за идеи и притегателна сила за инвестиции и човешки капитал. Уникалните културни и природни дадености на българските региони се оползотворяват отговорно и устойчиво. Те са интегрирани помежду си и със света посредством високоскоростни пътни и оптични връзки, утвърждавайки мястото на страната като кръстопът на идеи и блага в Европа и отвъд. Българският гражданин играе активна роля в бъдещето на своята държава, има богати възможности за личностно и професионално развитие и живее в справедливо и толерантно общество, в което гласът му се чува.

Основни цели

Определени са 3 основни цели на националната политика за развитие:

1. Ускорено икономическо развитие
2. Демографски подем
3. Намаляване на неравенствата

Оси на развитие

Реализирането на стратегическите цели е предвидено посредством целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие:

1. Иновативна и интелигентна България
2. Зелена и устойчива България
3. Свързана и интегрирана България
4. Отзивчива и справедлива България
5. Духовна и жизнена България

ОС 1 - Иновативна и интелигентна България - Тази ос акцентира върху повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж. В рамките на тази ос са определени три национални приоритета:

1. Образование и умения
2. Наука и научна инфраструктура
3. Интелигентна индустрия.

ОС 2 Зелена и устойчива България - Основният фокус на тази ос е устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план. Определени са три национални приоритета за реализацията на тази ос:

1. Кръгова и нисковъглеродна икономика
2. Чист въздух и биоразнообразие
3. Устойчиво селско стопанство

ОС 3 Свързана и интегрирана България - Осигуряването на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортната и цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал, определя политиките, включени в тази ос. Три национални приоритета синтезират основните въздействия:

1. Транспортна свързаност
2. Цифрова свързаност
3. Местно развитие

ОС 4 Отзивчива и справедлива България - Тази ос е фокусирана върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции. Специален акцент на политиката върху групите и индивидите в неравностойно положение ще позволи постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички. Определени са два национални приоритета, адресиращи нейното изпълнение:

1. Институционална рамка
2. Социално включване

ОС 5 Духовна и жизнена България - Политиките ще адресират подобряването на здравния статус на населението, като ключов детерминант на качеството на живот, но също и като необходимо условие за включването му в заетост и социална активност, както и духовни потребности на индивида да осигури предпоставки за превръщането му в творческа и пълноценна личност. Дейностите по изпълнението на тази ос са групирани в два национални приоритета:

1. Здраве и спорт

2. Култура, наследство и туризъм

ПИРО на община Добричка следва да бъде съгласуван с приетата визия, приоритети и цели, които определят рамката за реализация на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район. Визията за развитие на СИР е следната:

„Отворена към Черно море и света българска територия, съхранила богата история и материална култура, плодородна земя, човешки капитал, развита инфраструктура, туристически имидж и насочила своя специфичен потенциал за постигане на общ икономически напредък и подобро качество на живота”

Определени са следните три приоритети за развитие на района:

Приоритет 1: Повишаване динамичността на района в глобален мащаб.

Приоритет 2: Постигане на равен достъп до качествено образование, здравеопазване и социални услуги. Социално включване.

Приоритет 3: Териториално развитие и сближаване.

Съгласно Закона за регионалното развитие, Планът за интегрирано развитие на община (ПИРО) определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 (ИТСР) и общия устройствен план на общината (ОУП).

В тази част на ПИРО на община Добричка за периода 2021-2027 г. се определя стратегията за реализация на плана, която обхваща и проследява взаимовръзката между формулираните визия, определените стратегически цели на развитието и свързаните с тях приоритети за действие, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на програмата за реализация (предвидения пакет от мерки и дейности, включващ подготовката, финансирането и изпълнението на конкретни проекти). ПИРО съдържа визия за развитието на общината, стратегически цели, както и приоритети, насочени към потенциала за развитие на територията със съответни мерки към тях. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие на общината изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.), залегнали в Общия устройствен план.

2. Визия

Визията е консолидирана, обобщена представа/желание на местната общност за стандарта на живот и качествата на средата, която изгражда, поддържа и обитава.

Визията за развитие на община Добричка е с перспектива отвъд хоризонта на 2027 г. и формулирана така:

Община Добричка – качествена среда за живот и устойчив растеж с развито земеделие и икономика, съхранена природа, култура и история.

Визията дава характеристики на специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ дългосрочно развитие. Тя отразява перспективите пред глобалното, регионалното и пространственото интегриране на територията, на основата на икономическите и социалните фактори и ресурси, като отчита възможностите за преодоляване на различията между градските и селските райони.

Формулираната визия се основава на основните акценти от направения социално-икономически анализ, проведените проучвания и предвижданията на документите за регионално планиране от по-висок порядък, а именно:

- желанието на хората за икономика, осигуряваща работни места и добро заплащане и възможности за реализация на образованите млади хора;
- необходимостта от привличането на инвеститори и подобряване на техническата и социалната инфраструктура;
- значението на доброто управление за осъществяването на развитието на общината;
- акцентирането върху интегрираните инвестиции и проекти и партньорство със съседните общини и всички заинтересовани страни.

Визията за развитие на община Добричка е съгласувана с визията на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район и визията на Националната програма за развитие „България 2030“.

За постигане на визията трябва да се разработват и внедряват иновации във всички сектори на местната икономика, като същевременно се инвестира в образование и повишаване квалификацията на човешкия капитал. Културни и природни дадености на общината трябва се оползотворяват отговорно и устойчиво за привличане на инвестиции и развитие на туризма. Общината трябва да се интегрира със света посредством достъпни и удобни пътни и високоскоростни оптични връзки, утвърждавайки мястото си в региона и използвайки предимствата на трансграничното си географско положение. Гражданите трябва да играят активна роля в бъдещето на своята община и да имат богати възможности за личностно и професионално развитие.

За изпълнение на тази визия е нужно да се използват възможно най-ефективни, икономически средства и да се насърчава поведение, което води до успешно развитие и хармония между човека и природата. За реализирането на визията ще се разчита на местните ресурси и потенциал, които с помощта на привлечени инвестиции и финансовите инструменти на ЕС, ще се превърнат в конкурентни предимства за общината.

Постигането на желаната визия следва да се осъществи чрез определените стратегически цели, подкрепени от адекватни приоритети, мерки и дейности.

3. Пакет от приоритети, цели и мерки

Приоритетите на Плана за интегрирано развитие на община Добричка са определени в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за национално, регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като се обвързват с постигането на конкретни резултати за територията на общината.

Приоритетите на плана отразяват насоките за национално и регионално развитие, като ги пречупват през призмата на местния потенциал и съсредоточават върху решаването на конкретните проблеми на общината. Основа на дефинираните цели и приоритети е направеният социално-икономически и SWOT - анализ и разкритите основни специфики, проблеми и ключови фактори, стимулиращи и спъващи местното развитие.

Следвайки принципите на съгласуваност и приемственост при формулиране на пакета от цели и приоритети на ПИРО са взети под внимание стратегическите насоки за изпълнение, заложи в Интегрираната териториална стратегия за развитие на СИР 2021-2027 г. и са представени мерки и дейности, надграждащи постигнатите резултати и въздействия от ОПР на

община Добричка за периода 2014-2020 г., отчитайки спецификата на новите условия за интегрирано местно и регионално развитие.

Предложените приоритети са обосновани чрез изводите от изготвения преглед на социално-икономическото развитие на общината и изготвения SWOT – анализ. Отчетени са стратегическите цели на актуалните и проектни стратегически и планови документи на национално и регионално ниво за периода 2021 – 2027 г.

На първо място е разгледана възможността за прилагане на стратегия, която да осигури съхранението и развитието на общината като място за качествен живот и селскостопански център. Актуализираната Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 – 2025 г. потвърждава мястото на общината чрез общинските центрове от 5-то ниво. Необходимостта от укрепването и разширяването на икономическите и социалните функции на общината с оглед засилване капацитета за усвояване и разпространение на процесите на развитие и в по-малките населени места, е подчертано в проекта на Регионалната схема за пространствено развитие на СЦР от ниво 2 2021-2027 г.

В същото време, обаче са отчетени неблагоприятните тенденции в развитието на общината през последните години, които разкриват необходимост от значими инвестиции за преодоляване на насложени проблеми, чрез които да бъде осигурено очакваното от населението качество на живот, вкл. осигуряване на минимален стандарт на предлаганите публични услуги – тези в областта на техническата инфраструктура, рехабилитация на системите за обитаване (ВиК инфраструктура, градска среда, зелена система, транспортна система, състояние на сградния фонд за предоставяне на публични услуги и др.).

Възприетият подход следва стратегия, която чрез решаването на съществуващи основни проблеми на инфраструктурата и обслужването ще създаде добра възможност за развитие на общината и стабилизирането ѝ като център от 5-то ниво, осигуряващ възможности за преодоляването на основните проблеми, вкл. трайните негативни демографски тенденции.

Възможните ограничения за растеж са свързани със задълбочаващите се негативни демографски процеси, недостиг на работна ръка, забавяне на инвестициите в иновации и модерно селско стопанство и услуги.

На тази база са изведени четири приоритета всеки, от които ще се изпълнява, чрез съвкупност от специфични цели, мерки и дейности, обобщени в Програмата за реализация на ПИРО 2021-2027 г. Ограниченият брой ключови приоритети, отразяват избрания фокус и специфика за развитие. Приоритетите ще се изпълняват под формата на конкретни проекти, обезпечени с човешки, финансови и технически ресурси и съобразени с капацитета за изпълнението им.

➤ **Приоритет 1: Подкрепа за устойчив икономически растеж, развитие на иновации и технологично развитие**

Специфична цел 1.1. Привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството

Основните мерки, чрез които ще бъде постигната специфичната цел включват изграждане и развитие на елементи от предприемаческата екосистема (споделени пространства, бизнес зони, технологични паркове и други) и подкрепа за различните подгрупи предприемачество и съществуващи инициативи.

Мярка „Развитие на модерно земеделие и свързани производства“

Мярка „Стимулиране на иновациите и цифровата трансформация в МСП“

Мярка „Подкрепа на дейности за въвеждане на нови технологии, в т.ч. за намаляване на ресурсната и енергийна ефективност на производството и насърчаване на прехода към кръгова икономика“

Мярка „Насърчаване на предприемачеството“

Деятности, насочени към изграждане и развитие на център за предприемачество, co-working пространство, виртуално консултиране, лятна програма за младежи в обучение на предприемачество, вкл. представяне на бизнеса, работещ в общината и региона, нуждите му и възможности за развитие на нови и малки бизнес и пазарни ниши. Създаване на работни пространства и инструменти за консултиране и обучение и развитие на мрежови старт-ъпи с участието на работещи производствени предприятия

Потенциалните източници на финансиране включват основно ПИК 2021-2027 г., ПРЧР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г. републиканския бюджет и национални фондове, вкл. План за възстановяване.

Специфична цел 1.2. Подкрепа за устойчиви качествени работни места и подобряване достъпа до заетост

Мярка „Насърчаване на заетостта, стажове, обучения и активиране на безработни и неактивни младежи“

Обект на специално внимание и предприемане на мерки за включването им в обучение или пазара на труда са младежите, незаети в образование или заетост, чиито дял в населението на възраст 15–29 години за 2019 г. е 8,5 % в община Добричка. Активизирането на трудовата ангажираност на тези групи е от важно значение за преодоляване на недостига на работна сила в региона.

Мярка „Подкрепа на обучението за заети лица и преквалификация съобразно регионалните и местните потребности от квалификация на работната сила“

Насърчаване на гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност

Мярка „Обучение за придобиване на ключови умения и квалификация от безработни лица и повишаване на тяхната пригодност за заетост“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРЧР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Мярка „Насърчаване на участие на жените на пазара на труда, по-добър баланс между професионалния и личния живот, включително достъп до грижи за деца“

Деятностите, насочени към прилагане на практики за професионална и географска мобилност на родителите, вкл. работа от дома, работа на гъвкаво работно време, съчетани с достъп до грижи за деца, в значителна степен ще подкрепят участието на пазара на труда на родители, вкл. на родители, отглеждащи сами децата си и ще подкрепят баланса между професионалния и личния живот.

Принос към териториалния подход: Като приложими чрез ИТИ са идентифицирани проекти, насочени към интеграцията на политиките за развитие на уменията с политиките за регионално икономическо развитие чрез местни партньорства между бизнеса и съответните фактори в сферата на икономическото развитие, образованието и заетостта.

Специфична цел 1.3. Насърчаване на интегрирани териториални инвестиции за местно развитие

Мярка „Участие в мерки за реализация на включени в ИТС за развитие на СИЗ регион приоритетни проекти“

Участие в мерки за реализация на включени в ИТС за развитие на СИЗ регион приоритетни проекти - Индустриален парк Добрич, Интегрирана териториална инвестиция за реализация на “Нов логистичен коридор на България – EU Gateway. Подбор и включване в концепциите и проектите за ИТИ на проекти за подобряване инфраструктура, мерки за образование, обучение, подобряване качеството на живот на територията на община Добричка, които допринасят за реализация на мерки на надобщинско ниво.

Потенциалните източници на финансиране включват основно ПИК 2021-2027 г., както и ПРР 2021-2027 г., ПРЧР 2021-2027 г., ПОС 2021-2027 г. републиканския бюджет и национални фондове.

Принос към териториалния подход: Като приложими чрез ИТИ са идентифицирани проекти, насочени към изграждане на Индустриален парк Добрич, както и потенциални проекти за насърчаване на предприемачеството.

Мярка „Прилагане на стратегия на местно развитие на територията на община Добричка“

Прилагане на стратегия на местно развитие на територията на община Добричка, в съответствие с разработената стратегия за периода 2021-2027.

Потенциалните източници на финансиране включват ПРСР 2021-2027, както и ПИК 2021-2027 г., ПРЧР 2021-2027 г., ПОС 2021-2027 г. републиканския бюджет и национални фондове.

Специфична цел 1.4. Устойчиво развитие на туризма

Туризма в община Добричка е ограничен допълващ сектор в местната икономика.

Ефективното оползотворяване на наличния потенциал за развитие на различни видове туризъм – културно – исторически, селски, екотуризм, ще допринесе за създаване на работни места и развитие на местните вериги за доставки. Географското разположение на зоните с туристически потенциал, както и културно-историческите забележителности създават възможност за ползотворно влияние на развитието на туризма върху обезлюдяването на териториите.

Мярка „Експониране на културното и културно-историческото наследство“

- Дейност „Развитие на експозициите и дейностите на местните читалища“
- Дейност „Дигитализация на експозициите и създаване на виртуални представяния и услуги с възможност за онлайн представяне и посещения“
- Дейност „Утвърждаване на събитийния културен календар като туристическа атракция“

Мярка „Туристически маршрути за създаване на оптимална симбиоза между мрежите на НАТУРА 2000 и тези на културно-историческото наследство“

- Дейност „Създаване на туристически маршрути“

Поетапно изграждане на туристически познавателни маршрути в общината, вкл. връзки с други познавателни маршрути – културно-историческо наследство, селски и семеен туризъм, велотуризм

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПОС 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Принос към териториалния подход: Като приложими чрез ИТИ са идентифицирани проекти, насочени към свързване в обща мрежа от туристико-познавателни маршрути с

обзаведени еко-пътеки и вело-трасета до основните обекти на зоните на НАТУРА 2000 и защитените територии в партньорство със съседни общини.

Приложими дейности в областта на професионалното образование и социалните предприятия (обучение на водачи, екскурзоводи, аниматори) и в областта на транспортната и информационната инфраструктура (рехабилитация на пътища, изграждане на информационна инфраструктура и дигитализация и виртуални услуги).

➤ **Приоритет 2: Повишаване качеството на образование, социални и здравни дейности и инфраструктурата им**

Специфична цел 2.1. Подобряване на достъпа до качествено образование

Мярка „Подобряване на материално – техническата база за обучение и създаване на условия за разширяване използването на ИКТ инфраструктура в учебния процес“

- Дейност „Изграждане на образователна STEM среда – оборудване на STEM кабинети в училищата“
- Дейност „Дигитална трансформация на училищното образование“

Включва дейности за осигуряване на ИКТ инфраструктура и оборудване, както и обучение на учителите в областта на цифровото образование и цифровите компетентности на учителите и насърчаване на използването на цифрови педагогически методи.

Мярка „Осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование“

- Дейност „Обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст“

Мярка „Развитие на качествено професионално образование“

- Дейност „Развитие на модулни учебни планове и програми за професии, отчитащи реалните нужди на пазара на труда, вкл. дуално образование“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРЧР 2021-2027 г., ППР 2021-2027 г., ППСР 2021-2027 г., План за възстановяване, републиканския бюджет и национални фондове.

Принос към териториалния подход: Мерките и проектите в обхвата на Специфична цел 2.1. са идентифицирани като обичаен елемент на мерки за икономическо развитие и в подкрепа на бизнеса, приложими чрез ИТИ. Предвижданията са част от мерките и проектите в обхвата на специфичната цел да бъдат част от проект за изграждане на нова индустриална зона Добрич, а други да бъдат включени в съвместни проекти с бизнес партньори и съседни общини, осъществявани чрез ИТИ.

Специфична цел 2.2. Качествени социални услуги и здравеопазване

Мярка „Здравна инфраструктура“

Мярката е насочена към подобряване и модернизиране основните елементи на здравната инфраструктура в общината и използване на технологичните възможности за осигуряване на равен и ефективен достъп до качествени здравни услуги, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от градския център.

- Дейност „Основен ремонт на здравни пунктове/кабинети и закупуване на съвременно медицинско оборудване“
- Дейност „Развитие на мрежа за прилагане на телемедицина за консултиране и проследяване на състоянието на пациенти в отдалечени от общинския център населени места“
- Дейност „Осигуряване на аптечно обслужване в населените места“

Мярка „Социална инфраструктура и социални дейности“

- Дейност „Деинституционализация на грижата за възрастни - ЦНСТ за пълнолетни лица с деменция“
- Дейност „Подобряване и поддръжка на материално-техническата база на изградените обекти за социални услуги, разширяване обхвата на социалните услуги“
- Дейност „Инфраструктура и оборудване на лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания“
- Дейност „Подобряване на достъпа до заетост на хората с увреждания и на други уязвими групи чрез предоставяне на комплексни услуги, вкл. към техните семейства“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРЧР 2021-2027 г., ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Специфична цел 2.3. Подкрепа за развитие на културата и спорта

Мярка „Културна инфраструктура и подкрепа за културната индустрия и културно-историческото наследство“

- Дейност „Реконструкция, въвеждане на мерки за енергийна ефективност и развитие на материално-техническото състояние на сградния фонд на културните институции“
 - Ремонтни дейности и оборудване на читалища в населените места на общината
 - Рехабилитация на войнишките паметници на територията на общината
- Дейност „Съхраняване, опазване и частично експониране на недвижимо културно наследство“
- Дейност „Дигитализация на музейни и библиотечни фондове“

Дейностите са насочени към съхранение, опазване и прилагане на модерни подходи за планиране и организация на експозициите (финансов ресурс на План за възстановяване).

- Дейност „Повишаване качеството на културния продукт“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027г., План за възстановяване, републиканския бюджет и национални фондове.

Мярка „Спортна инфраструктура“

- Дейност „Реконструкция на съществуващи спортни и детски площадки, физкултурни салони в училищата и детските заведения и изграждане на нови площадки“
- Дейност „Подобряване на оборудване на съществуващите спортни обекти със съвременни, безопасни съоръжения за спортни дейности“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027г., републиканския бюджет и национални фондове.

Приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност

Специфична цел 3.1. Развитие и укрепване на селищната мрежа

Мярка „Прилагане на енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд“

В обхвата на мерките ще бъдат финансирани дейности за обновяване на жилищни и обществени сгради на територията на общината, които са в съответствие с целите на Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г., като в обхвата на финансиране ще бъдат включени всички видове мерки за ЕЕ на сградите, вкл.:

- изпълнение на мерки за ЕЕ, предписани като задължителни за сградата в извършено обследване за ЕЕ, вкл. ремонт и подмяна на системи за отопление и климатизация с изключение на такива, които са на твърдо гориво;

- дейности по конструктивно възстановяване/усилване, които са предписани като задължителни в техническото обследване на сградите;
- СМР по сградите, вкл. ремонт на покрив, подмяна на асансьори, ремонт на стълбищна клетка, площадки, коридори и др. и съпътстващи СМР, свързани с изпълнението на мерките за ЕЕ;
- обследвания за ЕЕ и технически обследвания на съществуващи сгради;
- подобряване достъпа на лица с увреждания до обследваните и санирани сгради.

Планирането на изготвяне на обследвания за ЕЕ и технически обследвания на жилищни и обществени сгради ще осигури проектна готовност и ще гарантира възможност за ефективно оползотворяване на финансовия ресурс, насочен към постигане на специфичната цел, независимо от източника – ПРР или програми и фондове, подкрепени от националния бюджет.

- Дейност „Изготвяне на обследвания за ЕЕ и технически обследвания на обществени сгради в населените места“;
- Дейност „Изпълнение на мерки за енергийна ефективност в обществени сгради в населените места“;
- Въвеждане на мерки за енергийна ефективност и обновяване на училища и детски градини;
- Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в читалища и културни центрове в селата, приоритетно във вторичните центрове;
- Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в административни сгради/ кметства, приоритетно във вторичните центрове.

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027г., републиканския бюджет и национални фондове, както и План за възстановяване и устойчивост на Република България.

Мярка „Селищно развитие“

Програмата обхваща проекти на територията на населените места чиято реализация ще доведе до преодоляване на неудовлетворителното състояние на урбанизираните територии и ще използва потенциала им за развитие, като осигури прилагането на интегриран териториален подход в рамките на общината.

- Дейност „Разработване на устройствени планове за селата в съответствие с предвижданията на ОУПО“

Изготвяне на кадастрални карти за населените места и устройствени планове

- Дейност „Рехабилитация на публични пространства – площади, зелени площи“
- Дейност „Оптимизиране на улично осветление“
- Дейност „Подобряване състоянието на уличната мрежа“
- Дейност „Газоснабдяване“
- Дейност „Осигуряване на цифрова свързаност на малките населени места и изграждане на точки за достъп до интернет в читалищата“

Мярка „Зелена система“

- Дейност „Благоустройство на гробищни паркове“

Мярка „Ефективно използване на общинска собственост“

- Дейност „Анализ и приоритизиране на различните типове общинска собственост с цел ефективното им управление“

- Дейност „Ремонт и реконструкция на общински жилищни обекти в съвременни социални жилища като инструмент за реализация на социална и подкрепяща демографията и икономическото развитие политика“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027г., републиканския бюджет и национални фондове, както и План за възстановяване и устойчивост на Република България.

Специфична цел 3.2. Подобряване на транспортната инфраструктура

За осигуряване на транспортната свързаност на територията са предвидени следните мерки:

Мярка „Проучвателни дейности и проектиране на обход на с. Стожер за път II-29 „Добрич – Аксаково“ – определяне на трафик и трафична прогноза, изготвяне на техническо задание, проектиране

Мярка „Републикански пътища на територията на община Добричка“ - ремонт и рехабилитация на пътища II и III клас на територията на община Добричка, които осигуряват транспортни комуникации с регионално значение със съседни общини.

Мярка „Общински пътища - икономическо и социално значение, териториална достъпност“

Ремонт и рехабилитация на пътища, които осигуряват транспортен достъп в рамките на общината.

Мярка „Реализация на мерки за пътна безопасност, вкл. интелигентни транспортни системи и превенция и повишаване на осведомеността“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Специфична цел 3.3. Опазване на околната среда и изграждане на екологосъобразна инфраструктура

Като част от инвестиционните дейности, свързани с реконструкцията и на водопроводната система и за повишаване качеството на живот в населените места на общината и условията за развитие на икономически инициативи се планира изпълнението на следните мерки:

Мярка „Реконструкция на довеждащи водопроводи и съоръжения за допълнително водоснабдяване“

Мярка „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в населените места“

Мярка „Изграждане и реконструкция на канализационна мрежа и пречиствателни съоръжения в населените места“

Потенциалните източници на финансиране включват ПОС 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027г., републиканския бюджет и национални фондове, както и План за възстановяване и устойчивост на Република България.

Инфраструктурата за управление на отпадъци в общината в голяма степен е изградена и функционира в съответствие с екологичните изисквания. Съществен елемент на ресурсната ефективност е рециклирането чрез повторно вътрешно използване на материалите и намаляване генерирането образуването на отпадъци. Намаляването на количеството депонирани в депа отпадъци чрез тяхното разделното събиране и правилно третиране допринася директно за намаляване на емисиите на парникови газове, които се отделят от депонирането на отпадъци в депата.

Необходими са усилия за постигане на целите за рециклиране и намаляване на количествата на депонираните отпадъци. В тази връзка са предвидени мерки, вкл.:

Мярка „Почистване, сметосъбиране, сметоизвозване и озеленяване чрез ефективна организация по събиране и извозване на битовите отпадъци“

Мярка „Разделно събиране на битови и биоразградими отпадъци“

Потенциалните източници на финансиране включват ПОС 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове, както и План за възстановяване и устойчивост на Република България, както и използване на финансови инструменти.

Принос към териториалния подход: По предварителна оценка като приложима е идентифицирана възможна мярка за осигуряване на разделно събиране и рециклиране на битови, масово разпространени и строителни отпадъци в индустриални зони (при доказана необходимост, без производствени и опасни отпадъци). Като приложими за прилагане чрез ИТИ са идентифицирани мерки за изграждане на центрове за подготовка за повторна употреба и поправка, за осигуряване на разделно събиране и рециклиране на битови, масово разпространени и строителни отпадъци, вкл. в индустриални зони при доказана необходимост (без производствени и опасни отпадъци).

Мярка „Превенция на риска и изменения на климата“

Дейности в съответствие с предвидените в действащата Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2015-2020 г. и последващите.

Дейности за повишаване на готовността на населението и капацитета на силите за реагиране в случай на наводнения, пожари и земетресения, вкл. дейности за повишаване на информираността на населението, обучения, информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата. Потенциалните източници на финансиране включват ПОС 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове, както и използване на финансови инструменти.

Мярка „Съхраняване, опазване и експониране на природното наследство извън зоните на НАТУРА 2000 и защитените територии“

Дейности, насочени към изграждане на екопътеки до основните обекти на ЗТ, ЗМ и ПЗ; осигуряване на буферни паркинги за посетители, надеждна маркировка на пешеходни пътеки, изграждане на заслони, велотрасета. Дейности за създаване на оптимална симбиоза между мрежите на НАТУРА и тези на КИИ.

Потенциалните източници на финансиране включват ПОС 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Принос към териториалния подход: Като приложими чрез ИТИ са идентифицирани консервационни мерки, фокусирани върху видове и местообитания в неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно-лошо природозащитно състояние. Интегрираните проекти, получили финансиране от ПОС, следва да са съобразени с мерките на НРПД и ще се реализират въз основа на интегрирани концепции, които следва да бъдат разработвани и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни, с участието на органите за управление на Натура 2000.

➤ **Приоритет 4: Добро управление за всеки гражданин**

Специфична цел 4.1. Управление в подкрепа на развитието

Ефективната работа на публичните институции в значителна степен допринася за създаване на подкрепяща среда за развитие на икономиката, социален капитал и подобряване параметрите на околната среда. След два седемгодишни периода на осъществяване на значими инициативи за развитие капацитета на администрацията, в следващите години фокусът е поставен върху цифровизация на базите данни и процесите и въвеждане на ИКТ-базирани решения за управление и подкрепа на развитието.

От ключово значение също така е община Добричка да засили своя административен капацитет, особено по отношение на подготовка на проектни идеи, разработване на проекти и осигуряване на необходимите предпоставки за кандидатстване за финансиране.

Кризата, свързана с COVID-19, подчерта стратегическото значение на ефективната публична администрация и на доброто функциониране на цифровото управление, включително електронното здравеопазване, достъпът до електронни административни услуги и електронния обмен между администрациите. В допълнение намаляването на административната тежест ще подобри бизнес средата и ще насърчи инвестициите, което ще окаже положително въздействие върху темпа на възстановяването на регионалната и местната икономика.

Мярка „Дигитализация на общинската администрация и разширено предоставяне на електронни административни услуги“

Мярка "Повишаване на административния капацитет"

Мярка „Дигитализация и въвеждане на ИКТ решения в обекти на публичните услуги в здравеопазването, образованието, социалното подпомагане и културата“

Специфична цел 4.2 Разширяване на междубщинското сътрудничество

Мярка "Подобряване комуникацията с всички жители на общината"

Мярка "Обмяна на добри практики с общини за разширяване на междубщинското сътрудничество"

Посочените мерки са индикативни и при реализация на конкретни инвестиционни предложения, произтичащи от ПИРО Добричка 2021-2017 г., попадащи в обхвата на Приложение №1 и №2 на ЗООС или извън тях и попадащи под разпоредбите на чл.31 от ЗБР, същите могат да бъдат одобрени само след положително решение/становище по ОВОС/ЕО/ОС или решение за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС/ЕО, с което е преценено да не се извършва ОВОС/ЕО, и при съобразяване с препоръките в извършените оценки от компетентните органи.

ЧАСТ III. КОМУНИКАЦИОННА СТРАТЕГИЯ

1. Въведение

Съгласно определението в действащото законодателство План за интегрирано развитие на община (ПИРО) е документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките и с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината. Планът за интегрирано развитие като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегически цели, свързани общо от стремежа към по-

висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие през съответния програмен период.

Главна цел при разработването на ПИРО е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество. Необходимо е да се идентифицират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие. Трябва да се осигури прозрачност и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на ПИРО. Важно е заинтересованите страни да бъдат включени както на етапа на разработване и приемане на ПИРО, така и при реализацията на заложените в него цели и приоритети. Ангажимент на Общината е да осигури необходимата публичност и да предприеме всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето и в реализацията на целите и приоритетите на документа.

ПИРО се обсъжда и съгласува със заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината, като се цели предоставяната информация да достигне максимален брой представители на заинтересованите страни и да се осигури тяхното участие в обсъжданията и вземането на решенията. Задължително е да се гарантира участието на съответните организации, представляващи гражданското общество, партньорите от областта на околната среда и организациите, отговарящи за насърчаване на социалното включване, основните права, правата на хората с увреждания, равенството между половете и недискриминацията, действащи на територията на общината.

За изпълнението на този ангажимент е разработена настоящата комуникационна стратегия, която да гарантира прилагането на принципа на партньорство и да осигури прозрачност и публичност на процеса по изготвяне и реализация на плана за интегрирано развитие, чрез одобрение, изпълнение и проследяване на набор от подходящи мерки и действия.

Комуникационната стратегия се фокусира върху идентифицирането и включването на заинтересованите страни и гражданското общество чрез подходящи форми, включително кампании за генериране на проектни идеи, които да бъдат включени в програмата за реализация на плана за интегрирано развитие. Важно е да бъде стимулиран подходът „отдолу-нагоре“ при идентифициране на нуждите, потенциала за развитие и възможните решения.

Определянето на целите и приоритетите на плана и на мерките, чрез които ще се реализират тези цели и приоритети, не трябва да бъдат единствено инициатива и ангажимент на общинската администрация, а следва да се планират с активното участие на гражданското общество. На гражданите трябва да се предоставят възможности да идентифицират проблемите в средата около тях, да предлагат решения и да работят за реалната промяна на ситуацията в общината.

Специфичните действия за осигуряване на необходимата информация и публичност включват провеждането на разяснителни кампании, които могат да обхващат:

1. Представяне в подходяща форма (публични дискусии, форуми/семинари, печатни материали, видеоматериали и др.) на информация за предвижданията на ПИРО, за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им, както и очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околната среда;

2. Фокусиране на вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
3. Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред кмета, общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана;
4. Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност от тях, както и за подобряване на стандарта на живот на населението;
5. Привличане на вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение на участието и подкрепата на ръководството на общината за подготовката и реализацията на плана.

2. Принципи на Комуникационната стратегия

Комуникационната стратегия се основава на следните основни принципи:

- Прозрачност – своевременно информиране на обществеността за изпълнението на дейностите по разработване и реализация на Плана за интегрирано развитие на общината 2021-2027 г.;
- Безпристрастност и откритост при идентифициране на проблемите и анализиране на събраните данни, информация и предложения от заинтересованите страни;
- Яснота, опростеност и точност в комуникацията с гражданите и заинтересованите страни;
- Отчетност и публичност на процесите по изготвяне и изпълнение на ПИРО – създаване на условия за провеждане на дебати, предоставяне на балансирана и обективна информация, както и осигуряване на възможност гражданите да изразяват своите очаквания и предложения;
- Законосъобразност – в съответствие с приетите и действащи нормативни актове в страната и общината;
- Защита на обществен интерес – изграждане на съпричастност в населението, бизнеса и структурите на гражданското общество (СГО) към проблемите на общината и мотивирането им за участие в нейното управление, чрез реални предложения за мерки, дейности и проекти;
- Координация с ОУП и други програми и стратегии, изпълнявани от общината;
- Ефективност на разходите – постигане на максимални резултати с наличните ресурси;
- Мониторинг, контрол и актуализация на мерките в комуникационната стратегия при необходимост.

3. Цели на Комуникационната стратегия

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастност и насърчи активно включване на гражданите на община Добричка и структурите на бизнеса и гражданското общество, развиващи дейност на нейната територия при идентифициране на основните нужди и проблеми и дефиниране на визията, целите и приоритетите за развитие в периода на действие на ПИРО 2021-2027 г.

Специфични цели:

1. Осигуряване на максимална публичност и прозрачност в процеса на разработване и изпълнение на ПИРО;
2. Насърчаване на активното участие на всички заинтересовани страни в процеса на подготовка и изпълнение на ПИРО;
3. Изграждане и поддържане на високо обществено доверие към процесите по изпълнение и управление на ПИРО;
4. Популяризиране на европейските фондове и национални програми като финансов инструмент за подобряване на развитието на община Добричка и качеството на живот;
5. Информирание на потенциални бенефициенти, извън общинската администрация за възможностите за финансиране на техни проектни идеи и бизнес начинания;
6. Изграждане на единен информационен стандарт за комуникация и диалог между местната власт, населението, структурите на гражданското общество и бизнеса в община Добричка;
7. Подпомагане на бизнеса и местната власт за сътрудничество при осъществяване на съвместни бизнес проекти, насърчителни мерки за инвестиции в общината, отдаване под наем и на концесии на общински имоти и др.;
8. Привличане на представители на съседни общини за реализация на интегриран подход при подготовката на ПИРО и генериране на идеи за съвместни проекти и дейности;
9. Насърчаване на публичното обсъждане на приоритетни въпроси за бъдещето на общината;
10. Осигуряване на канали за комуникация между всички заинтересовани страни.

4. Целеви групи

Определянето на целевите групи е важно, тъй като всяка група има собствени нужди и приоритети, свързани с реализацията на ПИРО. Определянето на информационните нужди на целевите аудитории ще отчита мненията, знанията и нагласите по отношение на информацията, необходима за вземане на решения, свързани с бъдещото развитие на общината.

Основните целеви групи на комуникационната стратегия на ПИРО са:

- а/ Общинска администрация;
- б/ Общински съветници;
- в/ Кметове на кметства и кметски наместници в общината;
- г/ Представители на бизнеса;
- д/ Представители на секторите: образование, култура, социални дейности, здравеопазване, спорт и туризъм;
- е/ Представители на НПО и СГО;
- ж/ Социално-активни граждани;
- з/ Представители на съседни общини;
- и/ Представители на медии/разпространители на информация.

Целевите групи, ангажираната администрация и разпространителите на информация съставляват основните заинтересовани страни, с различна роля и функция в процеса на подготовка, осъществяване, отчитане и комуникиране на ПИРО.

Постигането на конкретните цели на комуникационната стратегия зависи от планирането на обхвата и характера на основните послания, които ще се отправят към приоритетните целеви групи. Промените в съществуващите масови обществени нагласи налагат избор на стратегия за индиректен достъп до широк кръг заинтересовани страни. Насочената комуникация, която би

могла да формира устойчиви представи и критерии за оценка, гарантира в много по-голяма степен постигането на крайните цели. За трайна промяна в масовите нагласи е необходимо усилията да бъдат концентрирани към гарантирането на ефективна комуникация с целеви аудитории, които имат характер на референтни по отношение на значителни групи от населението. Чрез всяка една от тези аудитории ефективно могат да бъдат комуникирани различни части от общите послания на настоящата стратегия. Работата с всяка от тези групи предполага специфични действия и комуникационни форми, които да гарантират индивидуализацията на подхода и в същото време, координираността на усилията за постигане на крайните цели – активно участие в процесите на подготовка и реализация на ПИРО.

Общинска администрация-Добричка и нейните служители, както и Добрички общински съвет са основни участници в процесите за подготовка и изпълнение на ПИРО и са определени като водеща целева група и пряко заинтересована страна. Прилагането на интегриран подход налага привличането на кметовете на малки населени места и представители на съседни общини като участници в процеса на разработването и изпълнението на документа. Местният бизнес и насърчаването на инвестициите са от ключово значение за социално-икономическото развитие на общината и представителите на тази група са важна целева аудитория при разработването на ПИРО. В плана се залагат множество дейности и мерки, свързани с подобряване и развитие на основните сфери на социалния живот в общината и това налага привличането като партньори на представители на секторите: образование, култура, социални дейности, здравеопазване, спорт и туризъм. ПИРО е инструмент за цялостно подобряване качеството на живот в общината и НПО, СГО и социално-активните граждани са важни участници в процесите по неговата подготовка и реализация.

5. Основни форми на комуникация

Комуникационен тип стратегия се гради върху основата на адаптивност на комуникационните механизми и предварително заложен позитивизъм по отношение лансираната същност на посланията към хората. Комуникационната стратегия на ПИРО трябва да използва такива форми на комуникация, че да успее да насърчи участието на партньорите и заинтересованите страни в процеса на разработване и изпълнение на плана. В случая комуникационният тип стратегия е изградена върху разбирането, че медиите са равноправни участници в комуникационния процес, като на тях е определена ролята на медиатори.

Комуникационната стратегия на ПИРО се основава върху няколко основни подхода, които се прилагат, чрез следните комуникационни канали:

- **Директна комуникация** – анкети, въпросници, справки, интервюта и обществени обсъждания;
- **Комуникация чрез електронни, печатни и онлайн медии** – прессъобщения, участие на медиите и обществените обсъждания;
- **Интернет** – поддържане на актуална информация на сайта на община Добричка, възможност за споделяне на мнения и предложения, чрез он-лайн анкети или на електронна поща;
- **Работа с НПО** - комуникационната стратегия подкрепя инициативи на гражданското общество, насочени към специфични групи, които трудно могат да се достигнат чрез интернет и средствата за масово осведомяване.

Изборът на конкретни комуникационни средства и дейности е съобразен със:

- Спецификата на посланията за бъдещото развитие на общината;

- Характеристиките на целевите групи – реципиенти на посланията и избор на подходящи комуникационни канали за достигане до всяка от тях;
- Възможните дейности и форми за осъществяване на комуникацията;
- При комуникиране на послания, които засягат набор от различни целеви групи, се използва интегриран комуникационен микс, който да гарантира ефективността на комуникацията, както като дейности и форми, така и като канали.

6. Основни комуникационни дейности

1. Определяне на отговорен служител в Общинската администрация за изпълнение на комуникационната стратегия на ПИРО;
2. Публикуване на съобщение на сайта на Общината, че започва разработване на План за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г., членовете на работната група, определена от Кмета, телефон и електронна поща за мнения и предложения на гражданите;
3. Изготвяне на списъци на партньори и заинтересовани страни, които да бъдат привлечени за участие в процеса на подготовката и изпълнението на ПИРО, включително представители на съседни общини;
4. Провеждане на онлайн анкетно проучване сред гражданите за идентифициране на основните нужди и проблеми в общината и генериране на идеи за цели, приоритети, проекти и дейности, които да бъдат включени в ПИРО;
5. Провеждане на анкетно проучване сред кметове на малки населени места и кметски наместници за идентифициране на местните проблеми и генериране на идеи за дейности и проекти в селата;
6. Попълване на Въпросник за събиране на базови данни и информация за ПИРО;
7. Провеждане на обществено обсъждане на проекта на План за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г.

Проектът на документът се публикува предварително на сайта на Общината, за да могат максимален брой граждани да се запознаят със съдържанието му и да дадат обективна оценка, мнения и предложения.

8. Публикации в медии – прессъобщения и покани за участие в публичните събития се изпращат регулярно до местни и регионални медии.

Медиите са основен партньор и за популяризиране на изпълнението на ПИРО.

За осигуряване на одитна следа от изпълнението на комуникационната стратегия Общината следва да съхранява цялата информация от проведените медийни прояви и публични мероприятия, включително публикации, записи от интервюта и съобщения в медиите, покани, списъци с участниците и снимки от всяко събитие.

7. План за изпълнение на комуникационната стратегия

Планът за изпълнение на комуникационната стратегия определя начина на провеждане и управление на комуникационната стратегия. Целите на стратегията могат да се постигнат, като се приложат няколко основни подхода и комуникационни дейности. Те са съобразени със съответните целеви групи характера на посланията, насочени към тези целеви групи.

Целта на плана за изпълнение на комуникационната стратегия е да бъдат ясно и конкретно описани в хронологичен ред, мерките за популяризиране разработването на ПИРО и включването на максимален брой участници в процеса. Планът за изпълнение е съобразен с

идеята за създаване на устойчиви взаимоотношения с гражданите, неправителствените организации, бизнеса и други структури на гражданското общество на територията на община Добричка.

Планът за изпълнение на комуникационната стратегия дава възможност за:

- Осигуряване на базова информация за анализите;
- Индентифициране на нужди и проблеми в целевата територия;
- Повишаване нивото на разбиране на процесите на стратегическо планиране от гражданите;
- Генериране на подкрепа за заложените проекти и дейности в рамките на ПИРО;
- Създаване на модел за комуникация и диалог между местната власт, населението, структурите на гражданското общество и бизнеса в общината.

8. Резюме на проведените обсъждания и приноса на партньорите при разработването на ПИРО

Бизнес ситуация

Представителите на бизнеса – от микро до големи предприятия – са наясно какви са правомощията и възможностите на местната власт за осигуряване на благоприятни условия за бизнес в общината и по тяхна оценка онова, от което се нуждаят, е отвъд тях на полето на политиките, осъществявани от националното управление. Като най-голям проблем единодушно се определя недостига на работна ръка с нужната квалификация. Бизнесът вижда същността на проблема в образованието и обучението на кадри и според предприемачите следващите 10 години ще бъдат критични за фирмите, работещи на територията на общината заради необходимата смяна на поколенията в активната работна сила.

Макар потреблението да е намалено, то само по себе си не се очертава като проблем. Това, което производителите виждат като пречка, е „сивата икономика“, тоест нелоялната конкуренция на пазарни субекти, които не спазват правилата и отнемат от обема на поръчките и процента на печалба. Резултатът за изрядните производители е постоянен недостиг на средства.

Подчертано беше, че комуникацията на бизнеса с община Добричка е по-добра от тази с община Добрич и с Общинския съвет. Като причина за недостига на публични средства беше посочено, че „Данъците от дейността ни отиват не в община Добричка, а в община Добрич и в националния бюджет.“ Представителите на бизнеса признават, че общината полага усилия да предлага мерки, но със слаб резултат, тъй като „те са строго диференцирани само за малкия бизнес, а няма насочени нито към средния, нито към големия бизнес. Също така и не всички от малкия бизнес реално успяват да се възползват от тези мерки.“

Екология

Показателно е, че без съпътстващи обяснения представителите на бизнеса не разпознават екологичната тема като нещо, което ги засяга. Първичната им реакция е, че това е нещо прекалено скъпо, за да могат да си го позволят и е по-скоро негативна. Производителите я свързват с налагане на изисквания, но не и с ползи. Показателно е също, че макар да не си дават сметка за собствената си неосведоменост по темата от бизнес гледна точка (например аспекта зелена енергия), те осъзнават липсата на информираност на жителите на общината. В подпомогнатия дискусия за разделното сметосъбиране например беше изказано мнението, че населението не е подготвено за прилагане на подобни стандарти и преди да бъдат въведени е

необходима разяснителна кампания. Това се потвърждава и от досегашния опит, например за въвеждане на компостери, който е претърпял неуспех.

Инвестиционни намерения на местния бизнес

Принципно местният бизнес заявява инвестиционни намерения, но под условие за благоприятна икономическа и климатична ситуация. Инвестира се предимно в закупуването на нови машини и подобряване на работната среда. Затова преобладаващата нагласа е, че ако ситуацията е добра, ще бъдат правени инвестиции.

Оценка за развитието на общината през изминалия период

Преобладаващото мнение на представителите на всички заинтересовани страни е, че през последните години общината се развива в добра посока. Един от признаците за добро развитие е растящия брой млади семейства, които се заселват в близките до града села и предпочитат живота там. Сред най-проблемните аспекти са ВиК инфраструктурата и огромните загуби на вода, водещи до хроничен недостиг и ниско налягане във водоснабдяването, и пътната инфраструктура в много от населените места. Висока оценка се дава на социалните услуги и особено на грижата за самотно живеещи възрастни хора.

Прави впечатление, че за бизнеса основен проблем е недостига на работна ръка, въпреки че на територията на общината няма достатъчно работни места. Това показва, че квалификацията на местните работници не отговаря на нуждите на бизнеса и едновременно с това няма достатъчно възможности за заетост за нискоквалифицираната и неквалифицираната работна сила. Допълнителен проблем е, че наличните източници на финансиране не се оползотворяват. Обяснението на представителите на бизнеса за това е, че тези, до които има достъп, са насочени към дребния бизнес, но той не успява да се възползва, а за големите фирми няма възможности.

Специфичен потенциал

Община Добричка е преобладаващо земеделска и в тази област жителите ѝ виждат специфичния потенциал за развитие посредством по-добро оползотворяване на нейните дадености. По-конкретно бяха посочени две възможни интервенции:

- Привличане на млади хора към сектор земеделие, за да се осигури смяна на поколенията
- Развитие на зеленчукопроизводство – инвестиции в разработването и осигуряване на местни стоки на пазара.

Фактори за развитие

Като най-важни фактори за развитието на общината бяха определени привличането на инвеститори и човешки ресурси и повишаване на образованието и квалификацията на работната сила. Въпреки че проблемите с техническата инфраструктура бяха подчертани (ВиК и пътна), бизнесът и дори гражданите не ги поставят на първо място. Приоритетът категорично пада върху осигуряване от една страна на работни места и от друга на работна ръка за производителите. Участниците изискват насочване на вниманието към повишаване на качеството на образованието.

Като фактор от второ ниво беше посочено подобряване на туристическия продукт с цел привличане на по-голям туристопоток.

Спорт, култура, публични услуги

Състоянието на публичните услуги на територията на общината беше определено като незадоволително. Една често повтаряна критика се отнася до транспортната свързаност – транспортът до селата беше описан като много нередовен или несъществуващ. Проблемът няма

лесно решение, тъй като логистиката трудно може да бъде оптимизирана заради малкия брой пътници и нежеланието на превозвачите да предоставят транспортна услуга.

Макар да има достъп до лични лекари, качеството на здравните услуги се определя като спорно. Същите коментари бяха направени и по отношение на образователните услуги. Според участниците организиранят активен спорт е занемарен както в училищата, така и под формата на спортни клубове. Има нужда от инвестиции в съществуващата спортна база. Участниците подчертаха положителното отношение на общината към спорта и ежегодното повишаване на субсидията за издръжка, но само нейните усилия не са достатъчни. Слабо е и предлагането на извънкласни занимания по интереси за учениците. Читалищата се опитват да организират различни видове дейности, но и тяхното финансиране е частично.

Електронни услуги

Електронните услуги, които са налични – като пример беше дадено Бюрото по труда – се ползват активно и има удовлетвореност сред потребителите. Те обаче са крайно недостатъчни, особено за местния бизнес.

9. Комуникационен механизъм при изпълнение на ПИРО

Комуникационният механизъм служи за осигуряване на наблюдение, контрол, информация, отчетност и прозрачност относно изпълнението на ПИРО, постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация на плана. Принципът на партньорство и сътрудничество с представителите на различните групи заинтересовани страни следва да се прилага в рамките на целия процес на изпълнение на плана до неговото финално отчитане с последваща оценка.

Обществеността следва да бъде информирана за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са били изразходвани финансовите ресурси, с които е било обезпечено изпълнението на програмата за реализация на ПИРО. Гражданите имат възможност да участват в изпълнението на плана като партньори на администрацията или чрез реализацията на техни частни бизнес и социални проекти

Комуникационният механизъм предвижда мерки за комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процесите на изпълнение, отчитане и актуализация на ПИРО.

Предвиждат се следните мерки:

1. Ежегодна комуникация по електронна поща с представителите на заинтересованите страни и партньорите за получаване на обратна връзка и информация за техните проекти, дейности и инвестиции през годината, допринасящи за изпълнението на ПИРО;
2. Ежегодно публикуване на годишните отчетни доклади за наблюдение изпълнението на ПИРО;
3. Провеждане на годишна среща /през месец април всяка година/ с партньорите и заинтересованите страни за представяне и обсъждане на Годишния отчетен доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО;
4. Публикуване на сайта на Общината и обсъждане с партньорите и заинтересованите страни на доклада за междинна оценка на ПИРО;
5. Събиране на данни и информация от привлечените партньори и заинтересовани страни за идентифициране на нови проблеми и генериране на идеи за актуализация на ПИРО, при необходимост.

Комуникационният механизъм предвижда постоянна комуникация с медиите за популяризиране на всички изпълнявани проекти и дейности от програмата за реализация на ПИРО. На сайта на общината ще се публикуват докладите за годишна и междинна оценка на плана, за да се информира обществеността за постигнатия напредък в изпълнението му.

ЧАСТ IV. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД - ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Приоритетните зони за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие) на територията на общината се определят на база на резултатите от социално-икономическия анализ и анализа на силните и слабите страни, както и на потенциалите за развитие. В тези зони основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, проектите и дейностите предвидени в програмата за реализация на ПИРО.

Зона за прилагане на интегриран подход/въздействие е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове. Зоните за въздействие се определят на базата на общи характеристики на определена територия и/или общи проблеми или потенциали за развитие.

Зоните за въздействие могат да бъдат както части от територията на общината с конкретно функционално предназначение (например зони с преобладаващи административни/публични функции, индустриални или бизнес зони, зони за култура, за отдих и туризъм, зони с преобладаващи жилищни функции, зони за транспортна дейност и т.н.), така и други специфични обособени територии с идентични характеристики или собствен потенциал за развитие (например зони с потенциал за коопериране със съседни общини).

Приоритетни зони за въздействие в рамките на общината

Принадлежността на община Добричка към 5-то йерархично ниво (съгласно Актуализираната НКПР), както и отсъствието на общински център не налага задължително определяне на „градски зони на въздействие“ при разработването на ПИРО. Предвиждането на проекти и мерки за развитие на територията на общината е извършено в съответствие с конкретните нужди на територията и местоположението на конкретни терени и обекти.

По-съществен интерес представлява определянето на зони за приоритетно въздействие за цялата община. Изготвеният Общ устройствен план на общината не дефинира подобно зонироване. Община Добричка не е изготвяла и Концепция за пространствено развитие в съответствие с изискванията на Закона за регионално развитие към съответния момент. Поради тези причини, предложението за приоритетни зони за въздействие е изготвено съгласно резултатите от направения социално-икономически анализ, идентифицираните потенциали за развитие, както и предвижданията на стратегическите и планови документи от по-високо ниво. Отчитайки факторите, свързани с броя и разпределение на населението, транспортна достъпност, съществуваща икономическа активност, регистрирани частни инвестиционни намерения и потенциал на отделните части на територията, са определени няколко типа приоритетни зони за въздействие в рамките на общината:

Зони за икономическо развитие – обхваща селата с изразена икономическа активност и прилежащите им територии, вкл. зони на съществуващи производствени мощности:

- Зона „Юг“ – Стожер, Дончево, Стефаново, Бранище, Славеево и селата в близост по транспортно направление Добрич – Варна;
- Зона „Изток“ – Паскалево, Победа, Плачидол и селата в близост до планираната Индустриална зона „Добрич“;
- Зона „Запад“ – Карапелит, Фелдфебел Денково и селата по протежение на транспортно направление Добрич – Силистра.

Зона „Осигуряване на социални функции“ – обхваща територията на общината – благоустрояване и рехабилитация на улична мрежа, публични пространства, сграден фонд за предоставяне на публични услуги. Осигурената транспортна достъпност, техническа инфраструктура, здравни и социални услуги предполагат задържане на населението и възможност за привличане на инвестиции с фокус устойчиво развитие на общината.

Зона за развитие на селски туризъм, съчетан с културен, познавателен и еко туризъм – обхваща териториите със защитени зони и тези, включени в маршрути за културен туризъм, развити в рамките на ОУП и изпълнявани проекти за трансгранично сътрудничество. Въз основа на представеното зонироване и с оглед ефективното оползотворяване на финансовите ресурси и постигане на цели за подобряване качеството на обитаване и забавяне на процесите за обезлюдяване на територията следва инвестициите за благоустрояването на населените места да бъдат насочени приоритетно към определените като специфични центрове в дефинираните зони.

Концепцията на зоните за въздействие следва да бъде приложена и за целите на идентифициране на възможностите за развитие на функционалните връзки със съседни общини в зависимост от характеристиките и потенциала на всяка от зоните.

Потенциални проекти за прилагане на интегриран териториален подход при сътрудничество с други общини:

- Включване в икономически проекти на община Добрич чрез модернизиране на образованието и реконструкция и рехабилитация на пътната инфраструктура и модернизиране на общинския и междуобщинския транспорт;
- Подобряване на транспортната достъпност и създаване на качествени работни места;
- Включване в интегрирани туристически проекти и развитие на туристически маршрути за оползотворяване на КИН и природни ресурс;
- Валоризиране на природното наследство и потенциала на защитени зони – с общини Балчик, Аксаково, Крушари;
- Включване в проекти за екологични инвестиции;
- Управление на отпадъците и развитие на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Добрич, Добричка, Тервел, Никола Козлево, Крушари, Каварна, Шабла, Генерал Тошево и Балчик“;

ПРОЕКТ

Зона	Центрове	Инвестиционни мерки	Функционални връзки със съседни общини	Потенциални проекти със съседни общини
Зона за икономическо развитие „Юг“	Стожер	Благоустрояване, ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ	Община Добрич Община Аксаково Община Балчик	Община Добрич - Привличане на инвестиции и създаване на качествени работни места (ИТИ) Община Добрич и община Аксаково - Подобряване на транспортната достъпност и създаване на качествени работни места (ИТИ) Община Аксаково във връзка с планирано изграждане на изграждане на нова индустриална зона Варна–Аксаково (ИТИ) Община Аксаково във връзка с разширение на път I-29 Добрич – Стожер - Варна Община Аксаково във връзка с потенциално развитие на туристически маршрути в посока ЗЗ „Батова“; развитие на познавателен и еко туризъм (ИТИ) Община Балчик – рехабилитация на пътна мрежа за осигуряване икономическото развитие и ежедневни трудови пътувания към крайбрежието на заетите в туристическия сектор, развитие на познавателни туризъм в района Варна-Балчик-Каварна-Добрич (ИТИ)
	Дончево	Благоустрояване, ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Стефаново	Благоустрояване, ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Славеево	Благоустрояване, ВиК Улично осветление ЕЕ Обществени сгради ЕЕ		
	Бранище	Благоустрояване, ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
Зона за икономическо развитие „Изток“	Паскалево	Благоустрояване, ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ	Община Добрич Община Генерал Тошево	Изграждане на икономическа зона Добрич (ИТИ) Община Добрич - Привличане на инвестиции и създаване на качествени работни места (ИТИ) Община Добрич/ община Генерал Тошево - Подобряване на транспортната достъпност и създаване на качествени работни места (ИТИ)
	Победа	Благоустрояване, ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Плачидол	Благоустрояване, ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Стефан Караджа	Благоустрояване, ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Царевец	Благоустрояване, ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		

**План за интегрирано развитие на община Добричка 2021 – 2027 г.
Актуализация 2024 г.**

Зона	Центрове	Инвестиционни мерки	Функционални връзки със съседни общини	Потенциални проекти със съседни общини
Зона за икономическо развитие „Запад“	Карапелит	Благоустройство, ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ	Община Добрич Община Тервел	Община Добрич - Привличане на инвестиции и създаване на качествени работни места (ИТИ) Община Добрич - Подобряване на транспортната достъпност и създаване на качествени работни места (ИТИ) Община Тервел - Подобряване на транспортната достъпност и създаване на качествени работни места (ИТИ)
	Фелдфебел Денково	Благоустройство ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Ловчанци	Благоустройство ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
Зона „Осигуряване на социални функции“	обхваща територията на общината	Благоустройство ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		Рехабилитация и развитие на транспортна инфраструктура (ИТИ)
Зона за развитие на селски туризъм, съчетан с културен, познавателен и еко туризъм	Обхваща териториите със защитени зони и тези, включени в маршрути за културен туризъм, развити в рамките на ОУП и изпълнявани проекти за трансгранично сътрудничество	Благоустройство ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ Изграждане на туристически пътеки, маркировка Реставрация, социализация на обекти на КИН и природно наследство Дигитализация на ресурси на КИН и читалища	Община Балчик Община Тервел Община Крушари	Рехабилитация и развитие на транспортна инфраструктура (ИТИ) Развитие на туристически маршрути за оползотворяване на КИН и природни ресурс (ИТИ)

ЧАСТ V. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Изменението на климата е тема, която е във фокуса на всички страни по света и оценката му в дългосрочен план заема важно място в процесите на стратегическо планиране на национално, регионално и местно ниво. Проведените изследвания показват прогнозно изменение в модела на валежите, което ще доведе до намаляване на речния отток, едновременно с прогнозно увеличаване на температурата. На Европейско ниво очакванията са до 2080 г. годишните валежи да намалееят на до 40% от нивата на 1990 г. Температурите ще бъдат в обхват от 4°C до 5°C над днешните нива. По-малкото валежи и по-високите температури ще доведат до по-голям риск от засушаване, недостиг на вода, горещи вълни, пожари в горите и загуба на биоразнообразие. Това поставя въпроса за управлението на природните ресурси (вода, почва, въздух, биоразнообразие и биомаса) в условията на засушаване и затопляне, както и подобряване на управлението в случай на риск от наводнение.

На 11 декември 2019 г. Европейската комисия (ЕК) оповести идеята си за т.нар. Европейски зелен пакт, станал известен като Европейска зелена сделка (European Green Deal). Основната му цел е да превърне Европа в първия неутрален по отношение на климата континент до 2050 г. Пактът включва пътна карта с действия за по-ефективно използване на ресурсите, чрез преминаване от линейна към кръгова икономика и за спиране на изменението на климата, обръщане на тенденцията за загуба на биологично разнообразие и намаляване на замърсяването на околната среда. Планът обхваща всички сектори на икономиката и по-специално транспорта, енергетиката, селското стопанство, строителството, а също така и промишлените отрасли стоманодобив, производството на цимент, информационни и комуникационни технологии (ИКТ), текстилната индустрия, производството и употреба на химикали.

За реализация на амбициозния проект, през следващото десетилетие се планират редица дейности в различни сфери:

- Чиста енергия – декарбонизация на енергийната система, с фокус върху енергийната ефективност и осигуряване на енергия, базирана предимно на ВЕИ. Намаляване на емисиите до 2030 г. с 50 – 55% спрямо стойностите от 1990 г.;
- Устойчива индустрия – нова промишлена политика, основана на концепцията за кръгова икономика. Декарбонизация и модернизация на енергоемки отрасли, като стоманодобива и производството на цимент. Политиката за „устойчиви продукти“ поставя като приоритет намаляването и повторното използване на суровини, преди тяхното рециклиране. До 2030 г. всички опаковки следва да отговарят на изискванията за повторно използване или рециклиране. Предвижда се въвеждане на схеми за обратно изкупуване на технически средства: мобилни телефони, таблети или зарядни устройства за последващо рециклиране;
- Изграждане и реновиране на сгради – политиката насърчава строителството на енергийно ефективни сгради и подкрепа на инициативи за саниране (предвидена е помощ за 50 милиона потребители и саниране на социални жилища, училища и болници);
- Транспорт – 90% намаление на емисиите на парникови газове в транспорта до 2050 г.;
- Биоразнообразие – нов подход в стратегиите за биологичното разнообразие и за опазване и развитие на горите, предложения за „зелени“ европейски градове и за увеличаване на биологичното разнообразие в градските пространства, засаждане на нови дървета и

възстановяване на увредените или с изчерпани ресурси гори, популяризиране и използване на водораслите и други нови източници на протеини.

➤ Стратегия „От фермата до трапезата“ – в нея са заложени амбициозни цели:

- Намаляване с 50% на употребата на химически пестициди и свързания с тях риск и намаляване с 50% на употребата на по-опасни пестициди в срок до 2030 г.
- Намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50%, като се гарантира недопускане на влошаване на плодородието на почвите. Това ще доведе до намаляване с минимум 20% на употребата на торове до 2030 г.
- Намаляване с 50% на продажбите на антимикробни средства за селскостопанските животни и за аквакултурите до 2030 г.
- Въвеждане на биологични норми за обработка на 25% от земеделската земя до 2030 г.

В стратегията е заложена и цел до 2025 г. във всички селски райони да бъде осигурен достъп до високоскоростен широколентов интернет, за да се даде възможност за цифрови иновации.

➤ Намаляване на замърсяванията – планът за постигане на нулеви емисии има за цел предотвратяване на замърсяването на въздуха, водата и почвата. Предвидените мерки са свързани със съхраняване на биологичното разнообразие в езера, реки и влажни зони, намаляване на вредното замърсяване от пластмасови микрочастици и лекарствени продукти, преразглеждане на стандартите за качество на въздуха, защитата на гражданите от опасни химикали чрез нова стратегия, насочена към постигане на устойчивост и нетоксична околна среда, намаляване на замърсяването от големи промишлени инсталации, предоставяне на подкрепа на местните власти за постигане на по-чист въздух за гражданите.

Зелената сделка е придружена от Инвестиционен план за устойчива Европа, който се предвижда да бъде финансово обезпечена чрез т.нар. Механизъм за справедлив преход. Фондът за справедлив преход (ФСП): допълнителни 7.5 млрд. евро към средствата по Кохезионната политика по Многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021 – 2027 г. Разпределените средства за България са 458 млн. евро.

Действията по отношение изменението на климата имат своята законодателна рамка на международно, европейско и национално ниво. Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.) и Парижкото споразумение (2015 г.).

Задълженията по ограничаване и адаптиране към измененията на климата са регламентирани в националното законодателство в Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК). Член 2 от ЗОИК определя неговата основна цел: „... да гарантира намаляване на емисиите парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове и ограничават изменението на климата:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела на енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;

- Насърчаване използването на обществен транспорт;
- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) също има отношение към климатичните промени, тъй като регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

В унисон с европейската „зелена политика“ в България е разработена Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт до 2030 година. Тя отразява новия контекст на политиките, свързани с климатичните промени. Националната стратегия задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления, като идентифицира и потвърждава необходимите действия както за цялата икономика, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна интегрирана тема.

Селско стопанство

Сектор „Селско стопанство“ е особено уязвим по отношение на изменението на климата и демонстрира разнообразни потенциални въздействия. В същото време съществуват известни възможности за извличане на ползи от промените. Въздействието на изменението на климата в земеделието е свързано с добивите и качеството на културите, селскостопанската производителност, промените в продължителността на вегетационния период, добивите от животновъдство, засушаване на почвата, ерозия, засоляване, загуба на земя и загуба на доходи.

Биоразнообразие и екосистеми

Биологичното разнообразие и екосистемите са особено уязвими по отношение на изменението на климата и демонстрират разнообразни потенциални въздействия, като например загуба на генетично разнообразие, нарушаване на жизнените цикли и фенологичните фази на видовете, влошаване на местообитанията и въздействие върху екосистемните услуги.

Енергетика

Изменението на климата може да повлияе на енергийния сектор по много начини - то може да причини щети на инфраструктурата и оборудването, да доведе до понижаване на качеството на въглищата, да увеличи риска от топлинен стрес за работниците, които работят на открито, да намали ефективността на електроцентралите, да намали наличността на вода за охлаждане, да създаде несигурност по отношение на производството на електроенергия, да понижи ефективността на производството на слънчева и вятърна енергия, да предизвика промени в потреблението на енергия и да намали нуждата от отопление.

Гори

България е богата на гори, но изменението на климата е потенциален двигател на значителни промени. Основна уязвимост представляват специфични за различните видове физиологични реакции. Някои видове дори биха могли да нямат адаптивност, за да се справят с новите климатични условия. Други уязвимости включват несигурност по отношение на

взаимодействието между видовете, фактът, че големи площи с иглолистни насаждения са на твърде ниска надморска височина. Изменението на климата може да доведе и до повишена вероятност за възникване на големи пожари и други смущения, както и да създаде по-благоприятни условия за инвазивни видове. Предизвикателство представляват и дървата за огрев като преобладаващ продукт от дървен материал.

Човешко здраве

Изменението на климата влияе върху човешкото здраве чрез температурите и влажността (сърдечно-съдови заболявания, удари, трансмисивна заболяемост, инфекции, респираторни заболявания, алергии), екстремните метеорологични явления и пожарите (смъртност, болести, свързани с водите и храните, посттравматично стресово разстройство) и промяната във валежите (бактериални инфекции и стомашно-чревни проблеми).

Туризм

Поради своя териториално концентриран, зависим от времето и изключително сезонен характер, туризмът в България е уязвим по отношение на изменението на климата. Уязвимостта се състои от краткосрочни и дългосрочни заплахи, въпреки че по-високите температури по-рано и по-късно през годината могат да направят междинните сезони по-привлекателни. Основните рискове, свързани с изменението на климата, включват по-малък брой туристи, по-кратък зимен сезон, по-кратък среден престой, здравословни проблеми за туристите, по-лоши условия за отдих на открито, увреждане на туристическата инфраструктура и суперструктура, затруднен достъп до туристическите дестинации и недостиг на вода. Възможностите, които биха могли да възникнат от изменението на климата включват по-дълъг летен сезон и междинни сезони, развитие на нови туристически продукти и по-малка нужда от отопление през зимата и междинните сезони.

Транспорт

Основните видове транспорт, които ще бъдат повлияни от гледна точка на предоставянето на услуги, са пътния и железопътния транспорт, следвани от водния и въздушния транспорт. Очаква се най-значителното въздействие върху инфраструктурата да бъде причинено от наводненията и свлачищата поради по-високата честота на силни валежи. Други явления, които се очаква да засегнат сектора са виелиците, снеговалежите и екстремните горещини. Очаква се метеорологичните събития, свързани с изменението на климата да окажат отрицателно въздействие върху всички участници в транспортния сектор (влошаване на състоянието, щети, временно затваряне на участъци /възли от пътната инфраструктура), транспортните оператори (по-високи оперативни разходи и прекъсвания на дейностите), потребителите на пътната мрежа (забавяния, удължено време на пътуване, дискомфорт при пътуване) и крайните потребители и обществото като цяло (по-високи разходи за транспортна инфраструктура и транспортни дейности).

Градска среда

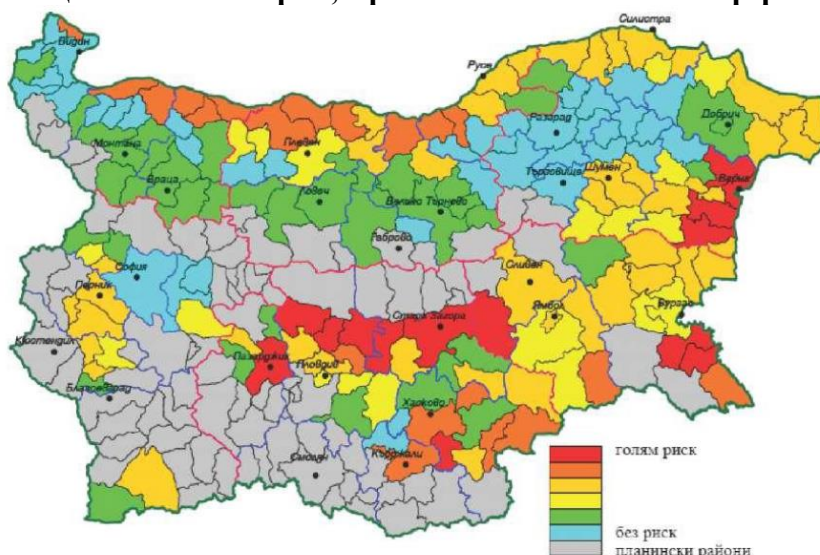
В градските райони очакваните въздействия от климатичните събития включват щети за сградите и градската инфраструктура, последици за здравето, застрашени основни услуги, вкл. доставка на храна и електричество, намалена достъпност на средата и воден стрес, както и увеличен финансов натиск върху общините за поддръжка на инфраструктурата и съоръженията и персонала за спешна помощ. Големите градове ще бъдат по-уязвими по отношение на екстремните метеорологични явления, тъй като техните централни градски части обикновено са с по-голяма плътност, интензивен трафик, с по-малко зелени и отворени пространства и със стара инфраструктура с ограничен капацитет. Уязвимите групи, вкл. хората, които живеят под

прага на бедността, в лоши жилища, бездомните, възрастните и болните хора, ще бъдат засегнати в по-голяма степен.

Води

Очаква се изменението на климата да окаже значително въздействие върху хидрологията на реките в България, като прогнозите са за спад с около 10 процента за следващите 30 години. Възможно е да настъпят значителни промени в сезонното разпределение на оттока на реките, с увеличение през зимата и пролетта и спад през лятото и есента. Рисковете и уязвимостта, свързани с водите, включват опасност от наводнения и суша. Рисковете от наводнения засягат цялата страна, докато рисковете от засушаване застрашават районите с прогнозиран недостиг на вода. Районите, които използват подпочвени води, са с по-нисък риск. Вероятни са по-високи рискове в районите, които използват повърхностни води и имат значителни туристически дейности. Черноморският район изглежда най-уязвим по отношение на риска от недостиг на вода. Основните уязвимости по отношение на изменението на климата са системите за производство на водоелектрическите централи, водните услуги (водоснабдяване, канализация и мелиорация), състоянието и готовността на водната инфраструктура, както и готовността на операторите и населението, поради липса на предишен опит с наводнения и засушаване. Рисковете за инфраструктурата и услугите произтичат от щети, неправилна експлоатация и нискокачествени или недостатъчни услуги. Биологичното разнообразие е изложено на риск в резултат от наводненията и засушаванията.

Фигура 12: Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване⁶

Визията на Националната стратегия за АИК е: „Да се развие най-високото възможно ниво на устойчивост на страната срещу изменението на климата, като се вземат всички необходими и изпълними мерки и по този начин се гарантира безпрепятствено функциониране на икономическите сектори на страната, защита на здравето и благосъстоянието на населението и опазване на природните богатства“. Крайната цел е природната среда, сградите и

⁶ Източник: Доклад „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф. дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска Академия на Науките

инфраструктурите, здравеопазването и спешната помощ, както и ключовите икономически сектори да станат не само устойчиви на рисковете, но и готови да се възползват максимално от възможностите. Към Стратегията има План за действие, който описва какви действия за адаптация следва да бъдат предприети, по икономически сектори, като се посочват потенциални последици за бюджета и източници на финансиране, предвидената продължителност и очакваните резултати, показателите за изпълнение и отговорните институции. Отделни фактологични справки за всеки сектор разглеждат планирането на действията по сектори.

Според проучване на Националния институт по метеорология и хидрология /НИМХ/ към БАН, община Добричка попада в район със среден риск за почвено-атмосферно засушаване, в резултат на климатичните промени.

Община Добричка не попада в списъка с райони със значителен потенциален риск от наводнения, включен в Плана за управление на риска от наводнения на Дунавския район за басейново управление 2022-2027 г. и в Плана за управление на риска от наводнения на Черноморския район за басейново управление 2022-2027 г.

Община Добричка е разработила Програма за намаляване на риска от бедствия 2020-2025 г., в която са предвидени конкретни мерки и действия при различни природни бедствия и катастрофични събития.

Въпреки, че по данни на модела, изработен от НИМХ, промените във валежите и температурите на въздуха ще се случват бавно и постепенно, те вече се проявяват в различни райони на България и създават сериозни затруднения с водоснабдяването на населението, реколтата, горски пожари, наводнения и други. За това е необходимо в ПИРО да се включат мерки за смекчаване и адаптиране към климатичните промени, спазването и съобразяването с които е от изключителна важност за устойчивото развитие на общината.

Представената в Националната стратегия за АИК рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности, свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки, които следва да се предприемат и от Община Добричка са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване изменението на климата** (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парников ефект);
- **Мерки за адаптация към изменението на климата** (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици от измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможности, появили се вследствие на климатичните изменения).

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност.

Действащата към настоящия момент стратегическа и нормативна рамка, позволяват да бъдат открити някои основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават дейностите и проектите, включени в ПИРО на община Добричка за периода 2021-2027 г. Те се основават и на приетия от Министерството на околната среда и водите Трети национален план за действие по изменение на климата.

В рамките на програмния период 2021-2027 г. са препоръчителни следните мерки за ограничаване изменението на климата и адаптиране към климатичните промени:

Общи мерки:

- Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в мерките за реализация на ПИРО и в секторните документи на екологичната политика на община Добричка – Програма за намаляване на риска от бедствия 2020-2025 г., Програма за опазване на околната среда, Програма за управление на отпадъците, Програма за енергийна ефективност, Краткосрочна и Дългосрочна общински програми за насърчаване използването на енергия от ВЕИ и биогорива и други.
- Формиране на партньорски мрежи и реализация на интегрирани проекти за подобряване на екологичната обстановка и качеството на живот в община Добричка.
- Повишаване информираността и ангажираността на гражданите относно екологичните въпроси и проблемите с изменението на климата.
- Повишаване на административния капацитет в Община Добричка за изпълнение на екологична политика и реализиране на проекти и дейности за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофични събития, изменението на климата и околната среда.
- Разработване на общинска система за информация за климата и ранно предупреждение.
- Приемане на общинска програма за ограничаване на рисковете от бедствия и аварии.

Мерки за ограничаване изменението на климата:

- Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради;
- Повишаване на енергийната ефективност на уличното, фасадно и парково осветление;
- Повишаване използването на ВЕИ в общината;
- Изграждане на съвременни отоплителни и охлаждащи системи;
- Развитие на „зелена икономика“, чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи в местните предприятия;
- Съхраняване на горския фонд, подобряване управлението на горите и залесяване на незалесени територии;
- Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в сескостопанското производство;
- Развитие на биологично земеделие;
- Развитие на напоителните системи и увеличаване на напояваната площ;
- Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедно движение;
- Подобряване на системите за управление на различните потоци отпадъци;
- Закриване и рекултивация на нерегламентирани замърсявания на територията на общината;
- Засилен контрол върху запалването на стърнищата и други.

Мерки за адаптация към изменението на климата:

- Частична корекция на речни корита при необходимост не само в населените места, а и извън урбанизираните територии;
- Прочистване на речни участъци и дерета за избягване на риска от високи приливни вълни;
- Ремонт и укрепване на мостови съоръжения, подпорни стени, диги и др.;

- Подобряване на водоснабдителната и канализационна мрежа и ефективно използване на водните ресурси;
- Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство на територията и застрояване, съобразени с климатичните промени;
- Изграждане на съоръжения срещу наводнения;
- Поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения;
- Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски и полски пожари;
- Селектиране на сухоустойчиви култури и използването им в земеделието;
- Поддръжка и подобряване на съществуващите местообитания на аквакултурите;
- Въвеждане на енергоспестяващи и водоспестяващи технологии в местните предприятия;
- Поддържане на биоразнообразието, генетичното разнообразие и устойчивостта на горите; идентифициране на редки видове със сериозен риск от изчезване и защита на текущото им състояние, планиране на тяхното възобновяване и потенциална миграция;
- Изграждане на способности за управление на риска от бедствия и реагиране при извънредни ситуации и осигуряване на достатъчно и модерно оборудване.

ЧАСТ VI. МЕРКИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Привличането на инвестиции е ключов инструмент за увеличаване на местния икономически потенциал, повишаване конкурентоспособността на съществуващите и създаване на нови предприятия и активизиране на пазара на труда, насочено към разкриването на нови устойчиви работни места в общината.

Съгласно нормативните изисквания на Чл.11. от Закона за насърчаване на инвестициите /ЗНИ/, кметът на общината осигурява провеждането на политиката за насърчаване на инвестициите на територията на общината при разработването и изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината /ПИРО/ и на програмата за реализирането му. Това налага включването в ПИРО на мерки за насърчаване на инвестициите, които да съответстват на разпоредбите на Закона за насърчаване на инвестициите, Правилника за неговото прилагане и на Наредбата на община Добричка за насърчаване на инвестициите с общинско значение и издаване на сертификати за инвестиция клас В.

Общинското ръководство следва да положи усилия за привличане на инвестиции за модернизиране на съществуващите и изграждане на нови индустриални зони, при доказан икономически ефект и наличие на инвеститори. Необходимо е създаване на устройствени условия и обновяване на инфраструктурите за повишаване на привлекателността на територията за развитие на икономически дейности. Създаването на индустриални зони, производствени бази и логистични центрове, отговарящи на съвременните високотехнологични изисквания означава, че трябва да се предложат достатъчно такива терени, за да могат инвеститорите да имат избор. Общият устройствен план на община Добричка предвижда достатъчно такива територии, позволяващи разширяване на съществуващите и създаване на нови зони за развитие на индустриални и складови дейности.

Основните цели, които се поставят с мерките за насърчаване на инвестициите са:

1. повишаване конкурентоспособността на икономиката на територията на община Добричка, чрез насърчаване на инвестициите за научни изследвания, иновации и технологично развитие в производства и услуги с висока добавена стойност, при спазване принципите на устойчивото развитие;

2. подобряване на инвестиционния климат;
3. създаване на нови работни места;
4. стимулиране развитието на местния бизнес, чрез привличане на инвеститори и подпомагане дейността на фирмите, които развиват дейност на територията на общината.

Инвестиционните проекти с общинско значение с издаден сертификат клас В от кмета на Община Добричка се насърчават с мерките по реда на чл. 22з, ал. 3 от ЗНИ и по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане, Закона за данък върху добавената стойност, Закона за насърчаване на заетостта и Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, ако отговарят на предвидените в тях условия.

По реда на нормативната уредба се насърчават инвестиции в дълготрайни материални и нематериални активи и свързаните с тях нови работни места, осъществявани на територията на община Добричка, в съответствие с изискванията на Регламент(ЕС) № 651/2014.

Инвестициите трябва да отговарят на условията на чл. 12, ал. 2 ЗНИ, както следва:

1. да са свързани със създаването на ново предприятие, с разширяването на съществуващо предприятие/дейност, с диверсификация (разнообразяване) на производството на предприятието/дейността с нови продукти или със съществена промяна в цялостния производствен процес на съществуващо предприятие/дейност;
2. да се осъществяват в икономически дейности, посочени в правилника за прилагане на закона със съответните кодове, определени съгласно действащата Статистическа класификация на икономическите дейности в Европейската общност (NACE), съответно нейното пряко приложение в Република България чрез съответстващата класификация;
3. най-малко 80 на сто от приходите от изпълнявания инвестиционен проект да са от икономически дейности по т. 2 за срока по т. 8 /по-долу/;
4. срокът за изпълнение на инвестицията да е до три години от датата на започване на работата по проекта до неговото завършване, включително за голям инвестиционен проект по смисъла на чл. 2, § 52 и чл. 14, §13 от Регламент (ЕС) № 651/2014;
5. инвестициите в един обект да не са под минималния размер, определен с правилника за прилагане на ЗНИ, който размер може да бъде намален:
 - а) до три пъти за инвестиционни проекти, които ще се реализират изцяло в административните граници на икономически необлагодетелстваните региони, определени с правилника за прилагане на закона;
 - б) до три пъти за инвестиции във високотехнологични дейности от индустриалния сектор на икономиката, определени с правилника за прилагане на закона;
 - в) до пет пъти за инвестиции във високотехнологичните дейности от сектора на услугите, определени с правилника за прилагане на закона;
 - г) над пет пъти, когато се създава и поддържа заетост по смисъла на т. 7 във високотехнологични дейности или в икономически необлагодетелстваните региони и до три пъти в останалите икономически дейности, като изискванията към заетостта се определят с правилника за прилагане на закона;
6. най-малко 40 на сто от приемливите разходи за материални и нематериални активи да се финансират чрез собствени ресурси или чрез външно финансиране под форма, която изключва публична подкрепа;
7. инвестициите да създават и поддържат заетост, която отговаря едновременно на условията съгласно чл. 14, §9 от Регламент (ЕС) № 651/2014:
 - а) да е пряко свързана с осъществяването на инвестиционния проект;

б) инвестиционният проект да води до нетно увеличение на броя на служителите в съответното предприятие/организация в сравнение със средния брой на служителите през предходните 12 месеца;

в) създадената заетост да се поддържа за минимален период от 5 години в случай на голямо предприятие и за минимален период от 3 години в случай на МСП;

8. инвестицията в икономическата дейност по т. 2 да се поддържа в съответния регион по местонахождение най-малко 5 години, а в случай на малки и средни предприятия - три години, считано от датата на нейното завършване, съгласно чл.14, §5 от Регламент (ЕС) № 651/2014 г.

В интернет страницата на Община Добричка следва да се поддържа актуална електронна база данни на следната информация:

- актуален списък със свободни терени и недвижими имоти за осъществяване на инвестиции;
- формуляри и образци за кандидатстване за получаване на сертификат за инвестиция клас В и ползване на насърчителните мерки;
- информация за издадените сертификати за инвестиция клас В;
- прилаганите мерки за насърчаване на инвестицията при спазване на изискванията за наблюдение и прозрачност на информацията в областта на държавните помощи.

Инвестициите се определят като клас В с общинско значение, въз основа на критериите за размер на инвестициите и заетостта. Проектите с общинско значение се насърчават като инвестиции клас В, когато се реализират в административните граници на общината и отговарят на нормативните изисквания.

Инвестиционните проекти с общинско значение с издаден сертификат клас В от кмета на общината се насърчават с мерките по реда на чл.22з, ал.3. от ЗНИ, както следва:

1. съкратени срокове за административно обслужване, предоставяно от Общината;
2. индивидуално административно обслужване;
3. придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти - частна общинска собственост, по реда на чл.22а, ал.1, т.2 и 4 при спазване на условията по чл.22а, ал.2 - 8 и 13.

Препоръчителни мерки за насърчаване на инвестициите:

- Създаване на инвестиционен модул в сайта на Общината с презентации на дейността на местните фирми и информация за индустриални зони, свободни терени, сгради и др.
- Съкратени срокове за административно обслужване, предоставяно от Общината на инвеститорите чрез общинската администрация, в срокове с една трета по-кратки от предвидените за съответните административни услуги.
- Индивидуално административно обслужване – извършва се безплатно от служители на Общинската администрация, пред съответните компетентни органи, като включва:
 1. информиране на инвеститорите за необходимите и приложими процедури към конкретния инвестиционен проект, съобразно неговите специфики, нормативни изисквания;
 2. съдействие и помощ при попълване, подаване и получаване на необходимите документи, за реализиране на проекта, от ангажираните институции, след заплащане на дължимите такси (съгласно съответния закон);
 3. осигуряване на контакт между инвеститора и съответната администрация, задължена за издаване на необходимите документи и други.

- Придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти – частна общинска собственост, необходими за реализиране на инвестиционния проект, след преговори с инвеститора и извършване на оценка (съгласно ЗНИ, ППЗНИ и общинската Наредба за насърчаване на инвестициите).
- Облекчен режим (без търг или конкурс) при придобиване право на собственост или ограничени вещни права (право на ползване, на преминаване и др.) върху недвижими имоти - частна общинска собственост – важи за инвестиции клас „А“ и „Б“ от ЗНИ.
- Изграждане с публични средства на елементи на техническата инфраструктура, необходими за осъществяване на един или повече инвестиционни проекти.
- Данъчни облекчения при определяне размера на местните данъци и такси за определен брой години след реализиране на инвестицията.
- Изготвяне на реализация на ежегоден План за действие за общинските концесии, с цел привличане на инвеститори за стопанистване и/или управление на общински имоти, обекти и/или предоставяне на публични услуги.
- Съдействие за осигуряване на квалифициран персонал за предприятията на инвеститорите, включително чрез организиране на обучения, финансирани от различни програми и проекти, стажантски програми, дуално обучение и други механизми.
- Участие в български и международни икономически и инвестиционни форуми, борси и търговски изложения и организиране на бизнес посещения на потенциални инвеститори.

ЧАСТ VII. ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Програмата за развитие на туризма в община Добричка е изготвена като самостоятелен раздел в ПИРО, в изпълнение на нормативните изисквания на чл.11 от Закона за туризма (ДВ. бр.17 от 25.02.2020 г.). Настоящата Програма е в съответствие с приоритетите на Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма в България 2014-2030 г., Концепцията за туристическо райониране на България и е съобразена със задачите на Плана за интегрирано развитие на община Добричка за периода 2021-2027 г. и съществуващите местни туристически ресурси.

Община Добричка няма много голям туристически потенциал и по-скоро се развива като хинтерланд, подкрепящ с човешки ресурси и хранителни продукти близките курорти по Северното черноморие. Туризмът играе ролята на допълващ сектор в местната икономика. Основните направления на неговото развитие се основават на семейния и посетителски туризъм – селски/екотуризм – развиващ се преимуществено в еднократни посещения на исторически забележителности или фестивали или краткотрайно настаняване в къщи за гости.

Секторът не е достатъчно разработен и не носи значителни приходи и доходи на местното население. В общината има възможности за развитие на интегриран културно-исторически, селски, приключенски, ловен, риболовен и екотуризм. Възможно е привличане на туристи за кратки – уикенд посещения, рекреация и отдих, предимно в пролетно-летния сезон и ранната есен.

Настоящият раздел на ПИРО има за цел да допринесе за насърчаване на туристическото развитие в района, привличане на инвеститори в сектора, разширяване на базовата инфраструктура – места за настаняване и заведения за хранене и развлечения и популяризиране

на община Добричка като дестинация за рекреация, отход и селски туризъм. Заложените цели ще се постигнат, чрез използване на наличните ресурси за устойчиво развитие на всички видове туризъм, за които има потенциал в общинската територия, като се акцентира върху: културно-историческия, екологичния (пешеходен и орнитоложки), селски туризъм, лов и риболов. Предлагащото ще се допълни и разнообрази с възможностите за религиозен, фестивален и събитийен туризъм, тренировъчни спортни школи, уикенд почивки, зелени училища, детски лагери, бизнес и конгресен туризъм.

В съответствие с нормативните изисквания на чл.11, ал.2 от Закона за туризма, настоящата Програма предвижда проекти и дейности за:

1. изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително местните пътища до туристически обекти;
2. изграждане и функциониране на общински туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите;
3. изграждане и поддържане на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината;
4. организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
5. провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината;
6. реклама на туристическия продукт на общината, включително участие на туристически борси и изложения;
7. взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната организация за управление на туристическия район;
8. подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти.

Развитието на туризма се явява изключително важен приоритет със значително влияние върху икономическия растеж и трудовата зетост и пряко отношение към качеството на живот. Туризмът може да изиграе съществена роля за изграждане и утвърждаване на положителен имидж на общината и да даде възможност за развитие на множество съпътстващи дейности и услуги, които да разнообразят местната икономика.

Конкретните проекти, дейности, бюджет и срокове за изпълнението им в сферата на туризма са включени в Програмата за реализация на ПИРО.

В Концепцията за туристическо райониране на България от 2015 г., община Добричка е включена във Варненски (Добруджански) черноморски район с административен център град гр. Варна. Туристическият район има специализация в Морски и Спортен туризъм. Разширената му специализация включва: Морски рекреативен туризъм; Спортен туризъм; Културно-исторически и фестивален туризъм; Делови туризъм; Здравен туризъм (всички видове) и Екотуризм.

Община Добричка попада в обхвата на специализацията за културно-исторически, приключенски, екотуризм, религиозен /поклоннически/ и кулинарен туризъм.

Развитието на устойчив туризъм е сред основните цели в Първия приоритет на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район. В стратегията е посочено, че туристическата индустрия притежава значителен потенциал за разширяване и разнообразяване на регионалния туристически продукт, чрез активно устойчиво включване на

природното и културното богатство. Природното и културното наследство е едно от най-силно изразените сравнителни предимства на българските райони в глобализиращия се свят. Разнообразяването на туристическия продукт със специфични видове туризъм и с активно включване на туристическите ресурси на хинтерланда ще допринесе за преодоляване на изразената сезонност на рекреативния морски туризъм.

Интервенциите са насочени към прилагане на мерки и действия за реално разнообразяване на туристическите дейности на брега на морето и в близкия му хинтерланд със спа-туризъм, селски, приключенски, ловен, аграрен и др. видове туризъм. В по-далечния хинтерланд разнообразяването на туристическото предлагане се опира най-вече на богатото културно наследство и развитието на познавателен туризъм, подкрепен и от други рекреационно-туристически дейности в територията на по-отдалечените от брега общини.

Развитието на туризма в района следва да се осъществява чрез широко сътрудничество между всички заинтересованите страни – държавата, Регионален съвет за развитие, областни и местни власти, бизнес и туристически организации, други обществени и неправителствени организации.

Туризмът може да интегрира и мобилизира средите на бизнеса и да се развива като сериозна икономическа дейност, която диверсифицира икономиката на района, като същевременно създава привлекателни работни места за млади хора.

На територията на община Добричка съществуват природни и антропогенни зони и фактори (природни забележителности, защитени зони, религиозни обекти, етнографски ресурси, култура и традиции, недвижими културни ценности и обекти), които биха могли да се използват за развитие на туризма.

За програмен период 2021-2027 г. усилията в областта на туризма трябва да се насочат към създаване, разработване и популяризиране на интегриран местен туристически продукт, включващ: културно-исторически обекти, паметници, музеи, църкви, маршрутен, приключенски и екотуризм, наблюдение на птици, рекреация и отдих, колоездене и риболов, етнографски и кулинарен туризъм – традиции, обичаи и други.

1. Ситуационен анализ и туристически ресурси

Община Добричка разполага с разнообразни възможности за практикуване на различни видове туризъм – културно-исторически, ловен, селски, къмпинг, екотуризм. През периода на действие на ПИРО 2021-2023 г., и поради негативното влияние на пандемията от коронавирус, туризмът в общината не се развива успешно и заема малък дял в показателите на местната икономика.

На територията на общината съществуват редица археологически паметници на културата, културно-исторически обекти и природно наследство – защитени зони, природни резервати и забележителности в близките села:

- Защитена зона „Чаиря” с. Генерал Колево;
- Защитена местност „Орлова могила” с. Орлова могила;
- Батовска долина, изворът "Чашката" ;
- Местността „Бузлука“ до с. Одърци;
- Крепост Калето с. Одърци ;
- Карстова пещера в местността Крали Маркова стъпка до с. Карапелит;
- Живописните ждрела на Суха река;

- Добруджанската равнина;
- Лечебен камък в с. Фелдфебел Денково;
- Скални манастири в района на Суха река;
- Каралезката чешма с. Стефан Караджа;
- Археологически комплекс в местност Славната канара, община Добричка;
- крепост в м. "Асариче" с. Долина ;
- крепост в м. "Каяджика" с. Камен;
- крепост Хач бурун кале с. Ново Ботево;
- крепост Калето 2 с. Прилеп;
- местност „Чашката – с. Батово – с. Прилеп;
- местност „Ефеклията“.

В община Добричка има една единствена хижа “БОТЕВО“, която се стопанисва от Туристическо Дружество “Добротица“ гр. Добрич. Дружеството развива предимно пешеходен туризъм без възрастови ограничения. Маршрутите, които са създадени са: Добрич - с. Ново Ботево с влак от гарата до хижата пеш приблизително – 2 ч., с. Стожер - манастир света „Марина“ – 4 ч., с. Дончево - през гората до хижата приблизително – 3 ч., с. Одринци – язовира - хижата - 2.30 ч. Хижа БОТЕВО е на 280 м. надморска височина с капацитет 28 легла и столова за 40 души. Местността около хижата е привлекателна през всички сезони, но най-много през пролетта заради плантацията от кокичета, минзухари и други цветя.

Още една забележителност в общината е Медена къща Михови в село Прилеп, където можем да се запознаем с интересни факти за пчеларството от древността до наши дни. Ще научим за лечебните и високи хранителни свойства на всички пчелни продукти – пчелен мед, прашец, прополис, пчелно млечице, търтеев хомогенат и восък. В Медената къща може да се видят различни пчелни жилища – каменна пещера, дънери и хралупи, глинени кошери, използван в Египет и Израел и плетен кошер, типичен за нашите земи. Има и функциониращ пчелин с атрактивни пчелни жилища с различна форма. Демонстрационният кошер със стъклени стени показва вътрекошерният живот на пчелите. Може да се види как пчелите работнички внасят прашец и нектар, вентилират и градят восъчни основи, както и мъжкото присъствие в кошера – търтеите. Не на последно място може да опитаме от вълшебните пчелни продукти събрани от пчелите на пчелари Михови - ръчно приготвени медено – таханови бонбони, медено блокче, медена ракия , както и високоенергиен коктейл от мед, прашец и прясно изцеден цитрусов сок.

Таблица 56: Категоризирани места за настаняване в община Добричка 2021 - 2023 г.

№	Вид и наименование на обекта	Капацитет легла	Категория звезди	Населено място	Адрес
1.	Семеен хотел и бунгала "МАНАСТИРА"	23	1*	с. Прилеп	Ул. Първа, № 43
2.	Семеен хотел "Пикник Градините"	10	2**	с. Прилеп	Местност Градините
3.	Къща за гости „Златия“	8	1*	с. Златия	Ул. Първа № 9
4.	Бунгала „Чаира“	7	1*	с. Генерал Колево	Главен път Добрич- Стефан Караджа- Генерал Тошево
5.	Къща за гости „Диана“	14	1*	с. Батово	Ул. Първа № 17

Източник: Община Добричка

На етапа на междинна оценка на ПИРО 2021-2023 г. в общината има общо 5 категоризирани места за настаняване, с общ капацитет 62 легла.

Заведенията за хранене и развлечения на територията на община Добричка са 124 броя. Типовете са разнообразни – ресторанти, механи, бистра, кафе-аперитиви, кафе-сладкарници, кафе-бар, пивница, снек- бар, бирария, бюфет, павилион за бързо хранене, сладкарница и една дискотека в с. Стожер.

Таблица 57: Дейност на местата за настаняване в община Добричка през периода 2020 - 2022 г.

Година	Брой места за настаняване ⁷	Брой легла	Легла-денонощия брой	Брой стаи	Брой реализирани нощувки	Приходи от нощувки/лв.
2020	1	31	4712	3	..	..
2021	1	31	4743	3	..	..
2022	1	31	6634	3	..	..

Източник: Национален статистически институт

За съжаление в общината за анализирания три години няма достатъчно изградени места за подслон и настаняване. Под наблюдението на статистиката е обхванат само 1 туристически обект на територията на община Добричка с общ капацитет 3 стаи и 31 легла. През 2022 г. броят на легла-денонощия се увеличава с 1922 или 29 %, спрямо базовата 2020 г. когато са 4712. Данните на НСИ за броя на реализираните нощувки и приходите от нощувки в обекта за периода 2021-2023 г. са конфиденциални.

През анализирания период Община Добричка е одобрена и е реализирала следните проекти в областта на туризма:

- ✓ **Проект „Хършова-Добричка, Заедно по красивия път на устойчивото развитие, чрез трансграничната култура“** ИНТЕРРЕГ V А Румъния-България, АД № ROBG-456/12.09.2018 г. Общата стойност на проекта е 1 477 350,17 евро, от които 754 771,88 евро са за Община Добричка като партньор. Периода на изпълнение е 11.09.2018 - 11.09.2022 г. Целта на проекта е съживяване на трансграничния регион, да се стимулира туризма и същевременно да се подкрепи опазването на културното наследство на историческата област, която е на територията на две държави - Румъния и България. Партньор по Проекта е Община Хършова, която е водещ партньор. Дейности осъществени по проекта:
 - Модернизиране на народните читалища „Нов живот - 1941 г.“ в с. Черна и „Светлина - 1940“ в с. Ловчанци чрез ремонт, обзавеждане и оборудване;
 - Разработена е обща стратегия за валоризация на културното и природно наследство чрез неговото реставриране и популяризиране за устойчива икономическа употреба;
 - Създаден е интегриран туристически продукт;
 - Проведени са фестивали в Дебрене и в Хършова, които са с международно участие. През 2021 г. около 150 румънски певци и изпълнители са взели участие на проведеното 52-рото издание на фолклорния събор „Песни и танци от слънчева Добруджа – Дебрене 2021 г.“

⁷ **Обект на изследване** са всички категоризирани и функционирали през отчетния период места за настаняване с 10 и повече легла - хотели, къмпинги и други места за краткосрочно настаняване (туристически и вилни селища, хижи, частни квартири и апартаменти, почивни станции, ваканционни бунгала, къщи за гости и др. места за краткосрочно настаняване).

- На организиран през 2022 г. трансграничен фестивал "Добруджа с елек и престилка" в Хършова, Румъния, са взели участие - 150 читалищни дейци и 30 души представителна делегация на община Добричка;
- Организиран са обучения в областта на културния туризъм, където са обучени 20 екскурзовода, които да препоръчват създадените в рамките на общата стратегия 4 туристически маршрута;
- Модернизиране на Дома на културата в Хършова чрез ремонт и оборудване, специфично за културните дейности.
- ✓ **Проект „Развиване на туристически продукт за образователен и развлекателен туризъм на територията на община Добричка“** по ППСР, Процедура № BG06RDNP001-19.401 на МИГ Добричка по подмярка 19.2-7.5. Административният договор №BG06RDNP001-19.401-0001 е с дата 11.12.2021 г. Общата стойност на проекта е 185 281,84 лв. Период на изпълнение: 11.12.2021 г.-30.06.2023 г.
- През 2022 г. в двора на закритото училище в село Паскалево е изградена и оборудвана площадка по безопасност на движение по пътищата;
- Създаден е посетителски център, в който е обособена изложба-ретроспекция, като са ремонтирани и оборудвани два кабинета - по един за децата от детските градини и един за учениците.

С изграждането на обучителен център и атракцион за обучение по безопасност на движението, какъвто няма изграден до момента в област Добрич, се предоставя възможност за атрактивно теоретично и практическо възпитание, развитие на транспортна култура и пътна безопасност на децата и учениците от общината. Тези дейности създават уникална целогодишна атракция, която дава възможност за практикуване на алтернативен туризъм и популяризиране на туристическия продукт.

- ✓ **Проект „Развиване на туристически продукт за исторически, културен, образователен и развлекателен туризъм на територията на община Добричка“** по ППСР, Процедура № BG06RDNP001-19.401 на МИГ Добричка по подмярка 19.2-7.5. Административен договор №BG06RDNP001-19.401-0002-C01/20.07.2021 г. Общата стойност на проекта е 14 718,00 лв. С период на изпълнение: 20.07.2021 г.-30.06.2023 г.
- През 2022 г. е обновена Каралезката чешма, създадена е музейна експозиция „100 години „Песента на колелетата“ в НЧ „Асен Златаров-1940“, с. Стефан Караджа.

Целта на проекта е да се развие туристически продукт за исторически, културен и образователен туризъм за повишаване атрактивността и интереса към територията на общината.

Община Добричка разполага с богат ресурс и дадености, които имат потенциал да привличат туристи и да допринесат за развитието, и обогатяването на местния туристически продукт, но въпреки тези природни туристически ресурси не наблюдаваме развитие на туризма. Проблем е фактът, че повечето от обектите са недостатъчно проучени и разработени, липсват и достатъчно места за настаняване и подслон. Пандемията от коронавирус също се отразява негативно на бранша.

Развитието на туристическия бранш е от важно значение за просперитета на общината въпреки малкия му дял и е един от основните приоритети, които са заложили в различни програмни и стратегически документи, включително ПИРО. За устойчивото развитие на туристическия сектор е необходимо дългосрочно планиране и взаимноизгодно сътрудничество между всички заинтересовани страни.

Географското положение на община Добричка (житницата на България, лавандуловите полета), природните ресурси и културно-историческото наследство, предполагат успешното развитие на разнообразни форми на туризъм.

За нарастване и задържане на туристическия интерес и утвърждаване на дестинацията от първостепенна важност е осигуряването на добра туристическа достъпност, включваща „довеждащата” и вътрешната транспортна инфраструктура.

За съжаление в общината не работят туристически агенции и туроператори. Те трябва да бъдат привлечени от други региони. Почти всички населени места имат потенциал да привличат туристи и да допринесат за развитието и обогатяването на местния туристически продукт. Голяма част от селата са подходящи както за селски, така и за екологичен, културно-исторически, религиозен туризъм, лов и др.

Основният поминък на хората в малките населени места е животновъдство и земеделие. Този ценен ресурс може да се използва за изхранване на туристите и предлагане на традиционна кухня от местна продукция в заведенията. Това ще спомогне както за оптимизиране на разходите в туризма и оформяне на ярко изразена добруджанска идентичност на района, така и за съживяване на общинската икономика като цяло и развитие на съпътстващи дейности и услуги. Необходим е интегриран подход и засилване на връзките между туристическата индустрия и местните производства – селско стопанство (биоземеделие), хранително-вкусова промишленост и др. За подобряване качеството на селския туризъм е необходимо да се подобри и общия облик на селата – площади, паркове, улици, тротоари, детски и спортни площадки, забавления и атракции. Връзката между някои села и разходките до туристически обекти в района може да се осъществяват с велосипеди, чрез изграждане на мрежа от велоалеи. Необходимо да се поставят указателни табели за достигане на природните и културни забележителности.

Хората и местните общности са най-важния ресурс за развитие на всякакви икономически дейности, включително и за туризма. Те са в основата на организацията, управлението и създаването на туристическите продукти и услуги. От техните знания, умения и капацитет зависи качеството на туристическото предлагане. Те са двигателя на местното икономическо развитие и устойчив растеж. Хората са генератори на иновативни идеи за оползотворяване на туристическия потенциал и разнообразяване престоя на туристите с различни атракции. Като цяло в общината липсват допълнителни атракции и забавления за разнообразяване престоя на туристите. Необходима е ефективна реклама и нови атракции – велосипеден туризъм, спортно ориентиране, пейнтбол, риболов, каяк и др.

Обезпечаването на туристическата индустрия с добре подготвени кадри, професионалисти в различни области е една от най-важните задачи за развитието на дестинацията през програмен период 2021-2027 г.

Туризмът отдавна се е превърнал в икономически и социален феномен в ежедневието на стотици милиони хора. По данни на Световната туристическа организация (СТО) той остава един от най-динамично развиващите се сектори, които бележат непрекъснат ръст.

В бъдеще предприемачите ще срещат все по-големи трудности при набиране на персонал и ще са принудени да привличат кадри от други общини. За да ги задържат обаче се налага да се предлага адекватно възнаграждение през цялата година и тук се изправяме пред проблема със сезонността на туризма и липсата на възможности за равномерна натовареност на легловата база. Остава и проблема с чуждоезиковата подготовка на кадрите. Това налага

организиране на допълнителни курсове и обучения за да може да се развива трансграничното сътрудничество и да се увеличат чуждестранните туристи.

За развитието на конкурентоспособен туризъм в община Добричка е необходимо обезпечаване на сектора с качествени и добре подготвени кадри в широк спектър от специалности. Това може да се реши с привличане на подготвени кадри, организиране на курсове и обучения от Бюрото по труда, отговарящи на изискванията на пазара на труда и нуждите на местния туристически бизнес.

2. Мерки и дейности за развитие на туризма

Инвестициите в туристическия сектор и популяризирането на община Добричка като туристическа дестинация могат да се отразят положително на икономическото съживяване на района, стандарта на живот и качествата на средата на обитаване. Успешното развитие на туризма може да създаде нови работни места, както в сектора, така и в съпътстващи дейности и услуги и да превърне общината в по-привлекателно място за работа и живот.

Общината има потенциал да се превърне в популярна българска дестинация за селски туризъм, рекреация, краткотраен отдых, природен, орнитоложки, културно-исторически и познавателен туризъм. Мисията на Общинската администрация в това направление е да провежда последователна и целенасочена политика в областта на туризма, като осигурява координация и партньорство между публичния, частния и неправителствения сектор и съдейства за популяризиране на дестинацията.

Главната цел на Програмата за развитие на туризма, като елемент на ПИРО е да се набележат подходящи мерки и дейности за утвърждаване на община Добричка първо на регионалния туристически пазар, като дестинация за традиционни и алтернативни форми на туризъм, на база местните ресурси и потенциал. Областния център – гр. Добрич, близостта на морската столица – гр. Варна и на морските общини – Балчик, Каварна и Шабла са основните туристически пазари, на които може да се позиционира общината в периода до 2027 г.

Ефективното оползотворяване на наличния потенциал за развитие на различни видове туризъм – културно – исторически, селски, еко туризъм, ще допринесе за създаване на работни места и развитие на местните вериги за доставки.

Предвидените програми и мерки са съобразени с изготвения анализ и установените приоритети както в настоящата разработка, така и в приетия ОУП на общината и анализите на ИПГВР за периода 2014-2020 г., както и с предвижданията на Актуализираната версия на Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма 2014-2030 г.⁸ за развитието на туристически район Северно Черноморие, в чийто обхват попада община Добричка.

Мярка „Експониране на културното и културно-историческото наследство“

- Дейност „Развитие на експозициите и дейностите на местните читалища“
- Дейност „Дигитализация на експозициите и създаване на виртуални представления и услуги с възможност за онлайн представяне и посещения“
- Дейност „Утвърждаване на събитийния културен календар като туристическа атракция“

⁸ към момента на изготвяне на този документ не са налични приети или проекти на областна стратегия за развитие на туризма (област Добрич), както и стратегиите за развитие на отделните видове туризъм, с които следва да бъде съобразена настоящата програма съобразно изискванията на Закона за туризъм

Мярка „Туристически маршрути за създаване на оптимална симбиоза между мрежите на НАТУРА 2000 и тези на културно-историческото наследство“

- **Дейност „Създаване на туристически маршрути“**

Поетапно изграждане на туристически познавателни маршрути в общината, вкл. връзки с други познавателни маршрути – културно-историческо наследство, селски и семеен туризъм, велотуризъм

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПОС 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Принос към териториалния подход: Като приложими чрез ИТИ са идентифицирани проекти, насочени към свързване в обща мрежа от туристико-познавателни маршрути с обзаведени екопътеки и велотрасета до основните обекти на зоните на НАТУРА 2000 и защитените територии в партньорство със съседни общини.

Приложими дейности в областта на професионалното образование и социалните предприятия (обучение на водачи, екскурзоводи, аниматори) и в областта на транспортната и информационната инфраструктура (рехабилитация на пътища, изграждане на информационна инфраструктура и дигитализация и виртуални услуги).

Мярка „Културна инфраструктура и подкрепа за културната индустрия и културно-историческото наследство“

- **Дейност „Реконструкция, въвеждане на мерки за енергийна ефективност и развитие на материално-техническото състояние на сградния фонд на културните институции“**

- Ремонтни дейности и оборудване на читалища в населените места на общината
- Рехабилитация на войнишките паметници на територията на общината

- **Дейност „Съхраняване, опазване и частично експониране на недвижимо културно наследство“**

- **Дейност „Дигитализация на музейни и библиотечни фондове“**

Дейностите са насочени към съхранение, опазване и прилагане на модерни подходи за планиране и организация на експозициите (финансов ресурс на План за възстановяване).

- **Дейност „Повишаване качеството на културния продукт“**

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027г., План за възстановяване, републиканския бюджет и национални фондове.

Действията на Общината и инвестиционните проекти в сферата на туризма трябва да спрат негативните тенденции в развитието, които сега се наблюдават и да спомогнат за повишаване на жизнения стандарт на населението и създаване на нови работни места.

Постигането на благоприятно за общината развитие може да се осъществи, като се използват два основни подхода:

- Инвестиционен подход – в този подход държавните институции, местните власти, частните предприемачи и неправителствените организации ще играят съществена роля в предлагането, разработването и лобирането за осъществяване на местни и чуждестранни инвестиции и за привличане на финансови средства за осъществяване на инвестиционни проекти за успешно развитие на туризма в община Добричка;

- Ресурсен подход – максимално използване на местните туристически ресурси и потенциал.

В допълнение на тези два подхода трябва да се работи в две още две посоки - осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туризма, които да обезпечат доброто и качествено обслужване на туристите и гостите, от една страна, и активен маркетинг и реклама на дестинацията и местните продукти и услуги на българския и международен пазар, от друга.

Община Добричка има потенциал и капацитет да се развие като популярна и привлекателна туристическа дестинация, предлагаща местните ресурси като единен, брандиран уникален туристически продукт, съчетаващ разнообразни форми на туризъм и атракции за посетителите.

Настоящата Програма ще допринесе за устойчиво, интегрирано туристическо развитие на общината, привличане на инвеститори в сектора, подобряване и разширяване на базовата инфраструктура, повишаване качеството на туристическото предлагане и за утвърждаването ѝ като предпочитана дестинация за отдих и туризъм. Заложените цели ще се постигнат, чрез използване на наличните ресурси за устойчиво развитие на всички видове туризъм, за които има потенциал в общинската територия, като се акцентира върху: културно-историческия, екологичен, спортен, приключенски, селски туризъм, лов и риболов. Предлагането ще се допълни и разнообрази с възможностите за религиозен, фестивален и събитийен туризъм, тренировъчни школи, уикенд почивки и рекреация, зелени училища, конна езда и др.

За финансовото осигуряване на необходимите мерки и дейности могат да се използват възможностите, осигурени в най-голяма степен от СПРЗСР, ВОМР, ПРР (чрез подхода ИТИ), Програмите за трансгранично сътрудничество и други български оперативни програми, по които Община Добричка и местния бизнес са потенциални бенефициенти. Като допълнителни източници на средства могат да се използват други общностни програми, финансирани от фондовете на ЕС и други национални и международни донорски програми, общинския бюджет, републиканския бюджет, частни инвестиции и банкови кредити.

ЧАСТ VIII. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Интегрираният подход е един от новите моменти в стратегическото и пространствено планиране през новия програмен период и намира своето конкретно приложение в Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Добричка за периода 2021 – 2027 г. Интегрираният подход изисква да се търси не само локалния ефект от отделните мерки, дейности и проекти, включени в ПИРО, но и да се гарантира мултипликационен ефект от комплексното им прилагане. Интегрираният подход, приложен при изготвянето на Програмата за реализация на ПИРО се основава на три основни характеристики: мултидисциплинарност; пространствено измерение и партньорство. С този подход се цели преодоляване на социалните и териториални различия и съгласувани действия при планирането и управлението на ресурсите за подобряване на компонентите на жизнената среда. В основата на подхода е промяната на фокуса от подкрепа за населените места към подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции /ИТИ/.

С подхода за интегрирано териториално развитие се цели развитие на модел на партньорство и насърчаване на сътрудничеството между различни действащи лица на местно ниво – както между местните власти и другите заинтересовани страни (представители на бизнеса и гражданското общество), така и между отделните административни звена и публични

институции (различни общини, областни администрации). Идеята е всички те, водени от обща цел вместо в условия на конкуренция за достъп до финансиране да работят съвместно за разрешаването на общи проблеми или оползотворяване на потенциалите за развитие на конкретната територия, без водещи да са административните граници на отделните териториални единици. В този смисъл водещ принцип при изпълнението на ИТИ на първо място е сътрудничеството за решаване на общи проблеми, а не административно-териториалните граници на общината.

През програмен период 2021-2027 г. се планира финансирането на концепции за ИТИ, състоящи се от взаимосвързани и допълващи се (интегрирани) проекти/проектни идеи, насочени към територии с общи характеристики и/или потенциали за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет.

По своята същност ПИРО представлява стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на общината, докато програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектните идеи за постигане целите на развитието. Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Основните структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. В тях са включени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и предвиден синергичен ефект. Всяка предвидена интервенция може да обхваща комплекс от дейности, подлежащи на финансиране със собствени или заемни средства, инвестиционни програми по общински концесии, средства от различни оперативни програми или от други източници.

Мултипликационният ефект от прилагане на интегрирания подход при реализация на ПИРО може да бъде:

- Интегрален - интегритетът се изразява в последователна реализация на комплекс от мерки, проекти и дейности, които изпълнени в съвкупност ще създадат по-висока добавена стойност за обществото и ще имат по-голям общ ефект за целевата територия и нейното население;
- Синергичен, т.е. по-голям от сумата на ефектите от отделните мерки, ако последните биха се провеждали поединично, без връзка и взаимодействие с другите мерки;
- Метричен и неметричен, като качествените ефекти в крайна сметка могат да доведат до подобряване на функционирането на социално-икономическата система;
- Постоянно нарастващ, умножаващ се ефект. Реализираният ефект в една сфера да води след себе си пряко или косвено, до съответни ефекти и в други, по-близки или по-далечни, по-пряко или по-непряко свързани подсистеми на обществения живот.

Макар, че са относително самостоятелни, икономическата, социалната и инфраструктурната системи на територията на общината и процесите на реализиране на мерките в тези системи функционално се преплитат помежду си и зависят една от друга. Така самоцелното подобряване на инфраструктурата, без преодоляване на демографските и икономически проблеми не би допринесло за подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на населението. Същевременно подобряването на икономическата база и

привличането на инвеститори, не може да се осъществи, без качествени и добре обучени кадри и благоприятстващи развитието на бизнеса обществени инфраструктури. Това налага прилагането на интегриран подход в ПИРО като цяло и в частност във включените в Програмата за реализация на плана мерки, дейности и проекти. По този начин паралелното подобряване на качеството на човешките ресурси и на инфраструктурата ще доведе до ускоряване на икономическото развитие. Това от своя страна, ще позволи генериране на повече приходи в общинския бюджет, допълнително подобряване и модернизиране на инфраструктурата, повишаване на квалификацията и мотивацията на хората да останат да живеят и работят в общината. С подобен мултипликационен ефект ще бъдат и мерките, насочени към опазване и подобряване на околната среда, превенция и адаптиране към климатичните промени, подобряване на зоните за отдих и туризъм и други.

Независимо от това, че всяка от посочените сфери има своите собствени цели, приоритети и бюджети, при интегрирания подход за развитие трябва да се държи сметка как тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът на интегрирания подход следва да бъде водещ при разработването на стратегическия раздел на ПИРО и съответно да бъде прилаган по отношение на всяка част от неговата структура. Тоест отделните мерки, проекти и дейности да се разглеждат в тяхната взаимна връзка и допълняемост, като съзнателно се търсят и развиват интеграционни връзки на всички равнища, както вътре в общината, така и в нейната обвързаност с други територии, извън нейния обхват.

Основните структурни елементи на Програмата са мерките и проектите/проектните идеи по съответните приоритети на ПИРО. Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично, в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на ПИРО, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане целите и приоритетите за развитие.

Актуализираната Програма за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Добричка за периода 2021 – 2027 г. е представена в ПРИЛОЖЕНИЕ № 1.

Програмата за реализация на ПИРО съдържа и Актуализиран Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на Програмата (ПРИЛОЖЕНИЕ №1А).

Индикативният списък е изготвен по образец, регламентиран в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март 2020 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Индикативният списъкът с проекти, които са от по-голяма важност за развитието на общината и за постигане целите на ПИРО е неразделна част от Програмата за реализация, тъй като интегрираното им комплексно изпълнение ще има по-голям синергичен ефект върху целевата територия. В този смисъл, включените в Приложение №1А интегрирани проекти по съответните мерки могат да фигурират и в Приложение №1, но се извеждат в самостоятелен списък, за да се подчертае общия им мултипликационен ефект.

В Програмата за реализация на ПИРО и Индикативния списък преобладават повече проектни идеи и по-малко на брой конкретни проекти, за които има сериозни инвестиционни намерения или проектна готовност. Това е разбираемо, тъй като ПИРО е разработен в началото на програмния период. С влизането в действие на Плана, ще се пристъпи към разработването на самите проекти, които корелират със заложените в плана проектни идеи. Важна особеност във

формулировката на проектните идеи е това, че същите се представят в по-обобщени формулировки. Това е направено с цел в тази формулировка в последствие да се добави в по-конкретен вид наименованието на конкретния проект.

При определяне на Индикативната стойност на предлаганите Проектни идеи са използвани стойностите на проекти – аналози, които са финансирани в програмния период 2014-2020 г. или разработени количествено-стойностни сметки и финансови обосновки за дейностите, за които има проектна готовност. Размерът на финансовия ресурс е индикативен, а неговата конкретна величина ще се определя при разработването на самите проекти, съобразно техническите им параметри, методики за фонд работна заплата, финансиране на меки мерки, часови ставки и условията за допустимост на разходите по процедурите за финансова помощ, по които ще се кандидатства.

Условието за включване на конкретни проекти или проектни идеи в Приложение №1А е, че общината съвместно с партньорите са преценили, че: а) съответният проект е от особена важност за развитието на общината и следва да бъде реализиран приоритетно; б) съответният проект има известна степен на проектна готовност (предпроектно проучване, технически инвестиционен проект, обосновки, социално-икономически анализ, финансови анализи и др.); в) съответният проект е интегриран с други проекти, чието съвместно изпълнение води до голям ефект за общината и нейното население.

В тази връзка е възможно на етапа на изготвяне на ПИРО общината да няма готовност с подробен списък, съгласно приложение №1А, но той може да бъде добавен или разширяван по-късно, при актуализация на Програмата за реализация на ПИРО. Индикативният списък с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство, чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

Съгласно Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Добричка 2021 – 2027 г. съдържа и **Актуализирана Индикативна финансова таблица (ПРИЛОЖЕНИЕ № 2).**

Индикативната финансова таблица представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на ПИРО и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по неговото изпълнение. Ресурсите за реализацията на ПИРО включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки, дейности и проекти/проектни идеи. В този смисъл Индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г.

Следва да се има предвид, че общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства, чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Програмата за реализация на ПИРО и приложенията към нея подлежат на актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

Основните източници на финансиране на заложените в Програмата за реализация на ПИРО мерки, проекти, идеи и дейности за програмен период 2021-2027 година са:

- Национален план за възстановяване и устойчивост;
- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони /СПРЗСР/;
- ПРР – Програма „Развитие на регионите“
- ПОС – Програма „Околна среда“
- ПО – Програма „Образование“
- ПНИИДИТ - Програма "Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация"
- ПКИП - Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“
- ПМДРА – Програма за морско дело, рибарство и аквакултури
- ПРЧР – Програма „Развитие на човешките ресурси“
- ПХОМП – Програма „Храни и основно материално подпомагане“
- ПТП – Програма „Техническа помощ“
- ОП „Иновации и конкурентоспособност“ /ОПИК/;
- ОП „Развитие на човешките ресурси“ /ОПРЧР/;
- ОП „Наука и образование“ /ОПНО/;
- ОП за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация /ОПНИИДИТ/.
- ОП „Електронно управление и техническа помощ“ /ОПЕУТП/;
- ОП „Околна среда“ /ОПОС/;
- ОП „Морско дело, рибарство и аквакултури“ /ОПМДРА/;
- ОП „Транспортна свързаност“ /ОПТС/ - за републиканска пътна мрежа (АПИ);
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане /ОПХОМП/;
- ОП „Развитие на регионите“ /ОПРР/ - само за интегрирани проекти с големи общини в рамките на СЗР и в изпълнение на приоритетите на Интегрираната териториална стратегия за развития на района /ИТС/, чрез подхода на интегрирани териториални инвестиции /ИТИ/.
- Общностни програми на ЕС за периода 2021-2027 г. („Еразъм“, „Хоризонт Европа“, LIFE, Европа за гражданите, ЕС в подкрепа на здравето, Цифрова Европа и др.);
- Финансов механизъм на европейското икономическо пространство /ФМ ЕИП/;
- Национален план за възстановяване и устойчивост /НПВУ/ - нов финансов инструмент на ЕС за преодоляване на последиците от пандемията с COVID-19;
- Националната програма по фонд „Убежище и миграция“;
- Национален доверителен екофонд;
- ПУДООС;
- Фонд „Флаг“;
- Национални програми на МТСП, администрирани от АЗ, АСП, „Красива България“;
- Национални програми на МОН, т.ч. Национална програма „Изграждане на училищна STEM среда“ и др.;
- Национален фонд „Култура“;
- Републикански бюджет;
- Общински бюджет;
- Частни инвестиции, концесии, кредитни линии, заеми и други.

ЧАСТ IX. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

1. Механизъм за наблюдение и оценка на ПИРО

Предмет на наблюдение на ПИРО е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в плана, както и действията на местната власт и администрация, организациите, бизнес структурите, физическите и юридическите лица, свързани с изпълнението на документа.

Орган на наблюдение на ПИРО е Общинският съвет.

Функциите по наблюдението на ПИРО включват:

- Наблюдение на изпълнението на ПИРО въз основа на определените макроикономически индикатори, индикаторите, отчитащи приноса към целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г., глобалните екологични индикатори, целите на Националната програма за развитие „България 2030“ и другите специфични количествени индикатори по отношение на реализацията на целите, приоритетите и мерките за регионално развитие;
- Координация на дейностите по наблюдението на ПИРО със заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица;
- Обсъждане и одобряване на редовните годишни доклади и на заключителния доклад за изпълнението на ПИРО;
- Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски - издаване на конкретни указания за преодоляването им;
- Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на ПИРО.

Системата за наблюдение на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани по-горе и отчитащи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ПИРО се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, АЗ, АУЕР, ИАОС, РИОСВ, РЗИ, АСП И ДР., както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението на населението, живеещо в общините на района.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Добричка.
- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на общински планове за развитие и програмите за реализация на общинските планове за развитие. Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на

социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.

- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ПИРО и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

Системата на докладване, форми и начини за осигуряване на информация.

За изпълнението на ОПР се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на регионалния план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ОПР въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка.

По решение на органа за наблюдение – Общинския съвет, или по искане на Кмета могат да се изготвят и доклади за отделен случай или за отделен период, както и по определена тема или специфичен проблем.

Междинната оценка се извършва не по-късно от 4 години от началото на периода на действие на документа за стратегическо планиране и включва: оценка на първоначалните резултати от изпълнението; оценка на степента на постигане на съответните цели; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки за актуализация на съответния документ. На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на ПИРО, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на нуждите на района.

Последващата оценка се извършва не по-късно от една година след изтичане на периода на действие на регионалния план за развитие и дава представа за степента на цялостното изпълнение на плана. Целта на този вид оценка е да се види доколко, дори след предприетите мерки в резултат на междинната оценка, заложените цели и приоритети са изпълнени и е достигнато очакваното развитие. На база на тази оценка могат да се направят основни изводи и констатации за всеки от етапите на регионалното развитие в съответния район.

Последващата оценка включва: оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и

ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално развитие. Резултатите от последващата оценка се вземат предвид при разработването/актуализацията на плана за следващия период на планиране.

Междинната и последващата оценка на общинския план за развитие се внасят за обсъждане и одобрение в Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

През периода на действие на общинския план за развитие могат да се извършват допълнително тематични оценки и оценки за специфични случаи по преценка на органите за управление на регионалното развитие.

Актуализация

Настоящият план е отворена система. Веднъж приет, той би трябвало да остане относително „твърд“ в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав – по отношение на мерките, дейностите и проектите, които ще се изпълняват.

2. Система от индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО

Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие има за крайна цел да повиши ефективността и ефикасността на използваните материални, финансови и човешки ресурси за постигане на желаните резултати и въздействия върху целевата територия.

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са съпоставими с текущите макроикономически и секторни процеси и с основните индикатори, използвани в системите за наблюдение по оперативните програми, а също така отразяват и спецификата на района. Те изцяло отговарят на изискванията на „Методическите указания за разработване на Планове за интегрирано развитие“ на МРРБ.

Избраните индикатори са:

- Конкретни – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;
- Измерими - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;
- Достъпни - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- Адекватни - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;
- Обвързани са с времето - на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

За целите на отчитане изпълнението на ПИРО ще се използват следните видове индикатори:

- Индикатори за продукт
- Индикатори за резултат.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

Индикаторите за наблюдение обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни. За целите на плана се използват два вида индикатори: за продукт и за резултат.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите тесе отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за периода. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи - с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Типа индикатор, който се прилага към съответен приоритет или цел зависи от конкретиката на формулираните цели, приоритети и мерки в ПИРО. Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат - по отношение на целите. Въпреки това е възможно за даден приоритет да се формулира както индикатор за продукт, така и индикатор за резултат. Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите. С индикаторите за продукт се измерват и постигането на мерките, но не е задължително да се формулират за всяка отделна мярка, дейност или проект - включването на индикатори по отношение на мерките зависи от конкретната ситуация.

За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение за всеки индикатор са посочени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана. При наличие на достатъчно информация и данни на периодична база могат да се определят и междинни стойности на индикаторите по ключови приоритети. При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО се имат предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г. Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са посочени в **матрица на индикаторите - Приложение №3.**

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АД – Акционерно дружество
АЗ – Агенция по заетостта
АИС – Автоматизирана информационна система
АНКПР - Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура“
БАБХ – Българска агенция по безопасност на храните
БД – Басейнова дирекция
ВЕИ – възобновяеми енергийни източници
ВиК – водоснабдяване и канализация
ВОМР – водено от общностите местно развитие
ГД ГРАО - Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“
ДМА – дълготрайни материални активи
ДБТ – Дирекция „Бюро по труда“
ДГ – детска градина
ДГС/ДЛС – Държавно горско/ловно стопанство
ДСП – Домашен социален патронаж
ЕЗФРСР - Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕИП – Европейско икономическо пространство
ЕО – екологична оценка
ЕС – Европейски съюз
ЕСИФ - Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСФ – Европейски социален фонд
ЕФРР – Европейски фонд за регионално развитие
ЗООС – Закон за опазване на околната среда
ЗРР – Закон за регионалното развитие
ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ЗЗ – защитени зони
ЗМ – защитени местности
ЗТ – защитени територии
ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда
ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение
ИТИ – Интегрирани териториални инвестиции
ИТП – Интегриран териториален подход
ИТС – Интегрирана териториална стратегия
ИТСРСИР – Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен район
КИТИ – Концепция за интегрирани териториални инвестиции
МБАЛ – Многопрофилна болница за активно лечение
МДТ – Местни данъци и такси
МЗ – Министерство на здравеопазването
МИГ – Местна инициативна група
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МТСП – Министерство на труда и социалната политика

МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МСП – малки и средни предприятия
НИРД – научно-изследователска и развойна дейност
НПВУ – Национален план за възстановяване и устойчивост
НПО – неправителствени организации
НСИ – Национален статистически институт
НСОРБ – Национално сдружение на общините в Република България
НСРР – Национална стратегия за регионално развитие
НУ – Начално училище
NUTS – обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз
ОДЗ – Областна дирекция „Земеделие“
ОП – Оперативна/и програма/и
ОПЕУТП – Оперативна програма „Електронно управление и техническа помощ“
ОПОС – Оперативна програма за околна среда
ОСИ - Отдел „Статистически изследвания“
ОСП – Обща селскостопанска политика
ОПИК – Оперативна програма за иновации и конкурентоспособност
ОПНО – Оперативна програма за наука и образование
ОПНИИДИТ – Оперативна програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация
ОПР – Общински план за развитие
ОПРР – Оперативна програма за развитие на регионите
ОПРЧР – Оперативна програма за развитие на човешките ресурси
ОПТС – Оперативна програма за транспортна свързаност
ОПХОМП – Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане
ОУ – основно училище
ОУП – общ/и устройствен/и план/ове
ПИРО – План за интегрирано развитие на община
ПРР – Програма „Развитие на регионите“
ПОС – Програма „Околна среда“
ПО – Програма „Образование“
ПНИИДИТ - Програма "Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация"
ПКИП - Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“
ПМДРА – Програма за морско дело, рибарство и аквакултури
ПРЧР – Програма „Развитие на човешките ресурси“
ПХОМП – Програма „Храни и основно материално подпомагане“
ПТП – Програма „Техническа помощ“
ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР – Програма за развитие на селските райони
ПСПВ – пречиствателна станция за питейни води
ПСОВ - пречиствателна станции за отпадъчни води
ПЧИ – преки чужди инвестиции

РБ – Република България / Републикански бюджет
РДГ – Регионална дирекция по горите
РЗИ – Регионален център по здравеопазване
РИОСВ -Регионална инспекция по околната среда и водите
РСЗ – Регионална служба по заетостта
РСР – Регионален съвет за развитие
СИР – Североизточен район
СИФ – Социално-инвестиционен фонд
СПРЗСР – Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
СУ – средно училище
ТБО – твърди битови отпадъци/ такса битови отпадъци
ТГС – трансгранично сътрудничество
ТИЦ – туристически информационен център
ЦНСТ – Център за настаняване от семеен тип

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ГРАФИКИТЕ И ФИГУРИТЕ

Таблица 1: Сравнителна характеристика на община Добричка и останалите общини в област Добрич 2020-2023 г.
Таблица 2: Баланс на територията на община Добричка по начин на трайно ползване (кв.км.)
Таблица 3: Категоризация на населените места в община Добричка
Таблица 4: Жилищни сгради по вид и местонамиране в община Добричка към 2021 г.
Таблица 5: Жилищни сгради в община Добричка по период на построяване (брой)
Таблица 6: Жилища по начин на обитаване в община Добричка към 2021 г.
Таблица 7: Основни характеристики на жилищния фонд към 2022 г.
Таблица 8: Население в община Добричка 2019 – 2023 г.
Таблица 9: Население в община Добричка по населени места и пол – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г.
Таблица 10: Население по населени места в община Добричка 2020-2023 г.
Таблица 11: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2020- 2023 г.
Таблица 12: Население по пол и възраст в община Добричка – 2020-2023 г.
Таблица 13: Естествен прираст на населението на община Добричка 2019 -2023 г.
Таблица 14: Заселени, изселени и механичен прираст на населението 2019-2023 г.
Таблица 15: Образователна структура на населението на 7 и повече години по степен на образование към 07.09.2021 г.
Таблица 16: Население по етническа група, майчин език и вероизповедание към 07.09.2021 г.
Таблица 17: Население по постоянен и настоящ адрес към 31.12.2021-2023 г.
Таблица 18: Средногодишно равнище на безработица в община Добричка 2021 - 2023 г.
Таблица 19: Структура на безработните лица по пол в община Добричка 2021-2023 г.
Таблица 20: Възрастова структура на безработните лица в община Добричка 2021-2023 г.
Таблица 21: Образователна структура на безработните лица 2021-2023 г.
Таблица 22: Разкрити нови работни места, групи в неравностойно положение 2021-2023 г.
Таблица 23: Брой ученици и учители в община Добричка 2021-2023 г.
Таблица 24: Данни за общинските детски градини в община Добричка 2021-2023 г.

- Таблица 25: Справка за извън болничната медицинска помощ 2021 – 2023 година
Таблица 26: Медицински персонал и население на един лекар 2021-2023 г.
Таблица 27: Информация за епидемичната обстановка и заразна заболяемост в община Добричка за периода 2021 – 2023 г. с посочени видове заболявания
Таблица 28: Заболеваемост по групи болести от МКБ в община Добричка 2021 – 2023 г.
Таблица 29: Справка за подпомагани лица и семейства 2021 – 2023 година
Таблица 30: Народни читалища и художествени състави в община Добричка
Таблица 31: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности за 2021-2022 г
Таблица 32: Сравнителен анализ на основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия за 2021-2022 г.
Таблица 33: Групи предприятия, според заетите в тях лица за 2021-2022 г.
Таблица 34: Сравнителна характеристика на средната брутна годишна работна заплата 2021-2022 г. (лева)
Таблица 35: Баланс на територията по начин на трайно ползване на поземлените имоти в община Добричка към 31.12.2022 г.
Таблица 36: Баланс на земята по видове територии по предназначение към 2023 г.
Таблица 37: Земеделски стопани 2020-2023 г.
Таблица 38: Справка за засети площи и добиви по вид земеделски култури 2021 -2023 г.
Таблица 39: Справка за броя на животните по видове 2021-2023 г.
Таблица 40: Брой животновъдни обекти по вид в община Добричка 2021-2023 г.
Таблица 41: Животновъдни обекти по населени места към 2023 г.
Таблица 42: Разпределение на общата горска площ на община Добричка по видове собственост 2023 г.
Таблица 43: Предвидено и осъществено ползване на дървесина (2021 – 2023 г.)
Таблица 44: Залесяване на горски територии – държавна собственост (2021 – 2023 г.)
Таблица 45: Състояние на РПМ на територията на община Добричка към 2024 г.
Таблица 46: Ремонтирани участъци и пътища за периода 2021-2023 г.
Таблица 47: Брой аварии по водоснабдителните системи на общината средногодишно
Таблица 48: Потребление на вода за питейно-битови и промишлени нужди
Таблица 49: Тип ширококолов пътен достъп в общините на територията на област Добрич
Таблица 50: Състояние на повърхностните водни тела в община Добричка 2020-2022 г.
Таблица 51: Състояние на подземни водни тела в община Добричка 2021-2022 г.
Таблица 52: Общо количество генерирани отпадъци в община Добричка за 2023 г.
Таблица 53: Резултати от сепарирането на смесените битови отпадъци през 2023 г.
Таблица 54: Защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна - Натура 2000
Таблица 55: Билкозаготвителни пунктове и количества изкупени билки 2023 г.
Таблица 56: Категоризирани места за настаняване в община Добричка 2021 - 2023 г.
Таблица 57: Дейност на местата за настаняване в община Добричка през периода 2020 - 2022 г.

Фигура 1: Карта на област Добрич

Фигура 2: Карта на община Добричка

Фигура 3: Средни годишни температури и валежи в община Добричка

Фигура 4: Роза на ветровете в община Добричка

Фигура 5: Почвено-географско райониране на територията на България

Фигура 6: Селищна мрежа на община Добричка

Фигура 7: Разположение на община Добричка на схема на електропреносната мрежа на България

Фигура 8: Изменение на средногодишните концентрации на ФПЧ 10

Фигура 9: Структура на Общинска администрация - Добричка

Фигура 10: Национални приоритети и под-приоритети през периода 2021-2027 г.

Фигура 11: Връзка между националните приоритети и основните цели на Политиката за сближаване на ЕС през периода 2021-2027 г.

Фигура 12: Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване

Графика 1: Разпределение на площта на община Добричка по видове територии

Графика 2: Динамика на населението в община Добричка 2019-2023 г.

Графика 3: Естествен прираст на населението 2019-2023 г.

Графика 4: Механичен прираст на населението 2019-2023 г.

Графика 5: Сравнителна характеристика на населението по постоянен и настоящ адрес 2021-2023 г.

Графика 6: Динамика на безработицата в община Добричка 2021-2023 г. (%)

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение №1: Актуализирана Програма за реализация на ПИРО

Приложение №1а: Актуализиран Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО за периода 2024-2027 г.

Приложение №2: Актуализирана Индикативна финансова таблица

Приложение №3.1: Индикатори за продукт

Приложение №3.2: Индикатори за резултат

Приложение №3.3: Индикатори за въздействие